

24 HAZİRAN 2021, İSTANBUL

içindekiler

05	Sunuş / Rıza Türmen
06	Konferans Çağırıcı ve Bileşenleri
08	Çağrımızdır! / Konferans Bileşenleri
10	Nasıl Başladı / Konferans Sekreteryası
12	Biz Halkız!
13	Basın Özgürlüğü
19	Bilim/Akademi
33	Çocuk
37	Eğitim
47	Ekoloji
61	Ekonomide Demokrasi
65	Emek
81	Engelliler
85	Esnaf
89	Halklar ve İnançlar
93	Hukuk/Adalet
101	İnsan Hakları
111	Kadın
119	KHK'lılar
129	LGBTİ+
137	Mülteci/Göçmen
141	Öğrenci Gençlik
147	Sağlık
153	Sanat
159	Tarım
165	Yerel Demokrasi

Sevgili Dostlar,

Demokrasi Konferansı'na hoş geldiniz.

Bu konferans hak arayanların, hakları gasp edilenlerin, haklarını ileri sürmeyenlerin, sesi duyulmayanların, ezilmişlerin, dışlanmışların konferansı. Bu konferans demokrasi, özgürlük eşitlik, iş, aş, ekmek, adalet isteyenlerin konferansı. Bu konferans **Deniz Poyraz**'ların konferansı.

Özgürlük, adalet, eşitlik, iş, aş, ekmek... Bu taleplerin hepsi eş değerdir. Hiç biri ötekinden daha önemli değildir. Hepsinin temelinde demokrasi vardır. O nedenle bir bütün oluştururlar. Gene o nedenle, bir hak talebinde bulunanlar, başka hak taleplerine karşı kayıtsız kalamazlar.

Türkiye'de hakların ileri sürüleceği kanallar kapalıdır. Türkiye'yi yöneten otoriter rejim hakların ileri sürüleceği kamusal alanları iyice daraltmıştır. Bu konferansın amacı bir yandan bu kanalları açmak, sesi duyulmayanların sesini duyurmak, öte yandan bütün hak taleplerini bir demokrasi programı çerçevesinde birleştirmek ve buradan hareketle ülkeyi, toplumu yeniden inşa edecek bir demokrasi hareketi başlatmak.

O nedenle bu konferansın bir son değil, bir başlangıç olduğunu söylüyoruz. Bu konferanstan ağ oluşturan bir birliktelikle çıkmayı ve yeni bir Türkiye'nin inşası için kolkola yürümeyi ve yürüdükçe bir çiğ gibi büyümeyi umut ediyoruz.

Haklarından yoksun bırakılanların, ezilmişlerin birleşmesiyle başlatacağımız demokrasi hareketiyle Türkiye'de siyasete yeni bir kanal açmayı, siyasetin amacını ve aktörlerini değiştirmeyi hedefliyoruz. Türkiye'de gerçek bir demokrasinin yerleşmesi için siyaseti siyasal partiler ve liderleri arasında oynanan bir oyun olmaktan çıkarıp, halkın siyasetin öznesi olduğu yeni bir siyaset anlayışı yerleştirmek gerekir. **Halkın kendi geleceğini eline alması, siyasetin seyircisi değil, oyuncusu olması bilincinin yerleştirilmesi gerekir.** Ancak böyle katılımcı, çoğulcu bir demokrasi ile bugünkü eşitsizliklere, haksızlıklara, adaletsizliklere son verebilir, özgürlük ve huzur içinde yaşayabiliriz.

Bu konferans yeni Türkiye'nin inşasında halk olarak söyleyecek sözümüz olduğunu ortaya koymaktadır. **Devletin halkı değil, halkın devleti kontrol ettiği yeni bir Türkiye için** hep birlikte yola çıkıyoruz.

Yolumuz açık olsun!

Rıza Türmen

Konferans Çağırıcıları

Ahmet Türk ■ Canan Arın ■ Celal Fırat ■ Genco Erkal
İhsan Eliaçık ■ Melda Onur ■ Murathan Mungan ■ Nejla Kurul
Öztürk Türkdoğan ■ Rıza Türmen ■ Şebnem Korur Fincancı
Tarık Ziya Ekinci ■ Zülfü Livaneli

Konferans Bileşenleri

SİYASAL KURUMLAR: Anti-Kapitalist Müslümanlar ■ Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ■ Demokrasi için Birlik (DİB) ■ Devrimci Parti ■ DiEM25 (Avrupa'da Demokrasi Hareketi 2025) Türkiye Kolektifi ■ Gelecek İçin Biz ■ Hak ve Adalet Platformu ■ Halkevleri ■ Halkların Demokratik Kongresi (HDK) ■ Halkların Demokratik Partisi (HDP) ■ Emek Partisi (EMEP) ■ Emekçilerin Devrim Hareketi ■ İstanbul Kent Konseyi ■ İşçinin Kendi Partisi ■ İvme Hareketi (Sözcü) ■ Kaldıraç ■ Mukavemet Dergi ■ Nor Zartonk ■ Sosyalist Dayanışma Platformu (SODAP) ■ Sosyalist Yeniden Kuruluş Partisi (SYKP) ■ Tekirdağ Demokrasi Konferansı Bileşenleri ■ Toplumsal Özgürlük Partisi (TÖP) ■ Türkiye İşçi Partisi (TİP) ■ Türkiye Komünist Partisi (TKP) ■ Yeşil Sol Parti ■ Yeşiller ■

SİVİL TOPLUM KURUMLARI: Alevi Vakıflar Federasyonu ■ Anadolu Kadın Hareketi ■ Askeri Darbelerin Asker Muhalifleri) ADAM-Der ■ Avukat İnisiyatifi ■ Birleşik Metal-İş Sendikası ■ Çağdaş Aleviler Derneği ■ Çevreci Gazeteciler Derneği ■ Demokrasi için Hukukçular ■ Demokratik Alevi Dernekleri Federasyonu (DAD-F) ■ Derelerin Kardeşliği Platformu ■ Dev-Maden-Sen ■ DİSK-Cam / Keramik-İş ■ DİSK Emekli-Sen ■ DİSK Emekli-Sen (Engelliler Komisyonu) ■ Divriği Kültür Derneği ■ Doğama Dokunma Platformu ■ Doğanın Çocukları ■ Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği (DOĞADER) ■ Doğu Güneydoğu Dernekleri Platformu (DGD) ■ Donkişot Bisiklet Kolektifi ■ Ekmek ve Gül ■ Ekoloji Birliği ■ Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD) ■ Engelliler Federasyonu ■ Gor Hemşin Dil Kültür Tarih Dergisi ■ Hacı Bektaş Anadolu Kültür Vakfı (HBVAKV) ■ Her Yer Kazdağları (EB) ■ Hubyar Sultan Alevi Kültür Derneği ■ İkizdere Dernekler Federasyonu ■ İnşaat-İş (Gnl. Bşk.) ■ JINEPS Gazetesi (Çerkeslerin Özgür Sesi) ■ Karşı Sanat ■ KESK ■ KHK'lı Platformları Birliği ■ Kocaeli Dayanışma Akademisi (KODA) ■ Kuzey Ormanları Savunması (KOS) ■ Mağdurlar için Adalet Platformu ■ Mezopotamya Ekoloji Hareketi ■ Müzik ve Sahne Sanatçıları Sendikası ■ Pir Sultan Abdal Kültür Derneği (PSAKD) ■ Sosyal Haklar Derneği (SHD) ■ Sosyal Araştırmalar Vakfı (SAV) ■ Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV) ■ TÜM KÖY-SEN ■

Türk Tabipleri Birliği (TTB) ■ Türkiye Esnaf Platformu ■ Türkiye Tekel Bayileri Platformu ■ Türkiye Yazarlar Sendikası ■ Üç Anne Üç Kadın Üç İnsan Platformu ■ Yaşam ve Dayanışma Yolcuları ■ Yeryüzü Derneği ■ Yeryüzü Güncesi Platformu ■ Yurttaş Girişimi ■

YEREL KATILIM: Alevi Kültür Derneği - İzmir ■ Aliğa Çevre Platformu ■ Ankara Düşünceye Özgürlük Platformu ■ Antalya Biz Cinsel yönelim ve Cinsiyet Araştırmaları Derneği ■ Antalya Ekoloji Meclisi ■ Artvin Çevre Platformu ■ Atakum Kuzey Kültür Evi - Samsun ■ Ayancık Çevre Derneği ■ Aydın Çevre ve Kültür Platformu (AYÇEP) ■ Ayvalık Tabiat Platformu ■ Bakırtepe Çevre Platformu ■ Bartın Platformu ■ Bergama Çevre Platformu ■ Bodrum Yurttaş İnisiyatifi 2017 ■ Bozcaada Forum ■ Burhaniye Çevre Platformu (BURÇEP) ■ Çan Çevre Derneği ■ Çekerek Irmağı Özgür Akacak Platformu ■ Çeşme, Urla, Seferihisar Karaburun Yarımadası Çevre Platformu ■ Çine Yaşam Platformu ■ Didim Çevre Platformu ■ Didim Derneği ■ Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği (DOĞADER) ■ Doğu Akdeniz Çevre Dernekleri (DAÇE) ■ DOSAB Termik Santrale Hayır Platformu ■ Edremit Çevre Platformu ■ Ege Çevre ve Kültür Platformu (EGEÇEP) ■ Ege Kent Konseyleri Birliği ■ Emirdağ Yaylaları Doğa Platformu ■ Foça Forum ■ Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği ■ Güngören Dayanışma Ağı ■ Güngören Demokrasi Platformu ■ Güzelbahçe Çevre Derneği (Gülde) ■ Hasankeyf Yaşatma Girişimi ■ HBVAKV Kuşadası Şube ■ Kapıdağ Dayanışma Platformu ■ Karaburun Kent Konseyi ■ Karadeniz İsyanıdır Platformu ■ Karaman Ekoloji Derneği ■ Karşı Kapı Derneği ■ Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği ■ Kazdağları İstanbul Dayanışması ■ Kırıntı Köyü Çevre Platformu ■ Kızılay Kültür ve Yaşam Derneği ■ Kocaeli Ekolojik Yaşam Derneği ■ Komşu Kapısı Maçka Dayanışma Derneği ■ Kuşadası Çevre Platformu ■ Malatya Çevre Platformu ■ Maltepe Forum ■ Mersin NKP ■ Mersin Yedirenk LGBT Derneği ■ Merzifon Çevre Platformu (MERÇEP) ■ Muğla Çevre Platformu (MUÇEP) ■ Munzur Çevre Kültür ve Dayanışma Derneği ■ Munzur Koruma Kurulu (DEDEF) ■ Murat Dağı Koruma Platformu ■ Nazilli Çevre Platformu ■ Ordu Çevre Derneği (ORÇEV) ■ Orhanlar Dayanışması ■ PSAKD Akdeniz Bölge İnanç Kurulu ■ Samsun Çevre Platformu (SAMÇEP) ■ Samsun Sanat Tiyatrosu ■ Sinop NKP ■ Sokak Kültür Sanat Derneği (Maltepe-İst) ■ Söke Çevre ve Kültür Platformu (SökeÇEP) ■ Turgutlu Çevre Platformu (TURÇEP) ■ Yeni Foça Forum ■ Yeşil Artvin Derneği ■ Yeşil ve Sol Grubu ■

BİREY KATILIMI: Ayşegül Devecioğlu/DİB, Yazar ■ Can Atalay/Avukat ■ Cemile Baklacı ■ Erdoğan Aydın/Tarihçi, Yazar ■ Ergin Cinmen/Avukat ■ Faruk Eren/Disk Basın İş (Gnl. Bşk) ■ Halil İbrahim Özcan/Şair, Yazar ■ İrem Afşin/Gazeteci ■ V. Metin Bayrak ■ Kadir Akın/Aktivist, Yazar (SYKP) ■ Kemal Aytaç/Avukat ■ Levent Pişkin/Avukat ■ Mehmet Rasgelener/Eski Hazine Gnl. Md. ■ Nesteren Davutoğlu/DİB, İletişimci ■ Orhan Silier/Yazar ■ Özcan Dünder ■ Özer Akdemir ■ Piraye Antika/Aktivist ■ Ragıp İncesagır/İletişimci ■ Şahin Artan/Gazeteci ■ Yıldız İmrek/Avukat ■ Hülya Karapınar/DİB, İletişimci ■ Şerife Tunç/CHP Konya Kadın Kolları Bşk. ■ Ayşen Şahin/Yazar, İletişimci

Çağrımızdır!

DEMOKRASİ KONFERANSI BİLEŞENLERİ

2017 referandumunu ile yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle Türkiye’de rejim değişmiştir. Kuvvetler ayrılığını ve hukuk devletini ortadan kaldıran, bütün yetkileri tek elde toplayan, hiçbir denge-fren mekanizmasının bulunmadığı tek adamın keyfi iradesine dayanan bu yönetim neo-faşist özellikler göstermektedir. Bu rejimin dayandığı Cumhur İttifakı, Türkiye’yi büyük bir siyasal ve ekonomik kriz içine sürükledi. Covid 19 salgınının etkisiyle kriz büsbütün derinleşti. Desteği azaldıkça iktidar baskıyı arttırmakta, kutuplaşmayı keskinleştirmekte, kimlik siyasetini ön plana çıkarmaktadır. Bu koşullarda iktidarın karşısında etkili bir muhalefet ve umut veren bir seçenek yaratmak elzemdir.

Ağır tahribata uğratılan yargı ve hukuk alanında tüm demokrasi güçlerinin ortak çalışma ve müzakeresine duyulan ihtiyaç her zamankinden fazladır. Haksızlıklar ve ağır adaletsizlikler nasıl giderilmelidir sorusuna tüm demokratik muhalefetin ortak bir cevap üretmesi zorunluluğu vardır. Ayrıca, din, inanç ve inanmama özgürlüğünün güven-cesi olan laiklik saldırı altındadır.

Türkiye, tüm hak taleplerinin bastırıldığı, bu taleplerin ileri sürülebileceği kamusal alanların iyice daraltıldığı otoriter bir rejimle yönetiliyor. Bir yandan temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasına olanak vermeyen bir rejimde demokrasi mücadelesi vermeye çalışan toplumsal kesimlerin, grupların ileri sürdükleri özgürlük, eşitlik, demokrasi talepleri var. Öte yandan işsizliğin, yoksulluğun görülmemiş boyutlara geldiği, toplumun en az korunan kesimlerinin kırılganlıklarının arttığı, salgına karşı korunmada olsun, çalışma yaşamında olsun, eğitimde olsun eşitsizliklerin kabul edilemez bir düzeye ulaştığı Türkiye’de, ezilen kesimlerin hak talepleri var. Ancak iktidarın gözünde, hak talep etmek, sesini duyurmaya çalışmak ya terör ya da terörle “iltisaklı”.

Demokrasi, özgürlük talepleriyle, iş, ekmek talepleri birbirini tamamlayan bir bütün oluşturur. Biri olmazsa öbürü de olmaz. Hak talebinde bulunan kişi ya

da gruplar başka hak taleplerine karşı kayıtsız kalamazlar, kendi talepleriyle başka talepler arasındaki ilişkiyi görmezlikten gelemeler. Oysa hak mücadelesini verenler aynı tehditlerle karşı karşıya olmalarına ve aynı amaçla aynı mücadeleyi vermelerine karşın güçlerini birleştiremiyorlar.

Hak talebinde bulunan ve mücadele içinde olan bütün toplumsal kesimlerin talepleri arasında bağlantı kurarak, bu taleplerin ekmek, özgürlük ve adalet başlıklarında ortaklaşması ve birlikte hareket etmesine zemin sağlayacak bir Demokrasi Konferansı’nın toplanmasına ihtiyaç var.

Demokrasi Konferansı’nda hak mücadelesi veren emekçilerin, kadınların, toprak ve doğalarını savunan köylülerin, gençlerin, çocuk hakları savunucularının, LGBTİ+’ların , mültecilerin, çiftçilerin, engellilerin; akademisyenleri, öğrencileri ve çalışanları ile özgür demokratik bir ortamda bilim üretmek isteyen üniversitelerin, kamu emekçilerinin, KHK’lıların, baroların, meslek örgütlerinin, sendikaların, esnaf örgütlenmelerinin, su ve iklim mücadelesi verenlerin, ekoloji örgütlerinin, sanat emekçilerinin, kayyım atanan belediyelerin, eşit yurttaşlık ve anadilinde yaşam mücadelesi veren Kürt halkının, inançları nede niyle ayrımcılığa uğrayan Alevilerin, Ezidilerden, Ermenilere; Süryanilerden, Yahudiler, Romanlar, Çerkezler ve Rumlara bütün halkların, bir yıldır ölümle burun buruna salgınla mücadele eden sağlık emekçilerinin sesleri buluşmalı. Bu sesler halkın en acil ve yakıcı sorunlarında ortaklaşmak için yan yana gelmeli. Ülkenin her yanında tek tek yanan çoban ateşleri birleşmeli.

Böyle bir konferans demokrasi mücadelesi veren örgütler, platformlar, partiler arasında iletişim kuracak, bu iletişimin, kurumsallaşmasına olanak sağlayacaktır.

Baskıların iyice arttığı bir dönemde böyle bir konferansın toplanması demokrasi mücadelesinde yeni bir aşama oluşturacak, ezilenlerin sesinin duyulmasına yol açacaktır. Demokrasi Konferansı, güçsüzlerin gücünün ortaya çıktığı bir forum olacak. İş, ekmek özgürlük ve adalet taleplerinin ortaklaşmasını sağlayacaktır.

Konferans, tüm demokrasi güçlerinin güç birlikteliklerini, talep ve hedef ortaklıklarını belirgin kılmalıdır. En geniş söz ve eylem zeminini kurma becerisi gösterebilen kuvvetler tekçi rejim karşısında toplumun umut kutbu olacaktır.

Bu ortaklaşma halkın susturulamayan itirazlarının akacağı meşru bir mecra, halkçı seçenek yaratmanın yolunu açacaktır.

Ülkenin her yanında itirazlarını ortaya koyan bütün toplum kesimlerini, demokrasiden yana bütün kişi ve kurumları bu konferansta yer almaya, seslerini ve güçlerini birleştirmeye çağırıyoruz.

Nasıl Başladı?

Demokrasi Konferansı yolculuğu 2021 başında Rıza Türmen'in çağrısı ve Demokrasi İçin Birlik'in kolaylaştırıcılığında yapılan online toplantıyla başladı. Toplantının hemen ardından bir whatsapp grubu oluşturuldu ve konferans bileşenlerin ortaklaştığı çerçeve metinle çağrı yaygınlaştırılmaya başladı.

İlk Basın Toplantısı ve Çağrıcılar Kurulu

İlk basın toplantısı öncesinde Konferans çağrıcıları belirlendi. Hemen her kesimi temsil eden demokrasi mücadelesinin tanınmış simaları (**Ahmet Türk, Canan Arın, Celal Fırat, İhsan Eliaçık, Genco Erkal, Melda Onur, Murathan Mungan, Nejla Kurul, Öztürk Türkdoğan, Rıza Türmen, Şebnem Korur Fincancı, Tarık Ziya Ekinci, Zülfü Livaneli**) Konferansın çağrıcı heyetini oluşturdu.

13 Nisan'da "Ülkenin geleceğinde bizim de sözümüz var" diyerek, konferans çağrıcılarının ağzından konferans kamuoyu ve basınla paylaşıldı.

Sonraki süreçte Konferans bileşenlerinin haftalık toplantılarında Konferans hazırlık sürecine hak arayan kesimlerin ve mücadele dinamiklerinin en geniş temsille, yaygın biçimde katılması için temel hak ve mücadele alanları belirlendi.

Nisan ve Mayıs aylarında belirlenen mücadele alanları kendi içlerinde kendi metinleriyle çağrılarını yaparak en geniş kesimlere ulaşmaya çalıştılar. Her mücadele alanında bir Wa grubu kuruldu, çalışma grupları kendi içlerinde toplantılar yaptılar, yapmaya devam ediyorlar. Her çalışma alanında bir ya da iki kolaylaştırıcı geçici olarak görev yapıyor. Çalışma alanlarında Türkiye'nin her yanında sözü edilen alanda çalışan kurum temsilcileri ya da bireyler yer alıyor. Çalışma gruplarının süreci verimli bir tarzda örmesini sağlamak için "nasıl ilerleyeceğiz" başlıklı bir yönerge de gruplarla paylaşıldı.

Bileşenlerce kurulan çalışma alanları şunlardır: **Basın Özgürlüğü, Bilim/Akademik, Çocuk, Eğitim, Ekoloji, Ekonomide Demokrasi, Emek, Engelliler, Esnaf,**

Konferans bileşenlerinin haftalık toplantılarında Konferans hazırlık sürecine hak arayan kesimlerin ve mücadele dinamiklerinin en geniş temsille, yaygın biçimde katılması için temel hak ve mücadele alanları belirlendi.

Halklar ve İnançlar, Hukuk/Adalet, İnsan Hakları, Kadın, KHK'lılar, LGBTİ+, Mülteci/Göçmen, Öğrenci Gençlik, Sağlık, Sanat, Üretici Köylü/Tarım, Yerel Demokrasi Alanlarına ek olarak bir **Gazeteciler Grubu** oluşturuldu

Konferansın, ülkenin dört bir yanından katılan kurumlar ve kişilerden oluşan 220 bileşeni bulunuyor.

Uzlaşma ve Ortaklaşmaya Dayalı Öğretici Bir Süreç

Bütün Konferans katılımcılarının bulunduğu grubun genişlemesi üzerine konferans işlerini hızlandıracak, pratik işlerde sorumluluk üstlenecek ve alan çalışmalarını koordine edecek bir sekreterya oluşturuldu.

Bugüne kadar bütün kararlar konferans bileşenlerinin bulunduğu grupta ortaklaşmayla alındı. Uzlaşma, ortak kararlar alırken farklılıkları değil, birleşilen noktaları önce çıkarma, en geniş kesimlerin konferansta temsili, dayatıcı olmama, birlikte hareket etmeyi önemseme ve hazırlık sürecini bir demokratik birikim yaratma, birlikte hareket etmeyi teşvik etme, alanı canlandırma zemini olarak görme Konferans bileşenlerince benimsenen tutumlar.

25 Mayıs'ta ikinci basın toplantısı yapılarak, konferans bileşenlerinin aracılığıyla bir araya gelen farklı sesleri ve renkleri umut verici bir tarzda kamuoyuna yansıtip, Haziran ayında yapılacak Demokrasi Konferansının temel nitelikleri vurgulandı, hazırlık süreci hakkında bilgi verildi.

Ortak emekle örülen bu heyecan ve umut verici, öğretici süreç Haziran sonunda demokrasi güçlerinin, hak arayanların, mücadele dinamiklerinin ülkenin geleceğine dair bir programda ortaklaşacakları Konferansa evrildi. Konferans sonrası ise Konferans bileşenlerinin ortak kararıyla bütün bu çalışmaların ve emeğin demokrasi mücadelesine güçlendirecek nasıl bir forma bürünmesi gerektiği belirginleşecek. Kurumunuzu da bu süreçte aramızda görmek demokrasi mücadelesine güç katacak, umudumuzu artıracak.

Biz Halkız!

Bu Ülkenin Geleceğinde Bizim de Sözümüz Var!

Açlıkla, yoksullukla, işsizlikle, salgınla boğuştuğumuz, yaşam, barış, sağlık, ifade, eğitim, basın ve seçme seçilme hak ve özgürlüklerimiz dahil bütün demokratik hak ve kazanımlarımıza el konulduğu günler-deyiz. Kadın cinayetleri, doğa yıkımı, emekçilere dayatılan kölelik, belediye ve üniversitelere kayyım atamalarıyla, akıl almaz hukuksuzlarla nefesimiz kesilmeye çalışıyor.

Şimdi de bir organize suç örgütü liderinin açıklamalarıyla mafyalaşmış sermayenin, kara para, uyuşturucu trafiğinin hukuksuz sermaye transferlerinin, el koymaların devlet kurumlarıyla iç içe girdiği, en üst düzey kamu otoritelerinin isminin karıştığı kanlı ve kirli ilişkiler ağı ortaya dö-küldü.

Tek adam rejimi yönetiminde giderek yaygınlaşan keyfilik ve hukuksuzluk, ihale kanunundaki sayısız değişikliğin yarattığı denetimsizlik, yağma ve talanın bir sermaye birikim aracı olarak kanıksanması, mafya-tarikat-devlet-sermaye arasındaki ayrımları giderek silikleştirdi.

Ülkenin dağına, taşına, ağacına, keşisine, kuşuna, düşman talancı saldırganlık da, kadın kıyımına yol açan erkek egemenliği de hem bu ko-kuşmuşluğu besliyor hem de buradan besleniyor.

Ancak ülkenin dört bir yanında bu karanlığa ve hukuksuzlara karşı mücadele edenlerin ne umutları ne dirençleri tükendi. Seslerimizi ve mücadelelerimizi ortaklaştırma amacıyla çıktığımız yolculuğun ilk büyük durağında, **21 çalışma alanı tarafından hazırlanan tebliğler** aynı zamanda nasıl bir ülke hayal ettiğimizin ana hatlarını ortaya koyuyor. Tekrarlıyoruz **biz halkız, bu ülkenin geleceğinde bizim de sözümüz var.**

Demokrasi Konferansı

Basın

Özgürlüğü

Çalışma Alanı

Bu Günler Geçtiğinde Gazetecilerin Direnişi Akıllarda Kalacak

Basın özgürlüğüne yönelik yasama, yargı, yürütme ve üçüncü kişilerden gelen müdahalelerle beraber basın özgürlüğü mücadelesini zayıflatmak için uygulanan sendikasılaştırma, güvencesiz çalışma dayatmaları da yadsınamaz.

Türkiye’de medya alanı ve gazetecilik hiçbir dönem sorunsuz, demokratik bir ülkede tarif edildiği gibi olmadı ancak üzerindeki baskı son 10 yılda giderek arttı. Yaşanan baskı ortamının, nefes alamama halinin ilk cisimleşmiş hali gazeteciler oldu. Özgürlük ve demokrasi vaat eden AKP, iktidarının ilk yıllarında gazetecilere, karikatüristlere tazminat davaları açarak niyetini belli etti.

İktidarın ilk operasyonları da medya üzerine oldu. Zamanla ana akım medya, tamamen hükümete yakın iş insanlarının eline geçti ve kasıtlı olarak yok edildi. İktidar, çeşitli operasyonlarla medya sahipliğini ya ele geçirdi ya da kendisine biat ettirdi.

Eleştirel gazetecilik sürekli hedef gösterildi ve cezalandırıldı. Gazeteciler her gün adliye koridorlarında; ya yargılanıyor, ya yargılanan meslektaşlarının haberini yapıyorlar. Üstelik gazeteciler sadece yaptıkları haberler nedeniyle değil, sosyal medya paylaşımları nedeniyle de yargılanıyor. Halen 40’ın üzerinde gazeteci hapisanelerde. Kaç gazetecinin yargılandığı ise tam olarak bilinmiyor. Bu süreçte yüzlerce gazeteci işini kaybetti.

İktidar kimin gazetecilik yapacağına kimin yapmayacağına karar veriyor. 20 yıla

Fotoğraf: Özcan Yaman

varan bir süredir gazetecilik üzerinde yürütülen bu operasyon, Demirören grubunun Doğan grubunu ‘satın almasıyla’ sonuçlandı. Artık medyanın yüzde 90’ını aşan bir bölümü doğrudan iktidar kontrolünde.

Gelinen noktada, iktidar kimin gazetecilik yapacağına kimin yapamayacağına karar veriyor. ‘Yargı’ da gazetecilerin ‘devlet tarafından tanımlanmış gazeteci olmadığını’ söylüyor, gazetecilere ceza veriyor. Başbakanlık tarafından verilmesine itiraz ettiğimiz basın kartı Cumhurbaşkanlığı tarafından verilmeğe başlandı ve “makbul” gazeteci ile “makbul olmayan” gazetecinin tespit aygıtına dönüştürüldü. Basın kartı olmaması, magazin haberi yapmamak, yargılanan gazetecilerin aleyhine delil olarak sunulmaya başlandı.

Süreçten en çok etkilenen basın organlarının önemli bir bölümü de Kürt Medyası. Kürt basını tamamen boğulmaya çalışıldı. Özgür Gündem gazetesi kapatıldı. Devamında çalışan her gazeteci ya gözaltına alındı, ya tutuklandı. Ya da tüm bunları göze alarak çalışmaya devam ediyor.

Basın özgürlüğüne yönelik yasama, yargı, yürütme ve üçüncü kişilerden gelen müdahalelerle beraber basın özgürlüğü mücadelesini zayıflatmak için uygulanan sendikasılaştırma, güvencesiz çalışma dayatmaları da yadsınamaz.

Son olarak, iktidar, ele geçirdiği her medya organının değerini düşürdü, gazeteleri daha az okunuyor, televizyon kanalları daha az izleniyor. Yargıladıkları gazetecilerin yayınları daha çok izleniyor. Bu, umutlanmamız için yeterli bir nedendir.

Aşağıda kısaca çerçevelemeye çalıştığımız son 1 yıldaki durum, yalnızca bir mesleğin içinde bulunduğu krizi değil, halkın haber alma hakkının da ihlal edildiğini ortaya koymaktadır.

Fotoğraf: Özcan Yaman

SON 1 YILDA ÖNE ÇIKAN UNSURLAR.

- SGK'dan edinilen verilere göre ülkemizde 23 bin 306 gazeteci var.
- TÜİK verilerine göre 2020 yılında genel işsizlik oranı yüzde 13,2 iken gazetecilik mezunları içinde işsizlik oranı yüzde 27,7. Güvencesiz ve sigortasız çalışanlar da dâhil edildiğinde gazeteciler içindeki işsizlik oranı yüzde 35-40 seviyesine çıkıyor.
- 42 gazeteci gazetecilik faaliyeti nedeniyle cezaevinde.
- 'Koronavirüs tedbirleri' bahane edilerek cezaevindeki gazetecilerin hakları ihlâl ediliyor. Gazeteciler aileleri ile iletişim kuramıyor, sosyalleşemiyor, dışarıdan haber alamıyor, sağlık hizmetlerine erişemiyor, kötü hijyen koşullarında cezaevinde tutuluyor.
- Gazeteciler en çok 'Silahlı Örgüt Üyeliği' ile 'Terör Örgütü Propagandası Yapmakla' suçlanıyor.

SON BİR YILDA:

- TGS 12 cezaevinde 35 gazeteciyle görüşerek hak ihlallerini kayıt altına aldı.
- 57 gazeteci toplamda 144 gün gözaltında kaldı. 6 gazeteci gözaltındayken darp edildi. 101 gazeteci hakkında soruşturma açıldı. 128 davada 274 gazeteci yargılandı. Gazeteciler toplam 226 yıl 8 ay 25 gün hapis cezasına mahkûm edildi. 44 gazeteci fiziksel saldırıya uğradı; 23 gazeteci sözlü olarak tehdit edildi.

- 62 haber sitesine ve 1411 haber içeriğine erişimin engellenmesine, 13 haberin içerikten çıkarılmasına karar verildi.
- RTÜK marifetiyle toplam 7.488.851,00 TL idari para cezası ve 41 defa yayın durdurma cezası verildi.
- 2019'da 892, 2020'de 322 basın kartı iptal edildi. İletişim Başkanlığı'ndan edinilen verilere göre 15.104 kişide Cumhurbaşkanlığı basın kartı var.
- Basın İlan Kurumu gazetelere toplam 212 gün ilân kesme cezası verdi. Cumhuriyet'e 90, Evrensel'e 63, BirGün'e 39; Sözcü ve Korkusuz'a ise toplamda 20 gün ilân kesme cezası verildi.

Tüm bu olumsuz koşullar altında gazeteciler ekonomik ve sendikal hakları için mücadelelerini sürdürüyor: Sendikal haklar ve toplu iş sözleşmeleri gazetecilik mesleğinin itibarını koruyor, sansüre karşı gazetecileri güçlendiriyor. Akademik çalışmalar, gelir ve iş güvencesinin, editoryal bağımsızlığı arttırdığını ortaya koyuyor.

Pandemi son bir yılda gazetecilerin çalışma koşullarını ağırlaştırırken, çözüm arayışı 'sendikal aşılama' oluyor. Daha fazla sayıda gazeteci sorunların kolektif çözümü için sendikalaşıyor.

Gazetecilerin elinden alınan yıpranma hakkı, bu sene de çözüme kavuşmadı. Meslek örgütleri yıpranma hakkının geri kazanılması için hukuki mücadelesini sürdürüyor.

DEMOKRATİK TALEPLERİMİZ:

- Basın kartı devlet tekelinden çıkarılmalıdır. Cumhurbaşkanlığı tarafından değil, tüm demokratik toplumlarda olduğu gibi meslek örgütleri tarafından verilmelidir. Mevcut haliyle basın kartları "sakıncalı" görülmeyen bir avuç gazeteciye verilmekte, basın çalışanları ve kurumları üzerinde cezalandırma veya ödüllendirme unsuru olarak kullanılmaktadır. TBMM gibi sadece turk-az basın kartıyla girilebilen kurumlar eleştirel gazetecilik yapanlara kapalıdır. Kartı taşımak mesleğin tek kriteri gibi sunulmakta, kart verilmeyen gazeteciler yargılandığında bu durum aleyhlerine delil (!) olarak kullanılmakta, gazeteci kabul edilmemektedirler.
- Online medya için çalışan gazeteciler, 5953 sayılı Basın Kanunu (eski 212) dışında tutulduğundan mesleğe tanınan haklardan mahrum kalmaktadır. İnternet medyası için çalışan gazeteciler, kanun kapsamına alınmalıdır.
- Basın çalışanlarının güvencesiz ve sendikasız çalıştırılmalarına son verilmelidir.
- Basın İlan Kurumu'nun, basın kuruluşlarını yayın çizgileri nedeniyle cezalandırma aracı olarak kullanılmasından vazgeçmelidir.

- Muhalif televizyon kanallarını karartma ve para cezalarıyla susturma girişimlerine son verilmelidir. RTÜK, BİK gibi yayıncılığı iktidar kontrolüne alan kurumlar lağvedilmelidir.
- Nefret, düşmanlaştırma, aşağılama içeren yayınlara karşı kamu adına denetim yapan, içinde okur ve izleyicilerin de bulunduğu kurumlar kurulmalıdır.
- Medya organlarına bu ülkede konuşulan her dilde yayın yapma hakkı tanınmalıdır.
- Basın ve ifade özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Daha fazla demokrasi, insan hakları, kadın hakları, işçi hakları için basın özgürlüğü mücadelesi toplumun tüm kesimleri tarafından yürütülmelidir.
- Tutuklu tüm gazeteciler derhal serbest bırakılmalıdır. Son 10 yılda gazetecilere açılan tüm davalar düşürülmelidir.
- Gazeteci örgütleri ve bu alanda çalışan akademisyenlerle birlikte medya sahipliğine ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.

UNUTMAYALIM. Bu ülkede herkese olduğu gibi gazetecilere de baskı var. Ama bu günler geçtiğinde bir gazeteci direnişi de akıllarda kalacak. Her tehdide rağmen gazetecilik yapanlar...

Demokrasi Konferansı

Bilim

Akademi

Çalışma Alanı

Üniversite(nin) Krizi Demokrasi Krizidir

Yükseköğretim sistemini kuşatan piyasacı, dinci-gerici ve otoriter politikalara teslim olmamanın yolu, daha fazla demokrasiden, örgütlenmekten ve birlikte mücadele edebilmekten geçmektedir. Dolayısıyla, demokratik duyarlılık taşıyan herkesi, memleketimizde demokrasi mücadelesinin olmazsa olmaz bir boyutu olarak insan, toplum ve doğa yararına bilim düsturuyla özgür ve özerk üniversite mücadelesine omuz vermeye çağırıyoruz.

Demokrasi Konferansı (DK), "tüm demokrasi güçlerinin güç birlikteliklerini, talep ve hedef ortaklıklarını belirgin kılmak" amacıyla toplanmaktadır. "Bilim-Akade-mi Çalışma Alanı" olarak, Türkiye'deki tüm muhalif bilimcileri, üniversitelerde yaşanan tekno-kapitalist dönüşümü enine boyuna tartışmak, sorgulamak ve bir kolektif karşı irade oluşturabilmek adına bir araya gelmeye çağırıyoruz. Kuşkusuz bilim ve akademi alanında yürütülecek örgütlü mücadele özünde toplumsal bir hak ve dolayısıyla da bir demokrasi mücadelesidir ve yalnızca bilim emekçilerinin çabalarıyla sürdürülemez. Ağır tahribata uğratılan bilim ve akademi alanında tüm demokrasi güçlerinin ortak çalışma ve müzakeresine duyulan ihtiyaç her zamankinden fazladır. DK çağrı metninde de vurgulandığı gibi, "En geniş söz ve eylem zeminini kurma becerisi gösterebilen kuvvetler tekçi rejim karşısında toplumun umut kutbu olacaktır." Üniversite tüm bileşenleriyle bir bütün olduğu için taşeronlaştırılmış işçilerinden memurlarına, öğretim elemanlarından öğrencilere kadar uzanan geniş bir mücadele hattının örülmesi ve kurumsal birlikteliğin yaratılması gereklidir. DK'de oluşturulacak kolektif irade, bugün muhalif bilim insanlarının vermek-te oldukları parçalı mücadeleleri demokrasi mücadelesi içinde birleştirme ve bu birliğin memuru, işçisi, akademisyeni ve öğrencisiyle tüm üniversite bileşenlerini kapsamayı yönünde atılmış önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Bizler, DK'nin "Bilim - Akademi Çalışma Alanı"nı oluşturan bilim emekçileri olarak, 12 Eylül'den 41, YÖK'ün kuruluşundan 40 yıl sonra ve yaklaşık 20 yıl süren AKP

Fotoğraf: Hasret Gültekin Kozan

istibdadının ardından geline aşamada üniversiter sisteme yönelik pervasızca sürdürülen saldırılara karşı ortak bir irade ve örgütlü bir mücadele oluşturmak için bir araya geldik. Aşağıdaki metin, bu irade tarafından önceki çalışmaların birikimlerinden de yararlanarak ortaya konmuştur ve sadece üniversitelerin tüm bileşenlerine değil, tüm demokrasi güçlerine yönelik bir çağrıdır.

ÜNİVERSİTE(NİN) KRİZİ DEMOKRASİ KRİZİDİR. Üniversitenin, bilginin meta formuna büründürülerek kapitalist ilişkiler içine çekilmesiyle içine düştüğü "varoluşsal kriz"ini ve tüm anlamını ve değerini bu ilişkiler bağlamında kazanması nedeniyle yaşadığı "meşruiyet krizi"ni, aynı zamanda bir demokrasi krizi olarak anlamlandırmak mümkündür. Kapitalizmin küreselleşen koşullarında, yaşamın her alanı olduğu gibi bilim ve akademi alanı da sermaye mantığına tabi kılınmakta; sermaye birikiminin öncelik ve beklentileriyle uygun hale getirilmektedir. Eleştirel aklın yuvası ve hasbi bilgi üretim merkezi olması gereken üniversitenin yerini, varlık nedenini kapitalist etkililik ve verimlilik anlayışında bulan, dolayısıyla da işlevselci aklın tüm zafiyetlerini sergileyen bir "girişimci üniversite" almış, bilginin ve eğitim hizmetinin metalaştırılması ve üniversitelerin şirketlere dönüştürülmesi süreci ivme kazanmıştır. Ekonomik faydası olmayan, piyasa için önemsiz bulunan bilim dalları geri plana itilmiş; tekno-bilim diğer bilimsel alanları sömürgeleştirmiştir. Bu sözde bilim, süreç içerisinde artan bir biçimde sermayenin çıkarlarına bağımlı hale getirilmiş; bu kapsamda üniversiteler toplumsal yarardan çok sermaye yararına bir vizyon izlemeye yönelmiştir. Bir yandan üniversitelere aktarılan kamu fonları azaltılmış; diğer yandan bilim emekçilerinin ücretleri düşük tutularak, kurumlar ve emekçiler "ek gelir" peşine düşürülmüştür. Böylelikle, akademik faaliyetlerin ticarileştirilmesi ve piyasalaştırılması için uygun zemin hazırlanmıştır. Bilginin toplumsallaşması ve kamusallaşması engellenmiş; bilginin özel mülkiyetini temel alan uygulamalar yaygınlaştırılmıştır. Özel/vakıf üniversiteleri, ikinci öğretim programları, paralı yaz okulları, sertifika programları,

tezsiz yüksek lisans uygulamaları ve her geçen gün artan öğrenci har(a)çları, yükseköğretimdeki ticarileşmenin somut göstergeleridir. Bu koşullar altında üniversitenin kapıları emekçi çocuklarına kapanmıştır.

YÖK VE TEK ADAM REJİMİ. YÖK, 2017 sonrası tek adam rejimiyle mükemmel bir uyum içinde denetim ve müdahale gücünü daha fazla artırmıştır. Oto-riter ve baskıcı yapısı ve zihniyetiyle üniversiteye dair tüm kavram, değer ve kurumları tahrip eden bir ilişkiler sisteminin toplamı olan YÖK, 2017 sonrası tek adam rejimiyle mükemmel bir uyum içinde denetim ve müdahale gücünü daha fazla artırmıştır. Üniversitedeki tüm söz, yetki ve karar erki tek bir kişiye yani Cumhurbaşkanınca sadakat ilkesi uyarınca atanan partizan rektöre bırakılmıştır. Üniversite yönetimi otoriter, baskıcı, ayrımcı/kayırmacı olabilen, mutlak yönetim gücüyle donanmış tek bir kişinin adeta kişisel iktidarı haline gelmiştir. Disiplin yönetmelikleri, üniversite emekçilerine ve öğrencilere “yasal şiddet” uygulanmasının aracıdır. Rektör, YÖK’ün merkeziyetçi anlayışını sürdüren “güvenilir” kişidir. Rektöre karşı denge oluşturacak herhangi bir merci fiilen yoktur. Üniversite senato ve yönetim kurulları ise yetkisiz, temsili oluşumlar haline getirilmiştir.

Üniversiteler, kuvvetler ayrılığını ve hukuk devletini ortadan kaldıran, bütün yetkileri tek elde toplayan, hiçbir denge-fren mekanizmasının bulunmadığı tek adamın keyfi iradesine dayanan bu yönetimin ideolojik aygıtlarından birine dönüşmüştür. Üniversitenin tüm bileşenlerinden “devlet aklı”na uygun bir biçimde düşünüp davranmaları beklenmekte; bu doğrultuda davranmayan tüm akademisyenler “Barış Akademisyenleri” örneğinde görüldüğü üzere tasfiye edilmektedir. “Tek adam”ın ve onun iradi temsilcisi olan YÖK’ün ve “kayyum rektörlerin” biçimlendirdiği otoriter ve merkeziyetçi yapısıyla birlikte yükseköğretim sistemi, iktidarın hedeflediği gibi, itaatkâr meslek elemanları ve uyruklar yetiştirmek üzere işletilmektedir.

ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM VE EYLEM HAKKI. Öğrencilerin öğrenme, düşünme, eleştirme ve demokratik eylem hakkı ve özgürlüğü engellenmektedir. Üniversitelerin temel bileşenlerinden biri olan öğrenciler, üniversitede özne olarak neredeyse tümünden yok sayılmaktadır. Üniversitenin mevcut hiyerarşik biçimlenişi öğrencileri, sahip olduğu potansiyelleri geliştirmek yerine, denetim ve baskıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Akademik özgürlükler öğrenciler için de yok sayılmaktadır. Öğrencilerin öğrenme, düşünme, eleştirme ve demokratik eylem hakkı ve özgürlüğü engellenmektedir.

Öğrenciler, bir yandan beslenme, barınma, sosyal kullanım alanı gibi birçok fiziki yetersizliğin yol açtığı sorunlarla boğuşurken; diğer yandan da ciddi politik baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Birçok öğrenci etkinliği engellenmekte, öğrenci topluluklarının kurulmasına izin verilmemekte, öğrenciler yaptıkları eylem ve etkinliklerden dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmakta, hatta terörist ilan edilmektedir.

Bireyci-rekabetçi bilgi üretimi yerine kolektif bilimsel üretim; bilginin özel mülkiyeti yerine de toplumsal mülkiyeti esas olmalıdır. Üniversite, piyasanın ihtiyacı olan bilgiyi üretmek ve elemanı yetiştirmek yerine, evrensel kültürün ve eleştirel düşünme yeterliğinin kazandırıldığı bir kurum olmalıdır.

Üniversitelerin zorlu politik mücadelelerle tarihsel süreç içerisinde kazandıkları özgürlük ve özerklik ufkı, bugün iktidarın baskıları ve müdahaleleriyle sıkıştırılmaktadır. Bunu aşmaya yönelik her bir hamle, iktidarın sadece tüm akademiye değil tüm topluma korku salacak tepkileriyle karşılaşmaktadır. 15 Temmuz asker kalkışması bahanesiyle hükümet tarafından gerçekleştirilen anayasa darbesi sonrasında uygulamaya konulan olağanüstü hal rejimi ile birlikte çıkarılan KHK’lerle haksız-hukuksuz olarak çok sayıda vakıf üniversitesinin kapatılması, akademisyenlerin ve çalışanların işsiz bırakılması demokrasi, üniversite özerkliği ve akademik özgürlüklere yönelik tehdidin tipik göstergelerinden biridir. İktidarın, akademik özgürlüğü ve düşünce özgürlüğünü her ne pahasına olursa olsun engellemek için gözünü karartmış olduğunu göstermesi açısından “Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildirisinin kamuoyuna duyurulması sonrasında olup bitenler yakın tarihimizden verilebilecek çok çarpıcı bir örnektir. Bildiriye imzalayanların, OHAL kapsamında yayınlanan kanun hükmünde kararnamelerle üniversiteden atılmak da dahil olmak üzere çeşitli yöntemlerle üniversiteden uzaklaştırılmaları, ağır ceza mahkemelerinde yargılanmaları ve de hapse atılmaları akademiden seçilecek eleştirel tepkilerin yaygınlaşmasından korkulması kadar üniversite üzerinden baskıyı eksiltmeme kararlılığını da göstermektedir.

ÜNİVERSİTEDE BİLİM İNSANI OLMAK. Bilim insanları meslek alanına yabancı dilden seslenen “profesyoneller” konumuna sürüklenmiştir. Bilginin metalaşma süreci akademisyen kimliğinde ve pratiğinde başkalaşıma yol açmakta, “karakter çürümesi” genelleşen bir eğilime ve yönelime dönüşmektedir. Çarpık bir biçimde yayın sayısını arttırmanın akademisyenlere temel hedef olarak gösterilmesi, yapılan çalışmaların niteliğinin gittikçe daha fazla göz ardı edilmesine ve yayın yapmanın kendisini neredeyse endüstrileştirilmiş, üretim bandına alınmış bir süreç haline dönüştürülmesine yol açmıştır. Üniversitelerimizdeki bilim insanları kendi ülkesine seslenen ve halkının sorunlarıyla dertlenen “organik entelektüel” olma vasfını yitirerek, meslek alanına yabancı dilden seslenen “profesyoneller” konumuna sürüklenmiştir. Bu durum öylesine olağanlaştırılmış, içselleştirilmiş ve yaygınlaşmıştır ki bilginin metalaştırılmasına hayır diyen, bilim insanının etik sorumluluğuyla davranan, akademisyen kimliğine ve topluma yabancılaşmayan, araştırma sorusunu toplumsal gereksinimler temelinde özgürce oluşturan akademisyenlerin sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Üstelik bu bağlamda yakın geçmişte yaşanan ve bilim tarihine kara sayfalar ya da “davalar”

Fotoğraf: Fatoş Erdoğan

olarak geçecek örnekler de bulunmaktadır; endüstriyel kirlilik, gıda güvenliği, halk sağlığı, kanserojen atıklar gibi konularda toplumun yaşamsal sorunlarına ilişkin araştırma yapan, bilgi üreten ve ürettiği bilgiyi toplumla paylaşmayı etik tutumun bir gereği olarak yerine getiren akademisyenler, otoriter iktidar ve şirketleşmiş üniversite yönetimleri işbirliğinde sorgulanabilmiş, yargılanabilmiş ve hatta sözümüz ona hukuki cezalandırma süreçlerine maruz kalmışlardır. Akademisyen kimliğindeki ve pratiğindeki bu yabancılaşmada, üniversitelerimizde kendi dilimizde ve kendi bilimsel yayın organlarımızda yayın yapma geleneğinin YÖK'ün ve üniversitelerin akademik atama ve yükseltmelerde kural olarak koyduğu, uluslararası atıf dizinlerinde (SCI ve SSCI vb.) taranan dergilerde yayın yapma kuralının önemli bir etken olduğu söylenebilir. Üniversitedeki gerek bilimsel yayıncılık gerekse de akademisyen seçim ve yükseltmelerindeki jüri sistemi âdil, nesnel çalışmamakta; akademik liyakat yerine sadakat ve kayırmacılık esas olmaktadır.

AKP'de cisimleşen ve akademi de dahil pek çok mecrada egemen olan muhafazakar-islamcı siyaset, toplumsal cinsiyet alanında üretilen fikir ve kavramları toptan reddetmek yerine çarpıtarak kendi ideolojik programı açısından kullanışlı hale getirmeye, bir anlamda sömürgeleştirmeye çalışıyor. Örneğin, yaklaşık 50 yıldır sosyal bilim alanında kullanılan ve düşünsel kökleri çok daha gerilere uzanan "toplumsal cinsiyet" kavramı yeniden tartışılmaya açılabilir. Bizzat YÖK Başkanı Yekta Saraç, "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesinin" geri çekilmesini savunurken "toplumsal cinsiyet" kavramını açıkça reddetmek yerine "adalet temelli kadın çalışmaları" gibi bir tanım/güzergâh öneriyor. Zaman zaman açık bir biçimde de ifade edildiği gibi, bu çabaların arkasında iktidarın, kadın ve erkeklerin, "fitratları nedeniyle" eşit olamayacakları ve bu nedenle ancak kadınlara karşı "âdil davranılabileceği, böylece eşitliğin değil, adaletin tesisinin hedeflenebileceği görüşü yer almaktadır. Ayrıca "toplumsal cinsiyet" kavramı cinsiyet, cinsel yönelim ve

cinsiyet kimliklerini içeren geniş bir kavramdır. Bu nedenle "toplumsal cinsiyet çalışmaları" birimlerinin akademik çalışmaları ve üniversite içinde yürütülen mücadeleler, sadece kadın ve erkek kategorileri arasındaki eşitsizlikleri konu almaz. İktidar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinden bahsedilmesine karşıdır. Sonuç olarak iktidar, kadınların, kendilerine "âdil" davranılmasıyla yetinmeleri gerektiğini, konunun yeni kuşaklara böyle aktarılması gerektiğini düşünmekte, bunda ısrar etmektedir. Son dönemde gündeme gelen kadın üniversiteleri kurulması talimatı da bu çerçevede ele alınmalıdır.

ÜNİVERSİTEDE DESPOTİK EMEK REJİMİ. Bilginin metalaşmasıyla birlikte sadece üniversiteye dair temel kavram, yapı ve değerler mutasyona uğramakla kalmıyor; aynı zamanda akademik emek rejimi de köklü bir biçimde dönüşüme uğruyor. Söz konusu süreç, bilim insanlarının entelektüel niteliklerinde erozyona neden olabilmekte; onları, var olan sorunları sorunsallaştıran ya da yeni sorun tanımları yapan değil, verili sorunlara çözüm üreterek statükoya hizmet eden birer bilgi teknisyenine yani bir tür "meslek" elemanına indirgemenin önünü açmaktadır.

Üniversite piyasalaştıkça istihdam rejimi değişmekte; bilim emekçisi, akademik emek üzerindeki denetim gücünü ve iş güvencesini yitirmektedir. Neoliberal politikaların bir sonucu olarak esnek, güvencesiz ve sendikasıız çalışma bilim emekçilerinin yeni istihdam rejimi haline gelmiştir. Özellikle, genç öğretim elemanlarından oluşan, sözleşmeli çalıştırılan akademisyenlerin iş güvencelerini tamamiyle ortadan kaldırmaya yönelik uygulamalar, üniversitenin geleceğini yok etmektedir. Bu durum özellikle vakıf üniversitelerinde çalışan araştırma görevlilerinde daha bariz bir biçimde görülmektedir. Devlet üniversitelerinde 50/D şeklinde kendisini gösteren bu güvencesizleştirme şartlarında, vakıf üniversitelerinde çalışan araştırma görevlileri ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları bağlamında çok ağır şartlar içerisinde mesleklerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Akademik personelin hak ve hukukunun hem özel sektör işveren-işçi arasındaki iş sözleşmesi ile İş Kanunu uyarınca hem de Yükseköğretim Kanunu uyarınca değerlendirilebilmektedir.

Bunun yol açtığı keyfiliği vakıf üniversiteleri kendi çıkarları doğrultusunda akademik personelin haklarını gasp etme yönünde kullanmaktadır. Öyle ki, vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanının verdiği ders saatleri akademisyen emeğini suiistimal edecek seviyelere ulaşmaktadır. Pandemi sürecinde eğitimin çevrimiçi olması, öğrenci sayılarının göz ardı edilerek sınıfların birleştirilmesine mazeret oluşturmakta; bu da öğretim elemanının ders saatinden daha düşük gösterilmesi fakat artan iş yükü nedeniyle alması gereken hakların ödenmemesine neden olmaktadır. Vakıf üniversiteleri idari görevler ve ödenekleri konusunda da akademisyenleri keyfi uygulamalara tabi kılmaktadır; ayrıca aksi yönde kazanılmış davalar ve emsal kararlar olmasına rağmen vakıf üniversitelerinde hala akademik personele fazla mesai uygulaması dayatılmaktadır.

Üniversitelerdeki emek süreçlerinin disiplin ve despotizme dayalı kontrolünün de zemin sağladığı hiyerarşik ve eşitsiz ilişkiler, itaat ve korku kültürünü yaygınlaştırıp emekçileri kişiliksizleştirmektedir. İşsiz kalma korkusu, akademisyenlerin pek çok keyfi, onur kırıcı ve anti-demokratik uygulamaya boyun eğmesi ve sindirilmesiyle sonuçlanmaktadır. Böylece sistemin istediği pasif ve itaatkâr akademisyen tipi yaygınlaşmaktadır. Oysa iş güvencesi, akademik etkinliğin baskıdan azade gerçekleştirilmesinin asgari koşullarından biridir. Günümüz Türkiye'sinde deneyimlediğimiz üzere, akademik emek gücünün kendisini yeniden üretebilmek için gerekli olan varoluş koşullarından ve minimum güvenceden yoksun olması, toplumun ve demokrasinin kendi öz-düşünüm mekanizmasını yıkmaya anlamına gelir ki bunun toplumun esenliği açısından ölümcül sonuçları vardır.

Üniversitelerdeki akademik atama ve yükseltmeler üniversite bileşenlerinin tümünün söz hakkı olmadığı bir sistemle yürütüldüğünden, atanan kişinin hesap verme sorumluluğu da sadece atamayı yapana karşı olmaktadır. Bu durum yönetici konumlarına gelen insanların kurumlarda daha rahat ve keyfi davranışlar sergilemesine zemin hazırlamakta; demokratik kazanım ve teamüller yok sayılmaktadır.

Üniversite bileşenlerinin yaklaşık yarısını oluşturan idari ve teknik personel, üniversite olanaklarından bütünüyle yararlanamamakta ayrıca çok sınırlı özlük haklarıyla yetinmek zorunda bırakılmaktadır. Tüm üniversite emekçileri gibi idari ve teknik çalışanlar da esnek ve güvencesiz (4/b,4/d vb.) çalışma biçimlerine mahkum edilmek istenmektedir. Hem akademik hem de idari çalışanların iş güvencesini yitirmeleri, çalışanların "sermayeye hizmet ettikleri ölçüde" ve "birbirlerinin kurdu olmaları şartıyla" başarılı sayılmaları demektir. Kamu Personel Rejimi'ndeki dönüşüme paralel olarak, kadrolu istihdam edilen mevcut idari ve teknik personelin sosyal ve özlük hakları fiili ve keyfi olarak ellerinden alınmak istenmektedir. İdari kadrolarda yönetimlerin vekâleten yürütülmesi; biat kültürü, adam kayırma, eşitsizlik ve çalışanların görevinde yükselmemesi gibi sonuçlar doğurmaktadır. Tayin, görevde yükselme gibi temel hakların böylesi engellemelerle ortadan kaldırılması kabul edilemez.

METALAŞMA SÜTECİ. Yükseköğretimin metalaşma süreci pandemi koşullarının dayattığı uzaktan ya da çevrimiçi öğretim zorunluluğuyla belirleyicilik kazanmaktadır. Ayrıca vurgulanmalıdır ki, yükseköğretimin metalaşma süreci pandemi koşullarının dayattığı uzaktan ya da çevrimiçi öğretim zorunluluğuyla eskisine göre daha da yoğunlaşmakta ve belirleyicilik kazanmaktadır. Pandemi, beraberinde getirdiği uzaktan öğretim zorunluluğuyla, yükseköğretimin bilgi ve iletişim teknolojileri üzerinden ilerleyen paradigmatik dönüşümüne ivme kazandırmıştır. "Girişimci üniversite" modelinin tamamlayıcı bir ögesi olan uzaktan ya da çevrimiçi yükseköğretim modeli, eşzamanlı (senkron) ya da eşzamanlı olmayan (asenkron) bütün türleriyle, eğitim ve

"Girişimci üniversite" modelinin tamamlayıcı bir ögesi olan "uzaktan" yükseköğretim modeli, eşzamanlı (senkron) ya da eşzamanlı olmayan (asenkron) bütün türleriyle, eğitim ve yükseköğretim sistemlerinin içinde bulundukları küresel eğitim piyasasına eklemlenmesinde önemli bir araç işlevi görmektedir.

yükseköğretim sistemlerinin içinde bulundukları küresel eğitim piyasasına eklemlenmesinde önemli bir araç işlevi görmektedir. YÖK ve üniversiteler, teknolojik olarak mümkün olanın pedagojik açıdan da uygun olup olmayacağına sorgulamamızı olanaksız kılan kolektif bir "dijital hipnoz"un etkisiyle üniversitenin sadece bugününü değil geleceğini de biçimlendirecek karar ve uygulamaları yaşama geçirmekte birbiriyle yarışmaktadır. Öğrenme sürecinin öznelerinin süreç üzerindeki denetimini yok eden, çalışma süresini yaklaşık iki katına çıkaran dijital yükseköğretim, kadın eğitim ve bilim emekçileri açısından karşılıksız ev içi emek ile ücretli emek zamanının iç içe geçmesine neden olmuştur. Aynı mekânda yani "ev"de birlikte gerçekleştirilen bu faaliyetler kadın emekçiler açısından taşınmaz bir yük haline gelmektedir. Bir mekân olarak "ev"e ve "üniversite"ye yüklenen anlamları değiştirebilecek olan dijital çalışmanın/öğretimin ancak geçici ve kısa süreli olarak düşünülmesi gerekir. Uzaktan öğretimin istisnai durumlarda geçici bir önlem olarak başvurulması gereken bir uygulama olmaktan çıkartılıp yükseköğretim sisteminin asli bir ögesine dönüştürülmesi, üniversitenin içine düştüğü varoluş ve meşruiyet krizini derinleştirmektedir. Yükseköğretimde dijitalleşmeyi hızlandıran bir etken olarak uzaktan öğretim, öğretim elemanlarını sahip oldukları dijital beceriler kadar değer taşıyan birer otomata dönüştürürken, üniversitenin öğrenciler için bir toplumsallaşma ve özleşme mekânı olma niteliğini ortadan kaldırmaktadır.

ÜNİVERSİTE DIŞINDAN MÜDAHALELER. Üniversitenin kendi değişiminin öznesi olmak bir yana, dışardan dayatılan değişimlere (müdahalelere) bile direnme gücü bulunmamaktadır. Türkiye'de üniversitenin hal-i pür melaline dair buraya kadar özetlemeye çalıştığımız teşhis ve tespitler, üniversite retoriği ile realitesi arasındaki uçurumun tarihin hiçbir döneminde günümüzdeki kadar derinleşmediğini açıkça gözler önüne sermektedir. Günümüz Türkiye'sinde üniversitenin kendi değişiminin öznesi olmak bir yana, dışardan dayatılan değişimlere (müdahalelere) bile direnme gücü bulunmamaktadır. Bu durum, üniversitenin tam bir kısır döngü içine saplanıp kaldığını göstermektedir: Bir üniversitenin olması gerektiği gibi özerk ve özgür değildir; bu yüzden üretken ve yaratıcı değildir. Üniversite, üretken ve yaratıcı olamadığı için de özgür düşüncenin ve özerk kurumsallaşmanın önündeki engelleri kaldırıp demokrasiyi ve toplumsal/kültürel ortamı yeşertecek gücü bulamamaktadır. Bu kısır döngü sonucu olarak herkesin herkese benzediği üniversitede, düşünce ve eylem tembelliği başat bir nitelik kazanmaktadır. Kuşku ve eleştiri

üniversiteden kovulmuş; itaat ve biat asli norm haline gelmiş ve dolayısıyla suskunluk ve teslimiyet egemen olmuştur. Bu da üniversiteye dışarıdan müdahaleleri kolaylaştıran ve meşrulaştıran bir etkene dönüşmektedir. Üniversitenin içine düşürüldüğü bu kısır döngü ancak daha fazla demokrasi ile kırılabilir. Çünkü, demokrasi-üniversite ilişkisi, biri olmadan diğersinin de var olamayacağı ya da tanımlanamayacağı içsel ve zorunlu bir ilişkidir. Demokrasi, önce entelektüel çabalarla yaratılıp sonra halka bahşedilecek düşünsel bir kurgu değil; bizzat halkın (demos'un) hiçbir zaman sonu gelmeyen bir öz-kuruluş ve öz-yaratım sürecidir. Kriz, demokrasinin öznesi olan halkın güç yitiminden kaynaklanmaktadır. Halkı kendi kaderinin efendisi kılacak, kolektif bir "özneleşme/özerkleşme" sürecinin önünü açabilecek, halkın kendi kendini örgütleme ve eyleme kapasitesini artıracak bir üniversite anlayışı ve pratiği demokrasi için olmazsa olmaz derecesinde önemlidir.

ÜNİVERSİTENİN YENİDEN İNŞASI İÇİN ORTAK ÖNERİLER. Kapitalizmin bilimsel üretim sürecinde yarattığı antidemokratik dönüşümler karşısında bilim emekçilerinin vereceği yanıt kısmi ya da arızı değil, bütünsel ve yapısal özellik göstermek zorundadır. Özgür ve eleştirel bilginin emek, doğa ve toplum yararı için üretimi ve evrensel paylaşımı ilkesi, ancak ülkede ve üniversitede demokrasinin kurulmasıyla yaşama geçirilebilir. Bunun güvencesiyse akademisyeninden, öğrencisine ve idari çalışanına dek tüm bileşenlerin oluşturduğu bağımsız özyönetim organları olmalıdır.

Demokrasi güçlerinin önünde üniversitenin bugününe ve geçmişine dair gerçekçi tespitlerden beslenen ve üniversitenin geleceğine dair bir tahayyül içeren politik bir program oluşturmak ivedi bir gereklilik olarak kendini hissettirmektedir. Üniversite siyasetine dair böyle bir program, temelde üniversiteyle toplum arasındaki iletişim ve etkileşimin ve de üniversite bileşenlerinin üniversiteyle ilişkilerinin nasıl kurulacağını içermelidir.

Üniversitelerin içine düşürüldüğü bu krizi yüzeysel ve geçici önlemlerle aşabilmek mümkün değildir. Yaratılan bu kriz ortamından çıkmanın yolu bugüne kadar yerleşmiş olan bu akademik düzenin köklerinden sökülüp atılmasıyla mümkündür. Kamusal finansman, kurumsal özerklik, iş güvencesi, akademik özgürlükler ve üniversite bileşenlerinin yönetim ve denetim mekanizmalarında yer aldığı eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik özyönetim ilkeleri garanti altına alınmadan böylesi bir kopuşun sağlanamayacağı da unutulmamalıdır.

Bu çerçevede, idari ve teknik personelden öğretim elemanlarına, öğrencilerden işçilerine kadar tüm üniversite bileşenlerinin sorunlarına çözüm üretmek, üniversitelerimizi her türlü ayrımcılığın ve eşitsizliğin ortadan kalktığı, insan, toplum ve doğa yararına faaliyet yürüten kurumlara dönüştürmek ve demokrasiyi yeniden inşa etmek için tüm gücümüzü seferber etmeliyiz. Mücadeleyi şu temel ilke ve hedefler doğrultusunda sürdürmeyi öneriyoruz:

Fotoğraf: Tamer Arda Esin

SERMAYEYE HİZMET KABUL EDİLEMEZ. Üniversiteyi şirketleştirip küresel sermayenin hizmetine sokmaya dönük hiçbir düzenleme, girişim ve uygulama kabul edilemez.

- Üniversiteyi şirketleştirip küresel sermayenin hizmetine sokmaya dönük hiçbir düzenleme, girişim ve uygulama kabul edilemez. Bireyci-rekabetçi bilgi üretimi yerine kolektif bilimsel üretim; bilginin özel mülkiyeti yerine de toplumsal mülkiyeti esas olmalıdır. Üniversite, piyasanın ihtiyacı olan bilgiyi üretmek ve elemanı yetiştirmek yerine, evrensel kültürün ve eleştirel düşünme yeterliğinin kazandırıldığı bir kurum olmalıdır. Bilginin ürün ve teknolojiye dönüştürülmesinde emek, toplum ve doğa yararı gözetilmelidir. Araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) ve patentleme sistemleri, toplum yararı önceliğiyle yeniden düzenlenmelidir.
- Yükseköğrenim temel bir haktır ve herkesin parasız yararlanabileceği toplumsal bir hizmet olarak piyasa mekanizmalarına (fiyat, rekabet, verimlilik vb.) ve koşullarına terk edilmemelidir. Öğrenci har(a)çları, emekçi sınıfın yükseköğretime ulaşması önünde bir engeldir ve tamamen kaldırılmalıdır. Öğrencilere eğitim ve araştırma gereçleri, barınma, beslenme ve ulaşım parasız sağlanmalıdır. Yeni özel/vakıf üniversitelerinin açılmasına izin verilmemeli ve var olanlar kamulaştırılmalıdır. Üniversite bünyesinde ticarî amaçla faaliyet gösteren dernekler, vakıflar ve merkezler kapatılmalıdır.
- Üniversitenin kendi kaynaklarını yaratması adı altında yürütülen ticarileştirme, piyasalaştırma ve özelleştirme uygulamalarına son verilmelidir. Yükseköğretimde maliyeti toplumsallaştırırken faydayı bireyselleştiren bir meta

Fotoğraf: Özcan Yaman

finansman formülü ("yararlanan öder!") yerine yükseköğretimin faydasını da maliyetini de toplumsallaştıran bir kamu finansmanı esas alınmalı; bunun için genel bütçeden ayrılan pay artırılmalıdır.

YÖK YERİNE, üniversitelerin doğrudan temsil edildiği bir üst kurul oluşturulmalı

- Üniversite özerkliğinin hayata geçirilmesi için gerekli tüm düzenlemeler yapılmalıdır. Akademik özgürlüğün, ifade özgürlüğünün ve üniversitelerin yönetsel özerkliğinin sağlandığı bir sistem kurmak üzere YÖK yerine, üniversitelerin doğrudan temsil edildiği demokratik bir üst kurul oluşturulmalıdır. Bu üst kurulun görevi, eğitim politikalarını belirleme, yükseköğretim kurumları arasında eşgüdüm sağlama ile sınırlı olmalıdır. Bu kurulda demokratik bir yapılanmanın gereği olarak öğretim elemanları, öğrenciler, işçiler ve memurların örgütlü yapıları yer almalıdır.
- Bütün eğitim tür ve düzeylerinde olduğu gibi, yükseköğretimde de uzaktan ya da çevrimiçi öğretime ancak ötekilerle kurulacak yüz yüze iletişim ve etkileşimle inşa edilebilen bireysel ve kolektif özneleşme ve de kolektif bir gelecek tahayyülü geliştirme imkânını ortadan kaldırdığı; bu nedenle de özgürleşimci bir öğrenme pratiği olmadığı için karşı çıkmak gerekir. Uzaktan öğretim özellikle ezilenlerin kolektif düşünme ve eyleme kapasitesini zayıflatırken; egemenlerin merkezî denetim gücünü artırmaktadır. Yükseköğretim hizmetinden yararlanmada özel mülk ve servet sahipliğinin belirleyiciliğini artıran uzaktan yükseköğretime, çok istisna haller dışında karşı çıkmak ve "yüz yüze" eğitimi inatla ve ısrarla savunmak gerekiyor.

- Akademik personelin doktora sonrası akademik gelişmeleri konusundaki ilke, kriter ve prosedürler, akademide hiyerarşilerin oluşmasına izin vermeyecek biçimde, akademik topluluklarca ve katılımcı bir süreçle yeniden belirlenmelidir.
- Yöneticilerin seçimi ve kurulların oluşumunda, tüm karar ve denetim süreçlerinde üniversite bileşenlerinin tümü yer almalıdır. Karar ve denetim süreçlerinde kişilerin değil, kurulların egemenliğini esas alan eşitlikçi, özgürlükçü, demokratik özyönetim ve özdenetim modeli hayata geçirilmelidir.
- Akademik çalışma ortamı, hiyerarşik yapılanmadan kurtarılmalı, ast-üst ilişkisi yerine birlikte üretim esas olmalıdır. Akademik unvanlar, hiyerarşik göstergelere dönüştürülmemeli, ticari nüfuz kaynağı olmamalıdır.
- Üniversiteler sadece otoriter ve baskıcı zihniyetiyle değil, kent dışındaki konumları, "güvenlik kaygıları" bahane edilerek kurgulanan kısıtlayıcı/gözetleyici fiziksel mekânları ile halka kapalı/uzak, öğrenci ve öğretim elemanını izole eden steril yerler haline gelmiştir. Üniversitenin kameraları, turnikeleri, tel örgüleri ve demir parmaklıkları sökülmalıdır.

Mevcut disiplin yönetmeliklerinin, özgür ve demokratik üniversite ile bağdaşan bir tarafı yoktur. Özgür düşüncenin önüne engel koyan disiplin mekanizmaları terk edilmeli; yerine tüm bileşenlerce oluşturulacak "ortak yaşam ilkeleri" hayata geçirilmelidir.

- Yükseköğretim kurumlarındaki fazla mesai uygulamalarının ve yaptırımlarının tamamen ortadan kaldırılması gerekmektedir.

ÜNİVERSİTELERDE AYRIMCILIĞA SON! Üniversitelerde ırk, etnisite, inanç/inançsızlık ve cinsiyet temelli her türlü ayrımcılığa ve baskıya son verilmelidir.

- Üniversitelerde ırk, etnisite, inanç/inançsızlık ve cinsiyet temelli her türlü ayrımcılığa ve baskıya son verilmelidir. Etnisite, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi gerekçe gösterilerek uygulanan her tür dışlama, yok sayma, yıldırma, sindirme ve baskı politikasının anayasal olarak suç sayılan temel insan hakları ihlali olduğu unutulmamalıdır. Bu tür hak ihlallerinin üniversitelerde yaşanmaması amacına yönelik olarak, evrensel/ulusal hukuk normları ve etik ışığında politika belgeleri hazırlanmalı; kurumsal düzeyde ise çalışmaları yasal güvenceye kavuşturulmuş birimler ve etik kurullar oluşturulmalıdır.

Kadınlara yönelik psikolojik, fiziksel, cinsel taciz ve şiddeti önlemek üzere birimler kurulmalı, yönetmelikler hazırlanmalı, bunları uygulama mekanizmaları oluşturulmalıdır. Üniversitelerde "toplumsal cinsiyet çalışmaları" veya "kadın çalışmaları" adıyla akademik birimlerin kurulması ve bu birimlerin lisansüstü programlar açmaları kolaylaştırılmalıdır.

- Akademisyenlere asli görevleri olan bilimsel araştırma ve öğretimi gerçekleştirebilecekleri ve insanca yaşayabilecekleri bir ücret ödenmelidir. Bu koşullar altında akademisyenlerin şirketlere danışmanlık, yarı zamanlı çalışma gibi ticarî faaliyetlerine son verilmeli ve tam gün çalışmaları esas olmalıdır. Tüm üniversite emekçilerine koşulsuz iş güvencesi sağlanmalıdır. Üniversite emekçilerinin ve öğrencilerin örgütlenme ve siyaset yapma hakları önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Tüm üniversite emekçilerine toplu sözleşmeli, grevli sendika hakkı tanınmalıdır. Özel/vakıf üniversitelerinde çalışan bilim insanları ve işçiler “piyasalaşmış üniversite”nin sorunlarını en çıplak biçimde yaşamaktadırlar. Bu kurumlardaki eğitim ve bilim emekçileri örgütlü mücadelenin dışında bırakılamaz.

Bizler, üniversiteleri, eğitim hakkı mücadelemizin bir parçasını oluşturan yükseköğretim hakkı ve insan, toplum ve doğa yararına bilim için birer mücadele alanı olarak görüyoruz. Üniversitelerin kurumsal özerkliğini, akademik özgürlükleri, tüm bileşenlerin katılımıyla demokratik eşitlikçi özyönetimi savunuyor; ırkçılığı, cinsiyetçiliği, heteronormativiteyi ve her türlü ayrımcılığı reddediyoruz. Yükseköğretim sistemini kuşatan piyasacı, dinci-gerici ve otoriter politikalara teslim olmamanın yolu, daha fazla demokrasiden, örgütlenmekten ve birlikte mücadele edebilmekten geçmektedir. Dolayısıyla, demokratik duyarlılık taşıyan herkesi, memleketimizde demokrasi mücadelesinin olmazsa olmaz bir boyutu olarak insan, toplum ve doğa yararına bilim düsturuyla özgür ve özerk üniversite mücadelesine omuz vermeye çağırıyoruz.

Demokrasi Konferansı

Çocuk Hakları

Çalışma Alanı

Çocuk, Hak Sahibi Bir Bireydir

Çocukların yaşamın doğrudan öznesi oldukları, yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşamak zorunda kalmadıkları, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlik ve şiddet biçimlerine maruz bırakılmadıkları, eğitime tam ve eşit ulaşabildikleri, kendilerini ifade edebildikleri, karar alma süreçlerine dâhil olabildikleri, mutlu, neşeli, özgür ve barış içerisinde yaşayabildikleri bir dünya hayali kuruyoruz.

"Çocuklar eksik insanlardır. Çocuklar bizim geleceğimizdir. Çocuklar doğru karar veremezler, neye ihtiyaçları olduğunu bilemezler..."

Bunlar gündelik hayatta sık sık duyulan, kimi zaman farkında olunmadan içerdiği önyargılarla hareket edilen cümleler. Bu cümlelerden herhangi birine katılıyorsanız, ne yazık ki çarpık bir çocuk algısına sahipsiniz.

Hem uluslararası hem de ulusal hukukta kabul edilen çocuk tanımı, 18 yaş altındaki her bireyi kapsar. Bu yasal tanımın ötesinde, çocuklar yaşamın etkin öznesidir. Bu sebeple haklarına erişmek için yetişkin olmayı beklemek zorunda bırakılmalarının kendisi bir hak ihlalidir. Çünkü çocuklar "geleceğimiz" değildir; bugün ve burada, bizlerle birlikte yaşayan, kendilerine özel duygu ve düşünceleri olan hak ve özgürlük sahibi bireylerdir.

Çocukluk ise, insan hayatında ihmal edilemeyecek kadar önemli ve kendine has özellikleri ve ihtiyaçları olan bir dönemdir ve bu anlamda değerlidir. Çünkü çocukluk, yaşam içinde insanın kendini gerçekleştirmek için sahip olduğu olanakları en yoğun şekilde kullanabileceği bir dönemdir. Dolayısıyla, çocukların potansiyellerini gerçekleştirmeleri, biz yetişkinlerin onlara yarattığı olanaklarla, açtığı alanla ilişkilidir. Ancak Türkiye'nin içinden geçtiği dönem çocuklar için olanaklar yaratmak yerine onlar için çok sayıda risk taşıyor; çocukların, yaşadıkları gerçek sorunların, sahip oldukları potansiyellerin görünmez olmasına, seslerinin duyulmamasına yol açıyor.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Türkiye; nüfusunun yaklaşık 23 milyonu çocuk olan bir ülke. Sayıları 2 milyona yaklaşan mülteci çocuklar da dâhil edildiğinde, toplam 25 milyon çocukla bir arada yaşıyoruz. Peki ama 25 milyon çocuk hayatın, politikaların, karar alma mekanizmalarının neresinde? Çarpık çocuk algısının bir sonucu olarak çocuklar; yetişkinler tarafından hak sahibi bireyler olarak görülüyor, karar alma mekanizmalarına dâhil edilmiyor ve pek çok hak ihlaline maruz bırakılıyorlar:

2016 yılı verilerine göre Türkiye'de çocuk yoksulluğu oranı %25. Yani her 4 çocuktan biri yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşıyor. TÜİK Çocuk İşgücü Araştırması 2019 sonuçlarına göre; 5-17 yaş grubundaki çocuk işçi sayısı 720 bin. Bu çocukların 114 bini çalışması kanunen yasak olan 12-14 yaş aralığında. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin verilerine göre son 8 yılda, 294'ü tarım alanında olmak üzere 513 çocuk iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. 2019 yılı evlenme istatistiklerine göre; 16-17 yaş grubunda olan her 100 kız çocuğundan 3'ü hâkim izniyle resmi nikâh yoluyla evlendirildi. Adalet Bakanlığı'nın yayımladığı adli istatistiklere göre, Türkiye'de 2019'da "Cinsel dokunulmazlığa karşı suç" kapsamında 49 bin 57 dava açıldı. Bunların 22 bin 689'unu çocuklara yönelik cinsel istismar suçları oluşturuyor. Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın verilerine göre 2015-2016 yıllarında yaşanan çatışma sebebiyle en az 123 çocuk yaşamını kaybetti.

Bunlarla sınırlı olmayan pek çok sorunun nedeni; Türkiye'nin de taraf olduğu BM Çocuk Haklarına dair Sözleşmeyi referans alan, her alanı kapsayan, yalnızca sorun odaklı olmayan, geleceğe ilişkin de bakış içeren bir çocuk politikasının olmayışdır. Türkiye'de hâlâ çocukların potansiyellerini gerçekleştirmelerini sağlayacak bütüncül ve hak temelli bir çocuk politikası yok.

Devletlerin, yurttaşı olsun ya da olmasın sınırları içinde yaşayan tüm çocuklara eşit imkânlar sunma ve haklarını gerçekleştirebilmeleri için onlara alan açma yükümlülüğü – sorumluluğu vardır. Çocuk hakları, insan hakları kültürünün yapı taşıdır ve toplumun insan hakları güvencesinin temelini oluşturur.

Çocukları ve onların beklentilerini, ihtiyaçlarını, önerilerini göz ardı ederek demokrasinin yerleşemeyeceğini ve özgür, adil ve eşit bir dünyada bir arada yaşamının mümkün olmayacağını biliyoruz. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin temel ilkeleri olan yaşama ve gelişme, ayırım gözetmeme, çocuğun yüksek yararı ve çocukların katılımının önemini bir kez daha vurguluyoruz. Bu doğrultuda; tüm kurumlarıyla birlikte devlet başta olmak üzere tüm yetişkinleri, çocukları ve haklarını göz önünde tutarak, çocuklarla birlikte politika yapmaya ve çocukları ciddiye almaya, onları anlamaya, duymaya ve seslerini duyurmaya davet ediyoruz.

Devletin BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'de kültürel haklara koyduğu çekinceler sebebiyle ayrımcılığa uğrayan, anadilde eğitim hakkına erişemeyen çocuklar, çalıştırılan çocuklar, mülteci çocuklar, özel gereksinimli çocuklar, LGBTİ+ çocuklar, çocuk mahpuslar, anneleriyle birlikte hapisshanede tutulan çocuklar... Haklarından yoksun bırakılan tüm çocuklar için ve çocuklarla birlikte eşit, adil, özgür ve barış içerisinde bir yaşam mücadelemizi sürdürürken, demokrasinin yalnızca yetişkinlerle değil, çocuklarla birlikte inşa edilecek bir yaşam pratiği olduğunu yeniden hatırlatmak istiyoruz.

Çocukları hak sahibi bireyler olarak görmeyen, çocukları yok sayan ve yalnızca yetişkinler tarafından kurgulanan dünyada demokrasinin; çocuklara rağmen ya da çocuklar için değil çocuklarla birlikte mümkün olabileceğini biliyoruz.

Her çocuğun katılım hakkı olduğu bilinciyle, görüşlerini özgürce ifade edebilmelerine olanak sağlayacak bir süreci çocuklarla birlikte örgütleyecek yol ve yöntemleri bu konferans zeminiyle ve bir araya geldiğimiz kişi ve kurumlarla aramaya devam ediyoruz.

Demokrasi Konferansı Çocuk Hakları/Yetişkin Çalışma Alanı olarak, çocukların yaşamın doğrudan öznesi oldukları, uğradıkları hak ihlallerinin cezasız bırakılmadığı, kapitalizmin ve neo-liberal politikaların dayattığı yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşamak zorunda kalmadıkları, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlik ve şiddet biçimlerine maruz bırakılmadıkları, eğitime tam ve eşit ulaşabildikleri, kendilerini ifade edebildikleri, karar alma süreçlerine dâhil olabildikleri, kendilerini gerçekleştirebildikleri, mutlu, neşeli, özgür ve barış içerisinde yaşayabildikleri bir dünya hayali kuruyoruz. Ve bunun mümkün olduğunu biliyoruz.

Çocuk haklarının korunmasına ve geliştirilmesine yönelik yetişkin sorumluluklarımızın farkındayız ve daha demokratik, daha eşitlikçi ve birlikte özgürleştirdiğimiz bir dünya için herkesi bu sorumlulukları sahiplenmeye çağırıyoruz.

Demokrasi Konferansı**Eğitim****Çalışma Alanı**

Demokratik Okuldan Demokratik Topluma

Yapabilirliklerimiz, talep siyasetinin sınırlarını aşmak zorundadır; 'şimdi ve burada' anlayışı ile çalışmaya başlamak ve demokratik eğitimi okullarda yaşatmak için eğitimin tüm bileşenleri ile karşılaşmalar örmek, yan yana gelmek, örgütlenmek, yeni eğitsel üretimler denemek, eğitim bileşenleri olarak "varız, okullar bizlerin müşterek alanlarıdır" dememiz ve eylememiz gerekmektedir.

Demokrasinin, eşitliğin, özgürlüğün ve adaletin hakim olduğu bir toplumda yaşamın en önemli ön koşulunu Demokratik Eğitim oluşturuyor. Eğitim, öncelikle çocukların ve gençlerin demokrasiyi, eşitliği ve özgürlüğü deneyimlediği ilk kamusal alanlardan birisidir. Demokratik mekanizmaları, kişisel ve kolektif yaşantıları sürekli 'engellenmiş' bir ülkenin insanları olarak uzun zamandır insani güçlerimiz/haklarımız egemenlerce gasp edilmiş durumda. Bu bağlamda, demokrasiyi öğrenmeye, öğretmeye, gerçek nitelikleri ile yaşamaya ve demokrasi mücadelesi vermeye her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız var. Demokratik, sosyal, laik bir cumhuriyet ve demokratik toplum için başlangıç aşamalarından biri olan eğitim sistemi; eğitim süreçleri, eğitimin içeriği ve eğitimin sonuçlarını kapsamaktadır. Eğitimin tüm bileşenleri olarak, özellikle eğitimin sınıfsal ve hiyerarşik niteliklerinin keskinleştiği neoliberal, Türkçü-İslamcı, ataerkil niteliklerinin yoğunlaştığı, aşırı merkezileştiği ve otoriterleştiği bu dönemde, eğitimin her ögesinde karar verme, (öz) yönetme ve uygulama işlevlerimizi geliştirmek zorundayız.

DEMOKRATİK EĞİTİM KAVRAYIŞI Bireyleri/öğrenenleri özgürleştirici, güçlendirici ve geliştirici anlamıyla demokratik eğitimin işlevlerinden biri çocuğun, gencin, öğrenenin insani güçlerini, yetilerini ve yeteneklerini açığa çıkarmak ve kişinin kendi farkını ortaya koymasına yardım etmektir. Eğitim süreci, öğ-

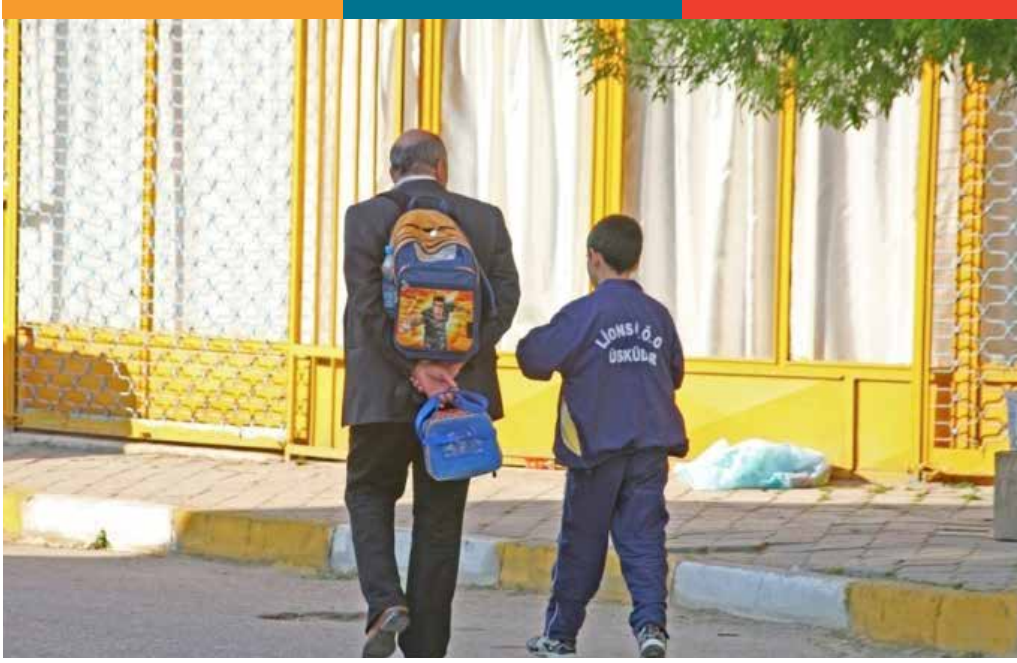

Fotoğraf: Özcan Yaman

renenin bilişsel, duygusal, toplumsal ve devinimsel boyutlarıyla tüm kişiliğinin gelişmesini, Öteki ile buluşmasını ve kolektif bedenleşmelerin açığa çıkmasını destekleyen bir süreçtir.

Özgür eğitim; eğitimin başlangıç koşullarını eşitleyerek her çocuğun ve gencin tekil ve kolektif arzularını, taleplerini önceleyerek, kendisini/kendilerini gerçekleştirmesine yardımcı olurken; doğal olarak kişilerin sonsuzca farklılaşabilmesine imkân tanıyıp, farkı, farklı olanı olumlu algılayarak, insan onuruna yaraşır bir yaşam için çocukların ve gençlerin (eğitimden sonraki) koşullarını eşitlemeyi sağlar. Okullar; bir yandan çocuklar ve gençlerin yaşama hazırlanma, mesleğe yönelme ve meslek edinmelerini sağlarken; bir yandan da diğer insanlar ve kültürlerle dair çok önemli öğrenme alanlarını oluştururlar. Ancak eğitim okul mekânı/eğitim çağı ile sınırlı değil, tüm yaşamı, tüm mekânları ve zamanları kapsayan bir öğrenme sürecidir. Şairane konaklanmış kentler eşsiz öğrenme alanlarıdır. Korunan/kollanan doğa; canlı ve cansız varlıkların öğrenildiği, saygı ile karşılaşıldığı ve etkileşildiği öğrenme alanlarıdır. Tüm çoğul renkleri ile insanlar, insan toplulukları; tarihsel toplumsal deneyimlerin, öykülerin, bilgilerin, değerlerin öğrenme olanaklarını oluştururlar. Ve biz ancak öğrendikçe, farklılaştıkça ve ürettikçe gerçek anlamda yaşarız; aynılaştığımızda ise yaşama olanaklarını, koşullarını azaltmış, bir anlamda yaşamı değersizleştirmiş oluruz.

ÖZGÜR EĞİTİM VE FARKI OLUMLAMAK "Özgürleştirmeksizin eğiten aptallaştırır." diyor düşünür, doğru da söylüyor. Biri diğerini kendisinin kopyasını çıkarmak, belli bir düşünme ve eyleme biçimi ile kodlayarak, etrafında çitler, duvarlar örerek aynılaştırmak için yola çıkıyorsa orada özgürleşmeye, gelişmeye ve güçlendirmeye dair bir süreç yoktur. Öğrenen, bir girdi olarak edilgenleşmiştir, ortaya çıkan eğitim durumu ise birinin diğerini köleleştirmesidir. Oysa entelektüel öğretmenin işlevi öğrencilerini özgürleştirmektir.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Çocuk ve genç zihinlerini ve bedenlerini, fethedilecek ve sömürgeleştirilecek yüzeyler, "boş levhalar", olarak gören dinamikler oldukça çeşitlidir. Devletleştirme pratikleri bedenlere sistematik, ikna ya da rızaya dayalı kodlar atarak kendine benzetmek isteyebilir. Türkiye'de bunun adı "yerli-milli" resmi eğitimidir. İtaatkâr ve dindar nesiller yetiştirme projesi, çocukları ve gençleri siyasal iktidarın resmi kodları ile kuşatma amacını taşır. Pek azı dışında, öğretmenler ve bilim emekçileri, devletin/siyasal iktidarın okuldaki temsilcisidir adeta. Sermaye ya da patronlar, mezun olduğunda yeni hiçbir maliyete katlanmadan iş süreçlerine hazır, boyun eğen, söz dinleyen, gerçek sendikalara gitmeyen, "patron ne verirse ona razı olan" genç bedenler ister. Anne ve babalar, kendilerine benzeyen, büyüklerin (gerontokrasi kışkacı) sözünden çıkmayan, iş bulup kendi geçimini sağlayabilen, özcesi "iyi" evlatlar ister. Ne var ki Samed Behrengi'nin "Küçük Kara Balık"ı derin bir iç çekişle uzaklara, başka/farklı olanlara bakar, oralarda olup bitenleri, öylesine merak eder ki! Gider, gitmez, gidebilir de!

OKULLAR: HERKES İÇİN ÖĞRENME ALANI Demokratik eğitim, sadece öğrencilerin değil, eğitim emekçileri, ebeveynlerin, yani eğitimle ilişkili diğer bileşenlerin de özgürleşme, gelişme ve güçlenme alanıdır. Üç bileşen birbirleriyle ilişki ve etkileşim içinde birbirlerine bildiklerini öğretebilir, birbirlerinden öğrenebilir ve birbirlerini geliştirip güçlendirebilirler. Bu bağlamda okullar çok canlı, çok renkli, su gibi akışkan ve sevinçli yaşam alanları olabilirler.

EĞİTİM DURUMUMUZ Var olan haliyle eğitim demokratik değil, artan biçimde söz, karar ve irade işleyişleriyle eğitim bileşenlerinin aklını Saray'a/ merkeze bağlayan neo-liberal otoriter bir nitelik taşımaktadır. 15 Temmuz 2016 başarsız darbe girişiminin ardından, 20 Temmuz 2016'da sivil darbe girişimi ile 40 bini aşan eğitim ve bilim emekçileri, kurum kanaatleriyle Kanun Hükmünde

Demokratik eğitim tüm renkleri ile çoğulcu bir toplum anlayışına dayanır, bu bağlamda eğitim bileşenlerinin okula ya da sınıflara geldiklerinde karşılaştıkları durum, toplumsal, ekonomik ve kültürel farklanmalar ve çokluktur.

Kararnamelere (KHK) konularak haksız ve hukuksuz biçimde işten çıkarılmıştır. Kederli, suskun ve umutsuz bir eğitim süreci başlamıştır. Ardından OHAL dönemi kâğıt üzerinde ortadan kalkmasına karşın OHAL Komisyonu, kurumlarda kurulan işten çıkarma yetkisi verilen kurullar ile; düşünen, eleştiren, sendikal faaliyet yürüten; siyaseten demokratik, eşit ve özgür bir toplum için mücadele eden pek çok eğitim emekçisi işten çıkarılma tehlikesi ile karşılaşmıştır. Yeni güvenlik soruşturmaları ile aileci ve kabileci neoliberal İslamcı elitler, kamu emekçisi adaylarını ailesi ile birlikte "yerli-milli ölçüye" tabi tutarak işe almaya başlamıştır. Ayrımcılığın, kayırmacılığın olmadığı işe alma, yükseltme ve işe son verme politikalarına gereksinme vardır.

Artık genel olarak kamu politikaları alt üst olmuş, ekonomik krizlere siyasal krizler eşlik eder hale gelmiştir. Bu krizler 18 milyona yakın öğrenciyi ve 1 milyon 200 bin dolayında eğitim emekçisini de etkisi altına almıştır. Kamusal, laik, bilimsel, parasız, cinsiyet eşitlikçi, anadilinde, demokratik eğitim anlayışı 'askıya alınmıştır.' İstanbul Sözleşmesi'nin feshi ve siyasal iktidarın LGBTİ+lara yönelik baskıları, eğitim alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politikaların uygulanmasını zorlaştırmıştır. Zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine ek olarak, 'zorunlu' (!) seçmeli derslerle adeta tüm ortaokul ve liselerin imam hatip okullarına dönüştürülmesiyle; siyasal İslamcı dernek ve vakıflarla yapılan protokoller ile kamusal, bilimsel ve laik eğitime büyük zararlar verilmektedir.

COVID-19 SALGININDA EĞİTİMİN KRİZİ COVID-19 salgını, kapitalizmin yarattığı ekolojik yıkımla oldukça ilişkilidir. Derelerin, yaylaların, ormanların, tarım alanlarının sermaye birikimine tabi olarak mülk sahibi sınıflara açan, suyu ticarileştiren, başka canlıları ve onların yaşam alanlarını yok sayan bir birikim rejiminin sonuçlarından birisi de salgınlardır. Bu nedenle ekolojik bir eğitim, 'insanın doğanın efendisi olmadığı' düşüncesi ve eylemliliği çerçevesinde kurgulanmalıdır. COVID-19 salgını, üç okul dönemini derinden etkilemiştir. Salgının ve Marmara Denizi müsilajı (deniz salyası) ve iklim krizinin öğrettiği en temel konu, "İnsanın doğanın efendisi olmadığı, doğaya saygılı bir yaşam sürdürmesi gerektiğidir. Bu bağlamda demokratik eğitimin önemli yaklaşımlarından birisi, doğaya saygılı ve doğa ile uyumlu, doğanın temsilcisi olarak doğa için mücadeleyi önemseyen ekolojik ve demokratik bir eğitimidir.

Siyasal iktidar, salgını hafifseyerek sağlık ve eğitim gibi iki kolektif hizmetin üretimini ağır biçimde ihmal etmiştir. Vakalar ve ölümler artınca sağlık hizmetinin geliştirilmesine yönelmek zorunda kalan iktidar, eğitimi adeta unutmuştur. OECD'nin son raporuna göre; Türkiye okulların en çok kapatıldığı ilk iki ülke arasında yer almıştır. Yüz yüze eğitimi haftada iki gün, belli aylarla sınırlı bir dönem için verebilen Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı, uzaktan eğitimin alt yapısını kuramamış, bu nedenle milyonlarca öğrenci eğitime erişememiş, ciddi öğrenme kayıpları oluşmuş; tüm bu olumsuzluklara bağlı olarak da çocuklar ve gençler okuldan kopmuştur. Her öğretim tür ve düzeyinde ve özellikle yoksul çocukları, kız çocuklarını, anadili farklı olan çocukları, mülteci çocukları, engelli çocukları, çalıştırılan çocukları daha çok girdabına alan bir öğrenme yoksulluğundan söz etmek mümkündür. Bunun anlamı Türkiye'de eğitim hakkının sağlanamaması ve nitelikli bir eğitimin verilememesidir.

Salgın döneminde çocuklar ve gençler, ne nitelikli ve sürekli bir yüz yüze eğitim ne de uzaktan eğitim alabilmişlerdir. COVID-19 salgını, kuşkusuz eğitimin tüm bileşenlerini derinden etkilemiş olsa da kapitalist piramidin mahzeninde yaşayan çocuklar, salgından dolayı en çok zarara uğrayanlar olmuşlardır. Yoksul çocuklar, toplumsal cinsiyet rollerine yönlendirilen kız çocukları, engelli çocuklar, anadili farklı olan çocuklar, çalıştırılan çocuklar ve göçmen çocuklar uzaktan eğitime erişememiş ve okuldan kopuşla karşı karşıya kalmışlardır. Salgından önceki dönemde ve salgın sürecinde, eğitim emekçileri için sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışma hakkı sağlanamamıştır. Eğitim emekçileri demokratik olmayan mekanizmalarla alınan kararlara uymaya zorlanmış, uzaktan eğitimde uzun çalışma saatleri ile karşı karşıya kalmışlar, tableti, interneti olmayan öğrenciler derse katılamayınca ekranın başında bekleyen öğretmenlerin ders ücretleri ödenmemiştir. Artan fiyatlar, yükselen döviz kuru ve vergi yükü nedeniyle eğitim emekçilerinin reel ücretleri ciddi biçimde düşmüştür.

Eğitim emekçileri kadrolu, sözleşmeli, ücretli olmak üzere farklı statülerde güvencesiz çalıştırılmaktadırlar. Güvencesiz bir meslek hayatına mahkum edilen ücretli öğretmenler, salgında uzaktan eğitim sürecinden en olumsuz etkilenen grup olmuştur. Yine bu dönemde beş yüz bine yakın işsiz öğretmen atamayı beklerken, atama sayısı ancak 20 bin civarında olmuştur.

YENİ BİR EĞİTİM SİSTEMİNİ DÜŞÜNMEK VE ÖRGÜTLEMEK Bu düşünceler ve duygularla demokratik eğitimin yaşam bulması için aşağıda sıralanmış görüş ve önerilerin tartışılarak önümüzdeki dönemde genişletilip geliştirilmesi önemli bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

DEMOKRATİK BİR EĞİTİM DÜŞÜNCESİ İÇİN Demokratik eğitim tüm renkleri ile çoğulcu bir toplum anlayışına dayanır, bu bağlamda eğitim bileşenlerinin okula ya da sınıflara geldiklerinde karşılaştıkları durum, toplumsal,

Fotoğraf: Özcan Yaman

ekonomik ve kültürel farklanmalar ve çokluktur. Demokratik eğitim, hedefleriyle, içeriğiyle, eğitim durumları ya da öğrenme yaşantılarıyla ve değerlendirilmesiyle bireylerin farklılıklarını karşılayan ve bu farklılıklar doğrultusunda bilgi gereksinimini gidererek temel becerilerini geliştiren planlı ve düzenli dinamik bir yapıdır. Demokratik eğitim, eğitim yönetimi ve okulda demokratik bir sisteme ve süreçlere, demokratik bir eğitim içeriğine, demokratik sonuçlara gereksinime duyar.

DEMOKRATİK OKUL YAPISI İÇİN Demokratik okul, merkezin görev, yetki ve sorumluluklarının büyük oranda yerele/okula devredilmiş, kısmi özerkliğe sahip yönetim düzeni içinde düşünülmüş bir okul modelidir. Bu bağlamda yerel halkların farklılığı ve yerel dillerin varlığının kabulü ön koşuldur. Bu ön koşuldan hareketle, yerelerde okul meclisleri oluşturulur ve bu meclislere halkın doğrudan katılımını öngören düzenlemeler yapılır.

AKP iktidarının 2012-13 eğitim öğretim yılında otoriter bir tarz ile uygulamaya koyduğu 4+4+4 eğitim modeli aradan geçen dokuz yılın sonunda başarısızlığı açık biçimde ortaya çıkmış bir modeldir. Yeni demokratik bir okul modeline gereksinime vardır. Temel eğitim aşaması güçlendirilmiş, çok amaçlı ve çeşitlendirilmiş program temelli ve okul türleri arası geçişin demokratikleştirildiği, sınav baskısından uzaklaştırılmış yeni bir modeli tartışmak ve bu yeni modele uygun bir yapılanmaya gitmek gerekmektedir.

EĞİTİM HAKKINA TÜM ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN ERİŞİMİ İÇİN

"Her çocuğun eğitim hakkı temel insan hakkıdır" ilkesinden hareket ederek, erken çocukluk eğitimi dahil bütün çocukların, tüm öğretim tür ve düzeylerinde yüz yüze eğitim hakkına erişimi sağlanmalıdır. Bu bağlamda tüm öğretim tür ve düzeylerinde okullar, koşulları itibarıyla birbirine denk nitelikli

Fotoğraf: Özcan Yaman

okullara dönüştürülmelidir. Okul terkleri ve nedenlerinin eğitim bileşenlerince izlenmesi son derece önemlidir.

Kentsel sınıfsal ayrışmaya bağlı olarak okullar arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için hangi bölgeler, iller hatta mahallelerden başlanacağı, nasıl bir eğitim bütçesi ve öğretmen planlaması ile eşitliğin sağlanacağı araştırılmalı ve tartışılmalıdır.

Okulların fiziksel yapısı engelli çocukların gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olmalıdır. Öğrencilerin sınıfsal, etnik, dinsel, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim, anadili farklarını gözeterak çocukların gelişimini ve güçlenmesini sağlayacak özgürleştirici bir eğitim yaklaşımı izlenmelidir.

Çocuk emeği sömürsü ve çocukların çalışmak zorunda kalması sorununu ortadan kaldırmak için yapılması gereken ekonomik, sosyal ve eğitsel düzenlemeler demokratik eğitimin temel konuları arasındadır.

Mülteci çocukların ayrımcılığa uğramaması ve eğitim hakkından yararlanabilmesi için ne tür yapısal ve davranışsal düzenlemelerin olması gerektiği konusu, demokratik eğitimin temel konularından birisidir. Bu bağlamda mülteci çocukların gelişimini sağlayacak, onları güçlendirecek ve özgürleştirecek; aynı zamanda bütün çocukların, gençlerin barış eğitimi almalarını da sağlayacak eğitim programları geliştirilmelidir.

EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN YETİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMI İÇİN

Üniversiteler ve okul sisteminin COVID-19 salgını ile derinleşen ciddi sorunlarına karşın eğitim fakülteleri büyük bir sessizlik içindedirler; hatta bu sorunları duymamakta, görmemekte ve konuşmamaktadırlar. Demokratik üniversite ve demokratik öğretmen yetiştirme yordamları için çalışma yürütülmelidir.

Demokratik eğitim felsefesi,gündelik yaşam pratiği içinde düşüncenin özgürce ifade edilmesini ve tartışılmasını sağlayan, kullanılan kavramların tam tanımlarını ortaya koymaya çalışan, akıl yürütmelerin geçerliliğini sınavan, başkalarının kanıtlarını sorgulayan bir nitelik taşır.

Eğitim emekçileri için öncelikle grevli toplu sözleşmeli bir sendika yasası için mücadele güçlendirilmelidir. Eğitimde mevcut esnek istihdam türlerini sonlandıracak, kadrolu istihdamı esas alacak bir düzenleme yapılmalıdır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının azaltılması için ihtiyaç duyulan öğretmen sayısı kadar atama yapılmalı ve atamalar seçimle iş başına gelen yerel yönetimlere bırakılmalıdır. Atanmayan ve işsiz kalan öğretmenlere alternatif istihdam olanakları yaratacak yeni arayışlar ve çalışmalar başlatılmalıdır.

KHK'lerle haksız ve hukuksuz biçimde işlerinden atılan bütün eğitim emekçilerinin göreve başlatılmasını ve geçmişe dönük haklarının ödenmesini içeren bir yasal düzenleme için çalışmalar yapılmalıdır.

NİTELİKLİ EĞİTİM PROGRAMLARI İÇİN Demokratik eğitim çoğul bir toplumun pratik bilgisi ve birikimi ile bilimsel bilginin paylaşıldığı bir eğitim içeriğinde temellenir. Eğitimin içeriği, eğitim programları, öğretim ilke ve yöntemleri, ölçme ve değerlendirme boyutlarının demokratikleştirilmesi amacına yöneliktir. Demokratik eğitim felsefesi,gündelik yaşam pratiği içinde düşüncenin özgürce ifade edilmesini ve tartışılmasını sağlayan, kullanılan kavramların tam tanımlarını ortaya koymaya çalışan, akıl yürütmelerin geçerliliğini sınavan, başkalarının kanıtlarını sorgulayan bir nitelik taşır.

Okullar söylem alanıdır, haliyle çocukların ve gençlerin yaşamı ile ilgili her konunun konuşulabildiği bir okul ortamında, bu sorgulayıcı etkinliğin, bağımsız ve eleştirel düşünme becerilerini geliştireceği açıktır. Bu doğrultuda nitelikli demokratik eğitim perspektifinin, çağdaş dünyanın büyük sorunları karşısında, özellikle de etik sorunlar karşısında sorumluluklar üstlenmeye hazır; açık fikirli, eleştirel, bağımsız düşünebilen ve her koşulda barışı savunan insanlar yetiştirilmesindeki rolü oldukça büyüktür.

Ekolojiye duyarlı bir eğitim,doğayı ve doğada yer alan bütün canlı varlıklara saygı duymanın ve korumanın önemini altını çizer. Ekolojik eğitim, insanı doğanın efendisi konumundan uzaklaştırır, insanın bir parçası olduğu doğa ile uyumlu bir yaşamını öngörür.

Farklı sınıfsal kökenlerden gelen öğrenciler için eşit bir eğitim, sosyal ve ekonomik politikalarla öğrencilerin eğitim koşullarını ve insanca yaşam, güvenceli iş ve güvenli gelecek için eğitimin sonrasında koşullarını eşitlemeye yönelir. Eğitimin özelleştirilmesine karşı kamusal ve parasız eğitimi savunur.

Cinsiyet Eşitliği Sağlayan Bir Eğitim Artan muhafazakârlaşmanın öncelikle kadınları hedefine aldığı bugünlerde evde, işyerinde, sokaklarda ve okullarda cinsiyet eşitlikçi karma yaşamın/eğitimin yaşatılması ve kadınların ve LGB-TİQ bireylerin desteklenmesi için hem teorik hem de pratik çalışmalar yürütülmelidir. İstanbul Sözleşmesi'nin yaklaşımı ve ilkeleri okullarımızda yaşam bulmalıdır.

Ana dilinde eğitim, eğitimin çocukların ve gençlerin kendi anadiliyle yapılmasının önemini ortaya koyan demokratik bir eğitim ilkesidir. Bu ilkenin öğrencilerin gelişmesi, güçlenmesi ve özgürleşmesi için yaşamsal bir önemi vardır. Kendi anadilleriyle eğitim alan bireylerin daha rahat düşünebildikleri, aldıkları eğitimin içeriğini daha açık biçimde kavradıkları, kendilerine güvenlerinin kişiliklerinin geliştiği, kendi anadilleriyle daha etkili iletişim kurdukları ve analitik düşünme yetilerinin olgunlaştığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Laik eğitim çoğulluğu esas olarak farklı seslere kulak verir; bu talebi dillendirenleri tanır ve bunlara uygun düzenlemeleri hayata geçirir. Devletin dinle hiçbir organik ilişki kurmadığı, bütün inançlara aynı mesafede durduğu, inananların inançlarının gereğini engelsizce yerine getirme ve dini inancı olmayanların inanmama özgürlüğünün korunduğu bir laiklik anlayışı, insanları ortak demokratik masanın etrafında oturmaya ve tartışmaya hizmet eder.

Etik ve estetik değerlere odaklanmış bir eğitim, çoğul bir toplumun değerlerinin karşılaşmasında, tartışılmasında ve deneyimlenmesinde temellenir. Değerler, aralarında bir hiyerarşi kurulmadan konuşulur ve tartışılır. Kimse etik ve estetik görüşlerinden ötürü Öteki'leştirilmez. Eğitimde düşünce ve ifadenin sonsuz biçimlerinin önü kesilemez. Bireylerin diyalog ve işbirliği yoluyla Öteki olanı tanıması, tartışması; eleştirel ve kendi değerlerine de özeleştirel bir tavır almasını mümkün kılabilir. Estetiğin güçlendiren, özgürleştiren ve bireyin ufkunu geliştiren yönleri, demokratik okul yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır.

Sonuç olarak devletin her dönem değişen elitleri, sermaye, mafya, tarikatlar arasındaki kirli ilişkiler ortaya serildikçe, eğitim emekçilerinin okullarında susması mümkün değildir; çocuklara iyiden, güzelden ve doğrudan söz etmenin, demokratik eğitim söylem ve eylemlerinin okullarda yeniden yaşam bulması için harekete geçmenin zamanıdır.

Yapabilirliklerimiz, talep siyasetinin sınırlarını aşmak zorundadır; 'şimdi ve burada' anlayışı ile çalışmaya başlamak ve demokratik eğitimi okullarda yaşatmak için eğitimin tüm bileşenleri ile karşılaşmalar örmek, yan yana gelmek, örgütlenmek, yeni eğitsel üretimler denemek, eğitim bileşenleri olarak "varız, okullar bizlerin müşterek alanlarıdır" dememiz ve eylememiz gerekmektedir.

Demokrasi Konferansı

Ekonomide Demokrasi

Çalışma Alanı

Demokratik Bir Ekonomi Programı

Geniş halk kesimlerinin demokrasi mücadelesine dört elle sarılmasının temel koşulu demokrasinin halka adil ve onurlu bir yaşamı, güvenceli bir geleceği, etkin ve örgütlü kişiler olarak toplumsal yaşama katılma imkân ve kapasitesini kazandırabilmesidir.

GEREKÇE. 21. yüzyılın ilk çeyreğinde 2008 Büyük Resesyonunun yanı sıra küresel ölçekte gözlemlenen bir olgu olarak yaşanan otoriterleşme ve demokratik gerilemenin altında yatan sebeplerin en başta geleni hiç kuşku yok ki neoliberal kapitalizmin biriktirdiği çok yönlü eşitsizliklerdir. Piyasa ilkelerinin yaşamın tüm boyutlarını esir alması ve metalaşmanın kamusal alanın her noktasında kazandığı Pirüs zaferi, solun ve demokrasi güçlerinin bir eşitlik projesi ortaya koyamadığı koşullarla da birleşince yoksulluktan bunalan halk kesimlerinin sağ popülist- neo faşist liderlerin destekçisi haline gelmesinin koşullarını yarattı. Demokrasinin kendisini sadece bir takım kurumsal düzenlemeler olarak tarif eden, siyasal özgürlükleri sosyal eşitsizliğin giderilmesine dönük bir mücadele programıyla birlikte ele almayan, işçi sınıfının içine düştüğü güvencesizlik ve yoksulluk ile ilgili net bir çözüm önerisi geliştiremeyen arayışlar ise demokrasiye ve halk egemenliğine ekmek ve su kadar ihtiyaç duyan halk sınıflarını demokrasiye yabancılaştırıyor ve egemen sınıfların çeşitli fraksiyonlarının fırsatçı hegemonya projelerinin saflarına itiyor. Bu yüzden demokrasi mücadelesini güçlü bir yeniden dağıtımcı-bölüştürücü ekonomik programla birlikte ele alabilmek, demokrasinin ve kamusal alanın geleceğinin savunulması açısından hayati bir önem taşıyor.

Türkiye'nin içinden geçtiği otoriterleşme süreci de benzer dinamiklerden besleniyor. Siyasi gücünü; insanın, doğanın, kadının karşılığı ödenmeyen emeğinin, özcesi yaşamın talan edilmesi yoluyla sermaye birikimini her ne pahasına olursa olsun büyütme için kullanan tek adam rejimi, meşruiyetini büyük oranda neoliberal projenin derinleştirilmesini, emekçi sınıfların rızasını devşirerek yürütme kapasitesinden alageldi. Bu projenin hayata geçirilebilmesi

Fotoğraf: Özcan Yaman

için uygun küresel ekonomik koşulların 2015 sonrasında bozulmasıyla otoriterleşmenin derinleşmesi arasındaki paralelliğin altı çizilmelidir. 19 yıldır tek başına iktidar olan AKP'nin bu süreçte 1 trilyon doları bulan yabancı kaynak ve onlarca trilyon lirayı bulan vergi gelirleri biçimindeki iç kaynağı kullanarak, özellikle de iktidarının ilk yıllarında üretilen "ekonomik başarı" hikayeleri en hafif tabiriyle abartılı bir parlatma çabasından ibaretti ancak bugün ekonomide yaşanan yıkım, geniş emekçi kesimlerin iktidara açık bir biçimde sırtını dönmeye yol açıyor. İktidara sırtını dönen emekçi kesimlerin kararsızlık çemberinden çıkarılarak demokrasi mücadelesine kazanılabilmesinde ise yukarıda anılan çerçevede eşitlikçi, yeniden paylaşımcı ve güvencesizlikle mücadeleyi merkeze alan; şirketleri, finansal oyunları ve karlarını değil insanı ve doğayı önceleyen bir ekonomik demokrasi programının rolü büyük olacaktır. Denebilir ki faşizm ile demokrasi güçleri arasında oluşan kararsız dengenin insanlık onuruna ve halklarımızın çıkarlarına uygun bir yönde bozulmasında demokrasi güçlerinin halkçı bir seçenek ortaya koyabilmesini mümkün kılacak ekonomik demokrasi programının ortaya konmasının ve ortaklaşa sahiplenilmesinin ne kadar belirleyici bir role sahip olduğunun altı ne kadar çizilse az gelecektir.

KONFERANSA GİDERKEN. Demokrasi Konferansı'nda 'Nasıl bir ülkede yaşamak istiyoruz?' sorusunun yanıtının arandığı bir program çalışması hedefiyle birçok alanda onlarca mücadele dinamiği bir araya geldi. "Ekonominin Demokratikleştirilmesi" çalışmasına yön vermek amacıyla Demokratik Ekonomi Programını Yaratmak başlıklı bir rapor oluşturduk. Siyasi demokrasinin inşasının ekonomik alandaki dönüşüm ve gelişmelerden yalıtılmış bir biçimde gerçekleşemeyeceğinden hareketle, liberal dogmatik bir anlayışa karşı emek eksenli, toplumsal cinsiyet eşitlikçi ve doğa ile barışık ve aynı zamanda da sosyal olarak inovatif ve verimli bir ekonomi anlayışı çerçevesinde hazırlanan bu çalışma, kağıt üstünde kalacak bir soyut öneri olmaktan ziyade hak temelli, karı değil toplumsal faydayı esas alan, metalaşmayı değil müş-

Fotoğraf: Özcan Yaman

terekleri savunmayı önceleyen bir ekonomi için demokrasi güçlerinin ortak mücadelesine perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Demokrasi mücadelesinin toplumsallaşması ve siyasallaşması bir yanıyla mücadeleyi halkın gerçek sorunlarına odaklamaktan ve dar bir egemen zümrenin çıkarlarını önceleyen programlara bir itirazı barındırmaktan geçerken, bunun başarıya ulaşması da sınıf mücadelesinin yükselmesi ve ekonomik alanın demokratikleşmesini sağlayacak toplumsal örgütlülüğün sağlanması ile mümkün olabilecektir. Faşizmin karanlığından çıkmak adına en geniş toplumsal güç birliğini sağlamak amaçlı bir geçiş programı çerçevesinde nasıl bir demokratik ekonomi sorusunun yanıtını üretmek amacıyla aşağıda belli başlı bazı konular ele alınmıştır.

KÜRESEL KRİZ. Küresel kapitalizm 2008 finansal krizinden bu yana istikrarlı bir geri dönüş inşa edebilmiş durumda değildir. Neoliberal politikaların biriktirdiği sosyal eşitsizlikler toplumsal gerilimleri ulusal ve uluslararası ölçekte büyütüyor. Ekonomik eşitsizliğin tarihte görülmemiş boyutlara ulaşması, ekonomik krizin kaynağı olduğu kadar siyasi ve toplumsal krizleri de derinleştirmiştir. Çoklu kriz iklimi son çeyrek yüzyılda kalıcılaşmış, sermaye ve emek arasındaki güç dengesizliğini finansallaşma eliyle sermaye lehine büyütür ve sermayeyi asalaklaştırırken buna bağlı gelişen toplumsal gerilimler siyasi krizin de en belirgin kaynağını oluşturmuştur. Krizden çıkmak için hayata geçirilen devasa boyutlardaki miktarsal kolaylaştırma ve parasal genişleme politikaları tam çöküş tablosunun ortaya çıkmasını engellese de borçlanma ve finansallaşma politikalarını şiddetlendiriyor bir taraftan da servet sahipleri lehine gelir ve servet eşitsizliğini büyütüyor. Finansal piyasaların bir bölümünde fiyat ile değer arasındaki bağ koparken, finansın teknolojiyle

buluşmasından doğan bitcoin vb. gibi kripto paralar ise değerden tamamen azade "fiyatların" ortaya çıkmasına neden oluyor. Artık salt fiyat değişimleri üzerinden kurulan bir bahis niteliğine bürünen finansal kontratlar devasa bir servet aktarım mekanizması olarak işlev görmekte ve günümüzdeki büyük servet ve gelir eşitsizliğinin kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Teknolojik gelişmeler sonucunda yaygınlaşan otomasyon toplumsal fayda sağlamak yerine özellikle belli sektörlerde istihdam olanaklarını sınırlıyor, tekelleşme dinamiklerini derinleştiriyor ve küresel bir istihdam krizini tetikliyor. Bu tablo istihdama dayalı sosyal güvence sistemlerini işlemez hale getiriyor. Uzun süreli durgunluğun bir sonucu olarak gerileyen ortalama büyüme oranları, yeni iş olanaklarının ortaya çıkmasını zorlaştırıyor, ekolojik krizin geldiği geri döndürülemez boyutları ise büyümeci politikaların dünyanın dört bir yanında sorgulanmasına yol açıyor. Bilimsel alanın kamusal nitelikli ürünlerinin karşılıksız olarak özel mülke dönüştürülmesine dayalı olarak geliştirilen teknolojiler günümüzdeki devasa gelir ve servet eşitsizliğinin bir diğer önemli kaynağını oluşturmaktadır. ABD'nin küresel hegemon pozisyonunun giderek gerilemesi özellikle Çin'in ekonomik gelişme temposunu salt iktisadi yöntemlerle geri çevirme umudunu yitirmesiyle küresel ölçekte ticaret savaşlarını ve soğuk/sıcak savaş risklerini yükseltiyor. Pandemi koşullarında yaşananlar da serbest piyasacı bir dogmatizmin toplumları yıkıma sürüklemeye kapasitesini açıkça ortaya koyduğu için günümüzde biriken sorunlarla mücadelede alternatif ekonomi politik yaklaşımların daha fazla görünürlük kazandığı, paradigmatic bir kırılmanın eşiğinde olduğumuz bir dönemden geçiyoruz. Post neoliberal bir döneme doğru geçilirken serbest piyasa fanatizminin, şirketlerin çıkarlarının toplumun menfaatlerinin önüne geçirilmesinin, varsılların yoksullara göre giderek daha fazla siyasal iktidarı ve karar süreçlerini etkilemesinin, yolsuzluk ve haksız zenginleşmenin yaygınlaşmasının, kamusal olanın ekonomi politik alanının dışına itilmesinin de son günlerinde olduğumuz tespit edilebilir.

TÜRKİYE'NİN ÇIKAMADIĞI KRİZ SARMALI. Neo-liberal otoriter devletin oluşumunda üç temel evreden söz edilebilir. 1980'lerden 90'ların sonuna kadar süren ve ana akım literatürde "Washington Uzlaşması" ya da "birinci kuşak reformlar" olarak bilinen dönemde temel amaç, "devletin küçültülmesi" söylemiyle bir önceki dönemin kurumlarının ortadan kaldırılması ve neo-liberal politikaların hızla, siyasi aktörlerin direnci olmaksızın uygulanmaya başlaması olmuştur. 1990'ların sonundan itibaren devletin tüm bölmelerinin (yasama, yürütme, yargı) neoliberalleştirilmesi yoluyla devlet-içi çatışmaların önlenmesi amaçlanmıştır. "Post-Washington Uzlaşması" ya da "ikinci kuşak reformlar" olarak adlandırılan bu süreçte neo-liberal dönüşümler kurumsallaştırılmış ve bu bağlamda devletin düzenleyici rolünü vurgulayan "kurumsalci" yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Üçüncü evrede ise, ikinci evredeki reformlara ve gelecekteki sermaye lehine olası düzenlemelere anaya-

sal güvence sağlayacak Anayasa değişikliğine gidilerek tek parti rejiminin inşası amaçlanmıştır. Böylece bu evreyle birlikte neoliberal otoriter devletin oluşumu tamamlanmıştır. Bugün yaşanan çoklu kriz, bu giderek monolitikleşen yapının kendisini yeniden üretme krizinden ayrı düşünülemez.

Son 40 yılın en derin çoklu krizlerinden birini yaşamakta olan Türkiye, bir taraftan küresel ölçekteki kriz tablosunun parçasıyken diğer yandan ise kendine özgü girdapların içinde kıvrılıyor. 2001 krizi sonrasında uygulanan ekonomi politikalarının kronik hale getirdiği sanayisizleştirme, güvencesizleştirme, özelleştirme, kamuyu ve doğayı yağmalama politikaları giderek artan bir dış finansman bağımlılığı eşliğinde kur şoklarına ve krizlere bata çıka ilerlemeyi kader hale getiren bir tabloyu ortaya çıkardı. 2002-2008 aralığında yaşanan düşük kur politikaları sanayisizleştirme ve ara mallarında ithal ürün bağımlılığı sonucunu yaratırken cari açık sorunu kronik hale geldi. 2008 sonrasında yaşanan döviz cinsinden dış borçlanma, şirketlerin büyük bir kısmını devlet desteği ve kurtarma operasyonları ile ayakta kalabilir hale getirdi. Dış borçlanma ile girilen inşaat hamlesi hem ekonomik hem de ekolojik yıkımın kaynağı haline dönüştü. Kredi zorlamalarıyla ortaya çıkarılan büyüme değerleri ardı sıra yaşanan kur şoklarıyla daha büyük çöküşleri tetikledi. Arap Baharı'nın tamamen yanlış okunmasının tetiklediği alt-empyeralist politikaların yarattığı gerilimlerle bölgede ve ülkede yalnızlaşan ülkenin dış kaynak maliyetleri giderek yükseldi, dünyanın kırılğan beşlisinin en kıdemli üyesi haline gelindi. Saray iktidarı yarattığı ekonomik başarılarla övmeye devam ededursun milli gelir, 2010'lardaki seviyesinin gerisine çekildi. Pandemi sürecinin tüm maliyetleri özellikle mavi yakalı işçilerin sırtına yıkılarak çarkların ne pahasına olursa olsun dönmesi sağlanmaya çalışıldı. %30'larda demir atan geniş işsizlik, %40'larda takılan istihdam, %20'lere yaklaşan enflasyon oranları 30 milyonu aşan insanımızın yoksulluk yardımlarına mahkûm bırakıldığı ve gelir bölüşümünün bir göstergesi olan Gini katsayısının ilk kez 0.47'ye yükseldiği ve ülkedeki toplam borçların 8 trilyon lirayı aştığı gerçeği ülkenin geniş emekçi kesimler için nasıl bir cehennem haline geldiğini açıkça ortaya koyuyor. Buna karşılık tepedeki en zengin yüzde 10'luk nüfus servetin yüzde 70,6'sına el koyabilmekte, üstelik de Pandemi sırasında dahi en zengin 26 dolar milyarder servetlerini 15 milyar dolar daha büyütebilmektedir. 2013'te en zengin %5'lik kesimin ortalama geliri, en fakir %5'lik kesimin ortalama gelirin 19 katıyken, bu oran 2019'da 30 katına yükselmiştir.

Kadınların istihdam oranlarındaki dikkat çekici düşüş ise İslamcılığın ve patri-yarkanın neoliberal politikalara özgün bir katkısı olarak okunabilir. Bölgesel eşitsizliklerin zirveye çıkmasını ise Kürt Sorunu'nun devamında ısrar etmenin ekonomiye en önemli yansıması olarak görmek gerekiyor. Kürt sorununun demokratik çözümü yerine şiddet ve baskı ile biçimlendirilmiş güvenlikçi politikalar ve bölge özelinde sürdürülen düşük yoğunluklu savaşın finansmanı ve bu alana yönelik kamu kaynaklarının aşırı kullanımı hem ekonomik krizi

Fotoğraf: Özcan Yaman

derinleştirmeye devam etti hem de yoksulluğun çok boyutlu olarak kalıcılaşmasına ve yaygınlaşmasına neden oldu. Silahlanma harcamaları artış oranlarında dünyada ilk beşe giren Türkiye kırılğanlığını da böylece pekiştirdi. Eğreti olmayan, görece güvenceli işlerin kadınlar arasında ve Kürt illerinde Türkiye ortalamasının altında bir oranda gözlenmesi de politik olan ile iktisadi olan arasındaki ayrıştırılmazlığın bir ifadesi olarak değerlendirilmelidir. Pandemi sürecinde toplumun gelir desteği yerine yoğun bir borçlandırma baskısı ile karşı karşıya bırakılması da son yıllardaki ekonomi politikasının ortaya çıkardığı en büyük fiyaskolardan biri olarak görülmelidir. Bu yaklaşımın yarattığı büyük eşitsizlik ve yoksulluk pandemi ile mücadele öncesinde yaşanan derin durgunluk ve enflasyon döneminde sıçrama göstermişken yapılan kimi benzetim çalışmalarına göre 1970'ler seviyesine gerilemiş olabilir. Son günlerde giderek daha fazla görünürlük kazanan yolsuzlukları ise istisnai durumlar olarak değil Saray rejiminin sermaye birikim sürecindeki rolünün en etkin aracı olduğunu görmek gerekiyor. Faşizmi egemen sermaye yapısı içindeki güç dengelerinin yeniden düzenlenmesi arayışlarından bağımsız düşünmek mümkün değil. Toplumun, faşist baskılar sonucunda, devlet-sermaye-mafya üçgeninde gelişen sermaye birikim ilişkilerini denetleyemez hale gelmesi yaşadığımız birçok felaketin temel kaynağı olarak anlaşılmalıdır. Herhangi bir demokratik hamlenin toplum ile devlet, emekçiler ile sermaye, keyfiyet ve hukuk arasındaki güç dengelerini ters yönde dönüştürecek bir programa sahip olamaması onu kâğıt üzerinde ve etkisiz kılmaya mahkûm edecektir. Ekolojik yıkımın ekonomik yağmanın en önemli araçlarından birisi haline gelmesi de sürdürülebilir bir ekolojik dengenin toplumun devlet karşısında güçlendirilmesine bağlı olduğuna gösteriyor. Ekonomik

Fotoğraf: Muzaffer Özkurt

programımızın esası da bu açıdan halkın politik bir aktör ve düzenleyici olarak güç ve inisiyatif sahibi kılınmasına dayanmaktadır.

DEMOKRATİK EKONOMİNİN KİMİ TEMEL BAŞLIKLARI

DEMOKRATİK PLANLAMA. Demokratik bir ekonominin oluşturulduğu sistemlerde kaynakların tahsisi (ne, nereye, nasıl, ne ölçüde, kimler tarafından gibi kararların verilmesi) demokratik planlama ile yapılır. Planlamanın ne büyük bir ihtiyaç olduğunu kentlerin ve sanayinin dengesiz dağılımının ölümün eşğine getirdiği ve kar hırsının müsilaj belasına mahkûm ettiği Marmara Denizi'nin güncel durumuna bakarak daha iyi anlayabiliyoruz.

Demokratik planlamanın etkin bir biçimde hayata geçirilebilmesi için temsili demokrasinin yanı sıra yerinden-katılımcı bir demokrasinin inşasına ihtiyaç vardır. Katılım esası, sadece planlama sürecinde yer alanların değil, aynı zamanda etkilenen tarafların da sürece aktif ve örgütlü bir biçimde dahil edilmesi aracılığıyla hayata geçirilir. Toplum tarafından kolektif biçimde yaratılan zenginliğin ne biçimde kullanılacağı ile ilgili tek yetkili ne faşist şef ne de üretim araçlarının sahibi olma sıfatıyla sermayedar olabilir. Gerçek demokrasi, toplumsal kaynakların etkin tahsisi üzerinde toplumsal denetimin güçlenmesinden bağımsız düşünülemez.

Bu ilke, geniş katılımlı bir planlamayı gerektirir. Yerelde alınan bu kararlar doğallıkla hemen uygulamaya sokulamaz. Burada maliyetlerin ilan edilmesi, teklif edilen üretim planlarının karşılaştırılması, düzenlenmesi gibi düzenleyici-regülatör bir üst sistem devreye girer. Yani demokratik kaynak tahsisi alttan

Halkın Meclis dışındaki örgütlü temsilcileri ile bütçe hazırlama süreçlerine denetimine aktif katılımı sağlanmalıdır. Bütçenin hazırlanmasında toplumsal ciddiyet eşitsizliğiyle mücadele esas alınarak, kadınların ekonomik kaynaklara, kamusal hizmetlere, eğitime, sağlığa ve sosyal koruma haklarına eşitsiz erişimi gerçekleştirilmelidir.

gelen üretim tekliflerinin üst örgütler tarafından düzenlenmesiyle oluşur. Nihayetinde kaynak tahsisi planlanan ve gerçekleştirilen üretim planlarının sonucunda gerçekleşir. Aynı biçimde güçlü yerel demokrasi aygıtlarının varlığı da adı geçen üst örgütlerin etkin bir biçimde çalışmasının güvencesini oluşturacaktır.

Ulusal düzeyde yapılacak büyük ölçekli yatırım planları yatırımın düzeyine bağlı olarak yerel, bölgesel ya da ulusal oylama sonucu belirlenir. Projenin maliyetinin, finansmanının, dışsal etkileri ve faydalarının açık bir şekilde karar vericilerin önüne konulması esastır. Kanal İstanbul Projesi gibi açıkça ekolojik bir felakete yol açabilecek ve inşaat şirketlerine kaynak aktarılması dışında anlaşılır hiçbir gerekçesi olmayan projeler demokratik planlama kapsamında hayata geçirilemez. Devasa bir toplumsal maliyete yol açan Kamu-Özel İş Birliği benzeri projeler de demokratik planlama mekanizmalarının geliştirilmesi sayesinde engellenebilir. Kamu ihale kanunlarının da şeffaflaştırılması ve keyfiyetten uzak bir biçimde yeniden hukuki bir çerçeveye büründürülmesi toplumsal kaynakların demokratik tahsisinin en önemli aracı olacaktır. Benzer biçimde hesap vermezliğin ve toplumsal denetim dışına çıkmanın hukukileştirilmiş biçimi olarak Varlık Fonu'nun ilgası da öncelikli olarak hayata geçirilmesi gereken düzenlemelerden birisi olarak not edilmelidir.

İŞYERİNDE DEMOKRASİ. İşletme içi yatırım kararları da yine demokratik katılım esasına uygun olarak alınır. İşletmede çalışan işçilerin geliri iki ölçüte göre belirlenir. Bunlardan ilki kişinin üretim sürecinde sarf ettiği çaba, ikincisi ise sosyal hasılaya yaptığı katkısıdır. Sosyal hasılanın varlığı üretilen ürün ve hizmetlerin belirli bir fiyatının olması anlamına gelmektedir. Sosyal maliyetler, pozitif ve negatif dışsallıklar da dahil edilerek oluşturulur. Doğal olarak, aşırı bir kâr söz konusu olmaz. Maliyet seviyesinde fiyatlamaya yapmak, işletmelerin yeni yatırımlar için kaynak ayırmasına ve işletme içinde ya da dışındaki ihtiyacı olan bireylere maddi transferler şeklinde yardımlara olanak sağlar. Ayrıca vergilere kaynak teşkil edebilmesi için belirli seviyede bir kârlılık ve yıpranan üretim kapasitesinin yenilenmesi için amortismanların da maliyete eklenmesi gereklidir. İşçilerin şirketlerin yönetimine katılmasına dönük mekanizmaların tanımlanması ve işyeri demokrasisinin geliştirilmesi ülkenin istikrarlı ve demokratik bir merkezi yönetime sahip olabilmesinin temel koşullarından biri olarak görülmelidir. Şirketlerdeki "tek adam" rejimlerine dair gerçeklik orta vadede ortadan kaldırılamazsa demokratik rejimin kalıcılığı

da tartışmalı olacaktır. İşyerinde işçinin sermaye sahibi karşısındaki tabiiyeti toplum içindeki diktatörleşme eğilimlerinin somut kaynağından birisidir. Ayrıca toplumsal üretimin bir sonucu olarak kolektif bir emek organizasyonunun sonucu olarak ortaya çıkarılan karların toplumsallaşmasını mümkün kılmak için her şirkette karların belli bir oranda aktarıldığı ve tamamen işçilerin denetiminde fonların oluşturulması sağlanmalıdır. İşçilerin bu fonlar aracılığıyla şirketin mülkiyet yapısını demokratikleştirmeleri mümkün olacaktır.

YENİ VE YENİDEN KAMUSALLIK. Kamunun neoliberal tahrifat ve yıkımdan sonra ekonomik ve sosyal fonksiyonlarını yeniden kazanması ve geliştirmesi, geleceği planlama yetilerini yeniden kazanıp plan yapmasıyla mümkündür. Bunun için bir Demokratik Merkezi Planlama bölgesel, yerel ve sektörel bağlantılarıyla etkin bir şekilde oluşturulmalıdır. Bu yapıldığında farklı planlama mekanizmaları arasında olması gereken uyum ve tutarlılık sağlanmış olacaktır. Merkezi ve yerel planlama mekanizmalarında halk temsilcilerinin ve emekçi örgütlerinin karar alma süreçlerine aktif katılımı sağlanmalıdır. Bu tür bir katılımcılık demokratikleşme eğilimlerini de güçlendirerek oluşturulacak planlama mekanizmalarının demokratikleşmesini sağlayacaktır.

Özelleştirme uygulamalarına son verilerek, özelleştirilen KİT (Kamu İktisadi Teşebbüsleri)'ler tekrar yeniden tanımlanmış bir kamusallık perspektifine uygun olarak, kamu mülkiyetine alınmalıdır. Yerel ölçekte bölgesel planlamalara bağlı olarak BİT (Belediye İktisadi Teşebbüsleri)'lerin gelişimine olanak sağlayacak mekanizmalar şirketleşmiş belediyeciliğin yerine ikame edilmelidir. Mevcut verimsiz KİT'ler ise teknolojik yenilenmeye gidilerek verimli hale getirilmelidir. Uygulanacak Demokratik Merkezi Planlama çerçevesinde gerek duyulduğunda özellikle de teknolojik yenilenme, bölgesel ve toplumsal cinsiyetler arası eşitsizlikleri ortadan kaldırma, tarımsal ve ekolojik sosyal büyüme politikalarını desteklemek amacıyla yeni KİT'ler ve BİT'ler kurulabilmelidir. KİT'lerin yönetim ve denetim süreçlerinde o işletmede çalışan emekçiler, BİT'ler de ise ek olarak yerel halkın temsilcileri söz sahibi olmalıdır. Denetim süreçlerine katılım emekçilerle sınırlı kalmamalı, o işletmenin kararlarından etkilenen tüketicilerin, yöre halkının ve çevreci inisiyatiflerin de katılımları sağlanmalıdır. Karın artırılmasını değil toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına ve ekolojik sınırlar kapsamında tüm toplumsal üretim kapasitesinin etkin bir biçimde kullanılmasına öncelik veren, işçiyi üretime yabancılaştıran değil onu emek sürecinin tam yetkili bir paydaşı haline getiren bir sürecin örgütlenmesi yeni bir kamusallığın doğuşunun da müjdecisi olacaktır.

MÜŞTEREKLER EKONOMİSİNE DOĞRU. Demokratik ekonomi ile kolektif mülkiyet kavramları birbirinden koparılamaz nitelikte iki kavramdır. Sadece bölüşümde adaletin sağlanabilmesi için değil, mülkiyet tekelleşmesinin yaratacağı otoriter karar mekanizmasının engellenebilmesi için de mülkiyetin kolektif sahipliği savunulur. Ancak bu her şeyin mülkiyeti değil, üretim araçlarının mülkiyetidir.

Küçük ölçekli işletmeler- kendi işyerlerinde çalışan insanlar sistemin önemli parçalarıdır. Bunlar istihdama ciddi katkıda bulunurlar. Kısacası, ortalama getirisi artan eğilimli olan, sahibine çabası dışında ek bir gelir sağlayan, yıpranma payı emeğe göre çok daha az olan ve yüksek birikim hızına sahip olan mülkiyet edinimine izin verilmez. Mülkiyet konusu hem gelir dağılımında adalet ve hem de işyerlerinde ve makro ölçekte ekonomide demokrasinin zedelenmemesi için sürekli olarak gündemde tutulur.

ÇALIŞMANIN PAYLAŞIMI VE İŞ SÜRELERİNİN KISALMASI. Demokratikleşmiş bir ekonomide ihtiyaçları rahatça karşılayabilmenin veya daha fazla dinlenme zamanının en önemli kısıtlarından biri sosyal maliyetlerin düşürülmesidir. Kapitalist rasyonaliteye göre hep daha fazla tüketmek için daha fazla çaba sarf edilerek üretim yapılması gereklidir. Üretimi artırmanın bir yolu da sosyal maliyetleri düşürerek, üretim planlarını kabul ettirebilmektir. Daha fazla dinlenmek için ise üretim sürecinde harcanan çabanın düşürülmesi gereklidir. Daha az çaba ile daha fazla sosyal hasıla elde edilmesi için ise daha yenilikçi teknoloji ve üretim yöntemlerinin yanı sıra sosyal inovasyonların da bulunup ortaya konulması gereklidir. Kapitalizmdeki daha fazla kar yerine, demokratik ekonomide bu iki durum teknolojik inovasyonun itici gücünü oluşturur. Yaşanan işsizlik sorununun çözümü için de iş saatlerinin kısaltılması ve var olan işlerin çalışmak isteyenler arasında paylaştırılması önemli bir araç olacaktır. İstihdam oranı %40'larda gezerken çalışma sürelerinin dünya ortalamasının çok yukarısında olması sürdürülebilir bir durum değildir hem istihdam edilemeyenler hem de aşırı çalışanlar için gerçek bir yıkım durumuna tekabül etmektedir.

SOSYAL FAYDA - SOSYAL MALİYET ANALİZİ. Etkinlik ve kaynakların verimli kullanımı sosyal fayda- sosyal maliyet temelinde önerilecek üretim reçeteleri temelinde şekillenir. Burada ikili bir mekanizma mevcuttur. Öncelikle, önerilen üretim planının sosyal faydası sosyal maliyetten büyük olmalıdır. İkinci olarak, bunun müzakerelerde diğer üretim planlarına göre daha avantajlı olması gereklidir. Yani, sadece faydanın yüksek olması değil, mümkün olduğu kadar yüksek olması ve maliyetlerin mümkün olduğu kadar asgari olması gereklidir.

BÜYÜMEYİ DEMOKRATİKLEŞTİRMEK. Demokratik bir ekonomide, ekonomik büyüme tek başına bir amaç değildir. Günümüzde popülerleştirildiği şekilde bir büyüme fetişizmi yoktur. Yoksullaştıran ve çölleştiren bir büyümenin meftunu olamayız. Aksine ekolojik duyarlılık bu konuda ön plana çıkar. Büyüme, toplumsal ihtiyaçların artması ve gelişmesine bağlı olarak, verimlilik - inovasyon temelinde oluşur. Daha verimli üretim yöntemleriyle desteklenen üretim artışı, sosyal sabit sermayeye yapılan yatırım, toplumsal ihtiyaçların artmasına bağlı olarak yine toplumsal uzlaşa ile yapılan büyük ulusal yatırımlar büyümenin belirleyicisi olur ancak bu noktada da büyüme amaç fonksiyonunun en önemli bileşeni ekolojik kısıtlardır. Bu anlamda, kapitalist

büyüme ile karşılaştırıldığında, daha verimli, adil, etkin, ekolojik ve eşitsizlikleri gidermeyi önceleyen bir büyümeden söz etmek mümkündür.

TEMEL GELİR GÜVENCESİ YAŞATIR. Bölüşümün temel ölçütü üretim sürecinde sarf edilen çabadır. Tüm bireylerin ortak inisiyatiflerinde olan araç onların kişisel çabalarıdır. Adaletin tesis edilebilmesi amacıyla bölüşüm çabaya dayandırılır. Doğallıkla, kişisel çabası yeteri kadar gelir ve tüketim hakkı yaratmayan bireyler için Temel Gelir Güvencesi gibi destekler mevcuttur. Toplum, kolektif ihtiyaçların karşılanması için çalışan işçi bireyin ekonomik dalgalanmalar karşısında yaşanan zorlukları tek başına yüklenmesine seyirci kalmaz. Temel Gelir, istihdam edilebilmenin giderek bir ayrıcalık haline geldiği bir dönemde istihdam edilme ile gelire ulaşma hakkı arasındaki zorunlu bağı ortadan kaldırır. Yine benzer biçimde emek gücünün yeniden üretilmesi için gereken temel hizmetlerin metasızlaştırılması yani bir kamusal bir hak olarak örgütlenmesi emek gücünü satmak dışında bir gelir kaynağına sahip olmayanların devlet ve sermaye karşısında güçlendirilmesi için hayati önemde bir düzenleme olacaktır. Güvencesizleştirmenin sermaye ve devlet açısından en temel yönetme aygıtı haline geldiği günümüz kapitalizminde yaşanan otoriterleşme eğilimlerinin bu olgu ile ilişkisini kurabilmek hayati önemdedir. Gelire ulaşma koşulları giderek iptidaileşen ve prekarya haline dönüşen işçi sınıfı, içine batmak zorunda kaldığı finansal ağırlara muhtaç hale dönüştükçe demokrasinin en temel öğelerinden birisi olan kolektif toplumsal mücadeleleri destekleme kapasitesini yitirmekte, örgütsüzleşmekte, neo-faşist ve sağ popülist hareketlerin dogmatik izleyicileri haline dönüşebilmektedirler. İşçi sınıfının kolektif mücadele kapasitesinin modern demokrasilerin kurumsallaşması açısından ne derece önemli olduğu düşünülürse günümüzde yaşanan demokratik gerileme dalgasında da işçi sınıfının kolektif kapasitelerini kaybetmesinin ne derece belirleyici olduğu anlaşılacaktır. Dolayısıyla demokratik ekonomi programının işçi sınıfının kolektif kapasitesini geliştirecek düzenlemelere sahip olma zorunluluğu, onun sermayenin şu ya da bu fraksiyonunun çıkarlarını önceleyen neoliberal veya korporatist/neo-merkantalist ekonomi programlarından ayrıştırıcı unsurudur. Neoliberalizmin halk sınıflarının sermaye ve devlet karşısında direnme kapasitesini ortadan kaldıran tahribatı bugün yaşadığımız neo-faşizm karabasanının baş mümessilidir. Neo-faşizmin karşısına neoliberal restorasyon programıyla çıkmaya çalışmak bu açıdan mutlak anlamda abesle iştigal olacaktır.

Sadece toplum değil iş mekanları da doğrudan-katılımcı demokratik bir şekilde örgütlenir. Bireyler çalışmayı arzu ettikleri ve yeteri kadar çaba sarf etmek istedikleri noktada iş bulabilirler. Emek piyasasındaki bozucu etkilerin az olması istihdam seviyesini yükseltir. Emeğin korunması öncelikle işyerlerinin demokratikleşmesi ile mümkün olacaktır. Sendikalar ve diğer emek örgütlenmeleri gibi örgütlenmeler hem işçi sınıfını koruyucu hem de kararlarda dengeleyici bir rol oynar.

Fotoğraf: Özcan Yaman

MECLİSLER VE KOOPERATİFLER EKONOMİYİ DEMOKRATİKLEŞTİRİR.

Meclisleşme ve kooperatif işletmelerin sürdürülebilirliği "dengeleyici iş modelleri" ile sağlanır. Bu modeller işyerlerindeki antidemokratik, patriyarkal hiyerarşiyi önlemeyi amaçlar. Dengeleyici iş modeli, belli nitelikteki işlerin belirli kişilerce yapılmasını ve fiili yönetimi ele geçirerek, diğer işçiler üzerinde egemenlik kurmasını engeller. Kararlar işyerlerinde yaratılan demokratik kurullarda ile alınır. Kurulların yönetim kadrolarında yer alanlar bu görevleri sadece belirli süreliğine ifa ederler, karşılığında ek bir ücret almazlar. Sürekli bir rotasyon söz konusudur. Büyük ölçekli ve önemli kararlar herkesin katılımı ve oybirliği ile alınır.

Özetle, dengeleyici iş modelleri ilkesiyle işyerlerindeki hiyerarşinin ortadan kaldırılması, mümkün olduğunca dikey örgütlenmenin azaltılması, işyerlerinde elit yönetici bir katmanın oluşumunun önlenmesi, kararların katılım esasında çoğulculukla alınması işyerlerindeki demokrasiyi oluşturur.

Devlet, yasama-yargı-yürütme gibi klasik işlevlerini yerine getirirken, ekonomik alanda büyük yatırımların yapılması, finansmanı, kolektif hizmetlerin sunumu ve finansmanı da devletin yapması gereken işler arasındadır. Ekonominin geri kalan alanlarında devlet kurulları uzlaşmacı, koordine edici, yönlendirici rol oynarlar.

Devletin görev alanı, "toplum için yasalar çıkarmak, karara bağlamak, güvenlik konularını halletmek ve yürütme konularıyla ilgilenmektir. Devlet, ekonomik kurumlar için ortak olmayan bazı özel yürütme yetkilerini kullanır. Demokratik-katılımcı ekonomi ilkelerinin uygulanması doğallıkla, devletin yapısı ve amacında değişiklikler yapılmasını gündemde tutacaktır.

BÜTÇE HAKKI SARAYIN DEĞİL HALKINDIR! Bütçe Hakkı, kamu gider ve gelirlerinin, borçlanma düzeylerinin belirlenmesinde halkın söz sahibi olmasıdır. Bu hak, halkın yüzyıllar süren demokrasi mücadelesinin aşama aşama kaydettiği kazanımlarının ürünüdür.

Bu çerçevede sırasıyla; halkın Meclis dışındaki örgütlü temsilcileri ile bütçe hazırlama süreçlerine denetimine aktif katılımı sağlanmalıdır. Bütçenin hazırlanmasında toplumsal ciddiyet eşitsizliğiyle mücadele esas alınarak, kadınların ekonomik kaynaklara, kamusal hizmetlere, eğitime, sağlığa ve sosyal koruma haklarına eşitsiz erişimi gerçekleştirilmelidir. Bütçe performans denetimi ni olanaklı kılan raporların ve 5018'in zorunlu kıldığı diğer raporların Meclis'e sunulmasının yeni kurulacak Kesin Hesap Komisyonu'nda müzakere edilmesi mümkün kılınmalıdır. Ödenek üstü harcamalara ayırım yapılmaksızın tamamlayıcı ödenek verilmeyerek bu tür giderlere neden olan sorumlulardan hesap sorulmalıdır.

YENİDEN DAĞITIMCI-BÖLÜŞTÜRÜCÜ VE EŞİTLİKÇİ VERGİ POLİTİKASI.

Vergilendirme konusunda temel ilke işletmelerin kullandıkları, barındırdıkları sermaye üzerinden vergi alınmasıdır. Yani, dolaylı bir vergileme değil, doğrudan ve sınırları iyi çizilmiş bir vergilendirme söz konusudur. Bunun dışında, belirli bir ölçeğin üzerine çıkan işletmelerin gelirleri artan oranlı bir vergilemeye tabi tutulur. Dolaylı vergilerin radikal bir biçimde azaltılması, özellikle yüksek rant gelirlerinden elde edilen servetlerin yüksek oranlı vergiye tabi tutulması, büyük servetler için veraset vergi oranlarının yükseltilmesi demokratik ekonomi programının kısa vadeli hedefleri arasındadır. Vergilendirme politikasının esası neoliberal tahribatı geri döndürecek biçimde servetlerin yukarıdan aşağıya yeniden dağıtımının araçlarının sağlanması olacaktır. Sermayenin ehil ellerde en verimli biçimde kullanılacağını vazeden neoliberal dogmaya dayanan ve finans kapitale neredeyse negatif vergi uygulayan politikalara son verilmesi, özellikle temel tüketim ürünlerinden ve düşük maaşla çalışanların ücretlerinden kesilen vergilerin artan oranlı servet vergisi, rant vergisi ve oranı yükseltilmiş kurumlar vergisiyle ikame edilmesi siyasi iradenin varlığı koşullarında kolaylıkla sağlanabilir.

SONUÇ OLARAK... Gerçek bir demokrasi hareketinin geniş halk kesimlerini devlet ve sermaye karşısında güçlendiren bir ekonomi politikası ajandasına sahip olmaması düşünülemez. Geniş halk kesimlerinin demokrasi mücadelesine dört elle sarılmasının temel koşulu da demokrasinin halka adil ve onurlu bir yaşamı, güvenceli bir geleceği, etkin ve örgütlü kişiler olarak toplumsal yaşama katılma imkân ve kapasitesini kazandırabilmesidir. Demokratik ekonomi programının bu açıdan hızla kurumsallaşmakta olan faşizme karşı kitlesel demokrasi mücadelesinin en önemli kaldıraçlarından birisi olması kaçınılmazdır.

Demokrasi Konferansı

Ekoloji

Çalışma Alanı

İklimi Değil Sistemi Değiştirelim

Doğa hakları, yaşam hakkı, suya erişim hakkı, temiz hava hakkı, yaşamsal döngülerini devam ettirme hakkı, saygı duyulma hakkı, kendi kimliğini ve bütünlüğünü ayrı özlük ve birbiriyle ilişkili varlıklar olarak sürdürme hakkı, bütünsel sağlık hakkı, kirlenmeden zehirli ve radyoaktif atıklardan muaf olma hakkı, barış içinde birbiriyle yaşama hakkı gibi haklar ve özgürlükler elbette ki demokratik bir ortamda yeşerir ve karşılık bulur.

Demokrasi Konferansı Ekoloji Alanı olarak yaptığımız çalışmaların sonucunu burada ana başlıkları ile özetlemeye çalışacağız. Hemen her yurttaşın günlük hayatta yaşamsal faaliyetlerini sürdürürken karşılaştığı ekolojik sorunlar yıkımlar ve doğanın tahribatını görünür kılmaya, farkındalık yaratmaya yürütülen ekolojiyi koruma ve yaşam alanlarını savunma mücadelesine dikkat çekmeye çalışmak ve toplumu yeniden kurmanın, ekolojik demokratik bir toplumsallığın imkan ve olanaklarını bugüne kadar yürütülen çalışmalar ışığında bilgi birikim ve deneyimleri de aktarmaya çalışacağız. Ya kanal ya İstanbul, Vahşi madencilğe son, Termik santraller kapatılsın, Nükleere Hayır, Su haktır ticarileştirilemez, Kıyı yağmasına son, İmar talanına hayır; Denizler, Göller, Akarsular Çöplük değildir, İklimi değil sistemi değiştir... Daha nicele-
rinin mücadele alanlarından haykırdığı, gözaltılar, tutuklamalar, para cezaları, engellemeler ve en nihayetinde Ali- Aysin Büyüknöhutçu çifti ve Metin Lokumcu gibi ekoloji aktivistlerinin katledildiği bir ülkede yaşadığımızı biliyoruz. Kapitalist yayılmayı yönlendiren "Büyü ya da öl" yasasının yaşadığımız ekolojik sorunların temelini oluşturduğunu da biliyoruz.

Dolayısıyla yaşadığımız sorunların sistem sorunu olduğunu bilerek "İklimi değil sistemi değiştir" şiarıyla hareket ederek bize anlatılan ve sorunların kaynağı olarak gösterilen teknoloji, nüfus ve bireysel insan faaliyetleri gibi cambaza bak numaralarına kanmadan, çözüm diye yutturmaya kalktıkları "Yeşil Yeni Düzen" ya da "Avrupa Yeşil Mutabakatı" gibi sistemi yeniden ve yeni rant alanlarıyla rehabilite etme masallarına da kanmayacağız.

Fotoğraf: Özcan Yaman

SİSTEM İÇİ POLİTİKA ÖNERİLERİ YIKIMIN YER DEĞİŞTİRMESİ

ANLAMINA GELİYOR. "Yıkımın yer değiştirmesi "anlamına gelen sistem içi politika önerilerinde iklim sorunu, karbondioksit emisyonlarına indirgenir. Doğa ile akıl dışı ilişkilerin kurulduğu piyasa ekonomisi, meta üretimi, kâr peşinde koşma amacı, emek sömürsü, şirketlerin doğayı yağmalamasını kolaylaştıran kapitalist devlet aygıtları değil de sorun yalnızca artan karbondioksit miktarıdır. Sorun bu olunca çözüm de karbonsuzlaştırma olarak sunulur, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nda olduğu gibi karbonsuzlaştırmayı sağlamanın kolay yolu karbon emisyonlarına yol açan fosil yakıtları terk etmek için enerjiyi yenilenebilir enerji kaynaklarından üretmektir. Bunun anlamı Avrupa'ya yüzbinlerce adet rüzgâr, elektrik türbinleri ve güneş panelleri yerleştirilmesidir. Ne var ki rüzgâr türbinleri, güneş panelleri ve pillerin yapımında gerekli elementler ve metaller yoğun madencilik faaliyetleri ile elde edilir. Otomobillerde "Yeşil Dönüşüm" benzinden elektriğe geçişle sağlanacaktır. Oysa elektrikli otomobillerde de kullanılan lityum pilleri için bile AB 2050 yılında bugünkü talebinin en az 60 katı lityuma gereksinim duyacak. Lityum madenciliğinde yeryüzü altüst edilecek, enerji verimliliğini sağlamak için yalıtımlı, "düşük karbonlu" yeni konutlar yapılacak ama böylece canlanan inşaat sektörünü beslemek üzere binlerce kum, mermer, kiremit, tuğla, taş ocakları açılacak, iklim düşmanı çimento fabrikaları tam kapasite çalışacak, demir madenciliği yapılacak ahşap elde etmek için ormanlar yok edilecek.

Avrupa Yeşil Mutabakatı'na umut bağlanamayacağı içerdiği bu politikalardan bellidir. İklim sorununa çözüm getiriyormuş gibi yapılırken madencilikle, inşaatçılıkla, elektrikli otomobillerle yenilenebilir enerji santralleri ile ekolojik yıkım

önlenmiş olmaz, bir ortamdan ötekine aktarılıp yeri değiştirilir ve sonuçta çöküş kaçınılmaz hale gelir.

SÖMÜRÜLEN VE EZİLEN TOPLUM KESİMLERİYLE DOĞANIN YARARINI BÜTÜNLEŞTİREN YENİ BİR DÜZEN. Şirketler, onları temsil eden örgütler, hükümetler kapitalist devletlerin uluslararası birlikleri iklim sorununu çözmek yerine ekolojik yıkımı derinleştiren geleceği ötelenmiş mali yükü de halka yükleyen bir politikada mutabakata varmışlar Asıl sorun toplumsal eşitsizliklere koşut olarak iklim değişikliğinin ve ekolojik yıkımın altında ezilen emekçi, işsiz, göçmen, sömürülen, sömürgeleştirilen %99u oluşturan halkların bu oyunu bozup bozmayacağıdır.

Sermaye ve devlet aktörlerinin dünyaya dayattıkları yeşil mutabakatın ideolojik esaretinden kurtulup, sömürülen ve ezilen toplum kesimleriyle doğanın yararını bütünleştiren gerçekten yeni bir düzen kurmak için mücadeleyi yükselmekten başka bir çözüm yok. İklimin de insanlığın da kurtuluşu işte bu mücadeleye bağlıdır. (Prof. Dr. Aykut Çoban)

Bizler ekoloji mücadelesinin aktivistleri olarak “ Başka bir Dünya Mümkün” derken tam da bunu kast ediyor, bunun imkân ve olanaklarının örneklerini görünür kılmaya çalışıyoruz.

Doğa hakları, yaşam hakkı, suya erişim hakkı, temiz hava hakkı, yaşamsal döngülerini devam ettirme hakkı, saygı duyulma hakkı, kendi kimliğini ve bütünlüğünü ayrı özlük ve birbiriyle ilişkili varlıklar olarak sürdürme hakkı, bütünsel sağlık hakkı, kirlenmeden zehirli ve radyoaktif atıklardan muaf olma hakkı, barış içinde birbiriyle yaşama hakkı gibi haklar ve özgürlükler elbette ki demokratik bir ortamda yeşerir ve karşılık bulur. Toplumu kapitalist yıkıcı ve ekosistemleri tahrip eden bu cehennemden çıkarmak ve yeniden ekolojik, demokratik bir toplumsallığın yaratılması ; ancak demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile işlediği bir ortamda gerçekleşebilir.

Demokrasi Konferansı

Emek

Çalışma Alanı

Çalışma Yaşamında Demokrasi

Örgütlenme, toplu sözleşme yapma ve grev hakkının özgür biçimde kullanılamadığı ya da bu haklardan birinin yokluğu ya da etkisizleştirildiği hallerde gerçek anlamda sendikal özgürlüklerden söz edilemez.

Çalışma yaşamının insanileştirilmesi ve dolayısıyla çalışma yaşamında demokrasi mücadelesinin, genel demokrasi mücadelesinden ayrı ele alınamayacağını, demokratik bir devletin inşası mücadelesinin aynı zamanda emek alanının da demokratikleşmesi anlamına geldiğinin farkındayız.

Bu bakımdan, ekonomik alan, siyasal alan ayrılığı olarak ifade edilen ve bu dola-yımla işçi sınıfının ve sendikal hareketin mücadelesini yalnızca iktisadi me-selelerle sınırlamak isteyen yaklaşım içinde olmadığımızı özellikle belirtmek isteriz.

Emek, demokrasi ve özgürlük mücadelesinin birbirinin ayrılmaz parçası olduğuna inanıyoruz. Bu inançla, insanca çalışma ve yaşam koşulları, eşit, özgür, barış içinde yaşadığımız bir ülke ve dünya için tüm direnenlerle mücadelelerimizi ortaklaştırmak için Demokrasi Konferansının aktif bir bileşeniyiz.

İşçi, memur, sözleşmeli, taşeron vb. gibi bir dizi istihdam biçimleri ile oldukça farklı adlarla çalıştırılan işçi sınıfı nüfusun oldukça büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Giderek büyüyen bu kesim bir dizi sorunla karşı karşıya ve sorunlar çözülmek bir yana daha da artmaktadır. Yaşanan bu sorunlardan bir kısmı yapısal olarak tanımlanabilecek ve uzun dönemdir varlığı sürdüren sorun-lar iken, bir kısmı da özellikle pandemi ile birlikte ortaya çıkmış ya da daha yakıcı hale gelmiştir.

Öncesinden başlayan neo-liberal programa uyarlanma adımları, AKP ile büyük bir hız kazandı. AKP'nin hükümet ettiği 2002'den bugüne çalışma yaşamına yö-

Fotoğraf: Özcan Yaman

nelik Cumhuriyet tarihinde görülmedik ölçüde bir dizi yasal değişiklik yapıldı ve yeni bir çalışma rejimi inşa edildi. Bireysel hakları düzenleyen iş kanunları ile kollektif hakları düzenleyen sendikal yasalar köklü değişikliklere uğradı. İşçiler hiç olmadığı kadar esnek istihdam biçimleri ile çalıştırılırken, kurlsızlık kural haline geldi ve bu çalışma ilişkisi güvencesizliği yarattı.

Emek ve sermaye arasındaki ilişkiler de yeniden düzenlendi, sermayenin emek karşısındaki egemenliği arttırıldı, esneklik temelli, kurlsızlığı ve güvencesizli-ği artırıcı düzenlemeler yapıldı.

ÖRGÜTLENME, TİS VE GREV HAKKI: Emek kesiminin uzunca süredir varlı-ğını sürdüren sorunlarının başında anti demokratik içerikte sendika yasaları gelmektedir. İşçiler, örgütlenme hakkını sınırlayan, zorlaştıran barajlar vb. ile toplu sözleşme yapma hakkını neredeyse imkânsız hale getiren, grev hakkını etkisizleştiren sendikal yasalarla karşı karşıya iken; kamu emekçileri ise, grev hakkını içermeyen bir düzenleme ile göstermelik bir toplu sözleşme hakkı ile gerçek anlamda sendikal özgürlükten mahrum durumdadır. Oysa sendikal haklar deyince, özgür biçimde örgütlenme, toplu sözleşme yapma ve grev hakkının bütünlüğünden söz edilir. Bu bakımdan, örgütlenme, toplu sözleşme yapma ve grev hakkının özgür biçimde kullanılamadığı ya da bu haklardan birinin yokluğu ya da etkisizleştirildiği hallerde gerçek anlamda sendikal özgürlüklerden söz edilemez.

Diğer yandan, emekliler başta olmak üzere, işsizler, gençler gibi birçok toplumsal kesimin de sendikalaşma hakkını bile kullanmadıkları, örgütlenme haklarının yasaklandığı bir dönemdeyiz. Siyasal iktidarın sendikalar üzerindeki baskısı fiili ayrımcılık da sürmektedir. İktidar, örgütlenmek isteyenlerin kendi sendika-larını seçmesine müdahale etmekte, sendikalar arasında ayrımcılık yapmak-

ta; böylece, kendi sendikalarını yaratmaktadır. Sendikal hareket tümüyle etkisiz hale getirilmeye ve doğrudan devlet sendikacılığı egemen olmaya başlamış durumdadır.

Gerek işçi gerekse de memur sendikalarına ilişkin sendikalaşma istatistiklerine baktığımızda da bu durumu görmek mümkün. Her ne kadar işçilerin sendikalaşma oranı artıyor görünmekte ise de bunun hormonlu bir büyüme olduğunu, kamu taşeronlarını kendi istedikleri sendikalara üye yaptıklarını görüyoruz.

Diğer yandan işçilerin sendikalaşma oranı 2021 Ocak istatistiklerine göre yüzde 14.40 ve sendikalı işçi 2 milyon 69 bin görünmekte ise de, bir anlamda gerçek sendikal örgütlenmeyi yansıtmaması bakımından toplu sözleşmeden yararlanan işçi sayısının bu sayının çok altında olduğu bilinmektedir.

Memur Sen isimli konfederasyonun 2002 yılında 41 bin üyesi varken, 2020 yılında 1 milyon 13 bin üyeye ulaştığını ve yüzde 2322 oranında bir artış yaşadığını görüyoruz. Bu orandaki bir artışın dünyada bir ilk olduğunu biliyoruz.

Bu tablonun bize gösterdiği ortada. İktidar, kendi ideolojik eksenindeki sendikaları güçlendirmeye çalışmakta, bunun için tüm olanakları kullanmaktadır.

GÜVENCESİZLİK, İŞSİZLİK: Sendikal haklarımızla ilgili bu gelişme yanında, çalışma ve yaşama koşullarımız da sürekli kötüleşiyor. Part time, taşeron, sözleşmeli ve benzeri adlar altında farklılaştırılmış, ama geçici işçiliğin esas olduğu bir istihdam biçimi temel çalışma biçimi olmuştur. Neredeyse tüm kuralların esnetildiği ve kuralsızlığın kural haline geldiği güvencesizlik eksenli bir çalışma ilişkisi yerleşik hale gelmiştir.

Geçici işçilik ve kuralsızlık güvencesizliğe de beraberinde getirmekte, işçi sınıfı, gelecek kaygısıyla en olumsuz çalışma koşullarına rıza göstermek zorunda kalmaktadır.

İşsizlik giderek artmakta, artık yedek işgücünü aşan kitlesel bir niceliğe ulaşmaktadır. Hem dar hem geniş tanımlı işsizlikte artış devam ediyor. DİSK-AR verilerine göre, geniş tanımlı işsizlik yüzde 27,4 oldu! Nisan 2021'de 9 milyon 837 bin olarak gerçekleşti. Yaklaşık 10 milyon işsizden söz ediyoruz. Kadınlarda geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 34!

Diğer yandan, halen kısa çalışma ödeneği ve nakdi ücret desteği alan yüzbinlerce işçi var. Bu ödeneklerin kısa süre sonra sona ereceği biliniyor. Bununla birlikte işsizler ordusuna yeni yüzbinlerce işçinin ekleneceği görülüyor.

İktidar işten çıkarmanın yasak olduğunu belirtse de, kamuoyunda Kod 29 olarak simgelenen ve SGK işten çıkış kodu ile on binlerce işçi işten çıkarılmıştır. Dün Kod 29 olarak belirlenen ve bugün 42-50 arası düzenlenen İş Kanunu'nun

başta 25/II. Maddesi aynı zamanda sendikalaşmanın engellenmesi amacıyla da yaygın biçimde uygulanmaktadır.

Bu kodlarla işten çıkarılan işçi kardeşlerimiz kıdem ve ihbar tazminatı alamamaktadırlar, işsizlik fonundan yararlanamamaktadırlar, bununla birlikte bir de damgalanmaları nedeniyle yeni iş bulmada da zorluk çekmektedirler.

Bu nedenle diyoruz ki, tazminatsız işten çıkarma yasaklanmalıdır. Kıdem tazminatı işçinin sonradan yararlanması amacıyla biriken ücretinin parçasıdır. Bu nedenle, gerekçesi ne olursa olsun işçinin birikmiş gelirin el konulması kabul edilemez.

Bu kadar yüksek işsizlik oranına karşın, siyasal iktidarın sorunun çözümüne yönelik hiçbir adım atmadığı gibi, her fırsatta sermayeyi desteklemekten geri durmuyor. İşsizlik için kullanılması gereken İşsizlik Sigortası Fonu, adeta patronları destek fonuna dönüşmüştür. Fondan işçilerden çok patronlar yararlanmaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanmanın zorluğu nedeniyle sınırlı sayıda işçi bu ödenekten yararlanabilmektedir. İşsizlik sigortasının amacına uygun biçimde işçilere verilmesi Fondan yararlanma koşullarının kolaylaştırılması, yararlanma süresi uzatılması ve yapılan ödemenin asgari ücretten az olmayacak şekilde artırılması temel taleplerimiz arasındadır.

Bunun yanı sıra, çalışma sürelerinin kısaltılması gibi çeşitli taleplerimizi bu tebliğin sonunda görmeniz mümkündür.

İşsizliğin yüksek oranda ve kronik bir hal almış olması güvencesiz çalışmanın yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Birbirinden ayrı düşünölmeyecek olan "iş" ile "güvence" giderek birbirinden uzaklaşmaktadır. İşçilerin iş ve gelir güvencesi ile çalışması ve yaşaması giderek zorlaşmakta, imkânsız hale gelmektedir.

Güvencesizlik, kamu, özel, statü ve sektör ayrımı gözetmeksizin bütün alanlara yayılmış durumdadır. İşsizlik ve güvencesizlik, bir yandan sendikal örgütlenmeyi ciddi anlamda tehdit ederken, diğer yandan mevcut sistemin ve çalışma rejiminin korunup sürdürölmesi için bir "terbiye aracı" olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla, güvenceli yaşam, güvenceli iş talebi yakıcılığını artırmaktadır.

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLERİ VE GÖÇMEN İŞÇİLER: Göçmen işçiler güvencesizliğin en olumsuz biçimlerine maruz kalmaktadırlar. Genellikle yerli işgücünün yerine getirmekten kaçındığı, pis, tehlikeli ve nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Yerli işçilere göre çalışma ve yaşama koşullarının çok daha ağır olan göçmen işçiler görmezden gelinen kesimler arasındadır.

İşçi sınıfı içinde çalışma koşulları yanında ve yaşam koşulları bakımından en ağır kesimlerden birini de mevsimlik işçiler oluşturmaktadır. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren Kürtlerin zorunlu göçe tabi kılınması sonrası güvencesiz, düşük ücretlerle çalışmaya hazır bir işgücü büyümüş, büyükşehirlere ve yakın kentlere göç etmek zorunda kalan kitleler tarım, inşaat ve hizmet sektörü için önemli bir ucuz işgücü kaynağı olmuştur. Yakın dönemde, Kürt işçilere başta Suriyeliler olmak üzere, çeşitli uluslardan insanlar da eşlik etmiş, mevsimlik tarım işçilerinin bileşimi de çeşitlenmiştir.

Mevsimlik tarım işçileri, barınma, eğitim, sağlık gibi temel insan haklarından da mahrum durumdalar ve mevsimlik tarım emeğinde kadınlar ve çocuklar ikincil bir sömürüyle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Mevsimlik işçiler arasında büyük bir kesimi oluşturan Kürt işçiler, Kürt olmalarından dolayı, aynı işi yapan mevsimlik tarım işçileri arasında ciddi bir ayrımcılığa, baskıya ve linçlere varan şiddete uğramakta, çalışma alanları sınırlandırılmak istenmektedir. Farklı ulus ve ulusal topluluklardan işçilerin ve emekçilerin birliği ve birleşik mücadelesinin sağlanması temel görev ve sorumluluklarımız arasındadır.

KHK'LILAR: Çalışma yaşamına dair en vahşi uygulama KHK'larla yaşanmıştır. Yüz elli bini aşkın kamu görevlisi somut bir delile dayanmadan, adil yargılanma yolları tıkanarak kamu görevinden çıkarılmış, emekli ikramiyelerinden mahrum bırakılanlar olmuş, pek çoğunun özel sektörde de iş bulmasını engelleyici uygulamalar hayata geçirilmiştir. Ayrıca ihraç edilenlerin pasaportlarına el konularak seyahat özgürlükleri ve başka bir ülkede çalışma hakları da ortadan kaldırılmıştır. Çalışma haklarından mahrum edilmeleri ile ağır hak ihlali yaşamışlardır.

Çalışma koşulların kötüleşmesi, esnek, kayıtsız istihdamın artması, işçi cinayetlerinin artmasını da beraberinde getirmiştir. Her yıl binlerce işçi, iş cinayetlerinde yaşamını kaybetmektedir. Madenler, tersaneler, inşaatlar kitlesel işçi kıyımlarının mekânları olmuştur. Bu kıyımlar "kader" ve "fıtrat" söylemleri ile meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

İŞÇİ CİNAYETLERİ: İş kazaları ve meslek hastalıkları, sermayenin azami kâr hırsı ve çalışma yaşamına yönelik politikaların emek aleyhine oluşmasından kaynaklanmaktadır. Emek maliyetini düşürmek üzere dayatılan esnek çalışma düzeni bu cinayet araçlarının giderek yayılmasına ve emekçilerin yaşamını yitirmesine neden olmaktadır.

KAYIT DIŞI ÇALIŞMA: COVID-19 atık geri dönüşümcüleri, sokak satıcıları, ev işçileri gibi milyonlarca kayıt dışı işçiyi etkilemektedir. Kayıt dışı çalışanlar, başta sağlık olmak üzere formel işlerin sağladığı temel çalışma haklarından yoksundur. Bu nedenle de pandemi sürecinde kayıtlı işçilerden çok daha olumsuz biçimde etkilenmişlerdir.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Kayıt dışı çalışanlar arasında bu süreçten en fazla etkilenen kesimler arasında ev işçisi kadınlar ilk sıralarda yer alıyor. COVID-19 salgınının gerektirdiği izolasyon önlemlerine uymak çabasında olan hanelerin riskten kaçınmak üzere ev işçisi istihdamına son vermelerinin de etkisiyle en fazla iş ve gelir kaybına uğrayanlar ev işçileri oldu. Yerli ev işçisi kadınların yanında, çalışma ve yaşam koşulları açısından COVID-19 krizinden en ağır etkilenen güvencesizler arasında olan düzenli veya düzensiz göçmen kadın işçilere ekonomik ve sosyal destek sağlanmalıdır.

KADIN EMEĞİ: Kadınların salgından en çok etkilenen sektörlerde daha çok yer alması, okulların kapanıp çocuk, yaşlı, hasta ve engeli olan bireylerin bakım ihtiyaçlarının artması ve genel olarak daha fazla evde zaman geçirilmesi sebebiyle belirgin şekilde artan hane-içi üretim ve bakım emeğin nedeniyle ekonomik sorunlardan kadınlar daha çok etkilenmişlerdir ve daha fazla yoksullaşmışlardır.

EMEKLİLER VE EMEKLİ OLAMAYAN EYT'LİLER: Ülkemizde yaklaşık 14 milyon emekli ve hak sahibi yurttaşımız bulunmaktadır. 14 milyon emeklinin 5 milyon 902 bini SSK emeklisidir ve ortalama SSK emeklisi aylık ücreti 2.206 TL'dir. Bağ-Kur emeklisinin ortalama aylık ücreti 1.684 TL'dir.

Emekli Sandığı emeklilerinin ortalama aylıkları 2.735 TL'dir. 14 milyon emeklinin yaklaşık 8 milyonu açık sınırı altında ve yine asgari ücretin altında ücret almaktadır. 6 milyon emekli ikinci bir işte çalışmakta ya da iş aramaktadır. Bu tablonun bize gösterdiği, diğer toplumsal kesimler gibi emeklilerde oldukça düşük gelirle, zor koşullarda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Eylül 1999 tarihinde çıkarılan ve o tarihte, 'Mezarda emeklilik' olarak tarif edilen yasa ile birlikte ülkemizde emeklilik yaşının uzatılması ile prim gün sayısını

dolduran ancak, getirilen emeklilik yaşı sınırı nedeniyle emeklilik hakkını kazanamayan milyonlarca işçi-emekçi açlığa mahkum edilmiştir. Kamuoyunda 'Emeklilikte yaşa takılan'/EYT'liler olarak sesini duyuran ve hak mücadelesi veren emekçiler, işe başladıkları dönemin yasalarına göre emekliliğe hak kazanmış olmalarına rağmen ne emekli olabilmekte ne de güvenceli bir şekilde çalışabilmektedir.

EMEK VE EKOLOJİ: Covid-19 pandemisi, bize yeni emek rejiminin yeni çevre rejimiyle ve ekolojik sınırlarla beraber düşünülmesini dayatıyor. Doğanın sınırsız sömürsünün yarattığı felaketlerle kırdaki kentteki emek sömürsünün, doğanın yağmalanmasıyla emekçilerinin, geçimlik tarım yapanların mülksüzleşmesinin iç içe geçmesine şahit oluyoruz.

Temiz bir üretim, işçinin hayatını riske etmeyecek bir üretim yöntemi hem işçi sınıfının hem de tüm yurttaşların ortak çıkarına. Ayın sonu için yapılan mücadele ile hayatın ve dünyanın sonu için yapılan mücadelenin ortak bir eksende yürümesi kaçınılmaz bir durum. Ekonomik sömürü ve ekolojik tahribatın birbiri ile ilişkili olduğunun ve dolayısıyla her ikisine karşı birlikte mücadele etmenin öneminin farkındayız. Kapitalizmin krizi aşma çabasında, yeni değerleme alanları yaratma girişimleri doğanın daha fazla talanına yol açmasına neden oluyor. Bu ekolojik talan işçi sınıfı başta olmak üzere tüm toplumsal kesimler için sonuç yaratıyor. Hem hayat, hem de o hayatın bir parçası olan işçi ölüyor.

EMEK ÜZERİNDE ARTAN DENETİM: Patronlar pandemi sürecinde işçi sınıfını daha fazla sömürmek amacıyla emek rejiminde, üretim süreçlerinde yeni yol ve yöntem arayışı içinde. Onlar, işçi sınıfının mutlak ve göreceli sömürsünü artırmak amacıyla yeni yönetim tekniklerini, araç ve yöntemlerini devreye koyma çabası içerisinde. Emegin daha fazla denetlenmesine ihtiyaç duyuyorlar. Bu amaçla, pandemi döneminde MÜSİAD tarafından izole üretim tesisleri devreye konmak istendi, başta metal işkolunda olmak üzere çeşitli sektörlerde dijital denetim cihazları ile işçileri izlemeye ve denetlemeye çalışıyorlar. Evden çalışma ile de işçilere ek mali yükler getirilirken, mesai saatlerinin belirsizleşmesi ve işçinin iş süreci üzerindeki kontrolünün tamamen ortadan kalkması söz konusu olurken, kolektif davranmasının da zemini ortadan kalkmaktadır.

Yaşamımızın diğer alanlarında olduğu gibi, çalışma yaşamında da gözetim ve denetim artmakta, zor ve rızaya dayalı emek rejiminden esas olarak zora dayalı, otoriter emek rejimi inşa edilmektedir.

İŞÇİLER YOKSULLAŞIRKEN PATRONLAR KAR REKORLARI KIRIYOR

Pandemi ile birlikte yoksullaşmış, iş ve gelir güvencesinden yoksun bir işçi sınıfı yaratıldı. İşçilerin ücret artışları gerçeğe ilgisi olmayan resmi enflasyona ezdirildi ve reel olarak geriledi. İşçi sınıfının yarısı asgari ücretle yaşamaya mahkûm edilirken, asgari ücret açlık sınırının bile gerisinde kaldı.

Bu dönemde, işçiler, emekçiler işsiz kalıp yoksullaşırken, düşük ücretlerle ve daha kötü koşullarda çalışmak zorunda kalırken patronların karlarına kar kattılar. Forbes dergisi tarafından açıklanan dünyanın en zengin isimleri listesine giren Türkiyeli iş insanlarının sayısı arttı. Türkiye toplam 27 milyarderle, listenin ülkeler bazında 20'inci sırasında yer aldı. Koç Holding'in 2020 yılı net kârı 2019 yılına göre yüzde 111 artış kaydetti. İstanbul Sanayi Odası (İSO), 2020 yılı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nın sonuçlarına baktığımızda; faaliyet karının bir önceki yıla göre yüzde 55 oranında arttığı görülürken maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 14,4 olmuştur.

Bu birkaç veri, bizlere en ağır koşullarda çarkların dönmesinin işçi sınıfı ve sermayeye bedelini göstermektedir. Sermaye sınıfı karlarına kar katarken, işçiler ölümle karşı karşıya açlık sınırında çalışmak zorunda kalmışlardır.

Gelir dağılımı giderek işçiler, emekçiler aleyhine bozuluyor. Bu ay açıklanan verilere göre, Türkiye'de en yüksek gelire sahip yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay yüzde 47,5'e yükselirken, en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun aldığı pay yüzde 5,9'a geriledi. İlk yüzde 20'nin aldığı pay pandemi yılında %1,2 artmış durumda. Gelirden en fazla pay alan yüzde 20'lik kesim ile en az alan yüzde 20'lik kesim arasındaki aradaki gelir farkı 7,5 kat iken 8 kata çıktı.

Diğer yandan, yine bu dönemde başta işçi ve emekçiler olmak üzere, ihtiyaç sahiplerine en az destek veren, kamu kaynaklarından en az pay ayıran ülkenin de Türkiye olduğunu biliyoruz. IMF'nin son raporunda Türkiye'nin pandemide vatandaşlarına en az doğrudan destek sağlayan ülkeler arasında olduğunu görüyoruz. Türkiye'de destekler milli gelirin yüzde 2'sine yakın ve en az destek sağlayan ülkeler arasında.

BARIŞ İŞÇİ SINIFININ EN TEMEL TALEPLERİ ARASINDADIR. Savaşa ve şiddete ayrılan kaynakların bizlerin yoksullaşmasında önemli bir payının olduğunu biliyoruz. Çok çeşitli kaynaklardan savaş ve silahlanma için harcama yapılmaktadır. Silahlanmaya çok büyük kaynakların ayrılmakta ve bu nedenle de yaşama koşullarımız daha da zorlaşmaktadır.

Öte yandan, savaş ve şiddet ortamı işçi sınıfı ve emekçilerin taleplerini görünmez kılmakta, yaşanan siyasal baskı ortamı hak aramayı zorlaştırmakta, her hak arayışımız zor ve şiddetle bastırılmaktadır. Bu nedenle, barış işçi sınıfının en temel talepleri arasındadır.

DİRENİŞLER SÜRÜYOR. Farklı, dil, din, ulus, cins ve istihdam biçimlerinden milyonlarca emekçi devlet ve sermayenin daha fazla ve daha yoğun sömürsüne karşı direnmektedir ve bu direniş yükselerek sürecektir. İşçi sınıfının bir kısmını fabrikalarda virüse, diğer kısmını da evlerde açlığa mahkûm eden sisteme karşı mücadelemiz her yerde sürecektir.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Bütün bu olumsuz gelişmelere karşın işçi sınıfının mücadelesi de sürmektedir. Yurdun dört bir yanına yayılan direnişler devam etmektedir. Yasal grevler son yıllarda artarken, yasal grev dışı, üretimi de etkileyen direniş biçimleri de artarak sürmektedir. İş yeri bazlı eylemler kitlesel bir hal alırken, emek mücadelesinde iz bırakan önemli direnişlere tanıklık edilmektedir. Bu başkaldırı yalnızca direnişe geçen kesimler için kazanım yaratmamakta, kendi sınırlarını aşan sonuçlar üretmekte ve işçi sınıfı hafızasına da kaydedilmektedir.

Buradan grevde ve direnişte olan tüm işçi kardeşlerimizi selamlıyoruz. Bu dayanışmanın mücadeleyi yükselteceğine inanıyoruz.

Sorunlarımız oldukça çok ve biz bu sorunlarımızı yaşadığımız siyasal gelişmelerden bağımsız ele alamayız. Bu nedenle gündelik mücadelemiz işyerlerinde patronlara yönelik iken, sermaye iktidarına karşı mücadele de işçi sınıfının mücadele hedefleri arasındadır. İş, aş ve hürriyet mücadelesinin zorunluluğunun ve birlikteliğinin kaçınılmaz olduğunun farkındayız.

Güvenceli, insanca çalışma ve yaşama mücadelemiz sizlerle birlikte, EKMEK, ÖZGÜRLÜK VE ADALET şiarıyla büyüyerek sürecektir.

İŞÇİ SINIFININ GÜNCEL TALEPLERİ

- 1 Asgari Ücret Yoksulluk Sınırının Altında Olmamalıdır.** İşçilerin yarısı asgari ücretle ve yoksulluk sınırının çok altında bir gelirle yaşamaya çalışmaktadır. Bu gelirle yaşamamanın mümkün olmadığını biliyoruz. Bu nedenle, asgari ücret işçinin kendisi ve ailesinin giderlerini karşılayabilecek düzeye getirilmeli ve yoksulluk sınırının altında olmayacak bir tutarda belirlenmelidir.

- 2 İşsizlik Sigortası Fonundan Yararlanma Kolaylaştırılmalıdır.** İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanma koşulları kolaylaştırılmalı, yararlanma süresi uzatılmalı ve işçilere yapılan ödeme asgari ücretten az olmayacak şekilde artırılmalıdır. İşsizlik Sigortası Fonu sadece işçilere tahsis edilmeli ve Fon'dan işverenlere destek ve teşvikler ile kamuya fon aktarımına son verilmelidir. İşsizlik Sigortası Fonu'nun kullanımı, sendikaların inisiyatifinde ve denetiminde olmalıdır.

- 3 Kısa Çalışma Ödeneği Almak Kolaylaştırılmalıdır.** Kısa çalışma ödeneği almak için tüm ön koşullar (prim ödeme süreleri vb.) kaldırılmalıdır. Ödeme almak için çalışma ilişkisi içinde olmak yeterli sayılmalıdır. Ayrıca, alınan en düşük ödenek miktarı asgari ücret tutarına getirilmelidir. Kısa Çalışma Ödeneği alma süresinin İşsizlik Sigortası süresine mahsup edilmesi uygulamasına son verilmelidir.

- 4 COVID-19 Meslek Hastalığı Olarak Kabul Edilmelidir.** Başta binlerce sağlık çalışanı olmak üzere, çok sayıda işçi COVID-19'a maruz kalmaktadır. Ayrıca, salgının işçiler arasında yayılması da diğer kesimlerden çok daha fazladır. Bu nedenlerle, COVID-19'a yakalanma, iş kazası ve meslek hastalığı, olarak kabul edilmelidir.

- 5 İşten Çıkarma Koşulları Yeniden Düzenlenmelidir.** Kamuoyunda Kod 29 olarak simgelenen ve SGK işten çıkış kodu olarak 42-50 arası düzenlenen İş Kanunu'nun başta 25/II. Maddesi olmak üzere, işten çıkarılma ile ilgili hükümler yeniden düzenlenmelidir.

İşçinin işten çıkarılması, ispat yükümlülüğü işverende olma koşuluyla, işten çıkarılma gerekçesine bağlı olarak adli ya da idari (mahkeme kararı ya da iş müfettişi incelemesi) işlem sonucu gerçekleşmelidir. Adli ya da idari işlem sonuçlanana kadar işçinin iş akdi fesih edilmemelidir.

Tazminatsız işten atılma yasaklanmalıdır. Kıdem tazminatı işçinin sonradan yararlanması amacıyla biriken ücretinin parçasıdır. Bu nedenle, gerekçesi ne olursa olsun işçinin birikmiş gelirin el konulması kabul edilemez.

- 6 Emeklilikte Yaşa Takılmaya Son Verilmelidir.** Eylül 1999 tarihinde çıkarılan ve o tarihte, 'Mezarda emeklilik' olarak tarif edilen yasa ile birlikte ülkemizde emeklilik yaşının uzatılması ile prim gün sayısını dolduran ancak, getirilen emeklilik yaşı sınırı nedeniyle emeklilik hakkını kazanamayan milyonlarca işçi-emekçi açlığa mahkum edilmiştir.

Sigortalı olarak işe başlama tarihinden itibaren kadınlarda 20, erkeklerde 25 yılını dolduran herkese isteği üzerine emekli olma hakkı verilmelidir. En düşük emekli aylığı asgari ücret düzeyine çekilmelidir. Geçmişte aleyhte işletilen kanunun iptal edilmeli ve aylık bağlanma oranları yeniden düzenlenmeli ve SGK'dan doğan tüm mağduriyetler giderilmelidir.

7 KHK Zulmü Son Bulmalıdır. KHK ile işten çıkarılmış tüm çalışanlar işlerine iade edilmeli, işten çıkarılmaları ile işe başlatılma arasında geçen döneme yönelik ekonomik ve özlük hakları verilmelidir.

8 Uzaktan Çalışmada İşçinin Hakları Korunmalıdır. Evden çalışma düzeni ile evlerine hapsedilen işçilerin sosyal iyilik halleri tehdit altına girmektedir. Evden çalışma saatleri ve koşulları psikososyal risklere fırsat vermeyecek tarzda düzenlenmelidir. İşveren işçinin ruhsal iyilik halini korumak ve yeniden tesis etmek üzere gereken psikolojik destek ve gözetimi sağlamalıdır.

Evden çalışmayla birlikte iş ve iş dışı arasındaki sınırlar ortadan kalkmıştır. İşçilerin mesai saatleri dışında bağlantıyı kesme hakkı tanınmalı (erişilememe hakkı), mesai saatleri ve ara dinlenmeleri kesin sürelerle bağlanmalı, fazla çalıştırmanın önüne geçilmelidir.

Evden çalışan işçinin ev masrafları artmıştır. İşveren, evden çalışma ile ortaya çıkan maddi yükümlülüklerde (doğal gaz, elektrik, internet, su) çalışana herhangi bir ilave yük yaratmayacak miktarda kendine düşen payı ödemelidir.

Evden çalışma düzeninde fazla çalışma yapılmadığına ilişkin ispat yükü işverene ait olmalı ve bu konuda yasal düzenleme getirilmelidir. Fazla çalışma yapıldığı karine olarak kabul edilmeli ve aksi işverence ispatlanmalıdır.

Evden çalışma düzeninin devamlılığı açısından gerekli tüm ekipmanlar (bilgisayar, telefon, yazıcı vs.) işveren tarafından karşılanmalı ve çalışma düzeninin oluşturulması işveren sorumluluğunda olmalıdır.

Evden çalışma düzeninde işçilerin kamera ile izlenmesi, ses kaydı alınması, denetlenmesi uygulamalarına son verilerek kişisel haklarının korunması sağlanmalıdır.

İş Kanunu mevzuatı gereğince kreş açma zorunluluğu bulunan işyerleri, çocuk bakımı yapacak işçinin ikametgahına en yakın kreşin giderlerini karşılamalıdır. Mevzuatta bu zorunluluğa sahip olmayan işyerleri için de bakım işinin hafifletilmesi için çözüm geliştirilmelidir.

Evden çalışmayla evler işyeri olmuştur. Evden çalışma esnasında yaşanabilecek her kaza iş kazasıdır. İşveren evden çalışan işçiyi iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hususunda bilgilendirmek, gerekli eğitimi vermek, sağlık gözetimini sağlamak ve ev koşullarını işçi sağlığı ve güvenliğine uygun hale getirmekle sorumlu olmalıdır.

Evden çalışma düzeninde denkleştirme ve telafi çalışması olmamalı ve gece çalışması yasaklanmalıdır.

Sendika kurma ve sendikalara üye olma talep eden herkes için temel hak olmalıdır. Sendikaların örgütlenme biçimi, işkolu vb. şeklinde sınırlandırılmamalı, örgütlenme alanı ve diğer çalışmaları kendi tüzükleri ile belirlenmelidir.

İŞÇİ SINIFININ DİĞER TALEPLERİ

1 Örgütlenme Özgürlüğü Önündeki Engeller Kaldırılmalıdır. Özgür biçimde örgütlenme, toplu sözleşme yapma ve grev hakkını kullanma işçi, memur, emekli, işsiz vb. herkes için temel bir haktır.

Sendika kurma ve sendikalara üye olma talep eden herkes için temel hak olmalıdır. Sendikaların örgütlenme biçimi, işkolu vb. şeklinde sınırlandırılmamalı, örgütlenme alanı ve diğer çalışmaları kendi tüzükleri ile belirlenmelidir.

Toplu sözleşme hakkı önündeki barajlar gibi tüm engeller kaldırılmalıdır. Grev hakkı, sadece uyuşmazlık halinde kullanılabilecek bir hak olmamalı, grev yasakları kaldırılmalıdır. Bu çerçevede, dayanışma grevi, hak grevi, genel grev, iş yavaşlatma vb. her türlü toplu eylem hakkı güvence altına alınmalıdır.

2 Sendikal Ayrımcılığa Son Verilmelidir. Sendikalar üzerinde devlet ve sermaye baskısına son verilmeli, işverenlerin sendikalar arasında kendine yakını koruma anlayışı son bulmalı ve sendikalar arasında ayrımcılık yapılmamalı, herkesin sendika seçme hakkına saygı gösterilmelidir.

3 Çalışma Süresi Kısaltılmalı, Tüm İşler Çalışabilir Nüfusa Bölünmelidir. İşsizliğe acil önlem bakımından, çalışma süreleri ücretler düşürülmeden haftada 5 gün şeklinde 35 saate düşürülmelidir. Böylece en az yüzde 29 oranında yeni iş alanı açılacak, geniş tanımlı işsizlik oranı kadar yeni iş yaratılarak tam istihdam sağlanacaktır.

4 Mevsimlik Tarım İşçilerine İnsanca Çalışma Koşulları Sağlanmalıdır. Mevsimlik Tarım İşçilerine yönelik dışlama, aşağılama ve şiddet politikaları durdurulmalı, çalıştıkları yerlerde temel yurttaşlık haklarından yararlanabilmeleri için gereken idari ve toplumsal tedbirler alınmalıdır.

Kadın mevsimlik tarım işçilerinin üzerlerindeki çocuk bakımı ve ev işleri yükü kaldırılmalı, sağlık sorunlarının çözümü için özel bir sağlık politikası uygulanmalıdır.

Mevsimlik tarım işçileri için insan onuruna uygun, güvenli ve ücretsiz bir ulaşım düzeni oluşturulmalı; çağdaş yaşama uygun, sağlıklı ve sosyalleşme imkanı sağlayan barınma alanları oluşturulmalıdır.

Mevsimlik tarım işçileri temiz su, elektrik, çöp ve atık giderme, tuvalet ve kanalizasyon ihtiyaçları karşılanmalıdır.

İşçilerin ücret ve çalışma koşulları, devlet, işveren ve işçi temsilcilerinin katıldığı müzakerelerle saptanmalı; belirlenen ücret ve çalışma koşulları işçi örgütleri tarafından denetlenmelidir. Mevsimlik tarım işçilerinin sağlıklı yaşama hakkı güvence altına alınmalıdır.

- 5 **Herkese Gelir Desteği Sağlanmalıdır.** Gelir Desteği Hakkı talebi meşru ve haklıdır. Aylık geliri asgari ücret altında olan herkese en az asgari ücret tutarında Gelir Desteği verilmelidir.
- 6 **Kayıt Dışı Çalışmaya Son Verilmelidir.** Her 3 kişiden biri kayıt dışı çalıştırılmaktadır. Kayıt dışı çalışanlara, mültecilere kişisel beyanları yeterli görülerek aylık en az asgari ücret tutarında gelir desteği verilmeli, bu tutar güvence altına alınmalıdır.
- 7 **Temel Giderlere Destek Ödemesi Yapılmalıdır.** Elektrik, su, doğalgaz ve iletişim kullanma asgari ihtiyaç miktarı belirlenmeli ve bu miktar ücretsiz olmalıdır.
- 8 **Vergide Adalet Sağlanmalıdır.** Herkesten geliri ve serveti ile orantılı olarak vergi alınmalı, dolaylı vergiler kaldırılmalıdır. Ayrıca, sermayedarların sürekli zenginleşmesi dikkate alınarak servet vergisi alınmalıdır.
- 9 **Ücretlilerin Vergi Dilimi Yüzde 15’de Sabitlenmelidir.** Ücretliler sürekli vergi dilimlerinin değişmesi nedeniyle gelir kaybına uğramaktadırlar. Bu nedenle, bazı dönemler alınan ücret zamları işçilere yansımamaktadır. Ücretlilerin yaşadığı bu haksızlığa son verilmeli ve ilk vergi dilimi olan yüzde 15’lik dilimin üzerindeki vergi işverenler tarafından karşılanmalıdır.
- 10 **İş ve İşçi Bulma Kurumları Etkin Hale Getirilmelidir.** Özel istihdam büroları, dayıbaşıklık, elçilik gibi aracı kurum ve mekanizmalar yasaklanmalı, iş ve işçi bulma kurumları iş bulmayı kolaylaştıracak biçimde etkin hale getirilmelidir.
- 11 **İstihdamda Kadın Erkek Eşitliği Sağlanmalıdır.** Bunun yanı sıra, eşit değerde ücrete eşit ücret politikasının gereği yapılmalı, kadın ve erkekler arasında ücret adaletsizliği giderilmelidir.
- 12 **Kamuda Güvenceli ve Yeni İstihdam Yaratılmalıdır.** Kamuda, merkezi idare ve yerel yönetimlerde, çeşitli adlar (sözleşmeli, vekil vb.) altında geçici süreli çalışmaya son verilmeli, tüm çalışanlar güvenceli biçimde kadrolu çalışmalıdır. Norm kadro uygulaması yeniden değerlendirilerek, nüfus ve kamusal ihtiyaçlar dikkate alınarak yeni istihdam yaratılmalıdır.
- 13 **Parasız Kamu Hizmeti Verilmelidir.** Eğitim, sağlık, ulaşım başta olmak üzere, tüm kamusal hizmetler anadilde, ulaşılabilir, parasız ve nitelikli olmalıdır.

Fotoğraf: Özcan Yaman

- 14 **Etkin Fiyat Denetimi Sağlanmalıdır.** Haksız ve adaletsiz biçimde mal ve hizmetlere yapılan zamlar son bulmalı, mal ve hizmetlere yapılan zamlar konusunda etkin fiyat denetimi yapılmalıdır.
- 15 **Çocuk İşçiliği Yasaklanmalıdır.** Çocukları çocukluklarını sağlıklı bir şekilde yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve yeteneklerini eksiltan, fiziksel ve zihinsel gelişimleri açısından zararlı olan ve ucuz iş gücü olarak değerlendirilen ve temel insan hakkı ihlali olan çocuk işçiliğine son verilmelidir.
- 16 **İşçiler İş Kazası ve Meslek Hastalıklarına Karşı Korunmalıdır.** İş cinayetlerinin sorumlusu patronlar, bürokratlar ve siyasiler yargılanmıyor. Yargılananlar ise çoğunlukla günah keçisi haline getirilen iş güvenliği uzmanlarıdır. Yine mahkemeler iş cinayetlerini cezalandırmıyor, failleri '24 taksitli para cezası vererek serbest bırakıyor'. İş cinayetlerinin sorumlusu patronlar, bürokratlar ve siyasiler yargılanmalıdır...

ILO ve WHO verilerine göre 1 'iş kazası sonucu ölüm' karşılığında yaklaşık 6 'meslek hastalığı sonucu ölüm' olmaktadır. Ancak SGK verilerine göre her yıl ortalama 500 civarı işçi meslek hastalığına yakalanmakta ve neredeyse hiç bir işçi de ölmemektedir. Meslek hastalıklarının gizlenmesinden vazgeçilmeli ve bu noktada sağlık örgütlerimizin yürütücülüğünde tespit eden/önleyen bir yaklaşım hayata geçirilmelidir.

Çalışma yaşamının denetiminde görev yapan iş müfettişlerinin siyasi iktidara olan bağımlılığının önüne geçilerek, 'İş Teftiş Kurulu'nun yönetiminde emek örgütlerinin ağırlığı olacak şekilde sosyal taraflardan oluşan bağımsız bir üst kurul haline gelmesi sağlanmalıdır...

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanması öncelikle devletin ve işverenin görevidir. 6331 sayılı İSG Kanunu’da belirtildiği üzere, iş güvenliği uzmanlığı hizmeti ‘İşverene iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda rehberlik ve danışmanlık yapmak’ ve ‘profesyonel yardım’ kapsamındadır. Bu hükümlere rağmen ikincil mevzuatta iş güvenliği uzmanının görev kapsamını rehberlik dışında değerlendiren hükümler değiştirilmelidir. İş güvenliği uzmanları; işverenin yapmadığı veya yapamadığı çalışmaların takipçisi ve sorumlusu olmamalıdır.

Başta OSGB’lerde çalışan işyeri hekimleri olmak üzere tüm işyeri hekimlerinin iş güvencesi sağlanmalıdır. Meslek örgütünün, işyeri hekimlerinin çalışma koşulları, özlük hakları ve eğitimleri konularındaki yetki ve güvenceleri sağlanmalıdır.

- 17 Kayıt Dışı İstihdama Son Verilmelidir.** İstihdamda yer alan her üç kişiden biri kayıt dışı çalıştırılıyor! Kayıt dışı istihdam tarımda %83,46; sanayide %16,46; hizmet sektöründe %18,76; inşaatta %34,72 ve ortalamada %30,59.

Kayıt dışı istihdam sona ermeli, sigortasız işçi çalıştıranlara ağır yaptırımlar uygulanmalıdır.

Kayıt dışı çalışanlara; göçmen işçilere, günlük yevmiye ile çalışanlara; tarım işçilerine ve işsizlere kişisel beyanları yeterli görülerek aylık en az asgari ücret tutarında gelir desteği verilmelidir.

Demokrasi Konferansı

Esnaf

Çalışma Alanı

Sorunlarımız Ortak, Çözümümüz de Ortak Olacak

Siyasal iktidar ideolojik bakış açısı gereği elindeki tüm olanakları kullanarak bizi cezalandırmış; bunalım, iflas ve intihara sürüklemiştir. Yüzde elliye varan büyük bir kesim iflas ederek işsizler ordusuna katılmış, yine büyük bir kesimi icra kışkıracı alınarak tasfiyeyle yüz yüze bırakılmıştır.

Tüm zamanlarda yaşanan krizleri derinden hisseden esnaf; pandemi sürecinde alanlara çıkıp bizde varız diyene kadar neredeyse unutulmuş, kaderiyle baş başa bırakılmış, sistemin sadece seçimlerde hatırladığı ve oy deposu olarak gördüğü bu ülkenin ana damarını oluşturan, sessiz sedasız yaşayan o büyük güç büyük bir aile olarak sürece hazırlanıyor.

Tüm kardeşlerimizin sesinin yanına sesimizi katarak, sorunlarımızı ve çözümlerini konuşacağımız DEMOKRASİ KONFERANSI'nı ilk adım olarak görüyor, umudu büyüteçimize olan inancımızla selamlıyoruz.

ÇALIŞMA YAŞAMININ EN AĞIR İŞÇİLERİYİZ. Belki de çalışma yaşamının en ağır işçileriyiz. Aile bireylerini de içine alan, neredeyse tüm gününü çalışma alanında geçiren, sistemin dayattığı ağır vergi yükünün altında ezilen ve tamamına yakını peşin kesilen, ödediği 21 kalem vergiyle devleti ayakta tutan biziz. Haksız, hukuksuz ve adaletsizce alın terimizden alınan bu vergiler, zor günlerimizde yaralarımızı sarmak için bize dönmesi gerekirken; yandaş sermayedarları teşvikte kullanılıyor, çetelere oluk oluk akıtılıyor.

Ağır ekonomik ve sağlık krizinin yaşandığı, hak, hukuk, adaletin unutulduğu kısaca demokrasinin kırıntısının dahi olmadığı günümüzde, iktidarın taraflı ve politik bakışıyla düşman gibi davrandığı bir kesimiz biz.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Elindeki devasa güçle algı oluşturarak hizmet sektöründe bulunan işyerlerimizin büyük bölümünü virüs üretim merkeziymiş gibi lanse etmiştir. Bunun içindir ki iş kollarımızdan; bar, diskotek, club, birahane ve müzikholler kapatılarak bir daha açılmaz hale getirilmiştir.

Yine virüs bahane edilerek insanlarımızın yaşam tarzına müdahale edilmiş, başta tek el bayileri olmak üzere içkinin i'sinin geçtiği tüm mekânlar ya ciddi sınırlamayla ya da kapatılmayla karşı karşıya bırakılmıştır. İstisnalar hariç, uyduruk maddeler koyarak bilinçli bir şekilde hiçbir yardımdan yararlandırılmadık. Mevcut iktidar, bizlerden topladığı vergilerle hibe ve destek kredisi adı altında yaptığı yardımları kendi arka bahçesi olan odalar vasıtasıyla belli bir kesime yönlendirdi. Biz bu yardımlardan zerre kadar yararlanmadık, 2.300.000 kayıtlı esnaftan sadece ve sadece bildik 1.000.000 esnaf yararlandırılmıştır.

Tüm sektörlerde kısıtlamalar kaldırılmışken, bizde hâlâ saat sınırlaması devam etmekte olup iş yapamaz duruma getiriliyor ve iflasa sürükleniyoruz.

Siyasal iktidar ideolojik bakış açısı gereği elindeki tüm olanakları kullanarak bizi cezalandırmış; bunalım, iflas ve intihara sürüklemiştir. Yüzde elliye varan büyük bir kesim iflas ederek işsizler ordusuna katılmış, yine büyük bir kesimi icra kışkıracı alınarak tasfiyeyle yüz yüze bırakılmıştır.

SORUNLARIMIZ VE İSTEKLERİMİZ; EZİLEN, SÖMÜRÜLEN, ÖTEKİLEŞTİRİLEN VE KATLEDİLENLERLE ORTAKTIR.

Çalışma arkadaşlarımız yoksul emekçi kesimin gençlerinden oluşmakta olup pandemi sürecinde açlıkla karşı karşıya bırakılmıştır. Bunalım, geleceksizlik ve umutsuzluk emekçi-öğrenci gençliği kısıpaca olarak bunalımı derinleştirmiştir. Esnafın yaşadığı buhrandan kaynaklı olarak, çalışma arkadaşlarımıza olan yükümlülüklerimizi yerine getiremememiz yaşadığımız süreci ağırlaştırmıştır. Tüm bu sorunların kaynağı adaletsizlikler üzerine kurulan sistem, siyasal iktidar ve bu iktidarın toplumumuzu yaşamımızı, hak ve özgürlüklerimizi gasp etmesindendir.

Yaşadığımız ve yaşamaya devam ettiğimiz, hak, hukuk ve adaletin ortadan kaldırıldığı, demokrasinin olmadığı, HDP İzmir il binasının basılarak faşist saldırıda Deniz Poyraz'ın katledilmesi, pandemi sürecinde başlattığımız mücadeleyi paydaşlarımızla birlikte ortak sese dönüştürmek, birleşik demokrasi mücadelesini başarıya ulaştırmak her zamankinden daha yakıcı hale getirmiştir.

Umudu büyötmeye devam edeceğiz. En öğretici, okunması ve okutulması gereken kitap; pratiktir. İki yıllık zaman dilimi bizlere neyi ne zaman, nerede, kime karşı ve kiminle birlikte yapmamız gerektiğini öğretmiştir.

Esnaflar olarak, her yerinden irin akan çeteleşmiş, mafyalaşmış bu zülüm düzenine karşı mücadelenin henüz başındayız. Emekçiler, üretici köylüler, gençler, kadınlar, ekoloji mücadelesi verenler kısaca toplumumuzun yüzde doksan dokuzuyla sorunlarımız ortak çözümümüz ortak olacaktır.

Açık bir cezaevine dönüştürölen ölkemizde, demokrasi konferansı'nı bir başlangıç olarak görüyoruz. Esas mücadele 25 Haziran'dan başlayarak sorunlarımızı çözecek olan emeğin ve adaletin demokrasisini iktidarlaştırmak olacaktır.

Demokrasi Konferansı

Engelliler

Çalışma Alanı

Meselemiz Kimlik Meselesidir

Evlere hapsedilmiş, bedensel farklılıklara veya çeşitli zihin yapısına sahip engelliler olarak bizler; global sermaye, totaliter devlet yapısı ve tüm militarist güçlerin karşısında kimliğimize sahip çıkıyor ve eşit yurttaşlık talebimizi ortaya koyuyoruz.

Yaşadığımız ülke net ifadesiyle bireyci, çıkar odaklı ve faşizan bir yapının tahakkümündedir. Tek vatan, tek millet, tek din, tek bayrak, tek felsefi dünya görüşü, tek inanç ve bu inancın tekil yorumu; tek beden ve tek cinsiyet zorlamasını da yanında taşır. İdealize edilen form aynı zamanda eril devlet aklının yansımasıdır. Bugün hep birlikte yan yana durma sebebimiz, katılımcı demokrasinin temelini farklılıklar olmasıdır.

Demokrasi Konferansı Engelliler Çalışma Alanı olarak; engellileri doğrudan veya dolaylı olarak toplumsal hayatın dışına iten her türlü ayrımcılıkla mücadele etme yöntemleri üzerine düşünme ve bunları ifşa ederek dönüştürme uğraşındayız.

“Tıbbın Medikal Modeli” çerçevesinde sistematik olarak yalnızlaştırılıyor olmamızın ideolojik temellerini görünür kılarak, “Tıbbın Toplumsal Modeli”ne geçilmesinin deneyimlerimizi bütünüyle dönüştürebileceğini vurgulamak istiyoruz. Hatırlatmak isteriz ki engellilikleri tanımlayan tüm dinamikler politiktir. Engellilerin birer politik özne olarak düşünülmemesi, bizi sakatlayanın bedenlerimiz/zihnimiz değil, toplumsal engeller olduğunun unutulmasıyla doğrudan alakalıdır.

Her türlü ayrımcılık, bir diğerini besler. Engellilik; cinsiyetçilik, ırkçılık, türcülük, yaşçılık ve homofobi gibi başka pek çok ayrımcılıktan beslenir ve bu ayrımcılıkları kuvvetlendirmek için kullanılır. Savaşlar, yoksulluk, afetler, pandemi gibi durumlar sıklıkla çoklu-ayrımcılıkla da yüzleşmek durumunda kalan engellilerin hayatını doğrudan etkiler. Engellilik sosyal devletin zayıf olduğu

Fotoğraf: Özcan Yaman

bağlamlarda, sıklıkla sadece öznelere kendilerini ve ailelerini etkileyen, toplumun geri kalanından uzakta bir mesele olarak ele alınır.

Hedefine engellileri koyan ayrımcılık türüne “sağlamcılık” denir. Engelli özneler olarak toplumsal alanlara her katılımımızda farklı sağlamcılıkla karşılaşmaktayız. Sağlamcılık, başka nice ayrımcılıkla aynı görünürlüğe sahip olmayan, engelliler dışında kalanların neredeyse hiçbir zaman duymadığı, pek çok engellinin de içselleştirip bizzat kendisinin de uygulayıcısı olduğu toplumun tamamına içkin bir ayrımcılık türüdür. Bu konuda bilhassa akademinin ve medya organlarının sürekli olarak ürettiği sağlamcılıkla yüzleşmesi, kullandığı dil ve benimsediği yaklaşımları revize etmesi gerekmektedir.

BUGÜN TÜRKİYE’DE; Resmi rakamlara göre bugün engelli bireylerin %41’i okuma yazma dahi bilmemektedir. Bugün 8 milyonun üzerinde üniversite öğrencisinden sadece 52 bini engelli öğrencidir. Bunlara açık öğretim öğrencileri de dahildir.

Tüm yasal düzenlemelere rağmen Kamusal hizmet verilen 1 milyon 535 bin kamu-özel kurum binalarında erişilebilirlik düzenlemeleri engelliler yok sayılarak

hal yapılmamaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına göre sadece 382 kamu binasına erişilebilirlik belgesi verilmiştir.

Engellilerin işgücüne katılım oranı sadece %22'dir. Engelliler arasında zaten çok yüksek olan işsizlik oranı, azalmak yerine aksine azalmaktadır. 2020 yılında engellerin -sadece İŞKUR- kayıtlarındaki istihdam sayısı, %21 oranında azalmış, engeli memur kotaları hala doldurulamamıştır

Her yıl yüzlerce engelli fiziksel ve cinsel şiddete uğramakta, etkin takip ve izleme sistemleri olmadığı için vakaların çoğu yargıya intikal etmemektedir.

Bu bağlamda ülkenin görünmeyen azınlığı, evlere hapsedilmiş, yaşam hakkı elinden alınmış, bedensel farklılıklara veya çeşitli zihin yapısına sahip engelli topluluğu olarak bizler; global sermaye, totaliter devlet yapısı ve tüm militarist güçlerin karşısında kimliğimize sahip çıkıyor ve eşit yurttaşlık talebimizi ortaya koyuyoruz. Meselemiz kimlik mücadelesidir ve mücadelemiz politiktir.

Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Sosyal devletin yurttaşına karşı yükümlülükleri ve sosyal adalet kavramı anayasa ile garanti altına alınmıştır. Engelli haklarının, insan hakları perspektifinde değerlendirilmesi, anadil olan işaret dilinin yaygınlaşmasından alternatif iletişim sistemlerinin desteklenmesine, özgür kent tasarımıyla eğitim, sağlık ve ulaşım benzeri sosyal devletin temel sorumluluklarına erişimin keyfiliğe bırakılmamasına kadar tüm alt başlıklar aslında her bir yurttaşın eşitlik hakkının savunulmasıdır. Bu doğrultuda toplumun ve muhalefetin tüm dinamiklerini hep birlikte çeşitliliği, farklılığı, yaşam hakkını savunmaya çağırıyoruz.

Demokrasi Konferansı

Halklar ve İnançlar

Çalışma Alanı

Eşit Yurttaşlık Demokratik, Laik Bir Ülke

Bu sürecin tersine çevrilebileceğine samimiyetle inanıyoruz: Bugünden sonra bulunduğumuz alanlarda birbirimize dokunarak, ortak değerlerimiz üzerinden birbirimizden güç alarak, en önemlisi de toplumun yarısını teşkil eden kadınların sosyal, siyasal ve toplumsal hayattaki yerini sağlamlaştırarak ve kadınların hazırlayacağı yol ve yöntem öncülüğünde başka bir dünyayı mümkün kılabiliriz.

Bizler, güzel bir gelecek umut eden; yan yana, barış ve eşitlik içinde, özgürce, kardeşçe yaşamak isteyen farklı halklardan ve inançlardan insanlarız. Anadolu, Trakya ve Mezopotamya, yüzyıllar boyunca komşuluk yapmış farklı medeniyetlere, dil, din ve inançlara ev sahipliği etmiştir. Bizlere düşen, dünyanın derin insanlık krizleri yaşadığı günümüzde, pek az ülkenin sahip olduğu bu zengin kültürel mirasa sahip çıkmak, zamanında topraklarımızda tohumları atılmış ortak iyilikleri yeniden yeşertmeye çalışmaktır: Zamanın ruhu, bu ortak iyiliklerin giderek kırılganlaştığına, daha da özenle korunması gerekliliğine işaret etmekte.

Resmi ideoloji ve iktidarlar tarafından yok sayılmanın; asimilasyon, aşağılama, inkâr ve imha politikalarının karşısında bugüne kadar halklar ve inançlar olarak "Biz varız" dedik; kültürlerimizi, dillerimizi ve inançlarımızı bugüne kadar kendimiz savunduk. Farklı halklar ve inançlar olarak bir araya geldikçe birbirimizden öğrendik ve her birimiz kendi kimliklerimiz kadar, yanibaşımızdakilerin de taleplerinin savunucusu olmaya önem verdik.

Bu her zaman kolay olmadı, ama hepimizin temel şiarı hâlâ ortak: Eşit, özgür yurttaşlık. Buna ulaşmanın formülü de farklı inançlarda pek değişim göstermiyor: Hangi kimlikten olursak olalım, hepimiz biliyoruz ki halkların, inançların, kültürlerin haklarıyla; emeğin, doğanın, kadınların, çocukların hakları ortak.

EŞİT, ÖZGÜR, KARDEŞÇE VE BARIŞ İÇİNDE BİR YAŞAMIN YOLUNU ARIYORUZ. Bugün, farklı halk ve inanç temsilcileri olarak bizler; bu toprakların hak mücadelesi veren tüm toplumsal kesimleriyle birlikte, coğrafyamızdaki bütün kimlik, inanç, kültür ve anadillerin varlığını kabul eden; kimliklerin,

Demokratik ve kültürel hakları anayasal güvence altına alan; tektipleştirmeye çalışmayan, hiçbir halkın kimliğinin, inancının, kültürünün ve anadilinin ötekileştirilmediği, adaletin hüküm sürdüğü demokratik bir Türkiye'yi hayata geçirmek çok da zor olmasa gerek.

kültürlerin ve inançların tüm renkleriyle gelişebileceği eşit, özgür, kardeşçe ve barış içinde bir yaşamın yolunu arıyoruz.

Oysa yoğun krizler, kutuplaşmalar, gerginleşen üsluplar, toplumsal fay hatları hepimiz için topyekun bir travmaya dönüşmüş durumdadır. Bu travmadan kurtulmak için Demokrasi Konferansı Halklar ve İnançlar Çalışma Alanı olarak çağırımız, öncelikle dili, kültürü, inancı için mücadele etmek isteyenlerdir. Yani önce bizler, en geniş kesimler olarak bir araya gelelim, nasıl bir ülke istediğimizi bu toprakların tüm halklarından ve inançlarından insanlar olarak birlikte konuşalım. Ortak taleplerimizi belirlerken, yarının insanca, onurlu, kardeşçe yaşamı için savunacağımız değerlerimizi ortaya koyalım.

Vatandaşlık tanımıyla işe başlanabilir: Hiçbir etnik kimliğe ve inanca ayrıcalık tanımayan, şiddet ve nefret dili dışında düşünce ve ifade özgürlüğüne yönelik bütün yasakları kaldıran bir yaklaşımla yola çıkılabilir.

DEMOKRATİK VE KÜLTÜREL HAKLAR ANAYASAL GÜVENCEYE ALIN-MALI. Demokratik ve kültürel hakları anayasal güvence altına alan; tektipleştirmeye çalışmayan, hiçbir halkın kimliğinin, inancının, kültürünün ve anadilinin ötekileştirilmediği, adaletin hüküm sürdüğü demokratik bir Türkiye'yi hayata geçirmek çok da zor olmasa gerek. Bu kadim toprakların çocukları olarak bizler, farklılıklarımızın zenginliğimiz olduğunu; tüm farklılıklarımızla birlikte, kardeşçe yaşayabileceğimizi tecrübeyle biliyoruz: Yüzyıllarca birbirimizi tanıyarak ve anlayarak; çok dilli, çok kültürlü, onurlu ve özgür bir toplumu var edebildik. Birlikte yaşamak, bizim doğamızdı. **Bu doğallığı, egemen zihniyet bozdu.**

Ancak bu sürecin tersine çevrilebileceğine samimiyetle inanıyoruz: Bugünden sonra bulunduğumuz alanlarda birbirimize dokunarak, ortak değerlerimiz üzerinden birbirimizden güç alarak, en önemlisi de toplumun yarısını teşkil eden kadınların sosyal, siyasal ve toplumsal hayattaki yerini sağlamlaştırarak ve kadınların hazırlayacağı yol ve yöntem öncülüğünde başka bir dünyayı mümkün kılabiliriz.

Anadilimizle eğitim görerek laik bir ülkede inançlarımızı kardeşçe yaşayabiliriz. Ayrımcılığa, asimilasyon politikalarına ve nefret söylemlerine karşı kadın-erkek birlikte mücadele ettiğimiz gibi, anadillerimizde eğitim görerek, laik bir

ülkede inançlarımızı kardeşçe yaşayabiliriz. Bu ise vicdani değerlere, adalet duygusuna sahip bizlerin daha kararlı, daha inançlı dayanışmasıyla, ağız-birliğiyle barış dilini daha da güçlendirmemizle mümkün olabilir.

Anayasa ve yasaların temel esasları daha insani, toplumsal adaleti daha çok gözeten bir şekilde yeniden ele almalıdır: Devletin egemen felsefesinin, herhangi bir ulusu ve dini önceleyerek ve imtiyazlı kılarak diğerleri için mağduriyete sebep olan yapısının âcilen değişmesi gerekmektedir.

Eşit yurttaşlığı, halkların ve inançların demokratik ve kültürel haklarını güvence altına alan bir Anayasa, kalıcı ve onurlu bir barışın anahtarı olacaktır. Ülkedeki bütün etnik ve dini unsurların eşit bir statüde aidiyetlerinin gereklerini, inancını, inançsızlığını, kültürel değerlerini iktidarların baskı ve dayatmalarına maruz kalmadan yaşayıp geliştirmeleri için maddi ve manevi ortam ve imkanlar oluşturulmalıdır. Kimliklerin - kültürlerin taşıyıcılığı, insanlık tarihinin ortak mirası anadilleri sayesinde olur. Türkiye coğrafyasının bütün anadillerini korumak, yaygınlaştırmak, yaşatmak için bütün imkanlar seferber edilmelidir.

KİN VE NEFRET SUÇLARI ANCAK ANAYASAYLA ENGELLENEBİLİR.

Siyasetin dili de dışlayıcılıktan uzaklaşıp yapıcı, uzlaşmacı, tüm kesim, halk ve inançları kucaklayıcı bir hale dönmelidir. "Kin ve nefret suçları"nın tanımı, bütün kültürel, etnik ve dinî aidiyetleri kapsayacak şekilde tavizsiz genişletilmeli, bu tür suçlar anayasal hükümle önlenmelidir. Kutsallar, istismar edilmeyen, bir grubun diğer gruba karşı kullanabileceği bir imtiyaza dönüştürülmeden devlet yönetim mekanizmalarından çıkartılmalıdır. İktidar yapısının yatay bir ilişkilene ile, etnisite veya din gözetilmeksizin, ehliyet ve liyakat ölçüsünde kadrolaşması esas alınmalıdır.

Bu topraklarda etnisite ve din ayrımcılığına dayalı pek çok acı yaşandı. Bu acıların bir daha yaşanmaması, daha eşitlikçi, daha özgür bir toplum için yasal düzenlemeler yapılmalı, cesaretle geçmiş ile yüzleşilip geleceğe dair yeni bir vizyon ve misyon belirlenmelidir.

Bütün bu taleplerin gerçekleşmesi, omuz omuza, birlik içinde kenetlenmemizle mümkündür. Demokratik bir ülke için programımızı oluştururken, bütün halklardan ve inançlardan kişileri, kurum temsilcilerini, inisiyatifleri, bu çalışmayı birlikte daha da zenginleştirmeye çağırıyoruz. İnsan değerleriyle, haklarıyla insandır. Bu güzel yürüyüş, farkındalıkla başlar: Farkında olan, farklılıkların değerini bilir, korur ve sorumluluk üstlenir. Eşit yurttaş olacağımız demokratik, laik bir ülke için mücadele edeceğiz ve kazanacağız! Geleceğimiz için bir araya gelecek, özgür bir yaşamı birlikte inşa edeceğiz!

Demokrasi Konferansı

Hukuk Adalet

Çalışma Alanı

Adalet Yaşamsaldır

Demokratik hukuk devleti için öncelikle fiili Anayasasızlık ve yasasızlık toplamı olan “Başkanlık Sistemi”; tek adam rejimi sona erdirilmeli, toplumsal ortaklaşmaya dayanan, bireysel ve kolektif temel insan haklarına dayanan demokratik bir anayasa yapılmalıdır.

HUKUK DEVLETİ VE BAĞIMSIZ YARGI demokrasinin asgari koşuludur, Adalet, yaşamsaldır! Demokratik Hukuk Devleti, bireylerin evrensel hukukça kabul gören temel hak ve özgürlüklerini; cinsiyet, cinsel yönelim, sınıf, dil, inanç ve kültür farklılıkları kapsamında topluluk haklarını ve kamunun ortak yararına ilişkin kolektif haklarını koruyan ve geliştiren; yasama-yürütme-yargı erklerinin bağımsızlığı ile denge-denetim mekanizmalarını içeren; idarenin tüm eylem ve işlemlerinde hukukla bağlı olduğu; basın özgürlüğünü, üniversitelerin özerkliğini, her türlü dinsel zorlayıcı mekanizmalara karşı toplumsal yaşamın, bilim ve sanatın özgürlüğünü güvenceye alan devlettir.

Anti demokratik anayasalar, darbe yasaları, faşizan ceza sistemi, laiklik ilkesine aykırı, cinsiyetçi, siyasal demokrasinin temel sorunlarının çözümünü içermeyen hukuk sistemi her zaman sorunlu olmuştur. 2016 yılında ilan edilen OHAL düzeni ile birlikte artık bir yasa devleti olup olmadığı da tartışılır hale gelmiştir. OHAL sürecinde tüm hukuki denetim mekanizmaları devre dışı bırakılmış, KHK’lar ile hak ve özgürlükler Anayasa, AİHS ve yasaya aykırı keyfi sınırlamalara tabi tutulmuş, ceza usul rejimi keyfileşmiş, gözaltı süreleri uzatılmış, avukat görüşü ve savunma hakkının kısıtlandığı koşullarda sistematik işkence ve yasak sorgu yöntemleri uygulanmış, kayıt dışı gözaltı ve alıkoymalar yaşanmıştır. Mevcut hukuk düzenindeki soruşturma, yargılama ve infaz rejimindeki genellik/eşitlik ilkesine aykırı ikili düzenlemeler, OHAL dönemi ve sonrasında, siyasal muhalifler için “düşman ceza hukuku” olarak isimlendirilebilecek bir düzeye ulaşmıştır.

OHAL KHK’ları ile idari soruşturma ve ceza sistemi de kuralıslaştırılmış, 100 binden fazla kamu çalışanı, 5 binden fazla akademisyen görevinden ihraç edilmiş; herhangi bir yargı kararına gerek duyulmaksızın dernek, vakıf, sendika,

medya kuruluşları, şirket ve belediyelere yönelik kapatma, mal varlıklarına el koyma ve kayyım atama gibi ağır ihlal teşkil eden yaptırımlar uygulanmıştır.

Her türlü eleştirel tutum, haber ve sosyal medya paylaşımı ceza soruşturmasına konu edilmektedir. Tüm hakların anası kabul edilen ifade özgürlüğü, her türlü eleştirel tutum, haber ve sosyal medya paylaşımı ceza soruşturmasına konu edilmekte, terör örgütü üyeliği, propagandası, Cumhurbaşkanına Hakaret, vb. suçlamalar üzerinden gözaltı ve tutuklamalarla baskılanmaktadır. Gezi Direnişi ve 7 Haziran seçimi sonrasında sokakta protesto hakkı “terör” ile ilişkilendirilerek yargılama konusu edilmiş, 5 Haziran-1 Kasım arası dönemde yaşanan bombalı saldırılarda yüzlerce kişinin katledilmesi ve polis şiddetiyle, sokakta gösteri hakkı fiilen sona erdirilmiştir. 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ve sonrasında kalıcı hale getirilen OHAL hukuku ile Covid 19 pandemisi bahane edilerek ifade, gösteri ve örgütlenme özgürlüğü hukuksuzca engellenmiştir.

Kapatma ve el koymalar yanında, zorlayıcı ve hileli mülkiyet değişiklikleri, RTÜK kararları, Basın İlan Kurumu yaptırımlarıyla basında tek seslilik egemen kılınmıştır. Çok seslilikte ısrar eden gazeteciler işinden edilmiş, ceza davalarıyla susturulmak istenmiştir. Siyasi parti yöneticileri, seçilmiş belediye başkanları ve milletvekilleri, sendikacılar, hak arayan işçiler, kadınlar, Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri, barış imzacısı akademisyenler, ekolojik hareketler ve her türlü hak mücadelesi yürütenler “terör” parantezli ceza soruşturmaları ve çeşitli gerekçelerle tutuklanarak baskı altına alınmıştır. Yıllarca Galatasaray meydanında oturan Cumartesi insanların eylemleri, LGBTİ+ onur haftası etkinlikleri, 8 Mart kutlamaları, 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı gösteriler polis şiddeti ile engellenir olmuştur. Gezi Eylemleri üzerine Kamu Ombudsmanı raporunda da ifade edildiği üzere, “2911 sayılı kanunla Türkiye’deki toplumsal gösterilerin bir polis müdahalesi olmaksızın gerçekleştirilebilmesinin önü neredeyse kapanmaktadır...”

SIYASİ ELEŞTİRİ ÖZGÜRLÜĞÜ YOK EDİLDİ. Siyasi muhalifleri ve her türlü hak arayışını “terör” ile ilişkilendiren ceza yargılaması pratiği, 1991 yılında yürürlüğe konan TMK ile ikili ceza yargılaması, ikili ceza infaz sistemiyle tamamlanarak, demokrasinin temeli olan siyasi eleştiri özgürlüğü ve siyasal çoğulculuk üzerinde daha da sıkışan bir mengeneye dönüşmüştür.

2020 yılında yapılan son infaz yasasında bu ikili infaz rejimi korunmuş; pek çok hasta mahpus yaşamını kaybetmesine rağmen, yaşlı, hasta, çocuklu kadın ve çocuk mahpuslar için dahi ayrımcı hükümler, eşitlik ilkesine aykırı düzenlemelerde ısrar edilmiştir. İnfaza ilişkin tüm yetkiler İnfaz Hakimliklerine aktararak, iktidar kontrollü Sulh Ceza Hakimliklerine benzer şekilde bir kapalı sistem oluşturulmuştur. Özellikle, idare gözlem kuruluna verilen yetkilerle her hapisane ayrı bir derebeyliğine dönüştürülmüştür. Siyasi mahpuslara yönelik infaz yakma tabir edilen, denetimli serbestlik ve koşullu salıverme hakla-

rından mahrum etmeyi amaçlayan keyfi disiplin soruşturmaları, ağır cezalar uygulanmaktadır.

İmralı cezaevinde uygulanan tecrit ve ağırlaştırılmış müebbet infaz cezası rejimi, AİHM'in 18 Mart 2014 tarihli Öcalan/Türkiye kararı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin işkence ve onur kırıcı ceza yasağını öngören 3. maddesi kapsamında ihlal olarak tespit edilmiştir. Ancak AİHM'in bu ihlal kararının gereği yapılmadığı gibi tecrit koşulları avukat görüşmeleri ve ziyaretçi kabullerinin engellenmesi, telefon ve mektup/faks yasağı ile dış dünya ile haberleşmeye dair tüm bağların koparılması ile mutlak tecrit boyutuna evriltilmiştir. Bu tecrit sistemi, son infaz yasası değişiklikleriyle siyasi mahpuslar için olağan rejim haline getirilmiştir.

300 bine yakın insanın tutulduğu, tutuklu-hükümlü ayırımına ve temel insane haklarına aykırı uygulamalarla cezaevlerinde sorunlar artmış, infaz rejimine ve tecrite karşı çeşitli dönemlerde açlık grevleri ortaya çıkmıştır. Bugün de siyasi mahpuslarca tecrite karşı sürdürülen açlık grevleri 200'lü günleri bulmuş, yaşam hakkı için kritik eşiğe gelmiştir.

SEÇME VE SEÇİLME HAKKI AĞIR ŞEKİLDE YARALANDI. Bir demokratik sistemin asgari koşulu olan serbest seçimler, seçme ve seçilme hakkı; Anayasal ve uluslararası sözleşmelere aykırı olarak, siyasal iktidar, meclis çoğunluğu ve YSK yargısı aracılığı ile sistematik şekilde ihlal edilmektedir. Seçim barajları, hazine yardımının eşitsizliği gibi yıllardır süren sorunlara, 2015 haziranından itibaren tekrar seçim ve OHAL sürecinden itibaren belediye başkanlarından muhtarlara kadar uzanan yerel yönetimlere kayyım atanması gibi yeni sorunlar eklenmiştir.

İktidar partisi tarafından Meclis çoğunluğu ve Hükümet yeterliliğini kaybettiren 2015 Haziran milletvekili seçimi sonuçları kabul edilmeyerek 1 Kasım'da "tekrar seçim"e zorlanmış; Mayıs 2016'da anayasaya eklenen geçici bir madde ile Anayasanın 83. maddesindeki yasama sorumsuzluğu, anayasa ve Meclis İçtüzüğü'nün yargısal savunma hakkına dair güvenceleri ihlal edilerek milletvekili dokunulmazlıkları topluca kaldırılmış, çok sayıda HDP'li milletvekili tek merkezden aynı kararın icrasını gösterir şekilde aynı gün gözaltına alınmış ve sonrasında topluca tutuklanmışlardır. Bugün de kapatma davası gündeme getirilmiştir.

Kesinleşmiş kararı olmadan yerel yöneticilerin görevden uzaklaştırılması ve kayyım atamaları hukuksuzdur. Takip eden 2019 yerel seçimlerinde büyük ölçüde Kürt seçmenin iradesinin yansması olan yerel seçim sonuçları da, iktidar tarafından kabul edilmemiş; YSK kararları, ceza soruşturmaları ve merkezi idarenin kayyım atamalarıyla seçmen iradesinin tam karşısı idareler haline getirilmiştir. İstanbul yerel seçim sonuçları kabul edilmemiş, tekrar sayıma ve Haziran'da tekrar seçime zorlanmıştır. HDP'nin kazandığı 65 belediyeden büyükşehir, il, ilçe, belde belediyesi olmak üzere 40 belediye ile kimi

Fotoğraf: Özcan Yaman

muhtarlıklara, CHP'nin kazandığı İzmir Urla Belediye başkanlığına kayyım atanmıştır. Suç soruşturmasıyla belediye başkanlığı görevinden alınan diğer belediyelerde ise Belediye Meclisinden seçilmişler atanmıştır. Böylece, siyasi ve kentsel rant politikaları üzerinden yerel yönetimlerde seçmen iradesine, seçme ve seçilme hakkına, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve ek protokollerine aykırı olarak müdahale edilmiş, ayrıca ikili hukuk yaratılmıştır.

OHAL koşullarında çıkarılan 674 s. KHK ile henüz kesinleşmiş bir mahkumiyet kararı olmadan sadece ceza yargılaması nedeniyle seçilmiş belediye yöneticisinin merkezi idare tarafından görevden uzaklaştırılması, vali ve kaymakamların kayyım olarak atanmasına ilişkin 5393 s. yasaya eklenen değişiklikler; Anayasa ve AİHS ek 1. protokolü ile korunan seçme ve seçilme hakkına aykırı olduğu gibi, Türkiye'nin imzacısı olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının güvencelediği "yerel yönetimlerin merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılıp sınırlandırılması" yasağına ve temel konularda halk oylaması ilkesine de aykırıdır. Kayyım atanan belediyelerde "belediye meclisi, başkanın çağrısı olmadıkça toplanamaz. Meclisin, encümenin ve komisyonların görev ve yetkileri 31.Maddede belirtilen encümen üyeleri tarafından yürütülür." şeklindeki düzenleme ile yurttaşların yerel yönetim hizmetlerinin sevk ve idaresine katılma hakkı ortadan kaldırılmış olmakta; tüm seçilmiş yönetim organlarının yetkilerine atanmışlar tarafından el konulmaktadır. Yurttaşların, güvenlik duvarı ile daha çok karakol görünümüne bürünen yerel yönetim kurumlarından hizmet alım, istişare ve denetim hakkı da ortadan kaldırılmıştır.

YAYGIN BİR CEZASIZLIK PRATİĞİ HÜKÜM SÜRÜYOR. İfade, örgütlenme ve gösteri hakkı, siyasi eleştiri ağır şekilde cezalandırılırken; siyasal muhaliflerden, kadınlara, işçilerden kamu emekçilerine, insan hakları savunucularından, LGBTİ bireylere, gazetecilere, hak arayan tüm kesimlere yönelen erkek, devlet ve patron suçlarında yaygın bir cezasızlık pratiği hüküm sürmektedir.

İSiG Meclisi raporlarına göre, 2020 yılında iş cinayeti sayısı 2427'yi bulmuştur. Davutlar, Torunlar, Soma, Ermenek, Hendek vakalarında artık iş cinaye-

tinden öte "işçi katliamları" boyutuna geçilmiştir. Ancak milyonların gözü önünde gerçekleşen bu katliamlarla ilgili ceza yargılamalarında da, suç alt derece çalışanlara yüklenmiş, patronlar ya hiç yargılanmamış veya gülünç cezalarla adeta ödüllendirilmiştir.

Binlerce yıllık erkek egemen gelenekler yanında, kışkırtılmış erkekliği besleyen savaştı, milliyetçi muhafazakar politikalar, kadına yönelik erkek şiddetini artırmakta; yargısal cezasızlık da bu şiddeti beslemeye devam etmektedir. Kamu görevlilerinin, siyasetçilerin, bölgedeki nüfuzlu kişilerin dahil olduğu kadın cinayeti ve cinsel saldırı suçlarında cezasızlık pratiği daha da vahim boyutlara ulaşmıştır. En yakın örneklerden İpek Er, Gülistan Doku, Kaharman Yeldana, Nadira Kadirova cinayetleri faili meçhule ve cezasızlığa terkedilmiş, Ayşe Tuba Arslan korunamamıştır. İstanbul Sözleşmesinin kaldırılması da cezasızlığın önemli bir aşamasıdır.

Mustafa Suphi ve 15 arkadaşının Karadeniz'de boğdurulması, Sabahattin Ali, Doğan Öz, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu ile devam eden ve 90'lı yıllar boyunca Kürt coğrafyası ve metropollerinde onbinlerce faili meçhul cinayet, JİTEM operasyonları, zorla yerinden etmeler, toplu mezarlar, 2015 sonrası Cizre, Nusaybin, Sur gibi pek çok il ve ilçede sokağa çıkma yasakları döneminde gerçekleşen yaşam hakkı ihlalleri, Diyarbakır Baro başkanı Tahir Elçi cinayeti dahil olmak üzere cezasızlığa terkedilmiştir. 6-7 Eylül olayları, Çorum ve Maraş katliamları, 1 Mayıs 1977 katliamı, 1995 Gazi mahallesi katliamı devlet güçlerinin de dahil olduğu paramiliter güçlerin organize ettiği bilinen ancak cezasızlıkla perdelenen örneklerden bir kaçıdır.

Susurluk skandalında, dönemin İçişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın ifadesiyle gerçekleşen yasa dışı "devlet adına 1000 operasyon" hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemiş, çeşitli itiraf ve ifşalara rağmen duvardan bir tuğla çekilmemekte ısrar edilmiştir.

Susurluk skandalından sonra bir kez daha mafya - derin devlet - iş çevreleri - siyasetçi-yargı mensupları-gazetecilerin kirli ilişkilerinin ortaya saçıldığı bir dönemden geçiyoruz. Sedat Peker ifşalarında yer alan devasa zenginleşme, kara para aklama, uyuşturucu trafiği, usulsüz kredi, mala ve medya imparatorluğuna "çökme" örnekleri, Uğur Mumcu ve Kutlu Adalı cinayetlerinin faillerini de işaret eden devasa suç iddiaları karşısında harekete geçmesi gereken yargı mekanizması sessiz kalmıştır. Devletin suça iştirak şüphesi olan her cinayet soruşturmasında uygulanması gereken Birleşmiş Milletler Minnesota Protokolü uygulanmamıştır.

1. ve 2. emperyalist paylaşım savaşları ve faşizm döneminde işlenen ağır insan hakları ihlalleri ve buna karşı toplumsal mücadele ile "insanlığa karşı suç" ve "savaş suçları" tanımlamaları ve yargılama mekanizmaları geliştirilmiştir. Nuremberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi ve pek çok yerel/zamanla sınırlı uluslararası yargılama deneyimleri sonrasında 1998 yılında Roma Sta-

Bağımsız yargı hukuki belirliliğin güvencesidir; bir temel yasanın, temel hakların, siyasi iktidardan gelen karar ve kararnamelerle, genelgelerle değiştirilmesine, bir gece ansızın geçersiz kılınmasına izin vermez.

tüsü ile genel nitelikli ve daimi Uluslararası Ceza Mahkemesi kurulmuş; soykırım, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı suçlarının, gerçekte dünyanın barış, güvenlik ve esenliğini tehdit eden eylemler olduğu kabul edilmiştir. Türkiye'nin Roma Statüsünü imzalaması, bu tanıma giren ağır suçların faillerine karşı engelleyici, caydırıcı bir rol oynayacak, ulusal planda savcıların harekete geçmesini sağlayacak ve cezasızlığın sona erdirilmesine doğru bir adım olacaktır. BM anlaşması, Cenevre Sözleşmeleri ve 1984 yılında kabul edilen BM Halkların Barış Hakkına İlişkin Bildiri ile; "Halkların barış hakkının güvence altına alınması ve etkin bir biçimde yaşama geçirilmesi, her devletin temel yükümlülüğü" kabul edilmiştir. On yıllar boyunca Kürt sorununun demokratik çözümü yerine yürütülen sınır içi ve sınır ötesi askeri operasyonlarda; Irak, Afganistan, Suriye, Libya'da yürütülen savaşlarda, barış hakkına aykırı hareket edilmiş ve pek çok suç teşkil eden ağır insan hakları ihlalleri yaşanmıştır.

Demokratik bir devlette, halk egemenliğinin bir organı olarak yargı erki, yasama ve yürütme gücünden bağımsız olmalıdır. Bağımsız yargı; yasama organında çoğunluğu elde eden bir siyasal gücün, kişi temel hak ve hürriyetlerini ortadan kaldıracak, demokratik sistemin temel dayanaklarını tahrip edecek yasal tasarruflarını denetler; parti devleti pratiğine izin vermez; demokratik sistemin, halk denetiminin güvencesi olur.

Bağımsız yargı; yürütme gücünü sınırlar. Polis, asker ve bürokrasi ile devlet gücünün hukuk tanımaz bir zorbalığa dönüşmesini engeller. Bağımsız yargı hukuki belirliliğin güvencesidir; bir temel yasanın, temel hakların, siyasi iktidardan gelen karar ve kararnamelerle, genelgelerle değiştirilmesine, bir gece ansızın geçersiz kılınmasına izin vermez.

DEMOKRATİK BİR DEVLETTE YARGI BAĞIMSIZ OLMALIDIR. Bağımsız yargı; bireylerin ve toplulukların birbirlerinin hak ve hürriyetlerine saygı göstermelerini güvence altına alır; cinsiyet, sınıf, statü, milliyet, dinsel inanç vb. yönlerden farklı güçteki kesimlerin gücünü sınırlandırır; hukuk kurallarının herkese eşit ve tarafsız uygulanmasının, adil yargılamanın ve böylece bir arada yaşamının, toplumsal barışın güvencesi olur, çeteleşmeyi sınırlandırır. Adalet de, ekmek kadar yaşamsaldır, şairin sözleriyle "halkın ekmeğidir"

Yargının bağımsızlığının temel güvencelerinden biri ve başta geleni, savunmanın ve savunma makamını kurumsal olarak temsil eden avukatın, Baroların bağımsızlığı ve özgürlüğüdür. Adil yargılama; bireylerin adliye koridorlarında

bir böceğe dönüşmedikleri, insan onuruna saygıyı esas alan koşullarda, eşit haklara sahip oldukları, aleniyetle halk denetiminin sağlandığı yargı mekanizmalarıyla mümkündür. Bağımsız ve özgür savunmanın, yargılamaya etkin olarak katılmadığı bir yargılama, Engizisyonun infaz yargılamasıdır.

Adli yıl açılışları, yürütmenin merkezi Saraya taşınarak yargının yürütmeye bağıllık mührü vurulmuştur. Atamalar ve yer değiştirmeler tümüyle İdarenin kontrolündedir. Hakimler ve Savcılar Kurulu, yüksek yargı üyeleri doğrudan ve dolaylı olarak iktidar gücü tarafından belirlenmektedir. Siyasi yargılamaların yapıldığı özel ağır ceza mahkemeleri, Sulh Ceza yargıçlıkları siyasi iktidarın vesayeti altındadır. Hukuktan bağımsızlaşma bir adım ileri taşınarak, yasa tanımamaya evrilmiş; yasal zorunluluğa rağmen AYM ve AİHM kararlarına "uymayan ve saygı duymayan" yargıçlık pratiği terfi garantisi olmuştur. YSK, Yargıtay, Danıştay'dan sonra AYM'de de pusulanın tümüyle iktidarı işaret etmesi aşamasına gelmiştir.

2017 yılında "hayır" propagandasının neredeyse yasaklandığı koşullarda, YSK tarafından mühürsüz oyların geçerli sayıldığı şaibeli bir referandumla ihdas edilen Başkanlık rejimi ile zaten zayıf olan yasama ve yargı bağımsızlığı tümüyle ortadan kaldırılmış, tüm güçler yürütmeye birleşmiştir. Darbe ruhu ve pratiği, daha da derinleşmiş "yerli ve milli" Başkanlık sisteminde yaşamaya devam etmektedir. Adliyelerde adalet arayışı; yargıya egemen cinsiyetçi, milliyetçi, iktidar ve sermaye yanlısı alışkanlıklar yanında mafya-siyaset-tarikat kliklerinin rekabet alanı haline gelmesiyle de bir "yargısızlık" sürecine dönüşmüştür.

Toplum olarak; demokratik, halk egemenliğini güvenceleyen, temel hak ve özgürlükleri koruyan ve güçlendiren bir hukuk devletini birlikte inşa edebiliriz. OHAL yasalarının tümüyle geri çekilmesi, düşünce - ifade - örgütlenme, seçme - seçilme hakkı ve siyasal özgürlükler önündeki tüm yasal ve fiili engellerin kaldırılması, parasız - özerk - bilimsel - anadilinde eğitim hakkının tanınması, toplumsal cinsiyet - inanç-dil ve kültürler arasında eşitlik haklarının sağlanması, işçi sınıfı ve tüm çalışanların sendika, toplu sözleşme ve grev haklarının koşulsuz tanınması, barış hakkının gereği olarak uluslararası hukuka aykırı askeri müdahalelere son verilmesi, Kürt sorununun eşit haklara dayalı, barışçı ve demokratik çözümünün sağlanması; yargı bağımsızlığı ile sav - savunma - karar makamları arasında bağımsızlık ve eşitliği sağlayıcı şekilde evrensel hukuka uygun düzenlemeler yapılması, adliye binaları ile savcılık teşkilatının ayrılması, savcı ve hakimlerin ayrı kurumlarda örgütlenmesi, savcı ve hakimlerin mesleğe alım ve atamalarında özerk mesleki kurumların yetkili olması, baroların ve avukatların bağımsızlığı ve mesleki güvenceleri ile halk adına yüksek yargıda dava yetkileri sağlanmalıdır. Demokratik hukuk devleti için öncelikle fiili Anayasasızlık ve yasasızlık toplamı olan Başkanlık sistemi, tek adam rejimi sona erdirilmeli, toplumsal ortaklaşmaya dayanan, bireysel ve kolektif temel insan haklarına dayanan demokratik bir anayasa yapılmalıdır.

Demokrasi Konferansı

İnsan Hakları

Çalışma Alanı

Barış Olmadan Demokratikleşme Gerçekleşmez

Türkiye’de tek kişi yönetimine dayalı otoriter başkanlık modeline karşı demokrasinin çoğulculuk açıklık ve katılımcılık ilkelerini hayata geçirecek, kuvvetler ayrılığı ilkesini benimseyecek yeni ve demokratik bir sivil anayasanın hayata geçirilmesi için tüm demokrasi ve insan haklarından yana kesimlerin birlikte mücadelesinin elzem olduğunu vurgulamak isteriz.

Türkiye insan hakları hareketi, en önemli bileşenlerinden olan İHD başta olmak üzere, uzun zamandan beri Türkiye’nin en önemli konularının başında demokrasi ve insan hakları sorununun bulunduğunu söyler. Bunun en önemli sebeplerinden ikisinin Kürt sorunu ile din ve inanç özgürlüğü sorunları olduğunu, bu başat sorunlar çözülmeden demokratikleşmenin gerçekleşemeyeceğini ifade eder. Bu sorunların çözülebilmesi için de Türkiye’nin gerçek bir çatışma çözümü yaşaması ve geçmişi ile yüzleşmesi gerekmektedir. Çünkü Türkiye kuruluşundan beri Türk etnisitesine dayanan ve Sünni Müslümanlığın devletleşmiş halini benimseyen bir ulus devlet yapısına sahiptir. Bu basit gerçekliği kavramadan sorunların çözülmesini beklemek gerçekçi olmayacaktır.

Türkiye’nin halen içinde bulunduğu insan hakları durumu hakkında ana başlıkları ile çeşitli tespitler yapmakta fayda bulunmaktadır. Durumu tam olarak görebilmek için ise insan hakları örgütlerinin genel ve özel hak ihlal raporlarına bakmak gerekecektir.

FİİLİ OHAL REJİMİ ALTINDA İNSAN HAKLARI SİSTEMATİK OLARAK İHLAL EDİLİYOR. Türkiye’de 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü bastırıldığı halde adeta karşı darbe yapılarak 20 Temmuz 2016 tarihinden itibaren OHAL ilan edilmiş ve kesintisiz olarak 2 yıl boyunca uygulanmıştır. OHAL’in devamını sağlayan 7145 sayılı kanun yürürlüğe konulmuş ve halen bu kanunun tüm maddeleri olduğu gibi kullanılarak OHAL rejimi fiilen kalıcı hale getirilmiştir. Bu durum/süreç, siyasal iktidarın gücünü

Fotoğraf: Özcan Yaman

sınırlandıran anayasacılık ilkesinin terkedilmesine, böylece hem hukukun hem de kurumların baskıcı rejimin birer “aracı” haline getirilerek keyfiyetin ve bilhassa da belirsizliğin kamusal alana hakim kılınmasına yol açmıştır. Özellikle bir yönetim tekniği olarak başvurduğu belirsizlik yaratma gücü, siyasal iktidara salgın koşullarını bir fırsata çevirme imkanı vermektedir. Covid-19 pandemisinin olağanüstü niteliği ile OHAL’i birbiriyle ilişkilendirerek erkini daha da merkezileştirip toplum üzerindeki baskı ve kontrolünü arttırmaktadır. Salgınla mücadeleyi bir önleme ve koruma eylemi olarak değil de bir güvenlik sorunu olarak ele alan siyasal iktidar, böylesi durumlarda hep yaptığı üzere öncelikle insan haklarını iptal etmeye yönelmiştir. Sonuç ise başta bilgi edinme hakkı, yaşam hakkı, sağlığa erişim hakkı, çalışma hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm temel hak ve özgürlüklerin sistematik olarak ihlal edilmesi olmaktadır.

YAŞAM HAKKI İHLALLERİ ARTARAK DEVAM ETMEKTEDİR. Siyasal iktidarın ekonomiden toplum sağlığına kadar ülkenin tüm meselelerini güvenlik sorunu haline getiren, toplumu kutuplaştıran, ülke içinde ve dışında şiddeti esas alan, bilhassa da Kürt sorununun ve uluslararası sorunların çözümünde çatışma ve savaşı tek yöntem haline getiren politikaları sonucunda yüksek sayılarda yaşam hakkı ihlalleri yaşanmaktadır. Çok faklı toplumsal kesimlerden insanlar ya doğrudan kolluk güçlerinin şiddeti ya da devletin, “önleme ve koruma” yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu yapısal şiddetin ve/veya üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilen şiddetin

Fotoğraf: Özcan Yaman

sonucu yaşamlarını yitirmektedirler. Covid19 kapsamında zamanında alınması gereken tedbirlerin alınmaması nedeni ile önlenabilir ölümlerin oldukça fazla olması yaşam hakkının ne denli ihlal edildiğini göstermektedir.

İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE, ONUR KIRICI DAVRANIŞ UYGULAMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.

İşkence, kötü muamele ve onur kırıcı davranış olgusu Türkiye'nin en başat insan hakları sorunu olmaya devam etmektedir. Resmi gözaltı merkezlerinin yanı sıra kolluk güçlerinin barışçıl toplanma ve gösterilere müdahalesi sırasında, sokak ve açık alanlarda ya da ev ve iş yeri gibi mekânlarda, yani resmi olmayan gözaltı yerlerinde ve gözaltı dışındaki ortamlarda yaşanan işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları, yeni bir boyut ve yoğunluk kazanmıştır. Denilebilir ki siyasal iktidarın baskı ve kontrolle dayalı yönetim tarzı sonucu günümüzde tüm ülke adeta işkence mekânı haline gelmiştir. İnsanlığa karşı suç niteliğindeki zorla kaçırma/kaybetme vakalarında OHAL'in ilan edildiği 2016 yılından bu yana yeniden bir artış görülmüş ve bu tür vakaların devam ediyor olması son derece endişe vericidir.

HAPİSHANELERDEKİ HAK İHLALLERİ ARTMAKTA VE SİYASİ MAHPUSLARA YÖNELİK AYRIMCILIK DAHA BELİRGİN OLARAK SÜRDÜRÜLMEKTEDİR.

Devletlerin insan haklarına yönelik saygısının dolayimsız göstergesi olan hapisaneler, bugün Türkiye'de siyasal iktidarın hukuku bir baskı ve sindirme aracı olarak kullanmasının sonucunda tıka basa dolu durumdadırlar. Yaşam hakkı ihlalinden işkenceye, sağlık hakkına erişime kadar ağır ve ciddi ihlallerinin yaşandığı yerlerdir. Ağır hasta mahpusların salıverilmeden yaşamlarını yitirmeleri uygulanan infaz rejiminin insanı olmadığını adeta yüzümüze haykırmaktadır. Covid-19 salgını açısından en riskli yerlerin başında hapisaneler gelmektedir. Salgın gerekçe gösterilerek mahpusların zaten kısıtlanmış olan hakları daha da kısıtlanarak yeni bir

Türkiye'de yurttaşlar, toplu olarak bir araya gelip eyleyemedikleri ve düşüncelerini açıklayamadıkları için örgütlenme özgürlüklerini de kullanamamakta, müşterek geleceklerini şekillendirmek üzere sivil ve kamusal alana örgütlü olarak katılamamaktadırlar.

"normal" yaratılmak istenmektedir. Uluslararası insan hakları otoritelerinin evrensel standart ve normları hatırlatarak yaptığı uyarı ve çağrılara karşın '7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da yapılan son değişiklikten sadece eleştirel veya muhalif görüşlerini ifade edenler de dahil olmak üzere yeterli yasal dayanak olmadan alıkonulan gazeteciler, akademisyenler, insan hakları savunucuları, avukatlar, seçilmiş siyasiler ve özellikle Covid-19'a karşı savunmasız olan yaşlı ve ağır hasta mahpuslar Terörle Mücadele Kanunu gerekçe gösterilmesi nedeniyle yararlanamamıştır.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İHLALLERİ SİSTEMATİK OLARAK DEVAM

ETMEKTEDİR. OHAL ilanı ile birlikte siyasal iktidarın düşünce ve ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlamaları, özellikle de basın üzerindeki kaygı verici boyutta artan baskı ve kontrolü giderek artmıştır. Türkiye 'de ifade özgürlüğünün kullanımı siyasi, sanatsal, ticari, akademik, dini ve ahlaki hemen her ifade biçimi bakımından sorunlu olmakla birlikte kısıtlama ve ihlaller asli olarak siyasal nitelikli eleştirilere yöneliktir. Siyasal iktidarın icraatlarına yönelik her türlü eleştiri ya da denetleme talebi bastırılmaya çalışılmakta, soruşturma ve dava konusu olmaktadır.

KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI İHLALLERİ DEVAM ETMEK-

TEDİR. Siyasal iktidarın yargı yolu ile baskı politikası siyasi ve toplumsal muhalefete dönük amansızca devam etmektedir. Neredeyse kesintisiz olarak sürdürülen gözaltı ve tutuklama operasyonları ile HDP'li siyasetçiler, insan hakları savunucuları, kadın aktivistler, sendikacılar, avukatlar, gazetecilere göz açtırılmak istenmemektedir. Denirtaş ve Kavalalı AİHM büyük daire kararlarının uygulanmaması durumun ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir. Kişi özgürlüğü hakkı sık sık ihlal edilmektedir. Türkiye Avrupa'da en çok mahpusun bulunduğu ve en çok denetimli serbestlik adı altında kişinin özgürlüğünün kısıtlandığı ülke haline getirilmiştir.

TOPLANMA VE GÖSTERİ HAKKI SİSTEMATİK OLARAK İHLAL

EDİLMEKTEDİR. Türkiye'de, siyasi parti üyeleri, işçiler, köylüler, öğrenciler, avukatlar, kadınlar, LGBTİQ+ bireyler ve hak savunucuları başta olmak üzere hemen her toplumsal kesimden kişi ve gruplar toplanma ve gösteri yapma özgürlüklerini mülki amirlerin yasakları ve/veya kolluk güçlerinin fiili müdahaleleri sonucunda kullanamamışlardır. Van'da, valilikçe art arda alınan eylem ve etkinlik yasaklarının süresinin kesintisiz olarak 5 yıla varması ya da HDP'lilerin, Cumartesi Annelerinin, hak savunucularının, sendikal hakları için

Fotoğraf: Özcan Yaman

sokağa çıkmak isteyen emekçilerin, baro başkanlarının, kadınların, KHK'lı emekçilerin ve maden işçilerinin maruz kaldığı zalimane ve utanç verici kolluk şiddeti bu durumun somut örneklerini oluşturmaktadır.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ İHLALLERİ DEVAM ETMEKTEDİR. Türkiye’de yurttaşlar, toplu olarak bir araya gelip eyleyemedikleri ve düşüncelerini açıklayamadıkları için örgütlenme özgürlüklerini de kullanamamakta, müşterek geleceklerini şekillendirmek üzere sivil ve kamusal alana örgütlü olarak katılamamaktadırlar. Neredeyse her yıl istinasız olarak insan hakları örgütlerinin, dernek, vakıf, emek ve meslek örgütleri ile siyasi partilerin çok sayıda üye ve yöneticisi gözaltına alınmış, tutuklanmış, haklarında açılan davalar ile üzerlerinde baskı oluşturulmaya çalışılmıştır. Belediye eş başkanları, belediye meclis üyeleri görevden alınmış, yerlerine kayyım atanmıştır. Dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekilleri tutuklanmıştır. Siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin binalarına saldırılar olmuştur. HDP’nin kapatılması için yeniden dava açılması, derneklere kayyım atanmasını kolaylaştıran kanun çıkarılması, baroların parçalanarak çoklu baroya geçilmesi, çeşitli siyasi partilerin kurulmasının engellenmesi örgütlenme özgürlüğünün giderek kısıtlandığını göstermektedir.

AYRIMCILIĞA VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI MÜCADELE

DEVAM EDECEK. Kadına yönelik erkek şiddetinde maalesef bir gerileme, olumlu denebilecek bir gelişme yaşanmadı. Buna karşın siyasal iktidar, “Türk aile yapısını bozduğu”, “eşcinselliğe yasal zemin hazırladığı” vb. gerekçeler ile kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önleme ve bununla mücadelede temel standartları ve devletlerin bu konudaki yükümlülüklerini belirleyen

İstanbul Sözleşmesi’ni önce hedef haline getirdi ve ardından hukuksuzca Sözleşmeden vazgeçti. Öte yandan Covid-19 salgının çok sayıda insanı işsiz bırakan ya da eve kapatan şartları, kadınlar için çok daha ağır bir tabloyu beraberinde getirdi. Dünyanın neredeyse bütün ülkelerinde karantina koşulları kadınların cinsel, ekonomik, fiziksel şiddetle çok daha fazla karşılaşması anlamına geldi, Türkiye’de de şiddete ilişkin gözlem raporları benzer bir duruma işaret ediyor.

Türkiye toplumunun bir parçası, asli unsuru haline gelen sığınmacı/mülteci/göçmenler, hala her türlü ayrımcılığa ve istismara, nefret söylemine ve ekonomik sömürüye yoğun bir şekilde maruz kalıyorlar. İnsan kaçakçıları tarafından ölüme sürüklendiler. Salgının fiziksel, ruhsal, sosyal ve ekonomik tüm sonuçlarını en ağır bir şekilde yaşayan sığınmacı ve mülteciler, ne yazık ki toplumumuz açısından görmezden gelinen, hatta gözden çıkarılan hayatlar oldular.

LGBTİQ+’ların cinsel kimlik ve cinsel yönelim hakkına yönelik ayrımcılık artarak devam etmektedir. Bu durum aynı zamanda nefret söylemine kaynaklık etmeye devam etmektedir.

COVID-19 PANDEMİSİ EKONOMİK VE SOSYAL HAK MÜCADELESİNİN DAHA DA ÖNEMLİ HALE GELDİĞİNİ GÖSTERDİ.

Türkiye son kırk yılın en ağır ekonomik krizlerinden birini yaşıyor. Yıllardır uygulanan borçlanmaya dayalı neoliberal ekonomi politikalarının sebep olduğu yoksullaşma, güvencesizleşme ve örgütsüzleşme, OHAL uygulamaları ile daha da derinleşmiş ve süreklilik kazanmıştır. Covid-19 salgını ile birlikte bu tablo daha vahim bir

görünüm kazanmıştır. Bugün ülkede hem biyolojik hem de sosyal yaşamını sürdürülebilmesi için salgın koşullarında çalışmak zorunda olan milyonlarca kişi bulunmaktadır. Evlerde kalma şansına sahip olmayan, şantiyelerde, fabrikalarda, marketlerde yeterli önlemlerin alınmadığı koşullarda çalışmak zorunda kalan/bırakılan bu kişilerin maruz kaldığı hak ihlalleri büyük bir çeşitlilik göstermektedir. Bu ihlallerin en başında ise iş cinayetleri gelmektedir. Yıl içinde yaşanan iş cinayetlerinin toplam sayısı içinde, tüm tespit zorluklarına karşın, Covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren işçilerin sayısı azımsanmayacak bir orandadır. İşsizlik ve yoksulluk en çok kadınları, çocukları ve mülteci ve sığınmacıları etkilemeye devam etmektedir.

DİN, İNANÇ VE VİCDAN ÖZGÜRLÜĞÜ İHLALLERİ DEVAM EDİYOR.

Türkiye’de Alevilerin eşit yurttaşlık hakkı taleplerinin karşılanması gerekmektedir. Eğitimde resmi/dini argümanların ağırlık kazanması karşısında farklı inanç gruplarının taleplerinin görmezden gelinmesi bu alandaki sorunları giderek büyötmüştür.

MİLİTARİZME KARŞI VİCDANİ RED HAKKININ TANINMASI MÜCADELESİ SÜRDÜRÜLMELİDİR.

HAKİKAT VE ADALET İÇİN CEZASIZLIKLA MÜCADELE DEVAM EDİYOR.

Türkiye’de devlet içindeki çete yapılarının ve özellikle devlet görevlilerinin karıştıkları insanlığa karşı suçlardaki cezasızlık politikası ve bu politikanın kültür haline gelmesi adalete olan inancı tamamen sarsmıştır. Son bir aydır bir suç örgütü liderinin ifşaatları ile ortaya saçılan güçlü iddialar Türkiye’de hakikat ve adalet mücadelesinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya çıkartmıştır. Türkiye’nin insan hakları ve demokrasi sorununu çözebilmesi için barış sürecinin inşa edilmesi, savaşa karşı barış hakkının savunulması gerekmektedir.

BM Genel Kurulu, Halkların Barış Hakkına Dair Bildiriyi Genel Kurul’un 12 Kasım 1984 tarihli oturumunda kabul ve ilan etmiştir. Bildiride barış hakkının kutsallığı, bu hakkı korumanın ve uygulanmasını sağlamanın da devletler için bir yükümlülük olduğu vurgulanır. BM Genel Kurulunun 19 Aralık 2016 tarihli kararı ile Barış Hakkı Bildirisi kabul ve ilan edilmiştir. BM İnsan Hakları Konseyinin 22 Haziran 2017 tarihli kararı ile de barış hakkının desteklenmesi gerektiği üye ülkelere hatırlatılmıştır. İnsan hakları savunucularının barış hakkını savunmaları bir insan hakkıdır.

Türkiye, Kürt sorunu gibi temel sorunlarını diyalog ve müzakereye dayalı çatışma çözüm yöntemleri kullanarak çözememiş bir ülkedir. Bu nedenle silahlı çatışmalar ülke içi ve ülke dışında devam etmektedir. Kürt sorununun çözümsüzlüğünün yarattığı silahlı çatışma hali, hayatın tüm alanlarını etkilemektedir. Halen Türkiye’nin içerisinde bulunduğu ekonomik kriz, Kürt sorununda yaşanan bu çatışmalı ortam göz ardı edilerek açıklanamaz. Devletin silahlı çatışma ve savaş halini sürdürmek için ülke içinde ve ülke dışında (Suriye, Irak

Fotoğraf: Fatoş Erdoğan

ve Libya) yürüttüğü askeri faaliyetlerin ekonomik maliyeti oldukça yüksektir. Türkiye çok uzun yıllardır silahlı çatışma ortamını yaşamaktadır.

İHD verilerine göre 2015-2020 yıllarında silahlı çatışmalarda 4.165 kişi (asker, polis, korucu, silahlı militan ve sivil) yaşamını yitirmiş, 3.058 kişi yaralanmıştır. Silahlı çatışma ortamının etkisiyle tüm Türkiye’de 2015-2020 yıllarında 1.058 kişi yargısız infaz sonucu yaşamını yitirmiş, 1255 kişi yaralanmıştır. Aynı dönemde, yasa dışı örgütlerin saldırıları başta olmak üzere faili bilinmeyecek şekilde saldırıya uğrayıp yaşamını yitiren insan sayısı 691, yaralı sayısı ise 3916’dır. Bu rakamları topladığımızda 5.914 kişinin öldüğünü, 8.229 kişinin yaralandığını görmekteyiz.

Bu tablo ağır insan hakları ve insancıl hukuk ihlalleri gerçekleştiğini göstermektedir. TİHV verilerine göre ise 16 Ağustos 2015’ten 1 Ocak 2020 tarihine kadar geçen süre içerisinde toplam 11 il ve en az 51 ilçede tespit edilebilen en az 381 resmi sokağa çıkma yasağı ilanı gerçekleşmiştir. Sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı il ve ilçeler ile kırsal bölgelerdeki silahlı çatışma halinin sonuçları oldukça ağırdır. Yüzlerce sivil can kaybının yanı sıra tahrip edilen yerleşim yerleri sonucunda yerlerinden zorla edilen yaklaşık 500 bin kişi bulunmaktadır. Oysa barış ve çözüm süreci olarak adlandırılan 2013-2015 tarihleri arasında, çatışmasızlığın Türkiye toplumuna yaşattığı huzur dönemidir. Son beş yılda ise yaşanan silahlı çatışmalarda binlerce insan yaşamını yitirmiş ve yaralanmıştır.

Hak savunucuları olarak bizler, Kürt sorununun her zaman demokratik, barışçıl ve adil çözümünü savunduk. Bunda ısrarlıyız. O nedenle, çatışmaların hemen şimdi durmasını istiyoruz. Çatışmasızlık ortamının tesisi ile birlikte çatışmasızlık halinin yaşanan olumsuzluklardan da hareketle tahkim edilmiş bir hale getirilerek güçlendirilmesi, izlenmesi ve toplumsal barışın sağlanabilmesi

için tüm tarafların içtenlikli, etkin programlar geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yeni barış sürecinin inşası için Selahattin Demirtaş şahsında seçilmiş Kürt siyasetçilerin siyasi rehine durumuna son verilmeli, siyasi mahpusların derhal tahliye edilmesi sağlanmalı, İmralı hapisanesi üzerindeki tecrit sona erdirilmelidir.

TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER İÇİN YENİ VE DEMOKRATİK ANAYASA ZORUNLUDUR. Türkiye’de tek kişi yönetimine dayalı otoriter başkanlık modeline karşı demokrasinin çoğulculuk açıklık ve katılımcılık ilkelerini hayata geçirecek, kuvvetler ayrılığı ilkesini benimseyecek yeni ve demokratik bir sivil anayasanın hayata geçirilmesi için tüm demokrasi ve insan haklarından yana kesimlerin birlikte mücadelesinin elzem olduğunu vurgulamak isteriz.

Demokrasi Konferansı

KHK’lılar

Çalışma Alanı

OHAL'lere, KHK'lara Karşı Birlikte Mücadele

KHK'lılar diyor ki; demokrasi için birlik zamanıdır. KHK'lar ile on binlerce eğitimli insan kaynağı, iktidar tarafından "terör örgütü üyeliği" gibi ağır bir suç ile yaftalanırken, istisnalar bulunmakla birlikte ne yazık ki, muhalefet seyirci kalmayı seçmiştir. Tüm muhalif kesimlerin sessizliği, hukuksuzluğa imza atanları cesaretlendirmekten başka bir işe yaramamıştır.

Ülkemizde gerçekleşen 20 Temmuz sivil darbesini "Allah'ın lütfu" olarak gören siyasiler, iktidar gücüne dayanarak "Biz onlara destek olduk, kandırıldık, Allah bizi affetsin" sözleriyle kendilerini kolayca temize çıkarma yolunu seçmişlerdir. Konu, KHK'lılara geldiğinde ise aynı siyasiler "yargısız infaz" yaparak Cumhurbaşkanlığı Başkanlığında 20 adet Bakanlar Kurulu toplantısıyla yayınlanan toplam 31 KHK'da 152 bin kamu emekçisinin sorgusuz sualsiz işinden atılmasına karar verirken hiç tereddüt etmemiştir. Aynı KHK'lar marifetiyle toplamda 5728 kurum ve kuruluştan oluşan gazete, televizyon, dergi, dernek, sendika, vakıf, okul, üniversite, şirket gibi özel teşebbüse el konulmuş ya da kapatılmıştır. Bu kurumlarda çalışan tahmini 40 bin emekçi gerekçesiz olarak işsiz bırakılmıştır. Durum, öyle bir hal almıştır ki, OHAL ve sonrası güvenlik soruşturmaları ile (rakamın daha fazla olduğu söylenmek birlikte net bir sayı elimizde henüz bulunmamaktadır) kamu ve özel sektörden 250 bine yakın kişi işten atılmış veya iş başvurusu güvenlik gerekçesiyle reddedilmiştir. OHAL döneminde on binlerce kişi gözaltına alınıp, binlercesi tutuklanmıştır. OHAL sürecinde 17 bin kadın (Türkiye tarihinde bu kadar kadının ilk kez cezaevine konuldu) 864'ü bebek olmak üzere 3000 çocuk cezaevi koşullarında yaşamak zorunda bırakılmıştır.

OHAL/KHK'lar sürecinde yüzlerce kişi yaşadıkları ağır travmadan kaynaklanan hastalıklara yakalanmıştır. Yüzlerle ifade edilen intihar girişimi olurken, birçok KHK'lı mağdur ve mağdur yakını hayatına son vermiştir. Eğitim düzeyi olarak ülke ortalamasının oldukça üzerinde olan KHK'lılar meslekleri ve yetkinlikleri

dışındaki bedeni işlerde çalışmak zorunda bırakılmış ve yaşanan iş kazalarında vefat edenler olmuştur. Pasaportları iptal edilen ve yurtdışı çıkış yasası ile karşılaşan KHK'lılardan yeni bir hayat kurmak için yurtdışına çıkmak isteyen onlarcası Ege Denizi ve Meriç nehri sularında boğularak yaşamını yitirmiştir. Yine bu dönemde KHK'lılar arasında psikolojik sorunlar ağırlaşarak artarken, boşanmalar ülke ortalamasına göre %30 daha fazla gerçekleşmiştir. Kısaca OHAL/KHK'lar eliyle toplumun bir kesimi işlerinden edilerek; işsizlik, açlık, yoksulluk, yalnızlık ve sivil ölümle baş başa bırakılmıştır. Hukuk dışı üretilen suçlamalarla özgürlükleri alınan KHK'lılar, gözaltı ve tutuklama sonrasında cezaevlerine doldurulmuştur. Ülkenin "beyin ölümü" olarak değerlendirilmesi gereken bu kıyıma neden olan OHAL/KHK'ları ile henüz hasar tespiti yapılmamakla birlikte, doğrudan ve dolaylı olarak yaklaşık 2 milyon yurttaşımızın etkilendiği düşünülmektedir.

YARGI YOLLARI KAPATILARAK hukuksuzluk korkunç bir hak gaspı aracı haline gelmiştir. Anayasanın 2. Maddesine göre "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti" olarak tanımlanmaktadır. Hukuk devletlerinde yurttaşlar somut deliller ile ispat edilmeden suçlu ilan edilemez ve hukuk herkes için eşit bir şekilde uygulanır. TBMM'de darbe girişimi ile ilgili araştırma inceleme bile yapılmamışken; darbe girişiminin siyasi ayağı dahi belirlenmemişken, nerede, ne zaman, nasıl, kiminle ve hangi amaçla (!) hazırlandığı belli olmayan fişlemeler üzerine kurulan KHK'lar eliyle hukuk kuralları ve teamülleri hiçe sayılmış, KHK'lılar yargısız infaza tabi tutulmuştur.

Yargısız infaz diyoruz, çünkü KHK'lılar milli güvenliği tehdit, terör örgütleri ile irtibat, iltisak gibi ucu açık ve tamamen sübjektif kriterler icat edilerek suçlanmış ve var olan haklarına devlet adına el konulmuştur. OHAL döneminde ve halen örtülü olarak sürdürülen olağanüstü hâl koşullarında KHK'lılara idari ve cezai mahkemelerin hiçbirinde savunma hakkı tanınmamış, masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı yok sayılmıştır. KHK'lılar yargı süreçlerinde adil ve evrensel hukuku geçtik mevcut yasalar ve içtihatların bile dikkate alınmadığı somut delile dayanmayan suçlamalarla karşılaşmış ve ne yazık ki orantısız olarak cezalandırılmıştır.

KHK'larla; uluslararası ve ulusal normlara dayalı insan hakları yok sayılmış, 657 sayılı Devlet Memurluğu Kanunun gerektirdiği idari soruşturma ve yargılama aşamaları yerine getirilmemiştir. Rutin zamanlarda idari soruşturma sonucu uyarı ve kınama cezasını bile itiraz hakkı saklı olmak kaydıyla verebilen kurum amirlerine "kurum kanaati ve idari tasarruf hakkı" adı altında inanılmaz yetkiler verilerek kişisel özgürlükler ve iş güvencesi kurum amirlerinin iki dudağı arasına sıkıştırılmıştır.

İhraç edilenlere yine KHK'lar kullanılarak yargı yolu kapatılmış, AİHM'in önerisi ile OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyona yapılan 126 bin başvurunun %90'ı karara bağlanırken, halen 11 bin dosyanın inceleme

Fotoğraf: Fatoş Erdoğan

aşamasında olduğu açıklanmıştır. OHAL Komisyonunca karara bağlanan dosyaların %85'i ret %15'i ise kabul edilerek işe iade kararı alınmıştır. Verilen kararlara baktığımızda, aynı "suç" isnadına sahip olmasına rağmen bir kamu emekçisi ret, diğeri ise kabul ile işe iade edildiği görülmektedir. Yine ihraç sonrası yapılan eylem, asılan pankart vb. bile "suç" kabul edilerek komisyon başvurusu reddedilen arkadaşlarımız olmuştur. Komisyon ret kararları genel olarak incelendiğinde; emek, demokrasi, barış mücadelesinin parçası olmak, sendikal faaliyetlerde bulunmak, MEB'e bağlı okullarda çalışmak veya bu okullara çocuğunu göndermek, yine siyasilerin birlikte açtığı ve resmi çalışan bir bankaya para yatırmak, Çalışma Bakanlığından izinli sendikaya üye olmak, kurum kanaati, sosyal çevre bilgisi gibi hukuki karşılığı olmayan kriterler gerekçe sayılmıştır. Açıkça görüldüğü gibi OHAL komisyonu, ihraç kamu emekçilerinin yargı mekanizmasına ulaşmasını engellemek ve emekçileri oyalamak için kurulduğunu icraatlarıyla ispatlamaktadır. OHAL komisyonu işini o kadar keyfi yapmaktadır ki, sosyal medya ve yakın çevremizden bildiğimiz kadarıyla on ihraç kamu emekçisi ölümünden sonra işe iade edilmiştir. Ret kararlarına itirazın ilk adımı olan idari mahkeme ve bölge istinaf mahkeme kararlarında da uygulama değişmemekte, adalet ve hukuk kuralları ayaklar altına alınarak verilen ihraç kararları aynı şekilde onanmaktadır. Emekçiler kendilerine dayatılan usulsüz yargılamaların pençesinde adaletsizliğin yarattığı umutsuzluk içinde yaşamak zorunda bırakılmaktadırlar.

OHAL/KHK'larla yaşanan süreç göstermiştir ki, KHK'lılara yapılan tüm uygulamalar tamamen siyasaldır ve hiçbir yargılama usul ve esasına uymamaktadır. Nitekim, kamuoyuna da yansıdığı gibi "FETÖ Borsası" adıyla KHK'lıların komisyon ve mahkeme süreçlerine müdahale ederek çıkar sağlayan örgütlenmelerin var olduğu ve bunların siyasi iktidar ilişkilerine dayanarak iş takibi yaptığı bilinmektedir.

Diğer yandan, KHK'lar ile kurumları kapatılan veya el konularak işlerini kaybeden çoğunluğu eğitimci 40 bin emekçi ve 4.500 hakim savcı için güvenlik soruşturması ile işinden atılanlar açısından çok daha ağır ve çok daha va-

himdir çünkü bu emekçilerin başvuracakları bir komisyon bile olmadığı gibi kendilerine yargı yolu da tamamen kapatılmıştır. Güvenlik soruşturmaları ile KHK'lı çocukları, yakınları kamu görevine alınmamakta kamu görevinde olanlar ise kamu görevinden çıkarılmaktadır. Böylelikle "suçun şahsiliği" ilkesi yok sayılmakta, KHK'lılarla birlikte çocukları ve yakınları da kamusal görev ve hizmet yapamayacak şekilde cezalandırılmakta, KHK'lılık nesilden nesile aktarılmaktadır. Bugün devlet bürokrasisinde biri, birinin ayağını kaydırmak istediğinde CİMER'e bir şikâyet yazması ya da bu kişi terörle irtibatlı iltisaklı demesi, birbirinin malına mülküne el koymak (sermayenin el değiştirmesi ve sermayeye kanuni kılıfla el koymak) istediğinde bu suçudur demesi yeterli hala getirilmiştir. Yurttaşların ajanlaştırılması, ihbarcılığın sıradanlaştırılması yoluyla kişilerin onur ve haysiyetleri çürütülürken, iç barış ve toplumsal güven yara almaktadır.

GASP EDİLEN HAKLARLA en temel vatandaşlık ve insani haklar yok sayıldı.

KHK'larla sadece çalışma hakkı ve iş güvencesi yok edilmemiş, tedbir adı altında verilen kararla yurt dışına seyahat yasağı, seçilme hakkı, miras hakkı, evlatlık çocuk edinme hakkı, örgütlenme vb. gibi 132'den fazla hak ihlali tespit edilerek rapor haline getirilmiştir. Bu kararla, KHK'lıların temel hak ve özgürlükleri yok sayılmış ve yaşam hakkı tehdit edilmiştir. Oysa, insanca yaşayabilmek için çalışma hakkı en temel haklardan biridir ve insan onuru için çok elzemdir. Örgütlenme hakkını kullandığı için Aktif-Sen'in tüm üyeleri, basın açıklaması, grev, miting ve gösterilere katıldığı için 4500 KESK'li ihraç edilmiştir. Memur-Sen ve Kamu-Sen'den çok daha fazla ihraç kamu emekçisi olmasına rağmen, bu iki sendika ihraç üyelerine tıpkı siyasi iktidar gibi acımasızca davranmış, yapılan hukuksuzlukların parçası olmuş, alkışlamış ve hukuksuzluklara göz yummuşlardır. Diğer yandan, kanunlarda yer aldığı gibi sendikal faaliyetlerinden dolayı kimseye soruşturma açılmaz ve baskı yapılamaz ve aksi durumda, engelleyenler hakkında cezai sorumluluk gerektirir. Nitekim, sendikalaşmanın suç sayılmasını bırakın, üye aidatları devlet tarafından ödenerek teşvik edilmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından, sendika gerekçesiyle ihraç edilmenin ILO sözleşmelerine açıkça aykırı olduğu yönünde Türkiye'de son dönemdeki işlemlere ilişkin aldığı karar; başta yargı birimleri olmak üzere, tüm yetkili merciler tarafından dikkate alınmalıdır.

Türkiye; siyasal, sosyal, ekonomik, eğitim, sağlık vb. alanlarda büyük bir kriz yaşamaktadır. Siyasal iktidar, bürokrasi ve yandaşlarının mafya ile kurduğu ilişkiler her gün yeni bir skandal olarak kamuoyuna yansımaktadır. İktidar, varlığını sürdürmek için yargı, istihbarat, polis, bekçi ve yeri geldiğinde suç örgütleri ile kendi gündemini dayatmaya çalışmaktadır. Anti demokratik uygulamalarla muhalif kesimler üzerindeki baskısını artırmaktadır. Günden güne yönetilemez hal alan kurumlar arası hiyerarşi ve anayasasızlaştırılmış devlet; tek adam iktidarını kararnamelerle meşrulaştırmak istemektedir.

Dinin siyasallaşması, siyasetin dinselleşmesi, tarikat- cemaat, mafya iktidar bir likteliği, rant, talan, yağma, peşkeş, yandaş, adam kayırma, kadrolaşma, yargının siyasallaşması-yargının siyasetin bir aparatı haline gelmesi, ay- rıştırıcı, kutuplaştırıcı, keyfilik, belirsizlik, hukuksuzluk, şiddet, baskı, gözaltı, tutuklama, insan kaçırma, siyasi rehine ve siyasi tutsaklık gibi kavramlar bu sürecin ne kadar karanlık bir dönem olduğunun açık bir özetidir. KHK'lar, siyasi irade tarafından uzun yıllardır sürdürülen ağır ve sistematik bir işken- ce aracıdır. KHK'lılar için işsizlik, yoksulluk, açlık, cezaevi, kaçırılma, hastalık, ölüm demektir. KHK'lar keyfi olarak başlatılan ve OHAL sonrası da durmak- sızın sürdürülen anti demokratik uygulamalarla büyük bir insanlık suçu işlen- mektedir. KHK'lılara yönelik hak gaspları sivil ölüme mahkûmiyet, toplumdan dışlanma, sosyal, psikolojik, ekonomik, siyasal işkenceler sıradanlaşmış ve normalleştirilmiştir.

Devletin kurumsal yapısının işleyişinde aktif rol alanlara verilen denetlemeden uzak ve aşırı yetkiler KHK'lar ile artırılmıştır. Bu yetkililer, devlet tarafından ko- runduğu ve hesap verilemez oldukları düşüncesi ile kontrolsüzce yetki aşımı yapmış ve görevi kötüye kullanma suçunu defalarca işleme yolunu seçmiş- lerdir. OHAL bitmiş olmasına rağmen halen emekçiler, valilik emirleri ile ihraç edilmekte, güvenlik soruşturmalarıyla işinden atılmakta veya iş başvurusu kabul edilmemektedir.

Tek adam rejimine hizmet eden KHK'lar, emek, demokrasi ve bir insan hakları so- runu olarak tüm toplumu olumsuz şekilde adım adım etkisi altına almakta- dır. Bu sorun; muhalif partilerin ve toplumsal muhalefetin ortak mücadele alanlarından biri haline gelmediği sürece ülkede gerçek anlamda bir de- mokrasi inşa edilemeyeceği açıktır. Siyasi rant alanı haline gelen OHAL ve KHK'lar ile sürdürülen hukuksuzluklar ancak, siyasal mücadele ile tarihin çöplüğüne gönderilebilir.

KHK'LILAR DİYOR Kİ; demokrasi için birlik zamanıdır. KHK'lar ile on binlerce eğitimli insan kaynağı, iktidar tarafından "terör örgütü üyeliği" gibi ağır bir suç ile yaftalanırken, istisnalar bulunmakla birlikte ne yazık ki, muhalefet se- yirci kalmayı seçmiştir. Tüm muhalif kesimlerin sessizliği, hukuksuzluğa imza atanları cesaretlendirmekten başka bir işe yaramamıştır. Burada muhalefe- tin, iktidarın KHK'lılara karşı kullandığı kirli ve dayatmacı dili kabullenmesi ve hatta tekrarlaması yaşanan kıyım alanını genişleterek sürdürmesine neden olmuştur. Bu nedenle, toplumsal muhalefetin gelişmesi için KHK'lılara karşı kullanılan ayrıştırıcı iktidar dilinin reddedilmesi gerekmektedir.

Tüm muhalif kesimlerin demokratik, birleştirici, kuşatıcı bir şekilde evrensel hukuku önceleyen bir dil geliştirmesi büyük önem taşımaktadır. KHK'lara karşı tıpkı Yüksel Caddesinde, tıpkı 70 hafta süren İstanbul direnişinde, tıpkı 173 haf- tadır devam eden İzmir oturma eyleminde, tıpkı 35 ilde kurulan KHK'lı Plat- formlarında olduğu gibi gasp edilen haklarımız için birlikte mücadele etmeli

Fotoğraf: Hasret Gültekin Kozan

ve haklarımızı geri alana kadar ve daha insanca yaşayacağımız günler için mücadelede ısrar etmeliyiz. Bu mücadele, sadece KHK'lıların haklarının geri verilmesi ile sonuçlanması beklenen ve sonlandırılacak bir mücadele de- ğildir. Çünkü, ülkemizin hak ettiği demokratik bir ortamın oluşturulmasında KHK'lıların sorumluluk üstlenmesi kaçınılmazdır. Toplum kesimlerinin giderek artan barışçıl bir ortamda yaşama isteğinin yönlendirilmesi potadaki hamurun mayası KHK'lılar olacaktır. Nitekim, KHK'lı Platformları içerisinde yer alan farklı yaşam tarzı, görüş ve inanışa sahip OHAL ve KHK'larla mağdur edilen- ler ortak bir paydada birleşerek uzlaşma içerisinde örnek bir mücadele sergi- lemektedir.

Dünya tarihinde görülmemiş bir siyasal tasfiyeye maruz bırakılan %99'u yüksek eğitim düzeyine sahip KHK'lılar; şaşkınlık, korku, işkence, cezaevi, işsiz- lik, yokluk ile baş başa bırakılmıştır. Bu dönemde zorlukları bir dayanışma içerisinde atlatma mücadelesi veren bir avuç KHK'lı ve destekleyen diğer insan hakları savunucuları da korku ikliminde; soruşturma, işkence, tartak- lanma, fişleme ve cezaevi ile korkutuldukları bir iklimde var olma mücadelesi vermişlerdir. Siyasi irade ile mücadelede orantısız bir güç kullanımı olduğu ortadadır. KHK'lılara savunma hakkı bile tanınmaması, ailelerin dağıtılması çocukların ortada kalması, hastalar, yaşlılar ve bebeklere hatta cenaze- lere bile zulümde sınır tanınmaması KHK'lıları sessizliğe ve kaderlerine tes- lim olmaya itmiştir. Aradan geçen 5 yıl içerisinde yaşadıkları şoku atlatma, yeniden bir hayat kurma telaşı içerisindeki KHK'lılar halen gözaltına alınma ve tutuklanma stresi altında, hak arama ve toplumda görünür olma savaşı vermektedirler.

Bu dönemde çaresizlik ve yalnızlık sarmalındaki KHK'lılar için sessizliğin ortasında fiili-meşru mücadeleyi kendine rehber alan ve seçen mücadele etmeyen çürür diyen Nuriye Gülmen ardından Semih Özakça ortaya koydukları mü-

cadele ile var olan sessizliği yırtıp attılar ve OHAL/KHK gerçeğini hem Türkiye hem de dünya kamuoyunun gündemine soktular.

KHK'lı Platformlarının hayat bulmasında sağlığını bile hiçe sayarak öncülük eden rahmetle andığımız Prof. Dr. Haluk Savaş'ı ve halen siyasi tutsak olarak cezaevinde tutulan yılmaz bir insan hakları savunucusu kimliği ile Milletvekili Dr. Ömer Faruk Gergerlioğlu'nu anmadan geçmek haksızlık olur. KHK'lı Platformlarının kuruluşunda yaptıkları fedakârlıklar ile KHKlılar için umudun adı olmuşlardır. Her platformda, KHKlıların sesi olmuşlar ve haksızlıkları dile getirmekten, mücadeleden asla vazgeçmemişlerdir. Ömer Faruk Gergerlioğlu, meclis kürsüsünden insan kaçırma, çıplak arama, karakolda ve cezaevlerinde yapılan işkenceler, KHKlılarla birlikte tüm muhalif kesimlerin uğradığı haksızlık ve hukuksuzlukları her ortamda tek gündemi yaparak "kimsesizlerin kimsesi" olmuştur. Bitmek bilmeyen enerjisi ile tek başına siyasi iktidarın keyfilik ve zorbalığı altında göz ardı edilen yok sayılan KHK'lıları ülke ve dünya gündemine taşıyarak tüm gerçekleri gözler önüne sermiş, iktidara ve tüm kamuoyuna ayna tutarak meşru mücadelede yol gösterici olmuştur.

Hakların geri alınması ve hatta eşitlik özgürlük adalet için birlikte ve örgütlü mücadele etmekten başka yol yoktur ve tüm toplumsal muhalefetin birlikte ve örgütlü mücadele etme sorumluluğu vardır. Bu tarihi sorumluluğa sahip çıkma zamanı çoktan geçmektedir ve acilen bu sorumluluğun gerekleri yerine getirilmelidir.

KHK'lı Platformları her türlü sorumluluğu almakta ve bu konuda irade göstermektedir. Bu bağlamda, bizler OHAL/KHK mağdurları olarak demokratik bir hukuk devletinin inşasında toplumsal travmanın temel nedenlerinde olan KHK'lıları bir engel olarak görüyor ve şunları talep ediyoruz;

- 1** Kollektif bir cezalandırma aracı olarak kullanılan OHAL/KHK'ları tüm sonuçlarıyla iptal edilmelidir.
- 2** Anayasal dayanağı olmayan OHAL işlemleri inceleme Komisyonu lağvedilmelidir.
- 3** OHAL/KHK'larla gasp edilen başta işimiz olmak üzere tüm haklarımız iade edilmelidir ve KHK'lılara iade-i itibar yapılmalıdır.
- 4** Bu süreçte yaşanan maddi manevi tüm kayıplar için KHK'lılara tazminat ödenmelidir.
- 5** Fişlemelerle KHK listelerini oluşturan, hak arama ve tüm yargı yollarını kapatan ya da geciktiren sorumlular adil bir şekilde yargı önüne çıkarılmalı ve hesap sorulmalıdır.
- 6** Tüm siyasi tutsaklar serbest bırakılmalıdır.

Demokrasi Konferansı**Kadın****Çalışma Alanı**

Kadınların Mücadelesi Yol Gösteriyor

Kadınların özgür ve eşit olmadığı, şiddet tehdidiyle sürekli karşı karşıya bırakıldığı, haklarının sistematik bir biçimde saldırı altında olduğu, savaşın, nefret söylemlerinin, ayrımcılığın hüküm sürdüğü bir ülkede demokrasi yoktur.

Eşit, özgür, şiddetsiz bir hayat mücadelesinde... Emek sömürsüne, insanlık dışı yaşam ve çalışma koşullarına karşı mücadelede... Barış, eşit yurttaşlık, dil ve kimlik hakları için verilen mücadelede... Doğanın rant uğruna katledilmesine karşı mücadelede... Demokratik üniversite, bağımsız yargı, özgür sanat, engelsiz yaşam mücadelesinde... Mafyalaşmış, her türlü kirliliği barındıran, sömürüye, soyguna, talana, ranta, erkek egemenliğine dayalı yönetim anlayışına karşı mücadelede... Demokratik bir ülke, iş, aş, eşitlik, adalet mücadelesinde... Kadınlar en önde...

Demokrasi Konferansı Kadın Çalışma Alanı olarak, çeşitli alanlarda mücadele yürüten direnç odaklarını bir araya getiren, toplumsal mücadelelerin birbirini beslemesini, birlikte hareket etmesini sağlayacak ortak bir mücadele programının tartışılacağı Demokrasi Konferansı'nda kadınların hayatın her alanında biriktirdiği mücadele deneyimlerinin ve taleplerinin görünür olmasının, bu taleplerin gereğinin hayat bulması için verilen mücadelenin bütün demokrasi güçlerinin ortak sorumluluğu olduğuna dikkat çekmenin hayati olduğunu düşünüyoruz.

DEVLET, ERKEK ŞİDDETİNİN SUÇ ORTAĞI. Türkiye tarihinde, daha önce görülmemiş nitelikte sorunlar gündemde iken, kadın cinayetleri, vahşi şiddet olayları, çocuklara dönük her türden istismar da artıyor. Üstelik bu öyle bir artış ki öne çıkan devasa gündemler bile yaşanan erkek şiddetinin üstünün örtülmesine yetmiyor. Bunda elbette şiddetin artmasına neden olan koşulların derinleşmesi kadar, mücadeleye her koşulda devam eden kadınların, kadın hareketinin de rolü var.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Kadınlar boşanmak istedikleri eşlerinden, ayrılmak istedikleri partnerlerinden, en yakınlarındaki erkeklerden şiddet görüyor, kendi hayatları hakkında karar almak istedikleri için öldürülüyor. Kadına yönelik şiddet vakaları kutsal aile söylemleriyle meşrulaştırılmaya çalışılırken, kolluk güçleri açık açık suç işleyerek kadınları şiddet failleriyle "uzlaştırmaya" çalışıyor, erkek yargı adaletsiz kararlarıyla hem mahkeme salonunda adalet arayan kadınlara, hem de şiddet cenderesinden çıkabilmek için güvence arayan tüm kadınlara "sus otur" diyor, verdiği kararlarla tüm kadınlara bir mesaj veriyor.

Görevlerini yapmayan kolluk güçleri kadınları şiddet ile baş başa bırakırken, ve hatta bizzat "üniformalı"ların dahil olduğu şiddet suçları söz konusuysa, erkek yargı failleri aklarken, iktidar cezasızlığı beslerken; failler saklanıyor, korunup kollanıyor, deliller karartılıyor, kaza ve intihar süsü verilerek, yüksekten düştü denilerek kadın cinayetleri şüpheli hale getiriliyor. "Çok sevdiği için, saygın mesleği olduğu için, erkeklik gururu zedelendiği için, kravat taktığı için" faillere ayrımcı indirimler uygulanıyor. Zenginliği, nüfuzu, iktidara yakınlığı, kamu görevlisi olduğu için bizzat iktidar tarafından korunan şiddet failleri aramızda gezerken, kadına yönelik şiddet suçlarında cezasızlık adeta resmi bir devlet politikası haline gelmişken, hayatını savunmak için şiddet gördüğü erkekleri öldürmek zorunda kalan onlarca kadın yüksek cezalarla karşı karşıya bırakılıyor. Yetmiyor, her fırsatta çıkarılan aflar, yapılan infaz yasası düzenlemeleriyle binlerce şiddet faili erkek, aldıkları cezalar kuşa çevrilerek serbest bırakılıyor. Şiddet faillerine cezasızlık ve teşvik politikasıyla, kadınları ikincilleştiren, aileye mahkûm eden, kadınları korumayan iktidar, kadına yönelik erkek şiddetinin ve kadın cinayetlerinin suç ortağıdır.

Fotoğraf: Özcan Yaman

KADIN YOKSULLUĞU VE İŞSİZLİĞİ TAVAN YAPTI. Güvencesiz, nitelsiz, düşük ücretli, eğreti işlere mahkûm edilirken, cinsiyetçi istihdam politikalarının yanı sıra yaşamın her alanında karşı karşıya kaldığımız eşitsizlik ve ayrımcılık çalışma yaşamındaki sorunlarımızı derinleştiriyor. Gerçek kadın işsizliği oranı yüzde 40'ı geçmiş durumda, ne eğitimde ne istihdamda yer alamayan genç kadınların sayısı çığ gibi büyüyor. Kadınlar, "müjde" diye duyurulan yarı zamanlı güvencesiz işlerle geçimlerini sağlamak için aynı günde üç dört ayrı işte, günde 18 saati bulan çalışma sürelerine mahkûm ediliyor. İşsizlik ve geçim baskısı, işyerindeki cinsiyetçi baskı ve denetimi arttırıyor, bütün işyerleri tacizin, aşağılamaların, cezaevine benzer uygulamaların kol gezdiği ter atölyelerine dönüştürülmek isteniyor.

Yoksulluk sınırının altında yaşam sürdüren 35 milyon kişinin yarısından fazlası kadın. Salgınla birlikte yoksullaşma, mülksüzleşme, işsizleşme, sosyal yardım ihtiyacı artarken, kadınların ailelerindeki erkeklere, devletin adeta bir lütfâ dönüştürdüğü sosyal yardım ödeneklerine bağımlı bir hayat sürmek zorunda bırakıldığı bir tablo yaşanıyor.

Ekolojik yıkıma neden olan rant odaklı politikalar köylü, üretici çiftçi kadınları ek-meklerinden ve yaşam deneyimlerini biriktirdikleri topraklarından, ormanlardan ederken, bu yıkımın yarattığı sonuçlar kadınları daha da yoksullaştırıyor.

KHK'larla işinden edilen milyonlarca kamu emekçisinin çok önemli bir bölümü kadınlar. KHK'larla çalışma haklarından, gelirden ve güvenceden yoksun bırakılan kamu emekçisi kadınların yaşadığı ağır süreçlere ek olarak, kadınların görev yaptığı kamu kurumlarında yaşanan hizmet eksikliği bu hizmetlere en çok ihtiyaç duyan geniş kadın kesimlerinin de sağlığını, eğitimi, güvenliğini, şiddetten korunma haklarını tehlikeye attı. "Yeterli personel yok" diyerek kadın danışma merkezlerinden geri gönderilen kadınların yaşadıkları

rını, kadın kurumlarının kapısına kilit vurup bu merkezleri nikah salonuna, aile irşat merkezlerine dönüştüren iktidarın, buralarda görev yapan deneyimli kadınları sürgüne gönderdiğini, işinden ederek yoksulluğa ittiğini, kadınların kazanımlarına yönelik kayyum politikalarına devam ettiğini biliyoruz.

Engelli kadınlar hayatın her alanında ayrımcılığa uğrarken, kendi bağımsız hayatlarını kurmaları için ihtiyaç duydukları eğitim ve güvenceli istihdam olanaklarından da tümüyle yoksun. Engelli kadınlar, erkeklere göre iki kat fazla eğitimsizliğe, yoksulluğa, işsizliğe ve güvencesizliğe mahkûm ediliyor.

Üniversite mezunu genç kadınların neredeyse tamamı asgari ücrete, çoğunlukla da güvencesiz koşullarda çalışıyor. Bugün eğitilmiş genç kadınların, kendilerinden önceki kuşaklardan çok daha kötü koşullara mahkûm edildiğinin bir göstergesi bu durum. Diğer yandan, daha iyi bir gelecek umuduyla okumuş, mezun olmuş, atanamamış veya eğitim gördükleri alanda iş bulamamış, geçim kaygısı ve hayal kırıklıklarının hesabını sormak isteyen genç kadınlar mücadele azimleriyle öne çıkıyor.

SAVAŞ POLİTİKALARI KADINLARIN EŞİT YURTTAŞLIK HAKLARINI KULLANILAMAZ HALE GETİRİYOR. İktidarın yürüttüğü "hem içeride hem dışarıda" savaş politikasının tüm yıkıcı etkilerini yaşıyoruz. Eşit yurttaşlık, dil ve kimlik haklarımız savaş politikalarının gölgesinde kullanılamaz durumda. Savaşa harcanan paralar doğrudan kadınların hayatını etkiliyor; kadınları şiddetten uzaklaştıracak daha fazla sığınma evi, sağlık, ulaşım, eğitim, sosyal hizmetlere bütçe ayrılması gerekirken erkek egemen iktidar daha da artan şekilde savaşa bütçe aktarıyor. 15 Temmuz sonrası bireysel silahlanmadaki artış ile ateşli silahla öldürülen kadınların sayısındaki artış arasındaki paralellik tablonun bir unsuru. Savaş politikaları, militarizm ve bunun ürettiği dil, erkek şiddetinin, ırkçılığın, milliyetçiliğin, nefret söyleminin iktidar odağında ve toplumsal düzeyde kendini yeniden üretmesine neden oluyor. Son yaşadığımız İzmir HDP İl binasına yönelik saldırı ve bu saldırı sonucunda yol arkadaşımız Deniz Poyraz'ı yitiriyoruz böylesi ırkçı, ayrımcı ve düşmanca söylem ve uygulamaların sonucudur.

Kayyum politikaları kadınların yerel düzeyde edindiği hakları, kurumsal olanakları yok ederken, kadın kurumları ve kadın siyasetçiler sürekli olarak tehdit altında.

Bölgesel savaşlar, ekolojik afetler, ekonomik çöküş göçü giderek daha fazla zorunlu hale getirirken, Türkiye'nin bölgede cihatçı çeteler eliyle yürüttüğü savaşın sonucunda Suriye'den milyonlarca insan ülkeye göç etti. Savaş sırasında ve sonrasında yüzbinlerce kadın ve çocuk tacize ve tecavüze uğradı. Göç ettirilen kadın ve çocuklar ırkçılığa, ayrımcı politikalara, insanlık dışı emek sömürsüyle hak ihlallerine maruz bırakıldı. Göçmen kadınlar güvencesiz şekilde ucuzun da ucuzuna çalıştırılırken aynı zamanda çalıştıkları iş

Fotoğraf: Özcan Yaman

yerlerinde ya da evlerde tacize, tecavüze uğradı, öldürüldü. Yoksulluğun en karanlık, ayrımcılığın en çirkin, düşmanlık politikalarının en vahşi yüzünü yaşamak zorunda bırakılan göçmen kadınlar, iktidarın mültecileri bir pazarlık aracına çevirmesinin de sonuçlarını ağır bir biçimde ödemek zorunda bıraktılar.

Sadece Suriyeli mülteciler değil, farklı ülkelerden iş ve ekmek için ülkemize gelen farklı uyruklardan kadınlar da iktidarın göçmen ve mültecileri korunmasız bırakan politikaları sonucunda hayati sorunlarla ve hatta hayatlarının ellerinden alınmasıyla karşı karşıya. AKP'li milletvekili Şirin Ünal'ın evinde gerçekleşen ve ölümü şüpheli bırakılan Nadira Kadirova'nın hesabı halen sorulmadı. Mafya-çete-devlet üçgeni içinde ortaya atılan ve Mehmet Ağar'ın oğlu tarafından öldürüldüğü iddia edilen Yeldana Kaharman'ın katili serbest!

Savaş politikaları, ayrımcı göçmen ve mülteci politikası kadınların ve çocukların karşı karşıya kaldığı yoksulluk, açlık, insan ticareti, şiddetini alabildiğine körüklüyor.

PANDEMİ SORUNLARI DERİNLEŞTİRDİ. Ekonomik, toplumsal, siyasi ve ekolojik krizlerin son yıllarda derinleştiği böylesi bir dönemde hayatımıza bir de pandemi girdi. Pandemi sürecinde iktidarın halkın değil, sermayenin ihtiyaçlarını gözeten uygulamaları, kadınların hayatlarını bir kaç kat daha zorlaştırdı. Pandemi sürecinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha da derinleştiğine, sınıfsal eşitsizliklerin gün yüzüne çıktığına şahit olduk. Her kriz ortamında olduğu gibi salgın döneminde de eşitsizliklerin, bu eşitsizliklerin farklı görünümünün katmerlendiğini, faturanın kadınlara ve işçilere kesildiğini deneyimledik.

Pandemi sürecinde kadınların daha da yoksullaştığını, bakım yüklerinin arttığını, karantina yüzünden şiddet gördüğü erkek ile aynı yerde yaşamak zorunda bırakıldığını, salgın süreci ile birlikte temizlik ve hijyen için daha fazla görünmeyen emek harcadıklarını, artan ekonomik sıkıntıların yükünü sırtladıklarını gördük, kendimiz deneyimledik.

Pandemi fırsatçılığı ile sokakta ses çıkarma, yan yana gelme olanaklarını elimizden almaya çalışan iktidarın, kadına yönelik şiddet ile mücadele mekanizmalarını yok ettiğini, infaz yasası ile şiddet uygulayanları serbest bıraktığını, bekçilik yasası ile kadınların hayatına müdahale kanallarını sonuna kadar açtığını, kazanılmış tüm haklarımıza göz diktiğini gördük.

KAZANILMIŞ HAKLARA DÖNÜK SALDIRILAR ARTIYOR. Şiddetin, kadın katliamının, tecavüz ve tacizlerin artarak sürdüğü, kadına karşı tüm şiddet biçimlerinin sıradanlaştırıldığı, LGBTİ+'ların sistematik olarak hedef gösterildiği, pandemi koşullarının tüm sorunları derinleştirdiği bir ülke ortamında, şiddeti önlemek için devlete kapsamlı yükümlülükler getiren İstanbul Sözleşmesi'nin bir gece yarısı kararıyla yok edilmek istenmesi tüm bu suçlara zemin hazırlamak anlamına geldi.

İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırıların arkasından, 6284'ün etkisiz hale getirilmesi, boşanan kadının yoksulluk nafakasının kısıtlanması, çocuk istismarcılarının affedilmesi, tecavüzcü ile evliliğin yeniden getirilmesi ve evlilik yaşının 16'nın da altına, çocuklarla cinsel ilişki yaşının 15'in de altına indirilmesi, şiddet suçlarında belge istenmesi, çocuk cinsel istismarı ve tecavüz suçlarında kadına karşı şiddet suçlarında "somut delil" aranması, aile arabuluculuğu, kadın ve LGBTİ+ örgütlerine gibi temel haklara saldırılar geliyor. Bu düzenlemelerin her biri, kadınların tümüyle şiddet ve eşitsizlik cenderesine alınmasına yönelik bütünlüklü bir saldırı planının bir parçası ve hiçbirini birbirinden ayrı düşünülemez.

Evrensel değer namına ne varsa -demokrasi, kadın hakları, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, laiklik, barış- tanınmaz hale getirildiği, "yerli ve milli" söylemleriyle büyük mücadelelerle kazanılmış evrensel hakların içinin boşaltıldığı bu dönemde, kadın hakları için de bir başka aksa geçildi. Kadına yönelik şiddet, kadınların "insan" olmaktan çıkarılarak aileye kul, sermayeye köle haline getirilmesi süreci, bu sürecin ayrılmaz bir parçası. Son dönemde kadınların eğitim hakkından, şiddete karşı korunma hakkına, medeni kanundaki maddelerden, başka uluslararası sözleşmelere kadar tüm hakların toplam bir paket halinde saldırı altında olması, bu rejiminin üzerinde yükseldiği eşitsiz, erkek egemen, sömürü üzerine kurulu toplumsallığın kadınlara "vaadinin" daha fazla eşitsizlik, daha fazla yoksulluk, daha fazla hak gaspı, daha fazla bağımlılık, daha fazla şiddet olduğunun da göstergesi.

Kadının koşulsuz itaatine dayalı, iktidara hizmet görevi odaklı toplumsal yeniden yapılanma, kadınların haklarında ve özgürlüklerinde ısrarcı olmalarıyla sek-

teye uğruyor. Böylece kadınlar, siyasal gücü elinde bulunduran iktidarların sosyal ve kültürel alanda arzu ettikleri toplumsal yeniden yapılanmayı gerçekleştirmelerinin önüne de bir engel olarak dikiliyor. Bu "engel" in ortadan kaldırılması için her türden saldırının dizginlerinden boşandırılması, kadınlara yönelik şiddetin vahşetinin dozunun artmasına neden oluyor.

KADINLARIN SOMUT TALEPLERİ, DEMOKRASİ MÜCADELESİNİN

OLMAZSA OLMAZDIR. Kadın cinayetlerinin artmasına ve vahşileşmesine, kadın yoksulluğunun, işsizliğinin derinleşmesine neden olan bu koşullar aynı zamanda kadınların öfkelerinin de patlama noktasına gelmesine neden olan, kadınları birlikte ses çıkarmak, birlikte mücadele etmek için daha fazla yan yana gelme ihtiyacını açığa çıkaran koşullar. Kadın hareketi, farklı kesimlerden kadınların yan yana geldiği çok çeşitli mücadele araçlarıyla, platformlar, kampanya grupları, yerel birlikler, farklı mücadele alanları içinde kurdukları özgün örgütlenme deneyimleriyle haklarından, hayatlarından vazgeçmemek için yaratıcı, dinamik, pandeminin ve antidemokratik, hukuksuz, keyfi yasakların getirdiği tüm zorluklara rağmen sokakları bırakmayan uzun soluklu bir mücadele deneyiminin sahibi.

Yalnızca Türkiye’de değil, bütün dünyada kadınlar, mücadele için birlikte hareket etmenin, mücadelenin etki alanını genişletmenin yol ve yöntemlerini bulmaya çalışırken, aynı zamanda, büyük toplumsal hareketlerin ve geniş katılımlı, gündem değiştirici eylemlerin sürükleyicileri oluyorlar. Arjantin’den Sudan’a, Hindistan’dan İspanya’ya yoksulluğa, kötü yaşam koşulları dayatmasına, işsizliğe, şiddete, kadın cinayetlerine, eşitsizliğe, ayrımcı politikalara karşı sokakta büyüyen kadın mücadelesi dalgası daha iyi bir yaşam, eşit bir varoluş ve herkes için özgürlük talebi için deneyim biriktiriyor.

Bütün bu sorun başlıkları ve bunlar karşısında yürütülen mücadele deneyimlerinde kadınların ortaklaştığı temel talepler, hep birlikte her alanda yürütülen mücadelenin ve elbette demokratik bir ülke mücadelesinin de olmazsa olmaz talepleri:

- Eşit yurttaşlık hakkımızın garanti altına alınması için hayatın her alanında somut adımlar atılmasını, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yasalarda ve hayatın her alanında sağlanmasını istiyoruz.
- Kazanılmış haklarımızı ve mücadeleyle yazdığımız yasaları tehdit eden söylemlere ve girişimlere son verilmesini istiyoruz...
- Şiddetsiz bir yaşam sürme hakkımız için acil bir eylem planı açıklanması ve uygulanmasını istiyoruz... 7/24 çalışacak etkin, farklı dillerde hizmet veren özel bir Alo Şiddet Hattı... Her semtte bir kadın danışma evi, her 100 bin nüfusa en az bir sığınak, her 200 bin nüfusa en az bir cinsel şiddet kriz merkezi... Şiddetle ilgili ulusal mücadele ağı... Şiddete uğrayan kadınların

Fotoğraf: Alaattin Timur

ve LGBTİ+’ların bağımsız bir yaşam kurmak için ihtiyaç duyduğu barınma, eğitim, sağlık, istihdam olanaklarının kamusal hizmet olarak sağlanması... Göçmen kadın ve çocuklara yönelik şiddeti önleme ve şiddete karşı korumada ayrımcılığa son verilmesi... 6284 kadınları şiddetten koruma yasasının etkin uygulanmasını istiyoruz... Yasaların eksiksiz uygulanmasını istiyoruz... Tüm şüpheli kadın ve LGBTİ+ ölümlerinin mercak altına alınmasını; ekonomik ve siyasal olarak nüfuzlu kişilerle ilgili cinsel saldırı ve cinayet iddialarının aydınlığa kavuşturulmasını, failerin ve soruşturmaların kapatılmasında rolü olanların cezalandırılmalarını istiyoruz...

- TCK 103. madde kapsamındaki çocuk cinsel istismarcılarına af, "erken evlilik" "genç evlilik" gibi adlar altında çocuk cinsel istismarının meşrulaştırılmasına; kadınların Medeni Kanun, Ceza Kanunu ve şiddet ile ilgili kanunlardaki kazanılmış haklarını ve anayasal eşit vatandaşlık ilkesini kamuoyu önünde sürekli olarak tartışmaya açan tüm söylem ve girişimlere son verilmesini istiyoruz... Çocuk yaşta evlendirmeleri ve çocuk istismarını önlemesi gerekirken; aksine teşvik eden, kolaylaştıran ya da göz yumanların soruşturulmasını ve cezalandırılmasını istiyoruz...
- Eğitimin her kademesinde, medyada, toplumsal hayatın her alanında cinsiyetçi rolleri, kalıplaşmış tutum ve davranışları değiştirmek üzere somut adımlar atılmasını istiyoruz...
- İşyerinde şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesi için etkin politikalar, örgütlenme özgürlüğü ve İLO 190 sayılı sözleşmenin imzalanıp uygulanmasını, cinsiyetçi

istihdam politikalarının son bulmasını, insanca yaşanacak ücret, iş yaşamının her kademesinde, yönetici pozisyonlarda eşitlik istiyoruz...

- Kadın istihdamın önündeki engellerden olan çocuk bakımı, yaşlı bakımı ve ev işleri kadının üstünden alacak sosyal politikalar, salgın döneminde artan kadın işsizliğini azaltacak istihdam politikaları, kadınların gelirlerini koruyacak önlemler, artan bakım emeği için ekonomik destek ve ebeveyn yardımları istiyoruz.
- Kadın yoksulluğunu ortadan kaldırmak tüm kadınların nitelikli eğitim imkanlarına ulaşabildiği olduğu, gelir getirici güvenceli istihdam imkanlarının bulunduğu, kadınların kendi yaşamları üzerinde irade sahibi olduğu, siyasette ve karar alıcı mekanizmalarda eşit yer aldıkları bir toplumda mümkündür. Bu toplumun inşası için tüm demokrasi güçleri sorumluluk sahibi.
- Özgür, eşit, şiddetsiz bir yaşam mücadelemizde dayanışmamızı ve örgütlülüğümüzü hayata geçirdiğimiz kadın kurumlarına yönelik her türden saldırıya, kadın aktivistlere ve siyasetçilere yönelik saldırılara, gözaltı ve tutuklamalara, kadın mücadelesini kriminalize etme girişimlerine son verilmesini istiyoruz.
- Bu ülkenin Deniz Poyraz şahsında savaş politikalarının aramızdan aldığı tüm kadınlara barış borcu var. Kadınların huzurunu, güvenliğini, eşit yurttaşlık, dil ve kimlik haklarını güvence altına almak, kadınları özel hedef haline getiren militarist politikaların yaygınlaştırdığı cinsiyetçi söylem ve uygulamaları geride bırakmak, savaşa harcanan bütçelerin kadınların temel ihtiyaçlarına, hak ettikleri insanca yaşam için gereken şiddetten korunma mekanizmaları, eğitim, sağlık, istihdam olanakları, barınma, çocuk ve yaşlı bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması için kullanılması için barışa ihtiyacımız var.

Kadınların özgür ve eşit olmadığı, şiddet tehdidiyle sürekli karşı karşıya bırakıldığı, haklarının sistematik bir biçimde saldırı altında olduğu, savaşın, nefret söylemlerinin, ayrımcılığın hüküm sürdüğü bir ülkede demokrasi yoktur. Kadınların eşit ve özgür bir yaşam mücadelesini içermeyen bir demokrasi mücadelesi, kadınların eşit ve özgür bir yaşam için somutlaştırdığı taleplerini asli talepler haline getirmeyen bir demokrasi programı mümkün değildir. Kadınların haklarına yönelik topyekûn saldırılara karşı topyekûn bir mücadele tüm demokrasi güçlerinin sorumluluğu.

Demokrasi Konferansı**LGBTİ+****Çalışma Alanı**

Vardık, Varız, Var Olacağız!

LGBTİ+'ların kimliklerinin kimseden icazete ihtiyaç duymadığını bir kez daha yineliyoruz. Stonewall'dan Ülker Sokağı; Eryaman'dan, Meis Sitesi'ne; Mis'ten Bayram Sokak'a, ODTÜ'den Boğaziçi'ne yaşamın her alanında vardık, varız ve var olmaya devam edeceğiz.

"Günler sarmal bir yay gibi / Bunu unutma"

Arkadaş'ın dizelerindeki o sarmal yay hepimizin üzerine çökmüş, olağanüstü hal olağanlaşmış, demokrasinin esamesinin okunmadığı bir dönemden geçerken; LGBTİ+'ların eşitlik, özgürlük, adalet ve hak mücadelesi hiç olmadığı kadar baskı altında. Bütün bu baskı ortamında Arkadaş'ın seneler öncesinde verdiği selama, 2021'de Demokrasi Konferansı'nda karşılık veriyoruz: Merhaba canım!

2015 yılı Türkiye'de LGBT+ hakları ve hareketi açısından önemli bir dönüm noktasıydı. Uzun yıllardır barışçıl bir şekilde yapılan İstanbul LGBTİ+ Onur Yürüyüşü'ne polis saldırısı ve ardından LGBTİ+'lara yönelik nefretin siyasiler eliyle körüklenmesi katliam çağrısına dönüştü, kendilerine Genç İslami Müdafaa diyen bir grup LGBTİ+'ların öldürülmesine çağrı yapan afişleri Ankara sokaklarına astı. Onur Yürüyüşüne polis; plastik mermi, gaz, tazyikli su ile saldırdı, birçok kişi yaralandı. 2016 yılında IŞİD'in Kaos GL'yi tehdit etmesi, Ankara'da Homofobi ve Transfobi Karşıtı Yürüyüş'ün yasaklanması; İstanbul Onur Yürüyüşü'nün bir kez daha yasaklanması, artan nefret saldırıları ve cinayetleri, LGBTİ+'ları hedef alan karalama kampanyalarının medya ve siyasiler eliyle artık sistematikleşmesiyle birlikte deyim yerindeyse Türkiye'de artık LGBTİ+ hakları açısından yeni bir dönem başladı. Devamındaki yıllarda da yasaklanan yürüyüş için, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenecek alanlar arasında yer alan Bakırköy Meydanı'na yapılan miting başvurusunun reddedilmesi, LGBTİ+'lara sadece Taksim'in değil, İstanbul'un tamamının yasak olduğunu da açıkça gösterdi. Onur Haftası Komitesi ve SPoD'un açtığı davada Mahkeme yasak kararının hukuka aykırı olduğuna hükmetse de geçen iki yılda yaşanan hak kaybı telafi edilmedi aksine İstanbul'daki fiili ya-

Fotoğraf: Özcan Yaman

saklamalar devam etti. LGBTİ+ düşmanlığının Hükümet politikasına dönmesi 2017 yılında olağanüstü hal döneminde Ankara Valiliği'nin kent genelinde LGBTİ+ etkinliklerini süresiz olarak yasaklamasıyla resmiyete döküldü. Ankara'da bulunan LGBTİ+'lar ve LGBTİ+ haklarını savunan dernekler için; biri OHAL döneminde (Birinci yasak) diğeri ise OHAL sonrası olarak adlandırılan dönemde (İkinci yasak) Ankara Valiliğince yürürlüğe sokulan iki ayrı süresiz yasaklama kararı vardı. Pembe Hayat ve Kaos GL Dernekleri hukuki mücadeleyi kazandı. Her iki yasak da kaldırıldı. 2015 yılından bugüne kadar yasaklar sadece Ankara ve İstanbul'la sınırlı kalmadı. Her ne kadar Ankara'daki kadar kapsamlı ve süresiz bir yasak başka illere sıçramasa da; çeşitli yıllarda İzmir, Mersin ve Antalya'da Onur Haftası ya da Onur Yürüyüşleri yasaklandı. Etkinlik bazlı yasaklamalar birçok şehirde LGBTİ+'ların örgütlenme özgürlüğüne saldırdı.

DERKEN PANDEMİ BAŞLADI... Yeni tip koronavirüsün (Covid-19) yaygınlaşmasının yarattığı küresel kriz devam ederken bir yandan da hükümetlerin "Aynı gemideyiz" söylemleri pandemiyle mücadelenin temel söylemlerinden biri olmaya devam ediyor. Türkiye'de ilk vakanın tespit edildiği 11 Mart'ta açıklandı. Sağlık Bakanlığı bir yandan evde kalma çağrısı yaparken, diğer yandan birçok iş kolunda işçiler işlerine gitmek zorunda kalıyor. "Herkesin kendi OHAL'ini ilan etmesi" çağrısıyla özetlenebilecek Türkiye'nin Covid-19 hikayesi; halihazırda ülkedeki en kırılgan, haklara erişimde ciddi sorunlar yaşayan, yaşam hakkı da dahil olmak üzere bir dizi hakkı sistematik olarak ihlal edilen LGBTİ+'lar açısından da ciddi sorunlara yol açıyor. Sağlık hakkına erişim, istihdam sürecindeki eşitsizlikler, evlere kapanmak zorunda kalmakla birlikte artan ev içi şiddet bir yana; LGBTİ+'lar koronavirüs günlerinde çeşitli nefret kampanyalarının da hedefi haline geldi.

Fotoğraf: Fatoş Erdoğan

Son yıllarda Valilik ve Kaymakamlıkların yasak kararlarının yanı sıra, üst düzey kamu görevlilerinin LGBTİ+'ları hedef gösteren açıklama ve uygulamaları sistematikleşti. Koronavirüs pandemisinin ilk günlerinde Milli Eğitim Müdürlerinin talimatıyla okul müdürleri karantina günlerinde online eğitimi sürdürmek için kurulan WhatsApp gruplarında LGBTİ+'ları hedef gösteren mesajlar paylaşılması, Netflix'te olmayan bir eşcinsel karakter üzerinden sosyal medyada nefret kampanyaları ve RTÜK Başkanı'nın ayrımcı açıklaması ve Diyanet'in nefret hutbesi ve ardından çok sayıda bakanın nefrete sahip çıkması ile başlayan süreç Onur Haftası'na da sıçradı. Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) artık olağanlaşan nefretini sürdürdü. İhvan'ın İstanbul'daki TV kanalından "eşcinselleri öldürün" çağrısı yapıldı. Ticaret Bakanlığı, e-ticaret sitelerinde içinde LGBTİ+ geçen ya da gökkuşağı olan ürünleri sansürledi. LGBTİ+ düşmanı nefret kampanyaları Boğaziçi direnişini de hedef aldı. Boğaziçi Üniversitesi LGBTİ+ Çalışmaları Kulübü bir gece yarısı kararıyla kapatıldı. Polis adeta gökkuşağı avına çıktı. Onlarca LGBTİ+ arkadaşımız Boğaziçi direnişinde, İstanbul Sözleşmesi eylemlerinde, 8 Mart eylemlerinde gözaltına alındı. Gözaltında işkenceye, nefret söylemine ve tecavüz tehdidi-ne maruz bırakıldı. İstanbul'da, Kürt trans+'lar eylem sonrası sokak ortasında işkenceyle gözaltına alındı. Bayram Sokak'taki seks işçisi trans kadınlar bu süreçte pandemi bahanesiyle evlerinden edildi, çalışma haklarından mahrum bırakıldılar. Neredeyse her şehirde 8 Mart eylemlerinde polis LGBTİ+ hareketinin bayrak ve sembollerine saldırdı. Polis, gökkuşağı bayraklarını alana sokmamak adına adeta "bayrak kapmaca" oynuyor! Bütün bunlar pandemi sürerken LGBTİ+'lara nefretin sadece küçük bir bölümü... Ve bütün bunlar devletin LGBTİ+'lara açtığı savaşın görünen yüzleri...

Türkiye'de yurttaşlar, toplu olarak bir araya gelip eyleyemedikleri ve düşüncelerini açıklayamadıkları için örgütlenme özgürlüklerini de kullanamamakta, müşterek geleceklerini şekillendirmek üzere sivil ve kamusal alana örgütlü olarak katılamamaktadırlar.

LGBTİ+'LARA AÇILAN SAVAŞIN GÖRÜNMEZLEŞTİRDİKLERİ Bütün bunlar yaşanırken Diyanet'in LGBTİ+'ları ve HIV'le yaşayanları hedef gösteren nefret hutbesinin ardından cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılık ve şiddet vakalarında yüzde yüz artış yaşandı¹. LGBTİ+'lara ev içi şiddet arttı. LGBTİ+'lar duygusal şiddet, ekonomik şiddet, sözlü şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve siber şiddet de dahil her türlü şiddetin hedefindeydi². Pandemide evde kalma ihtimali olmayan ya da evde kaldığında aile fertleri tarafından şiddet görme ihtimali olan LGBTİ+'lar açısından yeni sorunlar ortaya çıktı. Şiddet riskinin yanı sıra, sağlık hakkına erişimde ayrımcılık pandemi günlerinde daha hayati bir konu haline gelirken; geçiş ya da uyum sürecindeki transların hastanelere gidememeleri ve süreçlerine dair adımları ertelemek zorunda kalmaları, HIV'le yaşayan LGBTİ+'ların hastane kontrollerinin aksamak zorunda kalması ve halihazırda sağlık hakkına erişimde sorunlar yaşayan mülteci LGBTİ+'ların karantina imkanı dahi bulamaması önemli sorunlar yarattı. İstihdamda ayrımcılığı en yoğun yaşayan gruplardan LGBTİ+'lar; işini kaybetme korkusu, işsizlik ve gelir kaybı ile karşı karşıya. Sosyal güvenceleri olmayan seks işçisi LGBTİ+'lar maddi gelir kaybını en yoğun yaşıyor. Bir yanda koronavirüs diğer yanda gelir kaybı bir cendere yaratıyor.

Hizmet ve eğlence sektörünün neredeyse durmasından en çok etkilenen grupların başında da yine LGBTİ+'lar geliyor. LGBTİ+ işsizliği yüzde 64'e ulaşmış durumda³ LGBTİ+ işçiler ayrımcılık, dışlama, aşağılama, dedikodu ve nefret söylemiyle karşılaşılıyor. İşini kaybetme ve daha ağır bedeller ödeme korkusuyla haklarını arayamıyor. Devlet eliyle kısırlatılan ayrımcılık işyerlerine de yansıyor. LGBTİ+'ların ekonomik ve sosyal hakları ise maalesef sendikaların önceliği değil⁴ LGBTİ+'ları hedef alan nefret suçları linç niteliğinde: Nefret suçları kamusal alanlarda, görgü tanıklarının gözü önünde işleniyor. Polis ise pek çok vakaya kayıtsız ya da küçümseyici yaklaşıyor. Ve nefret suçlarının temelinde eşitsizlik yatıyor⁵ Dahası, LGBTİ+'lara işkence ve kötü muamele artıyor⁶.

KESİŞEN AYRIMCILIKLAR, KATMERLENEN DERTLER... İktidar bir yandan toplum mühendisliğine soyunarak, LGBTİ+ hareketinin 30 yıldan uzun süredir mücadele ederek yarattığı toplumsal dönüşümü engellemek isterken; diğer yandan heteroseksizm ve ikili cinsiyet rejimi; cinsiyetçilik, ırkçılık, mezhepçilik,

yaşçılık, sağlamlılık gibi diğer ayrımcılık biçimleriyle ittifaklar kuruyor. Kürt, Alevi, Ermeni, Yahudi, Rum, Süryani, mülteci, yaşlı, HIV'le yaşayan, mahpus, engelli LGBTİ+'lar iktidarın baskı ve zulüm politikalarının doğrudan hedefi haline geliyor.

GÖĞE BAKALIM! Gelin bu resmi değiştirmek için aşağı değil, göğe bakalım! Çünkü hepimizin birbirinde ve gökyüzünde bulunduğu, öz-gürleşmenin olmazsa olmazı gökkuşağı var! Hep beraber, toplumsal barış içerisinde yaşamak için göğe bakalım, gökkuşağına bakalım! LGBTİ+'ların eşitlik ve özgürlük mücadelesi, demokratikleşme ve insan hakları mücadelesidir ve bu mücadelenin vazgeçilemez bir parçasıdır. Bu coğrafyada yaşayanları cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temel ayrımcılıkla hedef göstermeye, suçlu ilan etmeye yönelik devletin tüm politikalarına ve söylemlerine karşı çıkmak, bu tavırlarla mücadele etmek demokrasi mücadelesinin varlık sebebidir. LGBTİ+ hareketi otuz yılı aşan mücadele tarihinde yeri geldi 1 Mayıs alanlarından "Kapitalizme karşı buradayız" ve "LGBTİ+ hakları sendikal haklardır" dedi; Newroz ateşinin üzerinden atlarken "Biji Aşiti" dedi; 8 Mart'larda patriyarkaya karşı sokakları doldurdu, barış mitinglerinde hem barışı savundu hem de "LGBTİ+'lara ilan edilmemiş savaşa da son" dedi ve Onur Yürüyüşleri'nden haykırdı: Vardık, varız, varolacağız!

Biz Demokrasi Konferansı olarak LGBTİ+'ların bu uzun soluklu eşitlik, özgürlük, adalet ve hak mücadelesinden öğrenmeye adayız. LGBTİ+'ların açtığı patika yolların arkasında denizi birlikte görmek istiyoruz. Hükümetin LGBTİ+'lara saldırıları aynı zamanda hepimize ve demokrasiye saldırdır. Demokrasi, özgürlük talepleriyle, iş, ekmek talepleri birbirini tamamlayan bir bütün oluşturur. Biri olmazsa öbürü de olmaz. Hak talebinde bulunan kişi ya da gruplar başka hak taleplerine karşı kayıtsız kalamazlar, kendi talepleriyle başka talepler arasındaki ilişkiyi görmezlikten gelemeyiz.

LGBTİ+'lara nefret saldırılarına karşı demokrasi güçlerinin, toplumsal muhalefetin nasıl cevap verdiği, LGBTİ+'lara ilan edilen bu savaşı durdurma konusunda büyük önem taşıyor. Hükümetin LGBTİ+ düşmanı bir politikası varken demokrasi güçlerinin ve toplumsal muhalefetin LGBTİ+ hakları ve eşitliği için politikasının olmaması kabul edilemez. LGBTİ+ hakları, eşitliği, adalet ve özgürlüğünü kurumlarımızın merkezine çekmek, merkezi ve yerel düzeyde politikalar geliştirmek hem güncel hem de tarihsel görevimiz olmalı. LGBTİ+'lar kurumlarımızın, örgütlerimizin, hayatlarımızın dışında değil. Bizlere düşen birlikte özgürleşmek için birlikte mücadele etmek ve iktidarın düşmanlaştırma zehrini karşı yoldaşlık panzehirini üretmektir.

Burada, bu konferansta bir araya geliyoruz bir yandan da LGBTİ+ Onur ayı olan Haziran ayını selamlamaktır. LGBTİ+'ların direnişi bizim de dire-

Fotoğraf: Fatoş Erdoğan

nişimizdir. LGBTİ+ Onur Ayı kutlu olsun. "Nasıl bir demokrasi istiyoruz" sorusunun yanıtını bu coğrafyanın en köklü direnişlerinden olan Onur Yürüyüşleri'nde arayacağız...

ANAYASAL TANINMA TALEBİ LGBTİ+'LARIN ADLARIYLA ÇAĞRILMA TALEBİDİR! LGBTİ+'ların senelerdir yinedeği anayasal eşitlik, nefret suçlarına karşı koruma, sağlık, istihdam, eğitimde ayrımcılığa karşı yasal önlemler talepleri Demokrasi Konferansı olarak bizim de talebimizdir. Talep etmenin ötesinde; nasıl ki yaşamak istediğimiz hayatı şimdiden örmek, ilmek ilmek eşitliği ve özgürlüğü kazanmak için başka alanlarda örgütleniyorsak; LGBTİ+'ların eşitlik mücadelesinde de yoldaşlık etmekten onur duyuyoruz.

"Toplum hazır değil" diyenlere, toplum bizi diyor. LGBTİ+'ları yok sayanlara, LGBTİ+'ların köklü mücadelesini hatırlatıyoruz. LGBTİ+'lara sapkın, günahkar, anormal, hasta diyenlere karşı bir aradayız!

ALİŞİN! BURADAYIZ, GİTMİYORUZ!Varoluşlarımızı nefret söylemleri ve hedef göstermelerle kriminalize edenlere, bayraklarımızı ve tüm izlerimizi sokaktan silmeye çalışanlara, muhtelif suçlamalarla kimliklerimizi yargının konusu haline getirenlere, İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçeceğimizi zannedenlere de hatırlatıyoruz: Alışın! Buradayız, gitmiyoruz! İktidarın, pandeminin başından beri artarak devam eden nefret söylemlerine karşı, homofobiye, bifobiye, transfobiye, interfobiye ve her türlü ayrımcılığa karşı mücadele etmeye devam edeceğiz. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin gerekçesi haline getirilmeyi kabul etmiyoruz. İstanbul Sözleşmesinden vazgeçmiyoruz. Cumhurbaşkanlığı'nın sözleşmeden çekilme açıklamasındaki cümleleriyle ortaya koyduğu LGBTİ+ düşmanlığına karşı LGBTİ+'ların kimliklerinin kimseden icazete ihtiyaç duymadığını bir kez daha yineliyoruz. Stonewall'dan Ülker Sokağı; Eryaman'dan, Meis Sitesi'ne; Mis'ten Bayram Sokak'a, ODTÜ'den Boğaziçi'ne yaşamın her alanında vardık, varız ve var olmaya devam edeceğiz.

Demokrasi Konferansı

Mülteci ve Göçmenler

Çalışma Alanı

Mülteci Haklarını Görmezden Gelemeyiz

Yerel yönetim sadece yurttaşlar için bazı hizmetler üreten bir yapı ve merkezi yönetimin bir uzantısı değildir. Yerel yönetimler, yurttaşların kendi yaşam alanları hakkında söz sahibi oldukları, bizzat karar alma ve denetim süreçlerinde etkin oldukları yapılar olarak tarif edilmelidir.

Tüm dünyanın içinden geçtiği bu zor günlerde herkes için eşit, adil ve özgür bir dünyayı inşa etmenin mümkün olduğunu, bu cüreti gösterecek gücü, ortaklaştığımız söz ve eylemlerimizle yaratabileceğimiz iddiasıyla bir araya geliyoruz.

İnsanlık içinden geçtiğimiz tarihsel dönemde uzun zamandır kendine unutturulan “dayanışma” kavramın, eyleminin değerini yeniden keşfetmeye ve var olan düzenin bir avuç azınlığın dışında kalan çoğunluklar ve gezegenimiz için getirdiği ölümcül yıkımı sorgulamaya başlamıştır. Ve bu nedenledir ki bu konferans şairin dediği gibi “toprağında gölge, sokağında fener, penceresinde cam olmayan” “Büyük İnsanlığın” sözüne ses olmaya çalışacaktır.

Söyleyeceğimiz her söz yok sayılan, görmezden gelinen herkes içindir. Şüphesiz ki egemenler tarafından bize “güvenilmez yabancılar” olarak tanıtılan mülteciler de bu sesin bir parçasıdır.

Bugün var olan dünya düzeninin kaçınılmaz sonucu olarak milyonlarca insan, savaşların, ekonomik ve ekolojik krizin yarattığı yıkım sebebiyle ya kendi ülkesinde ya da sınırların ötesinde yerinden edilmekte, yine on binlercesi insanca bir yaşama kavuşma umuduyla çıktıkları göç yollarında hayatlarını kaybetmektedir. Menzile erişebilenler için ise sınırsız sömürü, baskı, şiddet ve ayrımcılık hayatlarının rutini haline gelmektedir.

Fotoğraf: Yasin Akgül

MÜLTECİLERİN SORUNLARI TARTIŞILMIYOR. Her ne kadar bugün tüm dünyada “göç” “göçmen krizi” gibi kavramlar üzerinden sorunlar tartışılıyor olsa da “güvenlikçi”, “entegrasyoncu” bakış açısının hakimiyetinde yürütülen bu tartışmalarda aslında mültecilerin sorunlarından ziyade, yerel toplumların mültecilere yönelik tepkilerinin nasıl yönetileceği ön plana çıkarılmaktadır.

Ayrımcılık karşıtı gibi sunulan bu tartışmalar ne yazık ki tüm insanlığın ortak bedeller ödeyerek ve mücadele ederek kazandığı evrensel insan haklarını ve hukukunu aşındırarak, mültecileri kendisine sunulana razı olmak zorunda olan, hakları ulus devlet hukukunun insafına bırakan bir sistemde, söz, yetki ve karar mekanizmasının dışına itilerek Bouman’ın tarif ettiği gibi “ıskarta hayatlar” olarak yaşama tutunmaya çalışıyorlar. Onlar bizim için ya birer acıma nesnesi ya da her an hayatımızı, düzenimizi tehdit edecek eylemlerin birincil sorumlusu olarak güvenilmez kapı komşularımızdan öteye bir anlam ifade etmiyorlar.

Bugün toplumsal muhalefetin gerçek bir demokrasiyi inşa etmek gibi bir iddiası olacak ise toplumsal hiyerarşinin en altına itilen mültecilerin haklarını görmezden gelerek, sınırsız sömürünün öznesi haline gelmelerine ses çıkarmayarak, haklarını vatandaşlık hukukuna sıkıştıran bir demokrasi talebinin başarılı olma şansı yoktur.

Bizler kendimiz için olduğu kadar herkes için de eşit, adil ve özgür bir dünya dilemeye, bu mücadeleyi yükseltmeye kararlıyız. Bu kapsamda mültecilerin hem göç sırasında hem de yeni yurtlarında görmezden gelinen tüm hakları için sözümüzü esirgemeyeceğiz.

Siz katılımcıları da mültecilerin seslerini duymaya, sözlerini dinlemeye, “eşit insanlık” mücadelesine katkı vermeye davet ediyoruz.

Mülteci ve Göçmenler

Mülteciler ve göçmenle sosyal ve siyasi talepleri olan etkin siyasi öznelerdir Mültecilerin ve göçmenlerin sosyal ve siyasal talepleri olan etkin siyasal özneler olarak görülmesi karşı karşıya kaldıkları açlık, işsizlik, barınma sorunlarına acil çözüm üretilmesi gerekiyor.

BU BAĞLAMDA;

- Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi'ne koyduğu coğrafi çekince/sınırlama kaldırılmalı;
- Herkese vatandaşlık ya da mültecilik ya da 3. bir ülkeye gitme hakkı verilmeli,
- Avrupa'nın mültecileri Türkiye'ye hapseden AB ve Türkiye arasındaki geri kabul anlaşması ve AB'nin Yeni İltica ve Göç Paketi iptal edilmeli;
- Mültecilerin pazarlık aracı olarak kullanılmasına son verilmeli;
- İnsan haklarından faydalanmak, mülteci/göçmen/kaçak göçmen ayrımlarıyla statüye bağlı olmaktan çıkarılmalı, eşit olarak herkese sağlanmalıdır.

Hem Türkiye'de hem de dünyada birlikte eşit bir yaşam kurmak istiyorsak mülteci/göçmen hakları mücadelesinin hepimizin mücadelesi olduğunu savunmalıyız.

Demokrasi Konferansı

Öğrenci Gençlik

Çalışma Alanı

Yaratmakta Olduğumuz Özgür Bir Dünya

Direnen tüm kesimleri de içinde bulunduğumuz bu karanlıktan direnişimizle çıkmaya, yasakları tanımamaya çağırıyoruz! Düşüncelerimizle, haklarımızla, kendi yaşam tarzlarımızla, özgürlüklerimizle var olacağız. Gelecek biziz, hep birlikte mücadele ederek geleceği yaratacağız!

Bizler öğrenci gençlik olarak; bilimi, sanatı, özgürlüğü, yaşamı öğrenenler ve üretenleriz. Aynı zamanda yaşam alanı olan kampüsleri elinden alınanlar, antidemokratik uygulamalarla iradeleri gasp edilen, özgür ve bilimsel üretim yapmaları engellenen, geleceksizliğe ve sömürüye terk edilenleriz. Fakat bizler, gençleri terk ettikleri bu karanlığı, bugünümüzün ve yarınımızın ellerimizden alınmasını kabul etmiyoruz. Bizlerin yaratmak istediği bir dünya var ve direniş bizlere öğretti ki özgür bir dünyayı ancak hep birlikte üretmek yaratabiliriz, seslerimizi bir yanımdakinin sesinin yanında büyütüp kaza-nabiliriz. İşte bu yüzden bir araya gelerek geleceğimizde bizim de sözümüz var diyoruz, istediğimiz geleceği hep birlikte tartışarak var ediyoruz. İşte; öğrenci gençliğin gündemleri, tartışmaları, istekleri ve gerçekleştirecekleri!

SÖZ, YETKİ, KARAR ÜNİVERSİTE BİLEŞENLERİNE! 2 Ocak 2021 günü Boğaziçi Üniversitesi'ne kayyum rektör olarak AKP'li, intihalcı, cinsiyetçi Melih Bulu'nun atanmasıyla birlikte 4 Ocak'ta Boğaziçi Üniversitesi'nin önünde binler olduk. Halihazırda üniversitelerdeki tüm rektörlerin seçilmiş değil atanmış olmasına, hepsinin kayyum rektör olmasına rağmen Boğaziçi Üniversitesi'ne Melih Bulu'nun atanması tüm üniversiteliler için bardağı taşıran son damla oldu ve bu durum kamuoyu nezdinde de yankı uyandırdı. Böylelikle aylar süren ve sürececek olan bir direniş için de ilk kıvılcım yanmış oldu. Bu süreçte neredeyse bütün illerdeki üniversitelerde dayanışmalar kuruldu, onlarca inisiyatif oluşturuldu, toplumun tüm kesimlerinden dayanışma ve destek mesajları yağdı. Öğrenci gençlik de bütün renkleriyle beraber direnişin bir

parçası oldu; kimi zaman yoga yaptı, sloganlar attı, sergiler açtı, afişlerle duvarları süsledi, tutuklu arkadaşlarına mektuplar yazdı, şarkılar üretti, yere düşen arkadaşına el uzattı, bale yaptı, barikata yüklendi, çadırlar kurdu kampüsünü terk etmedi. Bütün bu direnişin içinde hep bir ağızdan aynı talebi haykırdık: Söz, yetki, karar üniversite bileşenlerine! Direnişin ilk gününden itibaren hedefimize üniversitelerde gerçekleşen irade gaspını koyduk ve üniversitelerde bütün bileşenlerin katılımıyla demokratik seçimler yapılması gerektiğini savunduk.

Üniversitelerde öğrenci, akademisyen, işçilerden oluşan tüm bileşenlerin katılımıyla demokratik rektörlük seçimleri yapılmalıdır. Bu noktada Boğaziçi Üniversitesi'nde direnişin başlarında yürütülen bileşenler meclisi tartışması ön açıcı olacaktır. Her ne kadar bileşenler meclisinin devamlılığı sağlanamasa da üniversite bileşenlerinin kendi öz örgütlülüklerini yaratması ve bir araya gelerek üniversite yönetimine dair söz, yetki ve kararı elinde bulundurması fikri, bu fikir çerçevesinde gerekli örgütlenmelerin yapılmasına dair girişimler oldukça önemli. Bu noktada, tüm kayyum rektörlerin istifa etmesi ve üniversite bileşenleri tarafından üniversite yönetiminde demokratik bir sürecin işletilmesi öğrenci gençliğin en önemli gündemlerinden olmaya devam edecektir.

ÜNİVERSİTELERDE POLİS VE ÖZEL GÜVENLİĞİN VARLIĞINI, BASKISINI

KABUL ETMİYORUZ! Her türlü baskıdan uzak özgürce bilimin üretildiği alanlar olması gereken üniversiteler; kampüslerdeki polis karakollarıyla, özel güvenlik ofislerinde bekleyen polislerle, kampüs girişlerine konuşlanan TOMA'lar ve akreplerle, dersliklerimizde bizimle birlikte oturan sivil polislerle, polisle işbirliği yaparak öğrenciye şiddet uygulayan özel güvenliklerle, kampüste ve dışarda öğrencileri takip ederek tehdit eden sivillerle abluka altına alınmış durumda. Yaşam alanlarımız olan kampüsler, yüksek güvenlikli karakollarla doldurulmuştur ve bu yüzden güvenli olmaktan çok uzaktır. Ege Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsü, Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsü, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi okul içine doğrudan karakol kurulan üniversitelerden yalnızca birkaçıdır. İstanbul Üniversitesi Beyazıt kampüsünün girişine baktığımızda akademik üretim yapılacak bir alandan çok polis karakoluna benzemektedir. Boğaziçi Direnişi'nin büyümesiyle kampüse giden tüm cadde aylarca polis bariyerleriyle kapatılmıştır. Öğrenci gençlik yaşam alanlarının, üretim alanlarının karakollara dönüşmesini; üniversitelerde polis ve özel güvenliğin varlığını, baskısını hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Polis, üniversitelerimizden derhal çekilmelidir!

EĞİTİM HAKKIMIZ GASP EDİLEMEZ, TUTSAK ÖĞRENCİLERE ÖZGÜRLÜK!

Adalet Bakanlığı, 2016 sonunda cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlü öğrenci sayısının 69 bin 301 olduğunu açıklamıştı. 2013 Mayıs ayı itibarıyla 2 bin 776 tutuklu ve hükümlü öğrenci bulunuyordu. Bu sayı 2016 yılı sonu itibarıyla 25 kat artarak, 36 bin 33'ü lise ve dengi okullar ile önlisans ve lisans, 33 bin 268'i ise açıköğretim olmak üzere 69 bin 301'e yükseldi. Burada 2013-2016 yılları arasında, yalnızca üç yılda tutuklu öğrenci sayısındaki 25 kat artışı net olarak görebiliyoruz. Bu Türkiye tarihindeki en yüksek mahkum öğrenci

sayısı. Adalet Bakanlığı tarafından açıklanan son veriler 2016'dan. 2016'dan bu yana beş yıl içerisinde artan baskılar ve hukuksuzlar düşünüldüğünde tutuklu öğrenci sayısında muazzam bir artış olduğunu kabul etmek gerekir.

Ayrıca lisede ve üniversitede okuyan tutuklu öğrenciler yeni eğitim ve öğretim yılında kayıtlarını yenileyemiyor, birçok öğrenci maddi imkanı bulunmadığı için eğitim masraflarını karşılayamıyor, devam zorunluluğu olan derslere katılamayan ve mazeretli kabul edilmeyen mahpuslar, devamsızlık nedeniyle derslerini geçemiyor ve okuldan atılıyorlar. Cezaevlerinde öğrencilere tahsis edilmiş oda, kütüphane, bilgisayar, internet vb. olanakların olmaması anayasanın eşitlik ilkesine uymuyor. Henüz mahkeme süreci tamamlanmayan ancak uzun tutukluluk nedeniyle cezaevlerinde bulunan öğrenciler, devamsızlık, kayıt yenileyememe ve sınavlara girememe gibi gerekçelerle eğitim haklarını kaybediyorlar.

Boğaziçi Direnişi süresince de 11 öğrencinin üniversitelerini savundukları için tutuklandığına şahit olduk. Fikirleri, hak mücadeleleri sebep gösterilerek binlerce öğrenci tutuklu yargılanmakta. Kampüs kapılarına kelepçe vurarak akademiye biat etmeye zorlayanlar öğrencilerin bileklerine kelepçe vurarak eğitim haklarını gasp etmeye devam etmekte. Bizler tutuklu öğrenci arkadaşlarımızın eğitim haklarının gasp edilmesini kabul etmiyoruz, tutuklu öğrencilere özgürlük istiyoruz!

ÖĞRENCİLERİN KRİMİNALİZE EDİLMESİ KABUL EDİLEMEZ; HAKLIYIZ, KAZANACAĞIZ! Üniversitelerde çeşitli yollarla öğrenciler kontrol edilmeğe çalışılıyor, baskılanıyor ve öğrencilerin özgürce üretim yapmalarına engel olunuyor. Bu sınırları tanımayan, kendi iradesiyle hareket eden, bilim ve sanat üreten öğrencilerin karalandığını, kendisine yapılan haksızlıklara tepki gösteren öğrencilerin kriminalize edildiğini görüyoruz. Bir gecede üniversitelerimize tepeden rektörler atandı. Bütün bu hukuksuz uygulamalara karşı öğrenciler ses çıkardığında ise önce "terörist" olmakla sonra "sapkın" olmakla suçlandı. Öğrencilerin direnişini karalamak üzerine ana akım medyada devlet yetkilileri çıkıp öğrencileri hedef göstererek konuşmalar yaptı. Öğrenciler eylemden sonra ev baskınları yapılarak gözaltına alındı. Öğrencilerin aileleri arandı ve öğrencilerin direnişine dair sorular soruldu, tehditkar söylemlerle bilgi paylaşımları istendi. Öğrencilerin hak mücadelesinin kirletmek için iradeleri çiğnenerek ailelerinden bilgi alınmaya çalışılması, öğrencileri kriminalize etme çabasının altının ne kadar boş olduğunu absürd bir şekilde gösteriyor. Öğrencilerin kriminalize edilmesini kabul etmiyoruz; haklıyız, kazanacağız!

ÜNİVERSİTEDEN ŞİRKET OLMAZ, ÖZGÜR VE BİLİMSEL EĞİTİM İSTİYORUZ! Bugüne geldiğimizde üniversiteler, bilim üretmek amaçlı kurulan yapılar olmaktan çıkarılmış, sermayenin karına daha fazla nasıl katkı yapar sorusunun sorulduğu yerler haline gelmiştir. Bugün, sistemlerinin devamı için bir grup azınlık eğitimi her tür insani ögenin dışına taşımış, baskıcı ve

bilimsellikten uzak bir yapıya sokmuştur. Akademik değerlerin içinin boşaltılmasıyla başlayan süreç; üniversitelerde okuyan öğrencilerin sermayedarlar için teknik eleman, kalifiye işçi olarak yetiştirilmekten öteye geçmeyen, bilim üretiminden uzak yapılar haline gelmiştir. Bilim bir bilgi birikiminden öte bir yöntemdir. Buradaki problemi üretim ilişkilerinden açıklamak, üniversitelerde bilim üretiminin nasıl olması gerektiğine cevap olacaktır. Üretim ilişkileri değişmedikçe, kapitalist-empyralist sistem değişmedikçe üniversitelerdeki bilim üretimi sermayeye endekslı olmaya devam edecektir. Bizler üniversitelerimizin sermayenin karını artırmak üzerine düzenlenen yerler değil, öğrencilerin eğitimin nesnesi değil öznesi olduğu alanlar olmasını istiyoruz. Okulların öznesi öğrencilerdir, öğrenci olmadan bir okul ancak boş duvarlar yığındır. Bizim yapmamız gereken, üniversitelerin öznesi olarak, bilim üretiminden vazgeçmemek ve üretebilecek alanları bugünden yaratmaktır. Bugündür zira, yarına bir hedefle çıkmak, ufuk açıcı olacaktır. Bunu gerçekleştirmek ise bizim elimizdedir. Öğrenci gençlik olarak üniversiteleri sermayenin çıkarlarına terk etmiyor özgür bilimsel eğitim istiyoruz!

YÖK KAPATILMALIDIR! 1980 darbesinden sonra kurulan Yüksek Öğretim Kurumu kurulduğu ilk günden bu yana öğrencilerin ve üniversite bileşenlerinin üzerinde baskıyı denetimi derinleştirmek adına hareket etmektedir. YÖK tarafından atamalar, disiplin soruşturmaları ve kulüp etkinlikleri denetlenmektedir. Öğrenci gençlik üzerinde kurduğu denetim araçları YÖK'ün elinden 2016'da çıkarılan KHK ile alınmıştır. 2016'da çıkarılan KHK'yla birlikte, YÖK tarafından önerilen üç adaydan biri doğrudan cumhurbaşkanı tarafından atanmaya başladı. Atanmış rektörler eliyle kampüslerde öğrencilerin yaşam alanları özel işletmelere, film setlerine verilmekteyken kulüp/topluluk faaliyetleri denetimle, kontrol mekanizması eliyle sansür ve saldırılara uğramakta. Kulüplere kariyer kulübü olmadığı zaman ne bütçe ne de olanak verilmektedir. Sansür ve saldırı politikalarına karşı kampüslerini savunan öğrenciler olarak ellerimizdeki bütün olanaklarla, kampüslerimizi bütün renklerimizle var ediyoruz, edeceğiz. Son olarak 2021 Ocak ayında Melih Bulu gece yarısı çıkartılan bir KHK ile rektör olarak atandı. Atanmış rektöre karşı uzun soluklu bir direnişin başlangıcı öğrenci hareketinde gelişme ivmesini yakalama olanakları vermiştir. YÖK son süreçte tarihsel bağlamından ve yapı olarak işleyişini aksatarak var olmaya devam ediyor. Saraya bağlanan üniversite yönetimleri ve atamalarıyla tablo önümüzde durmakta: YÖK kapatılsın, Saraylar yıkılsın!

EĞİTİMİN NESNESİ DEĞİL ÖZNESİYİZ! Kapitalist eğitim sisteminde öğrenci-öğretmen ilişkisi öğreten ve öğrenen düzleminde, sistemin devamlılığını sağlamak doğrultusunda şekillenmektedir. Eğitim sürecinin hiçbir döneminde verilen eğitimin niteliği öğrenciyi özne konumuna getirmemiştir. Sürekli olarak öğretilen rekabet ve "başarı" koşturmacası olmuştur. Verilen eğitim, sistemin kendini günlük pragmatist çıkarlar doğrultusunda tekrar tekrar örgütlemesini sağlamaktadır. Biz nesne konumuna getirildiğimiz eğitimi kabul

etmiyoruz. Biliyoruz ki bilim ve sanat insan aklının önündeki engelleri kaldırır. Biz de bilimi ve sanatı kuşanıyoruz! Özne olma yolunda atılan her adımla eğitimin nesne karakteri çatırdamaya başlamakta. Bir araya gelerek kurduğumuz inisiyatif, topluluk, kolektiflerle kampüslerimizi de üniversitelerimizi de adım adım özgürleştireceğiz! Tarih özne olan insanın elleriyle yazılmakta!

İNTİHARA, GÜVENCESİZ ÇALIŞMAYA, İŞSİZLİĞE MAHKUM EDİLMİYİ KABUL ETMİYORUZ!

Kendimizi ifade edecek alanların kapatılmasıyla gittikçe yalnızlaşıyoruz, bizi mahkum ettikleri geleceksizliğin pençesinde umutsuzluğa kapılıyoruz, ekonomik kriz yüzünden okurken güvencesiz çalıştırılıp sömürülüyoruz, yıllarca emek verdiğimiz okullarımızdan işsizliğe mezun oluyoruz, üretmek için geldiğimiz okullarda nasıl tüketileceğini öğreniyoruz; hal böyleyken güvencesiz çalışma, işsizlik, intihar üçgenine mahkum ediliyoruz. 2021'in ilk 4 ayında 67 genç işçi iş cinayetinde hayatını kaybederken genç işsizliğin %25 olduğunu görüyoruz. Yemekhane kartında bir lira kaldığı için karnını doyuramayan, bu sistemin yarattığı yalnızlık ve umutsuzlukla boğuşan İstanbul Üniversitesi'nden sıra arkadaşımız Sibel Ünlü'nün intiharı ise hala akıllarımızda. Bizler üretmek için geldiğimiz sıralardan tüketerek ve tükenerek ayrılmak istemiyoruz, yapmayı hayal ettiğimiz işleri yapmak dururken İşkur sıralarında beklemek istemiyoruz, akademik hayatımıza yoğunlaşmak yerine okurken güvencesiz çalışmaya zorlanmak istemiyoruz. İntihara, güvencesiz çalışmaya, işsizliğe mahkum edilmeyi kabul etmiyoruz. Özgürce, umudumuzu kaybetmeden, sömürülmeden yaşayabileceğimiz bir ülkede eğitim görmek ve çalışmak istiyoruz. Biz bu geleceği kendi ellerimizle yaratmak istiyoruz!

SİLAHLARIN GÖLGESİNDE DEĞİL, BİLİM VE AKLIN GÖLGESİNDE

YÜRÜYÖRÜZ! Gençlik iktidarların savaş aparatı olarak kullanılamaz. Bilim, akıl ve özgür bir gelecek inşasında barışı savunmaya devam edeceğiz. Silahların gölgesinde değil insanlığı özgür bir geleceğe taşıyacak bilim ve aklın gölgesinde yürüyoruz. İnsanlığın onurlu bir yaşamı ezmeden ezilmeden yaşayabileceği bir hayat olduğuna inancımız tamdır. O nedenledir ki ek-mek, adalet ve özgürlük başlıklarıyla toplanan Demokrasi Konferansının bu üç simgede kendini bulacağı yeni bir hayat için elimizi taşın altına sokuyor soluksuz devam eden mücadelemize katılmak için çağrımızı bir kere daha yineliyoruz. Yıkılacak bir düzen, kurulacak bir hayat var.

DAYANIŞMAYI VE DİRENİŞİ BÜYÜTECEĞİZ! İçinde bulunduğumuz bu noktada dayanışmayı ve direnişimizi büyütmekten başka yol yoktur. Bizler bas-kılara, şiddete, krizlere değil birbirimize bakıyoruz; bizler aşağı bakmıyoruz, önümüze koyduğumuz, yaratmakta olduğumuz özgür üniversiteler, özgür liseler ve özgür bir dünya var. Bizi nesneleştiren; yaşamımıza, kimliğimize, aklımıza, bedenimize, üretimimize müdahale eden bu sistemin yasaklarını tanımıyoruz. Direnen tüm kesimleri de içinde bulunduğumuz bu karanlıktan direnişimizle çıkmaya, yasakları tanımamaya çağırıyoruz! Düşüncelerimizle, haklarımızla, kendi yaşam tarzlarımızla, özgürlüklerimizle var olacağız. Gelecek biziz, hep birlikte mücadele ederek geleceği yaratacağız!

Demokrasi Konferansı

Sağlık

Çalışma Alanı

Toplumsal Sağlık Demokrasiyle Gelecek

Sağlığa dair yaklaşım sağlık hizmetlerine ve sağlık emekçilerine daralmadan, 'sağlığın toplumsallaştırılması' çerçevesinde ele alınmalıdır. Yeni bir toplumsal inşa için sağlık; kapitalist, eril ve iktidar üreten sağlık algısından kendini arındırmalıdır.

On sekiz aydır devam eden Covid-19 salgınında yıkımlar tüm dünyada ve Türkiye'de devam ediyor. Covid-19 vakalarında küresel düzeyde bir düşüş yaşansa da emekçiler, işçiler, yoksullar, kırılgan gruplar, ötekileştirilenler hastalanıyor ölmeye devam ediyor. Dünyada toplam vaka sayısı 180 milyona yaklaşmış ve 3.8 milyon insan hayatını kaybetmiştir. Türkiye de resmi verilere göre 5.3 milyon insan hastalanmış yaklaşık 50 bin insan hayatını kaybetmiştir. Milyonlarca insanın hastalandığı, hayatını kaybettiği süreç bir kez daha net olarak ortaya koydu ki, egemen sınıflar için her durumda kritik olan husus küresel meta zincirlerinin kesintiye uğramaması ve sermaye birikim süreçlerinin devamlılığıdır. Ulus devletlerin salgınla mücadele planlarının tümü bu alanlarda herhangi bir aksama yaşanmaması üzerine kurgulanmıştır.

Yaşadığımız pandemi süreci aynı zamanda, sermaye birikim kaynağı ve devletlerin meşruiyet aygıtına dönüşmüş bir sağlık hizmet alanıyla karşı karşıya olduğumuzu da bir kez daha göstermiştir. Sağlık sektörünün ücretli çalışanları olan sağlıkçıların pandemi sürecindeki fonksiyonu, sağlık sistemlerini ayakta tutarak tüm kitlesel ölümlere rağmen ulus-devletlerin toplum nezdinde meşruiyet kaybı yaşamamasını sağlamak olarak görülmüştür. Kapitalist sistemin toplumsal meşruiyeti, mevcut emek rejimlerinin sürdürülebilirliği için hayati konumdadır. Böylece sermayenin meta tedarik zincirlerinin olabildiğince aksamadan devam etmesi ve sermaye birikiminin sürekliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Tüm bunlar milyonlarca insanın ölümü pahasına yapıl-

Fotoğraf: Özcan Yaman

mıştır. Sağlık emekçileri, nasıl önlenebileceğini çok iyi bildikleri bir salgının yaygınlaşmasına devlet ve sermayenin göz yumduğu süreçte neredeyse sadece tedavi etmekle sınırlı bir hizmeti, ölümüne çalıştırılarak vermeye zorlanmıştır. Oysaki tüm yaşam alanlarında yasaklar üzerine kurulu bir mekanizma yerine toplumun salgına dair bilinçlenmesini esas alan, toplumun salgın yönetimin aktif unsuru olduğu sağlık emekçilerinin de bu sürecin doğrudan parçası olduğu bir salgınla mücadele programı hayata geçebilirdi. Nasıl yaygınlaştığını bildiğimiz bir hastalığı kontrol altında tutmak mümkündü. Sağlık emekçilerinin katılımı, pandemi yönetiminde toplum sağlığını önceleyen bir pratiğin hayata geçmesini sağlayabilirdi. Bu açıdan bakıldığında bu güne kadar yaşanan süreç mevcut emek rejiminin sağlık emekçileri kendi emeklerine, kendi türlerine, içinde yaşadıkları topluma ne denli yabancılaştırıcı nitelikte olduğunun bir kez daha kanıtlamıştır.

SAĞLIK EMEKÇİLERİNİN MÜCADELESİ Dünyada çok sayıda ülkesinde Dünya Bankası öncülüğünde gerçekleştirilen sağlık reformları Türkiye'de de Sağlıkta Dönüşüm Programı olarak hayata geçirilmiştir. Bu programın en önemli özelliklerinden birisi sağlık alanındaki pazarı büyütme için sağlık hizmetlerine talebin kısıtlanması ve hizmet sunumunun artırılmasıdır. Sağlık kurumlarının, sağlık çalışanlarının sayısının, yatak kapasitelerinin, muayene sayılarının, tıbbi cihaz sayılarının, istenen tetkik adedinin, ilaç kullanımı ve cerrahi uygulamaların tümünde artış hedeflenmiş ve bu gerçekleştirilmiştir. Esnek çalışma biçimleri, performansla ücretlendirme, toplam kalite yöntemleri gibi uygulamalarla sağlık çalışanlarının emeği üzerinde kontrol sağlanmaya çalışılmıştır. Pandemi süreci ile beraber sağlık emek sürecindeki sorunlar katlanarak artmıştır. Sağlık emekçilerinin tüm bu sürece dair yürüttüğü mücadeledeki talepleri şöyle sıralanabilir;

Fotoğraf: Burcu Yürüyen

- 1 Covid 19 hastalığı bir meslek hastalığı kabul edilmeli, ve iş kazası kapsamında değerlendirilmelidir.
- 2 Sağlıkta şiddete ve baskılara son verilmelidir. 2002 yılından bu yana Sağlıkta Dönüşüm Programı adı altında uygulanmaya başlanan sağlık politikaları ve yetkililerin sağlık çalışanlarını ötekileştiren dil ve söylemleri ile sağlıkta şiddet bu süreçte tam 8 kat artmıştır. Sağlıkta şiddet yasası caydırıcı olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Şiddet konusunda toplumsal eğitim için sosyal bilimciler, davranış bilimciler, sağlık meslek ve emek örgütleri vs katılımıyla politikalar yeniden belirlenmelidir.
- 3 Sağlıkta Dönüşüm Programı ile getirilen performans sistemi olarak adlandırılan "ek ödeme" ye dayalı ücretlendirme şekli derhal sonlandırılmalıdır.
- 4 Güvencesiz çalışma şekilleri sonlandırılmalı, kadrolu ve güvenceli çalışma sağlanmalıdır.
- 5 Uzun ve sürekli çalışma koşullarında olan sağlık çalışanlarına Fiili Hizmet Zammı bir an önce uygulanmalıdır.
- 6 KHK ile işlerinden ihraç edilen sağlık çalışanları derhal işlerine iade edilmelidir.
- 7 Kamu-Özel Ortaklığı adı altında sağlıkta yapılan özelleştirme politikaları terk edilmeli ve bu yolla yapılan Şehir Hastaneleri yanlışlığından biran önce vaz geçilmeli ve Şehir Hastaneleri kamulaştırılmalıdır.
- 8 Kamu özel ayrımı yapmaksızın halkın sağlık hizmeti için ödediği katkı, katılım payları ve ilave ücretler sonlandırılmalıdır

- 9 Koruyucu/Önleyici toplum sağlığı merkezli 1. basamak sağlık hizmetleri tamamen kamusal finansmanla yeniden düzenlenmelidir.
- 10 Aşıda patent uygulaması kaldırılarak tüm toplumun etkin ve güvenli aşıya ulaşımı sağlanmalıdır.

Sağlık emekçilerinin mücadele süreçleri, sağlığı toplumsallaştırma mücadelesinin bir parçası olarak ele alınmalıdır. Meslekçi bakış açılarıyla ayrıcalık talep eden, kendi içinde farklı iktidar odakları yaratan, toplumda çarpıtılmış-tıbbi-bileştirilmiş sağlık algısını güçlendiren pratiklerden uzak olmalıdır. Doğası itibarıyla tehlikeye göz yuman kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir emek rejiminde, tehlikeyle kaynağında mücadele etmenin yolu emek sürecinde çalışanların denetiminin devreye girmesinden geçer. Bu alandaki mücadelede sorunların tespiti kuşkusuz çok önemlidir. Bu sorunları çözmek için talep oluşturmak da elbette ki zorunluluktur. Ancak mücadele bunlardan ibaret kaldığında sorunun kaynağı olan kesimlerden, soruna çözüm bulmasını beklemekten ibaret bir talep siyasetine sınırlanmış olarak kalırız. Pandemi sürecinde iş cinayetine bağlı ölümlerin en yoğun görüldüğü sağlık alanına dair Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası'ndan yapılan çağrıda; 'Güvenliğimizi sağlamadan sağlık hizmeti üretmeyelim. Sağlığımızı yöneticilerin insafına bırakmadan sağlık emekçilerinin kolektif iradesi ile oluşturacağımız işyeri salgın komitelerinde örgütlenelim, sağlığımızın korunmasının güvencesi biz olalım.' ifadeleri yer almıştı. İşçi sağlığını yöneticilerin (sermaye ve devlet/siyasi iktidar) iradesine bırakmamak ve komite/meclis yapılanmaları ile mücadeleyi işyerlerine taşımak hayati düzeyde önemlidir. Sağlıkçılar bu süreçte inisiyatif olarak; mesleki deneyimimizi, mesleki özerkliğimizi, tüm meşru ve yasal haklarımızı merkeze alarak kendi özörgütlenmelerimizi ve emek sürecindeki denetim mekanizmalarımızı harekete geçirmelidir.

SAĞLIĞIN TOPLUMSALLAŞMASI: Toplumların sağlığına dair değerlendirmeler büyük oranda sağlık hizmetleri ve sağlık emekçileri üzerinden yürütülmektedir. Kuşkusuz sağlıkçılık tarihin en köklü pratiklerinden birisidir. İnsanın sağlıklı bir şekilde yaşamda kalmak için ortaya koyduğu tarihsel birikim sağlıkçı pratikleriyle doğrudan ilişkilidir. Sağlıkçılık büyük oranda iktidar ilişkilerinin bir aygıtı sermaye birikiminin bir unsuru haline dönüşse de insanın doğa ile uyumlu bir şekilde yaşamda kalabilmesine katkı sunmaya devam etmektedir. Ancak sağlık hizmet sunumu toplumların sağlığında önemli bir belirleyici faktör olmakla beraber sağlığa dair yaklaşımda merkeze alınırsa yaşamı tamamen tıbbileştiren bir bakış açısına sıkışmak kaçınılmaz olur. Sağlıkçılık, tüm emek türleri ile beraber, insan ve doğayı bütünlükle bir yaklaşımla ele alıp doğayla uyumlu kullanım değeri yaratmayı amaçlayan bir üretici etkinliğe dönüşmelidir. Bu da ancak, yaşamda üretici etkinlikte bulunanların, kendi emeğiyle ilgili tüm süreçleri demokratik katılımcı bir mekanizmayla kendisinin belirlemesinden geçer. Bu nedenle sağlığa dair yaklaşım sağlık hizmetlerine ve sağlık emekçilerine daralmadan 'sağlığın toplumsallaştırıl-

ması' çerçevesinde ele alınmalıdır. Yeni bir toplumsal inşa için tanımlanacak sağlık; kapitalist, eril ve iktidar üreten sağlık ve sağlık algısından kendini arındırmalıdır. Toplumun var oluşu ve korunması için kendi sağaltım gücüne erişmesi gerekir. Kendi öz örgütlülüğü ve bilinci ile yeni bir sağlık anlayışı ve eylemi yaratılması 'sağlığın toplumsallaşması' olarak ele alınmaktadır.

Öncelikli olarak toplumun ve bireyin sağlık düzeyinin eşitlenerek geliştirilmesi esas alınmalıdır. Bu açıdan sağlıklı var olabilme koşulları tüm toplum ve bireyler için elde edilebilir olmalıdır. Bu, sağlıklı olmayı belirleyen fiziksel, biyolojik, sosyal, kültürel, siyasal ve ekolojik düzlemlerde yer alan ögelerin adım adım yaşama geçirilmesini zorunlu kılar. Bu anlamda yürütülecek faaliyetler mutlaka sağlık hizmetleri ile de güçlendirilmelidir. Her düzeyde, birinci, ikinci ve üçüncü basamakta, koruyucu, tedavi edici, esenlendirici ve geliştirici sağlık hizmetlerinin tümünün ulaşılabilir olması sağlanmalıdır.

Sağlığın toplumsallaşması toplum ve bireyin kendi sağlıklılık durumunun kendi kontrolünde yürütülmesi koşullarına sahip olmasını gerektirir. Bunun için de sağlık bilgisinin toplumsallaşması önemli bir unsurdur. Hastalık ve tüketim merkezli bir sağlık algısını geriletmek için kişinin kendi bedenini tanıması, kendi sağlığı için yapabileceklerinin farkında olması ve sağlıkçıya ne zaman başvurması gerektiği konusundaki farkındalık düzeyinin geliştirilmesi, sağlık hizmetlerinden yararlanma ilişkisinin bağımlılık oluşturmada sürdürülebilmesi hedeflenmelidir.

Sağlık hizmetlerinin demokratikleştirilmesi hizmet üretenlerin planlamadan sunma kadar söz ve karar sahibi olduğu demokratik bir mekanizma genel demokratikleşmeye de katkı sunacaktır.

Sağlık bedensel, ruhsal, siyasal, kültürel, ekolojik bütünlükte ele alındığında tam i yilık hali tanımlanabilir. 'Sağlıklı olma' halinin mümkün olabileceği koşulları ve mücadeleyi de tanımlar.

"Sağlık, sağlıkçılara bırakılamayacak kadar önemlidir." (Ivan Illich) Sağlığımız için öncelikle demokrasiye ihtiyacımız olduğu ve birlikte mücadele etme hepimizin geçmişten, bugüne ve yarınlara olan sorumluluğudur.

Demokrasi Konferansı

Sanat

Çalışma Alanı

Özerk Sanat Kurumu İstiyoruz

Bütün sanat alanları, çok uzun yıllardır, dayanılmaz bir baskı ve denetim mekanizması içerisinde boğulmaya çalışılıyor. Oysa sanat, kumsalların üzerindeki kaldırımlardan da kendisini var etmiştir ve var etmeye devam edecektir. Sanat topluma ilham ve zenginlik katar.

Türkiye’de, tarihi boyunca, sanatın, sanatçıların, hatta sanat yatırımcı ve destekçilerinin başı hep dertte olmuştur. Üstelik ne yazık ki bu, kanıksanmış bir durumdur. Oysa bir ülkenin, hayat damarlarından biri olan “Sanat”, içinde üretildiği toplumun daima sınırlarını zorlar.

Şimdi, Türkiye’de yaşayan bizler olarak, alınması gereken mesafeyi görmemiz adına izninizle bir alıntı paylaşmak isteriz: “Herhangi bir devletin siyasi propagandasını yapan, herhangi bir ırk ve milleti tezyif eden, dost devlet ve milletlerin hissini rencide eden, din propagandası yapan, milli rejime aykırı olan, siyasi, iktisadi ve içtimai ideoloji propagandası yapan, umumi terbiye ve ahlaka ve milli duygularımıza mugayir bulunan, askerlik şeref ve haysiyetini kıran ve askerlik aleyhinde propaganda yapan, memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan, cürüm işlemeye tahrik eden, içinde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olacak sahneler bulunan ve ayrıca zaman geçmesiyle yıpranmış ve perde üzerinde gözleri yoracak derecede eskimiş olan filmlerin gösterimine müsaade edilmez.” Bu alıntı, Türkiye’de 1939’da çıkartılan “Sansür Nizamnamesi”nden alındı!

2003 yılına kadar da başta sinema ve müzik olmak üzere, sanatın bütün alanlarında tabir caizse “kırmızı kitap” işlevini gördü. Cumhuriyet’in kurucu kodları (ya da bu bahane edilerek), böylece yaratım ve sanat alanına taşınmış oldu. 2003-2010 yılları arasında Avrupa Birliği yasaları da uygulamada Türk devlet geleneğine uyarlandı ve yasadan beklenen, AB’deki imkanlar büyük ölçüde sağlanmadı.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana yazılmış bütün “toplum sözleşmeleri / anayasalar” devleti merkeze aldı. Devletin toplum karşısındaki güvenliğini, haklarını ve önceliğini tanımladı. Yani toplum, devlet için vardı...

Şimdi bize gerekli olan, toplumun devlet karşısındaki haklarını, önceliğini, devletin topluma nasıl hizmet etmesi gerektiğini tanımlayan bir anayasa yazmaktır!

Devletin, toplum tarafından inşa edildiğini ve toplum için var olduğunu kayıt altına alan; çoğulcu, eşitlikçi, cinsiyet özgürlükçü, ekolojiye bağlı, güçlendirilmiş yerel yönetimi temel alan bir anayasa.

Ancak Cumhuriyet tarihine şahitliğimizden bildiğimiz gibi, bir hakkın Anayasa’da yazması, onun tam olarak uygulanmasını beraberinde getirmeyebiliyor. Halihazırdaki Anayasa’nın 64. Madde’sine rağmen devlet, sanatı ve sanatçıyı koruma ve destekleme görevini on yıllardır sınırsız bir keyfiyet ve önyargıyla uygulamaktadır.

Anayasa’da yazılanların keyfiyete kurban gitmemesinin yolu; öz irademizi, öz inisiyatifimizi oluşturacak, fikrî takip ve denetim yapacak, anayasal olarak tanımlanmış, kurumsal bir öz örgütlenmeye sahip olmaktan geçiyor.

Ülkenin kurtuluşu, demokrasi/politika tanımını dönüştürmekten geçiyor! Bizce, Demokrasi’nin doğru tanımı; toplumun farklı alanları kendilerini nasıl yönetir ve toplumsal yönetime nasıl, hangi araçlarla katılır; sorusunun yanıtında saklı. İkizdere’nin kaderi İkizdere halkınca, İstanbul’un kaderi İstanbul halkınca belirlenmezse; nasıl felaketlere kaldığımız çok açıktır. **Bu nedenle sanat alanı, sanatçılar tarafından belirlenmelidir.**

Öncelik, sermaye veya devlet değil, sanatçıdır; sanatçıların ortak faydasıdır. Bu nedenlerle biz sanatçılar ve sanat emekçileri, Türkiye’de bir Özerk Sanat Kurumu’nu (ÖSK), hayati bir gereklilik olduğunun altını çizerek talep ediyoruz.

Üretilen sanatın nasıl bir ortamda gerçekleşebileceğine; Anadolu'da yaşayan ve yaşamış bütün dillerde sanat eğitimi ve üretimi için nasıl bir altyapıya ihtiyaç olduğuna; kültür endüstrisi ve devlet karşısında sanatın özgür ve bağımsız olabilmesi için nasıl korunmalara ve desteklenmelere gereksinim duyduğuna; her yıl genel bütçeden ne kadar pay almaları gerektiğine; biz-zat kendilerinin tasarlayıp kuracağı **Özerk Sanat Kurumu** aracılığıyla karar vermeli; icra etmeli ve denetlemelidir.

Bizler, Türkiye'deki sanat alanlarının –en azından bir kısmının– temsilcileri olarak, Türkiye'deki sanat dünyasının henüz konusu dahi açılmamış sayısız sorunla-rının tartışılması ve özgür, demokratik bir ülke içerisinde sonuca ulaştırılması için mücadele verecek ve bu işlevi yerine getirecek bir **Özerk Sanat Kurumu** olması gerektiği konusunda hemfikir bir toplama ulaşmış durumdayız. Kon-feransın hemen akabinde de geniş katılımlı bir **Özerk Sanat Kurumu Çalışta-yı** oluşturmayı hedefliyoruz.

Özerk Sanat Kurumu, iç işleyişi ve yönetim tarzı olarak, doğrudan demokrasiyi uygulayan; böylelikle de kayırmacılık, rüşvet, bürokratism gibi hastalıklara karşı bağımsızlık sistemi güçlü bir kurum olmalıdır. (Özerk Sanat Kurumu'nun işleyiş biçimi –örneğin temsiliyetin nasıl olacağı– ve doğrudan demokrasinin uygulanış şekli bu Çalıştay'da tasarlanacaktır. Böylesi bir çalıştayın toplan-ması için başlangıçta 7 temel sanat alanından meslek birlikleri aracılığı ile belirli sayıda delegeyle toplanması bizce en verimli yoldur.)

Bu kapsamda, kamuoyuyla bazı sorun tespitlerimizi ve çözüm önerilerimizi paylaşmak isteriz:

ÇALIŞMA KOŞULLARI: Hemen her sanat alanında iki farklı emek ve mücadele türü söz konusudur. Ücretli emek, götürü çalışma vb. için sendikal mücadele ve bireysel çalışan (zanaatkarlar gibi) müellif sanatçılar için de kooperatifleş-me. Ancak sanat alanlarının bütünü söz konusu olduğunda bu sorun, ülkede bütün ücretli veya telifli çalışanları bağlayan yasalar, uluslararası mücadele-nin kazanımlarına uygun bir hale gelmedikçe, çözülemez durumdadır.

Türkiye'nin bütün sanat alanlarının kaderi, şüphesiz ki toplumun kaderiyle birlikte yazılmış durumdadır. Sanat, toplumsal hayattan hiçbir zaman kopuk olma-mıştır. Bu nedenle, tüm sanat alanlarındaki sendikalaşma süreçlerinin önün-deki –piyasadan ve bürokrasiden kaynaklanan– tüm engeller derhal kaldırıl-malı ve tüm sanat alanlarında sendikalıların çalıştırılması demokratik şartlar altında desteklenmelidir. Ülke genelinde sendikal hak yasalarının sermaye değil, insan/sanatçı merkezli olarak yeniden yazılması kırmızı çizgimizdir.

SOSYAL GÜVENLİK: Sosyal Güvenlik konusunda ise sanat alanı –AB ülkelerin-deki gibi– bir istisna olarak ele alınmalıdır. Sanat emekçisi hiçbir zaman kesintisiz çalışamaz. Bu, sanatı diğer “ticari” sektörlerden ayıran en temel

özelliklerdendir. Bazı yıllar tamamıyla işsiz kalabilir, bazen de birkaç yıl 365 gün çalışabilir.

Dünyanın tüm baskıcı rejimleri ne kadar uğraşsalar da sanatın özgür çalışma ru-hunu endüstriyel üretimle kısıtlayamadılar. Böylesi bir çalışma düzeni, kesin-tisiz ve tam-zamanlı çalışanların sahip olduğu sosyal haklarla farklı yöntem-le eşitlenmeyi gerektirir.

FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI: Öte yandan fikrî mülkiyet hakları, AB uyum süreç-lerinde en çok yol alınan alanlardan biri oldu. Fikrî Mülkiyet Hakları Yasası'nın kabul edildiği haliyle bile oldukça ileri bir yasa olduğunu kabul etsek de ya-sanın çalışmasını engelleyen üç önemli boşluk söz konusudur:

- 1 Fikrî mülkiyet hırsızlığı (korsanlık) karşısında adalet sistemi, diğer suçlarda olduğu gibi resen harekete geçememekte ve yasa büyük ölçüde bu nedenle kullanılamaz durumdadır. Fikrî mülkiyet hırsızlığı, kamusal suç kategorisinde kabul edilmelidir.
- 2 Fikri mülkiyet hakları yasasını model aldığımız Avrupa'da yasa, telif hakları-nın tahsilatı ve takibi için özel kuruluşları yetkilendirmiştir. Bunlara “topla-yıcı örgütler” adı verilir. Müellif olan her sanatçı, ilgili toplayıcı örgüte kendi haklarını takip ve tahsilat yetkisi verir. Ancak uzun süre Kültür Bakanlığı bu kuruluşları “meslek birlikleri” olarak niteledi ve toplayıcı örgütler olarak yet-kilendirmedir. Bu da örgütlerin işlevsiz kalmasına neden oldu. Bu örgütlerin aynı zamanda meslek birliği işlevi görmesinde bir sakınca yok. Önemli olan fikri mülkiyet hakları yasasıyla açık ve net olarak toplayıcı yetkileri tanımla-nıp, işlev kazandırılmalıdır.
- 3 Yasa, yapımcıların temel prensiplerde anlaşılmış bir sözleşme standardı oluşturmalarını zorunlu kılmıyor. Üstelik bunu, ticaret serbestisi kapsamında değerlendiriyor. Böylece koruyucu yasaların eksikliği nedeniyle, utanç verici kölelik sözleşmeleri imza için önümüze sunuluyor.

ÜRETİMDE TEKELLEŞME VE PİYASAYA BAĞIMLILIK: Oysa insanlığın yaptığı, kendisi için en yararlı iki buluş; bilim ve sanattır. Her iki alan da tam özgürlük ve bağımsızlık olmaksızın varlığını sürdüremez.

Sanatçının (veya bilimcinin) özgür ve bağımsız olmasının yolu ise devletten ve top-lumsal güçlerden bağımsızlığının kamu (halk) tarafından güvenceye alınma-sıdır. Oysa günümüzde sanat (bilimi bilimcilere bırakalım), hem devlete hem piyasaya bağımlı duruma getirilmiştir. Böylece sanatçılar;

Kamusal kaynakların ideolojik kullanımıyla kısıtlanıyor,
Yerel yönetimlerin yasal veya bütçesel keyfiyetine terk ediliyor,
Ticari yapımlar dışındakilere nefes alma imkanı her türlü yöntemle daraltılıyor,

Ve böylece de parayı verenin düdüğü çaldığı veya partizanlığın / kayırmacılığın ön aldığı bir düzende gelecek kaygısıyla imtihan ediliyorlar.

Oysa üretim, dağıtım ve tanıtım, Özerk Sanat Kurumu ve yerel yönetimlerce düzenlenmeli ve doğrudan desteklenmelidir. Yerel yönetimler yasası, belediyeleri yerel sanat fonları kurmakla görevlendirmelidir.

Sanatın kadim işlevine yeniden ulaşabilmesi, özgür ve bağımsız bir ortama erişebilmesi için, var olan kara düzeni ters yüz etmek gereklidir. Son kırk yılı bile esas alsak, ne yazık ki sanatçı, yıldı atı gibi kültür endüstrisi cangılında sağ kalmaya çalışmaktadır. Devlet ve piyasa, sanatçıdan sadece bir "eğlence üreticisi" yaratmak için çalışmıştır.

Bu bağlamda, Kültür ve Turizm'in aynı bakanlıkta birleştirilmesi hatasından bir an evvel geri dönmeli ve Kültür Bakanlığı, sanat alanındaki yetkilerini Özerk Sanat Kurumu'na ve yerel yönetimlere devretmelidir. Sanatçı statüsü ve meslek tanımları, Özerk Sanat Kurumu tarafından tanımlanmalı ve sınıflandırılmalıdır.

Bütün sanat alanlarında yapımcılık yapanların belgeleri Özerk Sanat Kurumu tarafından da tescil edilmelidir.

Sanatçıların kazançları, bir seviyeye kadar, vergiden muaf tutulmalı ve bütün sanatçılara "Temel Gelir Güvencesi" ve kamu tarafından sübvansede edilen kesintisiz sosyal güvenlik hakkı sağlanmalıdır.

Çünkü bütün sanat alanları, çok uzun yıllardır, dayanılmaz bir baskı ve denetim mekanizması içerisinde boğulmaya çalışılıyor. Oysa sanat, kumsalların üzerindeki kaldırımlardan da kendisini var etmiştir ve var etmeye devam edecektir. Sanat topluma ilham ve zenginlik katar.

Toplumsal hayatın ve eğitimin kurucu unsudur sanat. Bugün, insanlık tarihinin en büyük dönüşümlerinin içinden geçen bizlerin sorumluluğuna uygun bir gelecek kurmalıyız. Yarının sanatçılarına karşı sorumluluğumuzu derhal yerine getirmeliyiz. Kimsenin yoksa, sanatın tarihe hesap verme zorunluluğu vardır.

BİZLER BURADAYIZ ve yarına ne kaldığının peşinde mücadele etmeye devam edeceğiz...

* Bu tebliğ, farklı alanlardan bir grup sanatçı tarafından DK süreci için kaleme alındı. Bu nedenle sadece bir taslak ve teklif niteliğindedir.

Demokrasi Konferansı

Tarım

Çalışma Alanı

Tarımı Çökertme Planı İşliyor

Tarladan rafa kadar tarım ve gıda üzerinde söz ve karar hakkının kullanılması sorunu önemli bir demokrasi sorunudur. Uluslararası tekeller, tarımı bütünüyle batırmaya yönelirken verimli tarım arazilerini de şirketlere devretme hesabı yapmaktadırlar.

Demokrasi üzerine yapılan konuşmalarda en çok dile getirilen **"Demokrasi hava gibi, su gibi, ekmek gibi ihtiyaçtır."** cümlesidir. Demokrasinin ne kadar acil ve önemli bir ihtiyaç olduğunu anlatmak üzere kullandığımız hava, su, ekmek, aş gibi kavramların kendisine ulaşımında sorun varsa zaten demokrasi de yoktur diyebiliriz.

Üretimde ve bölüşümde adaletsizlik bir yana bilim insanları 30 yıl sonra dünya nüfusunun 9 milyar olacağını ve yüzde 60 daha fazla gıdaya ihtiyaç olacağını belirtiyorlar. Bu da demektir ki; önümüzdeki dönem temiz su kadar tarım ve gıda da çok önem kazanacak. Ülkemizde bu yıl yaşadığımız kuraklığa bağlı olarak azalan üretim nedeniyle üretici köylüler hem geçimlerini hem de üretimi devam ettirememeye tehlikesiyle karşı karşıya kalırken artan gıda enflasyonu nedeniyle halkında pahalı tüketiceği bir süreç ile karşı karşıyayız. Kapitalist dünya bir yanda tarım ürünleri ve gıda stokları oluştururken diğer yanda işçi sınıfı ve ezilen halk kitlelerine gıdaya ulaşımı zorlaştırarak, açlığı dayatıyor.

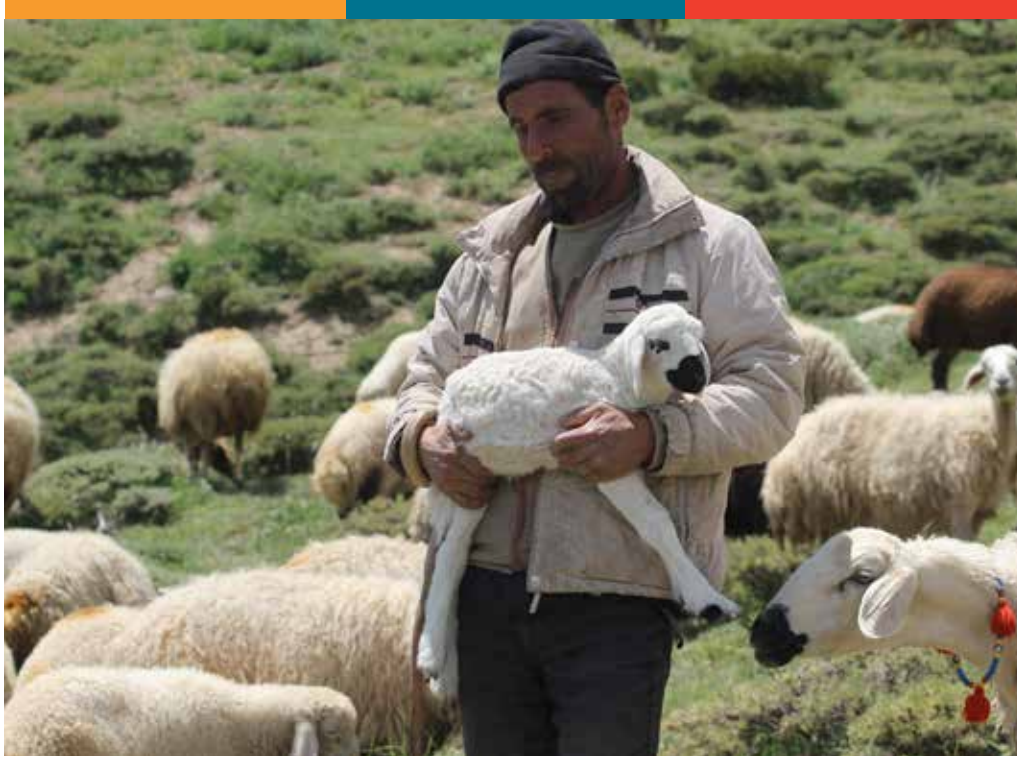
Ülkemiz tarım üretimi 24 Ocak kararlarından günümüze sürekli ve planlı bir şekilde çökertilerek tarım ve tekellerin hakimiyetine sokuldu. İlaç, gübre, mazot başta olmak üzere tarımda kullanılan girdilerin fiyatı artarken desteklemeler azaltıldı. Tarımsal desteklemenin aracı olan Tekel, Çaykur, Şeker Fabrikaları gibi kurumlar ile üretim ve dağıtımda rol oynayan TİGEM, TÜGSAŞ, İGSAŞ, Zirai Donatım Kurumu, Et Balık Kurumu ve Süt Endüstrisi Kurumu gibi kuruluşların satılması, kapatılması ya da işlevsizleştirilmesi de 24 Ocak kararlarının devamı olarak hayata geçtiler. Ardından Dünya Bankası'ndan atama ile ge-

Fotoğraf: Özcan Yaman

len ekonomi bakanı Kemal Derviş'in dayatmasıyla çıkarılan 15 günde 15 yasa çıkarıldı. Dönemin Başbakan'ı Ecevit'in "sessiz devrim" olarak nitelediği yasa düzenlemesiyle şeker ve tütün üretimine kota getirilirken, fabrikaların satışının önü açıldı. Tuz işletmeleri ve Tekel tamamen özelleştirildi, şeker fabrikalarının özelleştirme süreci başladı ve şeker pancarı ve tütünde fabrikalar tek taraflı fiyat belirlemeye başladı. IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve AB tarafından reform adı altında oluşturulan saldırı paketleriyle bir yandan tarım ve yaşam alanlarımız sermayeye peşkeş çekilirken diğer yandan uygulanan politikalarla tarım üretimi şirketlerin faaliyet alanı haline getirildi. Üretici köylülerde tarımdan koparak işsizler ordusuna katılmak üzere büyükşehirler göç etmeye başladılar.

Dün "Kendi kendine yeten 7 ülkeden biriyiz." söylemi bugün yerini "Biz hiçbir zaman kendine yeten ülke olmadık." sözlerine bıraktı. Buğday, mısır, soya, ayçiçeği ve mısır başta olmak üzere pek çok tarım ürününde dolayısıyla da temel gıdada ithalatçı duruma gelirken, piyasa denilen tüccar değirmeninde köylünün emeği sömürülüp, ürettiği ürünün bile fiyatını belirleyemediği bir süreç dayatılmaktadır. Hal böyle olunca tarladan rafa kadar tarım ürünleri ve gıda üzerinde söz ve karar hakkının kullanılması sorunu önemli bir demokrasi sorunudur. Uluslararası tekeller, tarımı bütünüyle batırmaya yönelirken, tarım ürünlerinde ithalatı artırırken verimli tarım arazilerini de şirketlere devretme hesabı yapmaktadırlar. IMF'siz IMF politikaları, Dünya bankası ve Dünya Ticaret Örgütü de, bu batırma işini emperyalist ülkeler adına planlayan ve dayatan kurumlar olarak başrolde yer alırken işbirlikçi iktidarlar eliyle ülke tarımı çökertilerek üretici köylüler tarımdan koparılmaktadır.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Uygulanan enerji, maden ve sanayi politikaları da tarım alanları, mera ve yaylalar başta olmak üzere toprağı ve suyu kirleterek tarım üretimi ve üretici köylülerin yaşamı üzerinde ikinci bir saldırı dalgası olarak karşımıza çıkmaktadır. Zeytinlikler başta olmak üzere pek çok yerde tarım alanları maden şirketlerinin talanına açılmaktadır. Elektrik üretimi bahanesiyle başta termik ve jeotermal santraller olmak üzere enerji üretim tesisleri hem tarım alanları üzerine kurulmakta hem de yarattıkları kirlilik tarım alanları ve gıdamızı kirlletmektedir. HES'ler ile suyumuz enerji şirketlerinin malı haline getirilirken tarım alanları ve bitki örtüsü susuz bırakılmaktadır. Acele kamulaştırma başta olmak üzere Kanun Hükmünde Kararnamelerle tarım alanları imara açılarak talan ve tahrip edilmektedir. 19 yıllık AKP iktidarı uyguladığı politikalarla sadece üretici köylüleri bezdirerek tarımdan koparmıyor aynı zamanda tarım ve yaşam alanlarına iktidar gücü ile el koyarak sermayenin talanı ve hizmetine sunmaktadır.

Gelinen noktada tekeller, ürün fiyatının belirlenmesinden tutalım; uygulanan kota ve kontenjan uygulamaları nedeniyle ne kadar üreteceğimizi, tarım ve yaşam alanlarımızın talan ve tahribini işbirlikçi iktidarlar eliyle planlayıp dayatmaktadır. O nedenle de **ürettiğimiz ürün üzerinde söz ve karar sahibi olmanın yanı sıra başta tarım ve yaşam alanlarımız üzerinde tasarrufta bulunarak korumanın demokratik bir hak olduğu bilinciyle** Demokrasi Konferansı'nı selamlarken taleplerimizi dile getirmek isteriz:

- 1 Tarım ürünlerinde taban fiyat uygulanarak üretici köylünün emeğinin araçlar ve tüccarlar tarafından sömürülmesi engellemelidir.

Fotoğraf: Paşa İmrek

- 2 Tarım üretiminde başta çay, şeker pancarı ve tütün olmak üzere kota ve kontenjan uygulamasına son verilmelidir
- 3 Başta ilaç, mazot, gübre ve yem olmak üzere tarım üretiminin girdi maliyetleri düşürülmeli. Tohumluk ücretsiz dağıtılmalıdır. Köylünün kullandığı mazottan ÖTV kaldırılmalıdır. Tarım üretiminin planlı şekilde devamı için girdi desteği sağlanmalıdır.
- 4 Hayvancılığın geliştirilmesi için yem desteği verilmeli; çayır, mera ve yaylaların talan ve tahribi engellenmelidir. Yem bitkileri üretimini artırmak için destekler artırılmalıdır.
- 5 Tarım üretiminin devamı için üretici köylülere ucuz kredi sağlanmalıdır. Uygulanan tarım politikaları nedeniyle emeğinin karşılığını alamayan köylüler borçla üretim yapmaya çalışırken bir yanda kuraklık diğer yanda don felaketleri nedeniyle ürün alamadığı gibi borçları da katlanarak artmaktadır. Tarım kredi kooperatifi ve bankalara olan borçları nedeniyle traktörü, hayvanı, tarlası, bağı bahçesi haczedilen köylülerin haciz işlemleri durdurulmalı, üretici köylülerin bankalara ve Tarım Kredi Kooperatifleri'ne olan borçları silinmelidir.
- 6 Tarım ürünlerinde harman, hasat dönemi ithalat durdurulmalı, ülke içi üretimi olan tarım ürünlerinde kıtlık yada yetersizlik sorunu olmadığı sürece ithalat yasaklanmalıdır.
- 7 Tarım alanları ve ormanlık alanların tarım dışı kullanımı durdurulmalı. Tarım

ve ormanlık alanların imara açılması başta olmak üzere inşaat, enerji ve maden şirketlerinin talan ve tahribine son verilmelidir.

- 8 Üretici köylüler ve aileleri sosyal güvenliğe kavuşturulmalı, geçimlik tarım üretimi yapan köylülerin sosyal güvenliği devlet tarafından karşılanmalıdır.
- 9 Bugün yaşadığımız don ve kuraklık afetleri nedeniyle zarar gören üretici köylülere üretime devam edebilmeleri için nakdi yardım yapılmalı, kuraklık olan bölgelerde DSİ bedava su vermeli, DEDAŞ başta olmak üzere elektrik dağıtım şirketlerinin elektrik borcu nedeniyle köylünün sulama suyunda kullandığı elektriği kesmesine izin verilmemelidir. Yeni dönem için ücretsiz tohumluk başta olmak üzere girdi desteği sağlanmalıdır. Sulama suyunda kullanılan elektriğin KDV'si yüzde 18'den, yüzde 1'e indirilmelidir.

Demokrasi Konferansı**Yerel****Demokrasi****Çalışma Alanı**

Halkçı, Toplumcu, Demokratik Yerel Yönetim

Yerel yönetim sadece yurttaşlar için bazı hizmetler üreten bir yapı ve merkezi yönetimin bir uzantısı değildir. Yerel yönetimler, yurttaşların kendi yaşam alanları hakkında söz sahibi oldukları, bizzat karar alma ve denetim süreçlerinde etkin oldukları yapılar olarak tarif edilmelidir.

1980'ler sonrası başlayıp, özellikle AKP iktidarında boyutlanan neoliberal politikalar, kamu hizmetleri alanındaki daraltmayı artırmış, kamu hizmetlerini küresel piyasanın tahakkümüne açmıştır. Kamusal hizmetlerin piyasa süreçlerine terkedilmesi, doğal ve tarihi varlıkların insanların ve diğer canlıların yaşam alanlarının küresel rant pazarına dönüştürülmesinin etkisi yerel yönetimlerde doğrudan görülmüştür. Bu etki sadece yağma ve talanla sınırlanamaz, aynı zamanda büyükten küçüğe her birimde sermayenin yönetim süreçlerinde de etkili olması anlamına gelir.

Özellikle son 20 yılda ülke hiçbir dönemde uğramadığı kadar vahşice yağmaya uğramıştır. Bu yönetim politikalarının doğal sonucu barınma, altyapı, ulaşım, enerji, eğitim, sağlık, kültür hizmetlerinin ticarileşmesi ve özelleştirilmesi kentlerin metalaşması, kentlerde yaşayanların müşteriye dönüşmesidir. Tamamen bir rant ve ekolojik yıkım projesi olan Kanal İstanbul'un büyükşehir belediyesinin ve halkın açık itirazına rağmen iktidarın ve sermayenin çıkarları uğruna zorla gerçekleştirilmeye çalışılması da içinde bulunduğumuz durum vahametini gözler önüne sermektedir.

Plansızlığın ve denetimsizliğin ağır sonuçları, deprem, sel, heyelan gibi afetlerle yaşanmaktadır. Marmara Denizinde ortaya çıkan deniz salyası (müsilaj) felaketi de hem denetimsizliğin hem de kent yönetiminde sermayenin tahakkümünün açık bir sonucudur. Plansız, denetimsiz, piyasaya terkedilmiş, metalaştırılmış kentler, yoksulların, ezilenlerin ve emekçilerin, kadınların, engellilerin, çocukların, mültecilerin sosyal yaşamdan dışlandığı, kamusal

Fotoğraf: M.A.

olması gereken hizmetlerden eşit yararlanamadığı, yoksulluğu derinleştiren, parçalanmış mekânlar haline gelmiştir.

Tek adam rejiminde, yerel yönetimler üzerindeki idari ve mali vesayet artmış, muhalif belediyelerin yetkileri kısıtlanmış adeta çalışamaz hale getirilmeye çalışılmış, bir çok HDP'li belediyeye kayyum atarak halkın iradesi ve anayasa güvencesindeki seçme seçilme hakkı çiğnenmiştir.

Bu durum ancak toplumcu, demokratik, halkçı bir yerel yönetim anlayışıyla aşılabılır. Yerel yönetim organlarının bağımsız oluşumu, karar alabilme ve uygulayabilme yetkisi, yerel düzeyde alınan kararların katılımcı mekanizmalar ve organlar yaratılarak bizzat halk tarafından alınmasının sağlanması ve mali bağımsızlık bütün yerel yönetimler için geçerli ilkeler olmalıdır.

MERKEZİYETÇİLİĞE KARŞI ADEMİ MERKEZİYETÇİLİK. Yerel yönetimler cumhurbaşkanlığı yönetim sistemi ile artık tek adamın şahsında cisimleşen merkezi yönetimin idari ve mali vesayeti altındadır. Özellikle son yıllarda KHK larla yapılan değişikliklerle bu vesayet daha da artmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na geniş yetkiler verilerek yerel yönetimlerin kentleri planlama yetkileri kısıtlanmıştır. Ne kadar personel çalıştırıldığından hangi müdürlüğün kurulacağına kadar bütün kararlar Bakanlıkta kurulan Yerel Yönetim Müdürlüğü ve Devlet Personel Müdürlüğü tarafından alınmaktadır. Büyükşehir belediyesi genel sekreteri, büyükşehir belediye başkanının teklifi üzerine merkezi idare tarafından atanmaktadır. Seçilmiş karar organı olan belediye meclisleri tarafından alınan kararların büyük bir bölümü ancak kaymakam veya valilerin onayından sonra kesinleşebilmektedir. Merkezi hükümetin yerellerdeki uzantısı olan kaymakam ve valiler beğenmedikleri kararları geri çevirme ya da yargıya götürme yetkisine sahiptirler. Atanmış olanlar seçilmiş

olanların üzerinde yetkilerle donatılmışlardır. Bu da merkezin yereller üzerinde vesayetini arttırmıştır.

YEREL YÖNETİMLER MALİ VESAYET ALTINDA. Yerel yönetimler aynı zamanda mali açıdan da merkezi vesayet altındadır. Hizmetleri yerine getirebilmek için gerekli mali kaynaklardan yoksundurlar. Yerel yönetimlere merkezi bütçeden ayrılan pay yetersiz olduğu gibi vergi ve harçlar da ancak merkezi yönetimin belirlediği miktarda olabilmektedir. Buna, muhalefetin elindeki belediyelere gönderilen paylardan yapılan öngörülemez kesintiler de eklendiğinde yerel yönetimler, hizmetlerin yerine getirilmesinde büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. Özellikle küçük kentler, belediye paylarının kentlerde yaşayan kişi başına göre saptanması ve gelişmişlik düzeyinin göz önünde bulundurulmaması nedeniyle bu sıkıntıyı daha çok yaşamaktadırlar. Bu nedenle belediyelere merkezi bütçeden ayrılan pay artırılmalı, gelişmiş bölgelere pozitif ayrımcılık uygulanarak ek ödeme yapılmalı, belediyelerin gelirlerini artırabilmeleri için vergi ve harçları kendilerinin tespit etmelerinin yolu açılmalıdır.

Büyükşehirlerde İçişleri Bakanlığı bünyesinde, valilere bağlı olarak kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığına belediyelerin yatırım ve hizmetlerini izleme, gerektiğinde bu yatırım ve hizmetlerini yerine getirme ve maliyetini belediyelerden alma yetkisi verilmiştir. Valilerin belediyelerin gelirlerine önemli bir bölümüne el koyma yetkisi anlamına gelen bu uygulama, merkezin belediyeler üzerindeki mali vesayetini artıran başka bir etkidir.

KAYYIM ATAMALARI. Tek adam rejiminin yerel yönetimler üzerindeki vesayetinin en çarpıcı örneği ise kayyım atamalarıdır. 19 Ağustos 2016 tarihinde 411 sayılı torba yasa kapsamında "Belediyelere kayyım atanmasını öngören yasa teklifi" TBMM'de görüşülmüş ancak muhalefetin tepkisi nedeniyle söz konusu düzenleme torba yasadan çıkarılmıştır. İsteddiği sonuca TBMM çatısı altında ulaşamayacağını anlayan AKP 4 Eylül 2016'da 674 sayılı torba KHK ile 5393 sayılı Belediye Kanunun 45ve 47. Maddelerine ekleme yaparak kayyım atamalarının yolunu açmıştır. Aynı maddeye göre kayyım atanmış belediyelerde bütçe ve muhasebe iş ve işlemlerinin valilik onayı ile defterdarlığa veya mal müdürlüğüne gördürülebilecek ve bu belediyelerde belediye meclisinin, kayyım başkanın çağrısı olmadıkça toplanamayacak ve belediye encümenini de memur üyeleri tarafından yürütülecektir. KHK daha sonra TBMM'ye yasalaşarak kalıcı hale getirilmiştir.

Söz konusu torba KHK düzenlemesiyle beraber hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı olup olmadığına bakılmaksızın, "dava, soruşturma açılması yeterli görülerek" seçilmiş yüzlerce belediye başkanlarının, eşbaşkanlarının, meclis üyelerinin ve muhtarların yerlerine kayyımlar atanmıştır. Belediye meclisleri, encümen ve komisyonlar da atanmış memurların kontrolüne bırakılmıştır. Kayyımlar hiçbir zaman meclisleri toplantıya çağırmamış, halkın bütçe yap-

Fotoğraf: Fırat Topal

ma hakkını elinden almış, bütün karar süreçlerinden halkı dışlamış, atanmış encümen üyeleriyle kentin ve kent halkının iradesine ipotek koymuşlardır. Belediye yönetimleri yerele ve halka karşı hiçbir sorumluluk hissetmeyen, hesap verme ve şeffaflık kriterlerine uyma ihtiyacı duymayan devlet memurları eliyle oluşturulmuştur.

Anayasanın 123. ve 127. maddelerinde kamu tüzel kişiliğine sahip olduğu ve denetimlerinin nasıl yapılacağı belirtilen belediyeler, böylece merkezi yönetimin birer taşra örgütüne dönüştürülmüştür. Türkiye'nin de imzaladığı uluslararası anlaşmaların, özellikle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın en temel kriteri olan karar organları 'seçimle iş başına gelen yerel ve yerinde yönetim' ilkesi yerle bir edilmiştir. Seçim güvencesi ortadan kaldırılmış, halkın iradesi hiçe sayılmıştır. Yerelliğin en önemli vurgusu olan seçimle iş başına gelmiş irade gasp edilerek yerel demokrasi ortadan kaldırılmış tek adam rejiminin yerelleştirilmesi süreci başlatılmıştır.

Yerel demokrasinin en önemli şartı merkezi idarenin yereller üzerindeki vesayetinin ve artık tek adamda cisimleşen merkezileşmenin ortadan kaldırılmasıdır. Bu nedenle yetkilerin paylaşarak hizmetlerin önemli bir kısmının yerel yönetimlere devredilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilerek, yerinden yönetimin hayata geçirilmesi gerekir. Gücün tekelleşmesine, hegemonya ve baskı rejiminin ortaya çıkmasına yol açan merkeziyetçiliğin yerine yetkilerin paylaşıldığı, halkın toplumsal örgütlenmeleriyle yönetime katıldığı ademi merkeziyetçi yönetim biçimine geçilmelidir.

Bunun yanında belediye kanununda gerekli değişiklikler yapılarak belediye başkanlarının yetkisi de sınırlandırılmalı, halk meclislerinin, kadın ve gençlik meclislerinin, belediye emekçilerinin, sendikaların, kitle ve meslek örgütlerinin yönetime katılmasının yolu açılmalıdır.

Fotoğraf: Özcan Yaman

Avrupa Konseyine üye devletler tarafından hazırlanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Türkiye tarafından 1988 yılında imzalanarak 1993 yılında yürürlüğe konmuştur. Ancak yerel yönetimlerin üzerinde merkezin vesayetini sınırlayan 6 maddenin çeşitli bölümlerine şerh koymuştur. Bu şerhlerin kaldırılarak Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı hayata geçirilmelidir.

ŞİRKETLERİ VE SERMAYEYİ DEĞİL HALKIN ÇIKARLARINI ÖNCELEMEK.

Türkiye’de kentler bugün uygulanan neoliberal politikalar nedeniyle yeni pazarlar haline gelirken, kentsel mekânlar ranta açılmış bunun sonucu yeşil alanlar, ormanlar, korular, tarım arazileri ve kentin hafızası olan tarihi mekânlar tahrip edilmiştir. Kentsel hizmetler ise piyasalaştırma, ticarileştirme, özelleştirme ve yabancılaştırma sarmalına sürüklenmiştir. Kamusal çıkarlar yerine şirketlerin ve sermaye sınıfının çıkarları her şeyi belirler olmuştur.

Bu politikalar sadece sosyal eşitsizlikleri değil mekânsal eşitsizlikleri de ortaya çıkarmaktadır. Kentsel dönüşüm adı altında yapılan uygulamalarla kentlerdeki emekçi sınıflar yaşadıkları ortamlardan uzaklaştırılarak, kentin çeperine sürülürken ranta açılan işçi ve emekçi mahalleleri uluslararası sermaye için konut, iş merkezi, plaza alanları olarak pazarlanmaktadır.

İstanbul Levent’te ve Haliç’te fabrikaların yıkılarak yerlerine alışveriş merkezlerinin, plazaların inşa edilmesi; 1 Mayıs ve Gezi direnişleriyle hafızalara kazınan Taksim Meydanı’na cami yapılması ve Gezi Parkı’nın ortadan kaldırılmasında ve bilim insanlarının bütün uyarılarına rağmen Kanal İstanbul yapımındaki sürdürülen ısrar, Diyarbakır Sur’da tarihi evlerin yıkılarak yerine karikatür evlerin yapılması bu örneklerden sadece birkaçıdır.

Bu uygulamalar bir yandan doğayı tahrip ederek kentleri nefes alamaz hale getirirken bir yandan da tarihi ve toplumsal hafızayı, yani dayanışma, birlikte yaşam ve direniş hafızasını yok etmeyi amaçlamaktadır.

Kentte yaşayan halkın bütün yerel yönetim hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanması ve karar alma süreçlerine katılması temel bir haktır. Halk sosyolojik olarak çoğuldur. Yerel yönetim hizmetlerinin kentte yaşayan herkese eşit biçimde ulaşması için bu çoğul yapı göz önünde bulundurulmalıdır.

Rant uğruna doğayı, toprağı ve tarihi tahrip eden, insanı topluma ve doğaya yabancılaştıran bu politika yerine şirketlerin ve sermayenin çıkarlarını değil kamusal çıkarı esas alan, halk ve kitle örgütlenmelerinin katılımıyla kentleri yeniden inşa etmeye imkân sağlayacak politikalara ihtiyaç vardır. Aynı zamanda kentler, kırsal, tarımsal ve yerel ekonomiyi tahrip eden tüketim merkezleri olmaktan çıkarılmalıdır. Doğaya, tarihi dokuya ve kent hafızasına zarar veren uygulamalar suç olarak görülmelidir.

Yerel mekanlar, toplumsal ihtiyaçları giderecek, halkın birlikte yaşamasını ve dayanışmasını sağlayacak ortak kullanma mekanları da içerecek bir şekilde ekolojik ve katılımcı bir şekilde planlanmalıdır. Kadınlar, gençler, çocuklar ve engelliler başta olmak üzere kentte yaşayan bütün toplumsal kesimlerin eşit bir şekilde yararlandıkları sosyal donatı alanları hayata geçirilmelidir. Kentin eskiyen bölgeleri için yerinde dönüşümü esas alan projeler uygulanmalıdır.

EŞİTLİK İLKESİ. Yerel yönetimler halka en yakın yönetimlerdir. Bu nedenle eşitsizliklere karşı mücadelede ve eşitlikçi bir toplumun geliştirilmesinde önemli bir etkiye sahiptirler. Ayrıca kentte yaşayan halkın bütün yerel yönetim hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanması ve karar alma süreçlerine katılması temel bir haktır. Halk ise sosyolojik olarak çoğuldur. Kadındır, erkektir, LGB-Tİ+’dır, çocuktur, gençtir, yaşlıdır, engellidir, işçidir, emekçidir, esnaftır, işsizdir, Türktür, Kürttür, Lazdır, Çerkezdir, Ermenidir, Rumdur, Süryanidir, Romandır, Mültecidir, Alevidir, Sünnidir, Hristiyanıdır, Musevidir vs. Yerel yönetim hizmetlerinin kentte yaşayan herkese eşit biçimde ulaşması için bu çoğul yapı göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca kentlerde yurttaşlara sağlanan bütün kamusal hizmetlerden yararlanması gereken göçmenler de yaşamaktadır. Göçmenlerin de kent ve insan haklarından tam yararlanabileceği düzenlemeler yapılmalıdır.

Stratejik Planlarda, İmar planlarında, bütçe harcamalarında, sosyal hizmetlerde, Meclis kararlarında bütün bu kesimlerin talepleri dikkate alınmalıdır. Anadilde hizmetlere erişim hakkı temel bir haktır. Yerel yönetimler bütün hizmetlerini kentte yaşayanların anadilinde vermeye özen göstermelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesinde ve kadınların toplumsal hayata özgürce katılmasının sağlanmasında yerel yönetimlerin rolü hayatidir. Çünkü yerel yönetim politika ve uygulamaları kadınların hayatını doğrudan etkiler.

Kentlerin planlanmasından ulaşım koşullarına, park, bahçe, yeşil alan oranından, sokakların ışıklandırılmasına, kültür, spor, meydan, çarşı-pazar gibi ortak mekânların kullanımına kadar bütün uygulamalar yaşam biçimini şekillendirir. Kadın erkek eşitliğine dayalı bir toplum için yerel yönetimlerin bütün hizmetlerinde ve örgüt yapılarında toplumsal cinsiyet eşitliğini dikkate alan politikaları hayata geçirmeleri ve kadınları karar mekanizmalarına katmaları gerekir. Bunun için toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe uygulamasına geçilmelidir. Yerel yönetimler tarafından imzalanabilen Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı (CEMR) imzalanarak gerekleri yerine getirilmelidir.

Yerel yönetimler kadın yönelik giderek artan şiddete ve kadın kırımına ulaşan kadın cinayetlerine karşı mücadelede de etkin önlemler almalı, kadın danışma merkezleri ve kadın sığınaklarını açmalıdır. Eş başkanlık sistemi de kadının siyasette eşit temsiliyi sağlayan önemli kazanımlardan biridir.

YOKSULLUKLA MÜCADELE. Ekonomik krizin derinleşmesine bağlı olarak işsizlik ve yoksulluk artmıştır. Yerel yönetimler yoksulluk ve işsizlikle mücadeleyi kamu görevi olarak görmelidir. Bu nedenle dayanışma ağlarını geliştirmeli, kooperatifleri desteklemeli, halkın yaşamının ucuzlatılması, ucuz ve güvenli gıdaya ulaşabilmesi için gerekli girişimleri yapmalıdır. Barınma, ulaşım, gıda, su, gibi hizmetler yoksullar ve dezavantajlı gruplar için ulaşılabilir hale getirilmelidir. Kırsal alanda yaşayan, tarım ve hayvancılık ile uğraşarak, mevsimlik gelir sağlayan halk ekonomik olarak desteklenmelidir, özellikle daha önce bedelsiz veya düşük bedeller ödediği, belediye hizmetleri için ödemeler yapmak zorunda kalmamalıdır.

HALKIN KARAR ALMA VE DENETLEME SÜREÇLERİNE DOĞRUDAN KATILIMINI SAĞLAYACAK MEKANİZMALAR. Yerel yönetim sadece yurttaşlar için bazı hizmetler üreten bir yapı ve merkezi yönetimin bir uzantısı değildir. Yerel yönetimler, yurttaşların kendi yaşam alanları hakkında söz sahibi oldukları, alınan kararlara sadece göstermelik mekanizmalarla katıldıkları değil, bizzat karar alma ve denetim süreçlerinde etkin oldukları yapılar olarak tarif edilmelidir. Yoksa yaygınlıkla görüldüğü gibi, kurulan kent konseyi ve mahalle meclisleri türünden katılımcı mekanizmalar, belediye uygulamalarına halkın da katılımı sağlandı gerekçesiyle meşrulaştırılmaktadır.

Yasal düzenlemeyle kurulan kent konseyi ve mahalle meclisleri demokratik katılım açısından çok önemli mekanizmalar olmakla birlikte, kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilmektedir. Yani kent konseyi kararlarının ya da görüşlerinin belediye meclisi açısından bağlayıcılığı yoktur. Görüşler karar niteliği kazanmamakta, bu da katılımcılık iddiasını gölgelemektedir.

Katılım süreçlerinde siyasi ve sınıfsal unsurlar gözardı edilmeyecek bir yere sahiptir. Yerel yönetimlerde katılımın niteliğinin demokratik olması, insan hak ve

Fotoğraf: Hasgöl Yaman Taşbaş

özgürlükleri başta olmak üzere tüm demokratik hakların ve kent hakkının savunulabilmesine ve hayata geçirilebilmesine bağlıdır. Barınma hakkı, ücretsiz ve nitelikli sağlık hakkı, eğitim hakkı, ücretsiz ve temiz su hakkı, sağlıklı gıdaya erişim, sağlıklı bir atmosferde yaşamak, ulaşım ve temiz bir çevrede yaşama hakkının savunulması ve geliştirilmesinde halkın siyasi özne olarak taraf olmasını gerektirir. Katılım hakkı, bu hakların ticarileştirilmesine ve piyasa koşullarına göre düzenlenmesine karşı çıkmakla ve bütün bu demokratik içerik ve biçimle anlam kazanır.

Kent konseyleri, mahalle meclisleri önemsenmesi ve sahiplenilmesi gereken katılım mekanizmaları ve fırsatları olmakla birlikte, bu zeminlerin çıkar çatışmalarına ve farklı çıkar gruplarının temsiline de sahne oldukları unutulmamalıdır.

Katılım hakkı elbette yurttaşların demokratik haklarını daha fazla ve daha yaygın kullanmasını sağlar. Ancak, katılım süreçlerinde var olan güç ilişkilerini değiştirecek ve dönüştürecek önlemler alınmadığı takdirde bu katılım mekanizmaları işlevsel olmayacaktır.

Ne yerel yönetim yapıları, ne katılım mekanizmaları güç ve iktidar ilişkilerinden, sermayenin kentler üzerindeki tahakkümünden ve piyasa süreçlerinden bağımsız yapılar olarak şekillenebilir. Bu nedenle, her doğrudan katılım mekanizması bir çıkar çatışması alanıdır aynı zamanda. Katılım mekanizmaları bu bilinçle ve doğru bir biçimde yapılandırılmalı takdirde hayatın içinde süregelen ve içselleştirilmiş olan hiyerarşinin eşit söz ve hukuk yaratma iddiasında olan yapılara sızması kaçınılmazdır.

Gezi direnişi sonrası kurulan ve yaşam alanlarına dair her sorunun tartışıldığı park forumları yerel yönetimlerde halkın katılımına dair önemli ipuçları vermektedir. Tabandan örgütlenen, iktidara dayalı karar alma süreçlerinde bütün kentlileri kapsayan ve kent hakkını her kentliye teslim eden yeni bir yerel yönetim modeli yaratılmalıdır.

Yerel yönetimi, rant üretme zemini olmaktan çıkaracak, liyakata dayanan, şeffaf, hesap verebilir, kamusal olarak denetlenebilen, yetkilerini halkla paylaşan, sokağın sesine kulak veren yeni bir yerel yönetim anlayışının demokrasi mücadelesine katkısı büyük olacaktır.

